

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00938

MAYN OYTSER

Shmuel Halkin

*Permanent preservation of this book was made possible by
Zachary Finkelberg
in memory of
Hodes Finkelberg*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

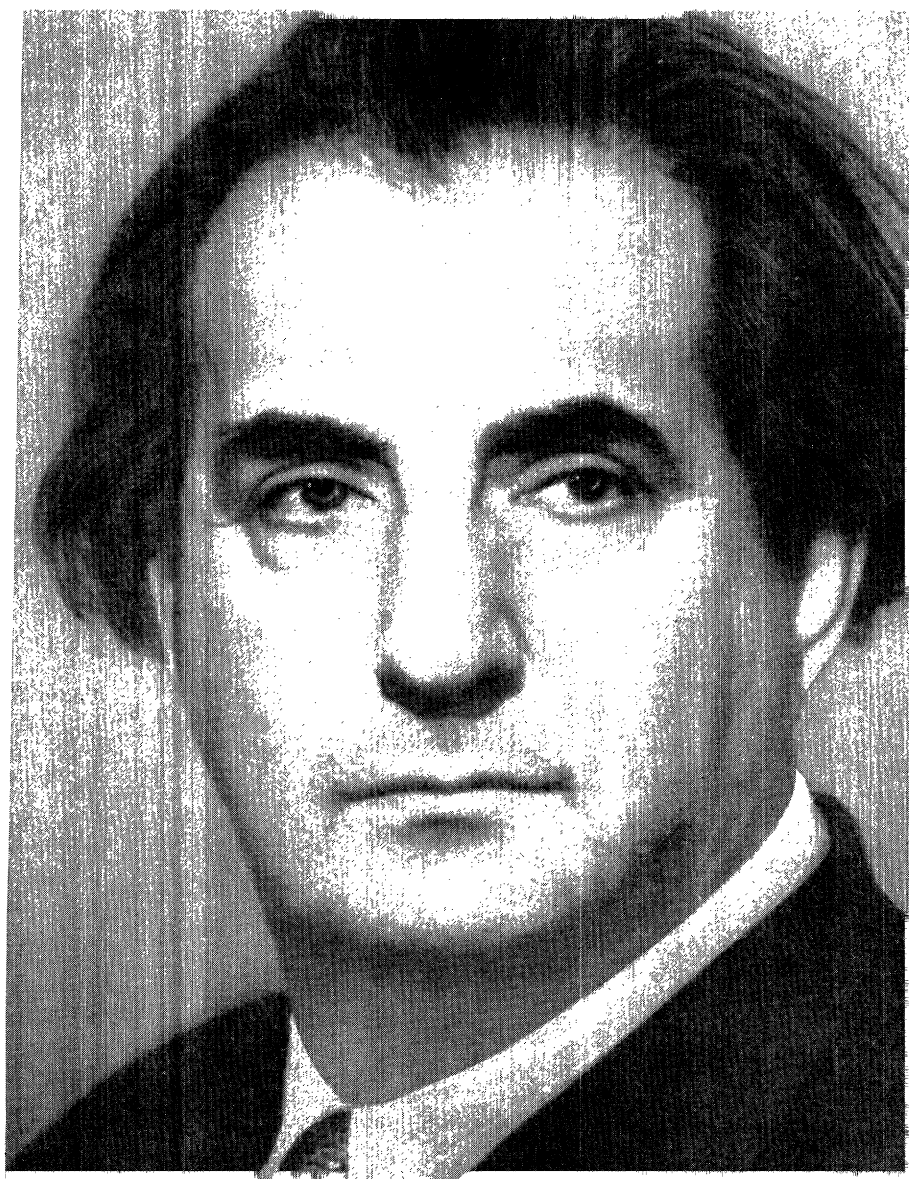
The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שימועל האלקין

מיין אויצער

לידער און באלאדעס

פארלאג „טאוועטסקי פיסאטעל“

מאסקווע • 1966

לידער

און דאָס איז זי, מיין זאָרג

און דאָס איז זי, די זאָרג, וואָס כ'האַב פארבאָרגן,
ווייל זיך אליין כ'בין ענטפערן גיט גרייט,
צי וועט מען אין מיין ליד דערקענען מאָרגן
מיין גרויסן הינט מיט אלע זיינע זאָרגן
און מיט זיין קאָרג־ארויסגעזאָגטער פרייד.

קאָן זיין, אז בלייבן וועט מען שטיין פארווונדערט:
א מענטש האָט אזא לעבן אָפגעלעבט,
און קוים אין אים דערקענסטו זיין יאָרהונדערט,
ווי יעדער טאָג איז ווערט געווען באזונדער
צו ווערן אין געזאנגען אינגעוועבט.

נאָר עפּשער, טראכט איך, לעב איך גאָר אין טאָעס
און כ'פייניק מיד אליין אומזיסט־אומנישט:
ווייל ווי אין טונקל־קייט אויך טאָג־ליכט דאָ איז,
אזוי איז אין מיין ליד די צייט פארמישט.

און אויב ניט היינט, איז מיט א מאַרגן ווייטער,
ווען ס'וועט דער טאָג זיין הויך און אויסגעפֿייטערט, —
וועט אויך מיין פֿיד זיך אַנזען אומגעריכט
מיט שאַרפֿן צייט־צייכן אפֿן געזיכט.

1959

זאגסט: נאך איין צענדליק יאָר, און זײַן וועט שפעט,
צו שפעט אין לײַבע זיך דער וועלט דערקלערן...
ווי לײַב איז אָבער מיר די צאָל צו הערן,
ווייל עפשער האָט דורך דיר ארויסגערעדט
די גוטע שאַ, און ס'וועט מעקויעם ווערן.

צי פֿייערן וועל איך דאָס צענטע יאָר —
דאָס ווייס איך ניט, נאָר איינס פאר מיר איז קלאָר,
און כ'קאָן דערוף אף בלוט א שווע געבן,
אז ביז כ'בין הערשער איבער גאָר מײַן לעבן,
דערקלערן וועל איך זיך אין לײַבשאפט נאָר,
וואָס לעבט אין בלוט מײַנעם און לײַב־געוועבן.

ווען ס'וואָלט די וועלט, כאַלילע, ווערן טוב —
כ'וואָלט איר אין אויער שרײַען: הערסט מײַן לײַב?
ווען שרײַען וועל איך שוין ניט קאָנען מער —
וועט אויך מײַן שטומקײַט מיר ניט זײַן קיין שטער,
וועסט איבערלײַענען אף מײַנע לײַפן:
כ'האָב דיך, מײַן וועלט, ניט אופגעהערט צו לײַבן.

1959

ווען דו וואָססט ניט גענערט זיך מיט קיין ברויט,
וואָס ס'האָט אַ גוטער מענטש פאר דיר געזייט,
ווען ס'וואָלט דיין גלייכן ניט געוועבט קיין קלייד
פאר דיר, קיין שוועל-און-טיר דיר ניט געבויט,
און דו וואָססט, ווי אַ פויגל אפן דאך,
געפֿעבט, — וואָססטו אונדז דעמלט זינגען פויגל-שפראך?

נאָר ווייל דיין בלוט איז פֿעבעדיק און הייס,
און ווייל דיין ברויט געקאָסט האָט מענטשן שווייס,
כּוץ פרייד, דיין קלייד געוועבט איז אויך פון זאַרגן,
פון זאַרג, וואָס איז צום זינגען און צום זאַגן, —
דעריבער ניט פארשאָף קיין אנגסט אונדז ביידן —
שוין בעסער בלייבן שטום, ווי פויגל-שפראך צו ריידן.

און ווייל דיך נאָכקרימען איך קלייב זיך ניט,
דיר נאָכזינגען, דיר נאָכשפרינגען — געוויס ניט, —
דערפאר איך טיינע אַלץ צו דיין געוויסן,
אז ניט דער מענטש נאָר קומט דורך שווייס צום שניט,
העם פויגל אויך קומט אָן זיין שפיניז ניט קלייבט —
דער פוך פון אונטער פליגל ווערט אים פלייבט.
און ווען אריבער נעסט ער האלט אָפּ וואך —
מיר דאכט, אויך ער פארגעסט זיין פויגל-שפראך.

1958

טרייהייט

ניט לויט איר לענג און ברייט מע מעסט די שיף,
און אויך ניט וויפל וואַלקנס שווארצן רויך
זי הויכט ארויס פון זיך אין בלויער הויך,
נאָר וויפל ס'דריקט איר לאסט די יאמען־טיף.

און כאַטש איר מאַס, איר איינגעשטעלטע גרויס —
איז וויפל יאם־וואסער זי שטויסט ארויס, —
מיין מאַס פאר איר פארבלייבט — ווי טריי, ווי לאנג
די שיף, זי היט איר לאסט פון אונטערגאנג.

1960

דאָס וואָרט איז הייליק

שורעלעך באזונדערע זאָלסט שרײַבן —
מענטשן זאָל זײַן גרינג פאנאנדערקלײַבן.

אויסײַעס געפערלעכע זאָלסט שטעלן —
יונג און אלט זאָל לײענען און קוועלן.

יעדעס וואָרט זאָל האָבן פעסט זײַן באָדן,
יעדער אָס זאָל פֿרײַ אין לופט זײַך באָדן.

ניט צעשפרייט און ניט פארדרייט — דער זינען,
זאָל דער זינען נאָר צום גונסטן דינען.

נאכעס זאָלסט דערמיט פארשאפן מענטשן,
מענטשן זאָלן לײענען דײך, בענטשן...

אַט אזוי פֿלעג מיר דער טאטע טײַנען.
נו, און קונדעס דו! זײך אויסצופײַנען.

צו פארדינען אין דער באק א קניפ,
צו א פײַנעם דריידעלע צוליב,

טוסטו ווערטער וויכטיקע פארקניפלען,
מוזטו ערטער לײכטיקע פארקריפלען.

ווער האָט דיר געגעבן רעכט דערוף?
דײַנע דריידעלעך, נו קאַרשט, פֿלאַנטער אוף!

אַט אזוי ער האָט מיר אָפט דערמאַנט,
ניט דערמאַנט, נאָר דרינגענדיק געמאַנט.

איבער מיר געשטאַנען און געקוקט:
אַס מיט אָס — צו אין דער מאָס צערוקט?

צו ווי פֿרײַנט צעשטעלט זײ, צו צעקריגט
און ווי גראַז אין שטורעם זײ צעוויגט?

צי דער זין פון וואָרט — ניט קיין פארדרייטער?
צי א שורע מאכט ניט ענג דער צווייטער?

און אמאָל געוואָרנט: ס'וואָרט איז הייליק,
יעדער זילב — פון הייליקייט א כייִלעק.

ניט אומזיסט פארמאָגסטו אזא האַנט,
ניט אומזיסט אין האַנט האַסט א טאלאָנט.

א געשאַנק איז דיר אזא געגעבן —
מענטשן צו פארגרינגערן דאָס לעבן.

זעסט, זיי זינען דאָך אין זאָרג פארטיפט —
מאך זיי כאַטש ניט שווערער מיט דיין שריפט.

דער וועג ארוף

די רעק פון פֿיד, אויב נאָר ס'איז דאָ אַ דעק, —
איז גרויף — ביז פֿרייד, און פֿרייד — ביז צו דערשרעק;
דער וועג פון פֿיש, וואָס פֿעכצט צו אַנקוקן אַ ברעג,
דערנאָך זײַן ריס צוריק אין טהאַם — פון פֿיד דער וועג.

און צווישן גלאטע פֿעפֿדזן צוויי דער וועג ארוף —
אַן בריק, אָן שטריק, אָן היסף — כאַטש רוף, ניט רוף,
ביז דו צעבלוטקסט זיך דאָס האַרץ, צעברעכסט דעם גוף, —
אַט דאָס איז אויך דער וועג פון פֿיד — זײַן שווערער פֿרוז.

און דעמאָט ערשט דערוואַכט ס'געזאנג פונעם באַרוף,
און דעמאָט ערשט דער אַדלער איבער פֿעפֿדזן שוועבט און.

1955

ס'איז מיין גייווע צו דערטראַגן

זאָגן: רוסלאַנד, דו ביסט מיניע —
וואָלט געוויס ניט זיין קיין ליגן,
ווייל אין יעדעס וואָרט וואָלט ליגן
מיניע א גערעכטע טיניע.

זאָגן: רוסלאַנד, מיניע ביסט —
וואָלט געוועזן דאָך א גוזמע,
ווייל אין זינען האָבן מוז מען
גאָר איר גרויסקייט — פון און ביז...

„איך בין דינער“ — וועל איך זאָגן.
אי ס'איז עמעס, אי באשיידן,
אַנשטענדיק פאר אונדז פאר ביידן,
און מיין גייווע — צו דערטראַגן.

דאָ בין איך אמאָל געבאָרן,
דאָ וועל איך אמאָל ניט ווערן,
דאָ פארפלאַנצט האָב איך א קערן
אויך אף שפעטערדיקע יאָרן.

1958

די דריטע קראפט

די דינקע האנט איז גוורע, און די רעכטע — גנאָד.
און וויל איז יענעם, וואָס פארשטאנען האָט דעם סאָד —
אין זיך אַ שאַלעם-בונד צו שליסן צווישן ביידן,
קעדיי אין זיך זיי ביידן קיינמאָל ניט צעשיידן;
אף אופבינדן די קראפט, וואָס גנאָד אין זיך זי טראַגט,
אף אופוועקן די גנאָד, וואָס גוורע זי פארמאָגט, —
אז ביידע זאָלן זיי — אין צווייענדיקער איינהייט —
ארויסברענגען די דריטע קראפט, וואָס רופט זיך: שיינהייט,
וואָס איז ניט בלויז צו שוועץ צו דיניקער געווענדט,
נאָר טראַגסט דער וועלט אנטקעגן זי אין ביידע הענט.

1958

טרעפט, אויך איצטער דאכט זיך מיר:
אָרץ, וואָס כ'האַב אמאָל געשריבן
און ביז היינט איז מיר פארבליבן
ניט פארשטרייכט, ניט אָפגעריבן, —
איז געווען ניט אף פאפיר.

וויסט איר — איז אף הימל־בֿוֹי,
אף געקליטן בלאט מיט טוי,
אף א הייסן טויבן־פעדער;
מיט אן אויסשניט אף א צעדער,
מיט א קלאפ אין פרעמדער טיר, —
אָרץ, נאָר ניט אף קיין פאפיר.

און אמאָל האָט מיר געדאכט:
אויס מיט אָרץ, וואָס אויסגעטראכט.
איך מיט זיך האָב אָפגעמאכט —
מער ניט נארן זיך איך וועל.
אָרץ פון היינט וועט זיין ראיעל,
קלאָר, ווי צוויי מאָל צוויי איז — פיר;
א פאפיר איז א פאפיר.

זיץ איך מיר אזוי און שרייב,
פונעם שרייבן נאכעס כ'קלייב...
פלוצעם ווערט דער טיש אנטרונען,
און איך קוק, ווי אין א ברונעם,
הער זיך צו, ווי אין א וואלד,
פון דער מאַרגן־זון באשטראלט,
גילדן זיך אין זון די קרוינען,
ווי די זינג־פייגל, זיי וויינען,
ווי די שטום־פויגלען, זיי שטויבען...
פלי איך מיט זיי אָרץ גלייך
איבער בארג און איבער טיך.

בא דער ברוסט דעם טהאָם איך שפיר.
(ווער פאפיר און וואָס פאפיר?)
איבער וועלדער כ'וויגל זיד,
אין די טיכנ כ'שפיגל זיד.
ווי דער פויגל אף זיין וועג,
מיטן פליגל כ'שרייב און מעק.

נאָר דאָס שרייבן און דאָס מעקן
טוט אין האַרץ אַ שרעק דערוועקן;
ווי וועל איך מיט שוואַרץ אף ווייסן
גאָר דער וועלט דערנאָך הערווייזן,
אז אויך דאָ אינעם עפיר
כ'בין געוועזן שטאַל-און-איזן
פאר דעם צוויי מאָל צוויי איז פיר?

אַט פון וואָס כ'האַב זיך פארקלערט,
זייענדיק שוין אף דער ערד,
זיך פארזאָרגט און זיך פארטראַכט,
דאנג געטראַכט און ניט דערטראַכט
אין דער שטאַפּל-אַז-עצטער נאכט
פון ניין הונדערט

פופציק

אכט.

1959

אפילע דיד, מיין פריינט, — באם בעסטן, שענסטן ווילן —
ניט אויסצושלייפן דיד און דיד ניט אויסצופיינען,
דו זאלסט זיך אף דער זון פארטונקלט ניט דערפילן,
ס'זאל אין דער טיפער נאכט ניט קומען שפעט דיין שיינען.

היינט ער, און דער, און זיי, און טויזנט זייער גלייכן,
געקומענע פון גאס, זיי וועסטו שליין דארפן
אין צייט — ניט ווייניקער, ווי ס'דארף דער פליין פון טייכן
אף רונדיק אויסגלעטן באם ברעג א שטיין א שארפן.

אזויפיל שווערע מי שטייט פאר דיר זיי צו שענקען,
דיין הויט וועט שייין זיך פון קעלטן און פון היץ,
אזויפיל מי, ווי ס'קאסט דעם יאם אף אויסצושווענקען
אין בארג א האפן־שפאלט, פון שטורעמס א באשיצטן.

נאר עפשער זיי, גראד זיי, וואס זיינען אָנגעקומען
ניט איינציקווייז, נאר ווי א דאר אן אופגעשעפטער
פון ארדי היץ און קעלט, מיט קראפט ניט אויסגעשעפטער, —
גראד זיי דעם שווערן אף זיך האבן גענומען:

אף אויסקירצן די צייט — דעם שארפן שטיין צו גלעטיקן,
און צולייכטן אויך דיר, ווען ס'וועט דיין שייין פארשפעטיקן.

1959

מיין אויצער

דו מאכסט מיר וואַכעדיק די גאנצע זאך:
אז אויצרעס-זוכער זינען דאָ א סאך
בין מיר געווען און נאָך מיר וועלן זיין,
נאָר איינער ווארט, דער אויצער זאָל אריין
אליין צו אים אין שטוב, אין דעם געשטאלט
פון שטערן גאַלדענעם, וואָס הארבסט-ציַיט פאלט
און בא דער סאמע ערד פארפאלן ווערט;
א צווייטער זוכט זיין אויצער אין דער ערד,
און איין ארום ער קוקט אָן, ווי א גאסט;
א דריטער — מיט זיין מווע איז פארקנאסט,
וואָס אלע אויצרעס איז זי אים מעמאלע;
נאָר קינדווייזן זוכן אויצרעס אלע, אלע...
אַט דאָ די מאָס געוואָרן איז פארפולט:
ווי אלע בין איד? דאָס איז גאָר מיין שולד?
און אַט די שולד מיר פאָרווארפן האָסט מוט?
ווי אלע כ'בין? ווי אלע — איז דאָך גוט!
פארשריבן שטייט דאָך אין מיין לעבנס-בוך,
אז דאָס איז ער, דער אויצער, וואָס איך זוך.
מיין יאָמטעוודיקסטער, שענסטער פון באגערן:
ס'וואָרט „אלע“ זאָל מיר וואַכעדיק ניט ווערן.

1957

וועסט זיך ניט אויסבאהאלטן

„ביז דורכגיין וועט דער שטורעם — בלייב פארשטעלט“.

אזוי, געדענק איך, ערגעץ שטייט געשריבן.
גאר רופט מיר אן דאס ארט אף גאר דער וועלט,
רוף אפ זיך דער, וואס האט זיך דארט פארקליבן
און רויק אין באהעלטעניש געבליבן.

זאל זיין, דיין צעלט שטייט אפ א שאס די ווייט
פון מענטשן-ראש, צי גאר אף מיט-מיידן, —
די שטילקייט וועט מיט דיר זיך קנאפ פארוויינדן,
מיט אופרייס-שטאף דיר אנפילן דיין צייט —
אף אופטרייסלעך פון צעלט די שוואכע זיילן.

און ווי דער יאם, וועט די פארגעסנהייט
מיט איין פארפלייך באווייזן אפצווישן
דיין רו, דיין דו, און שמעלן זיך צעווישן
וועט קיינער, קיינער... און אנשטאט א צייט
פארגעסן גאר די וועלט, איר ראש ניט הערן —
וועסטו בא דיין געצעלט פארגעסן ווערן.

1958

און ווער און וואָס בין איך אליין?
פארוואָס פאר יענעם האָב נאָר אָפּשײַ?
פארוואָס נאָר זײַן זאָל איך זײַן אָפּשײַ?
א שײַן צו זײַן בין איך דען קליין?

נאָר עפּשעך טוט דאָס זעלבע וויי
אויך יענעם... און איך ווער פארצווייפלט:
פארוואָס פון איינס אף איינס געקייפלט
בלײַבט ווידער איינס — ס'ווערט קיינמאָל צוויי.

איז לאַמיר אין א בונד ארײַן
באצווייט — א גלײַכער מיט א גלײַכן, —
קאָן זײַן, מיר וועלן ביידע לײַכטן
מיט אייגענער, מיט אונדזער שײַן.

1958

אזעלכע זינען מיר

דו זעסט: מיר קאָנען הארטער זיין פון שטאַל,
דערביי אָבער אַ ווונדער מיר באַווייזן;
זיין צארטער פונעם ווינשט־בדי דעם ווייסן,
און ס'קומט דער אומבניט לייכט און מיטאַמאַל.

מיר קאָנען אָפּן, ברייט זיין, ווי די וועלט,
נאָר האָט זיך עמעץ פאַר אַ ציל געשטעלט:
צו אונדז אין האַרצן זיך אַרײַנצורײַסן —
מיר ווערן, ווי אַ נאָדל־לעכל, שמאַל:

אַז קיין בייז־אויג דורך דעם זאַל ניט אַרײַן,
קיין שטויב — ניט דורכשפּרינגען, קיין פרעמדע שנין
ניט דורכדרינגען, ניט צופאַלן קיין טרער
צום נאָדל־אויג — זי זאַל דערנאָך ניט זיין קיין שטער,
ווען ס'שליסט דאָס האַרץ זיך, ווי אַ טויער, שווער.

און אונדז אזעלכע, ווי מיר זינען, זיין
איז ליב, ווי יעדן קריגער זיין קלייזניצען.

1956

איין מויעך פארטאן איז אין מעסטן די הימלען,
א צווייטער — מיט זען, ווי די ווירוסן ווימלען,
א דריטער — ער האט צו אויגס זיך דערקלערט,
אז אלץ לאזט זיך דרינגען אזוי און פארקערט,
אז אייגנטלעך, ענדערט זיך גארנישט דערפון,
צי דרייט זיך די ערד, ווי מע טראכט, ארום זון,
צי קרייזט אלץ די זון, ווי אונדז דאכט, בא דער ערד...
קומט אויס דאך, ברונא איז אומזיסט גאר פארברענט!
קומט אויס דאך, אומזיסט גאליילי איז געשענדט!

א מויעך א פערטער ביז אומזין איז טעטיק
אין דעם, וואס מיר רופן היינט אן קיבערנעטיק.
ער ווייזט בענעווע, אז שטייען אן צייטן,
ווען ס'וועט זיין מאשין מיר דעם מויעך פארבייטן,
דעם מויעך, דאס הארץ, אז זי וועט מיר פארשפארן
פון אנווער די פיין און די לאסט פון זיקארן,
די לאסט און די גלוסטונג פון טראט אומגעריכטן,
די פרייד פון אן אייגענעם פעלער פאריכטן,
אז זי וועט ניט בלייבן געפלעט אפן ארט,
ווי איך, ווען מיר טרעפט, ווי א דונער, דאס ווארט.

נו מיינע, איך בין אין זיין טוירע קיין מופלעג —
איז לאמיר כאטש גלייבן אין איר אויבנופיק.
נאר כ'ווייל אט דעם נאָווי איין פראגע פארגעבן,
און, ווייסט איר, זיין ענטפער גייט אן מיר אין לעבן:
זאג, נאָווי, צי קאן איך ביז לעצטן דיר גלויבן,
אז וויסט מיט דיין אופטו דעם מענטשן דערהויבן
אין מיר און אין דיר, און דערלויב זיך דערוויסן.

צי פלאַגט דיך אמאָל ניט דערבני דיין געוויסן;
צי איז דיין געוועזענע אויפֿילֿ דיר טייער,
פאר איר, ווי ברוּנאַ, זאַלסטו אופגיין אין פייער,
אז שפעטער, ווען דו וועסט מיט אש זיין פארצויגן,
מע זאַל אויך פאר דיר, ווי פאר אים, זיך פארנויגן?

1959

דער טרוימער

הינטער פארקן, הינטער פלויט,
הינטער אָט די בוימער,
האָב איך לופטשעסער געבויט,
איך — דער יונג — דער טרוימער.

וועמען קומען אפן זין
וואָרט אזא שיגאַען;
זיין א שטראל זאָל דער ארשין
גלייך פון אַנפאנג בויען.

ניט קיין שטיינער אין יעסאָד,
ניט קיין בונד פון ווינקלען;
אַנשטאַט דאך — א שטערן-ראָד
שיינען זאָל און פינקלען.

אַנשטאַט פענצטער — שמייכלען פיר —
גלייך אין אלע עקן,
און באַם טויער, באַ דער טיר —
ניט קיין הונט, קיין שטעקן.

אפן פלאץ — א זיך זאָל שטיין,
שטאַרץ און שייך געבויטער —
ניט גראַניט, ניט מירמלשטיין,
נאָר פון גוטסקייט לויטער.

דאָס געזימס — פון לופט און ווינט —
זאָל דעם שלאָס באַקרוינען...
פרעגט זיך: נו, און ווייב, און קינד
וון וועלן דאָרט וווינען?

וון וועט דאָרטן זיין די קיך,
ס'וואַטער, אָדער „טוילעט“?

אין א נויט — כאַטש נעם און קריך
סאמע אפן מוילעד...

און א ווינקל, ווו עס זיצט,
שפילט קלאוויר די מוזע?
כאָטש ס'איז אלט און אָפגעניצט,
נאָר א מוזע מוז זיין.

און א וואנט — פון האַלץ א וואנט,
מיט אן אייזן צוועקל,
אז א מענטש זאָל זיין אימשטאנד
אופהענגען דאָס רעקל.

ווען די ווענט זינגען פון לופט
און דער דאך — פון שטערן,
ס'איז דאָרף דאָרט פרוו הענג אוף —
וועט עס גלייך ניט ווערן.

פון א שטארקן ווינטן-בלאָז
איז עס ניט באוואָרנט...
איז מיר איינמאָל אזא שראָס
טאקע ניט געוואָרן.

אויסגערוגען, ווי די ערד
וואָלט אים איינגעשלאָנגען.
ראטעווען זיין מינדסטע ווערט
איז מיר ניט געלאָנגען.

נאָך דעם איינעם — נאָך און נאָך
אויסריגען גענומען.
מיר איז אָבער פון דעם בראַך
נאָרניט אָפגעקומען.

ס'איז די שיינע, רייכע וועלט
ניט געוואָרן קנאפער:

ס'איז אין פעלד א פאסטעך-צעלט
שזעסער צען מעכאפער.

ס'האָבן פאלעצן געפלאצט,
ווי די זייפנבלאָזן,
נאָר אַף זייער אַרט און פלאץ
שטארקע ווענט געלאָזן.

ווי דו קלאפט אריין א צוואַק —
פרווי צוריק קאַרשט צי אים;
ס'האָבן גרונט־שטיינער אַ וואָג,
און די ווענט — א קיעם.

איז דאָך, דאכט זיך, גוט און פיין,
גוט, וואָס בעסער קאָן נישט זיין;
אויס מיט שזעסער־קיניגרייך,
ביסט געוואָרן לייטן־גלייך.

וואָס געגאָרט — האָסטו דערהאַרט:
שפּאַנסט אַף דר'ערד און פּילסט איר האַרט.
אַף אַ צוואַק דיין רעקל הענגסט,
האַסט אַ שטוב, ווי דו פאַרברענגסט

דיינע טעג און דיינע יאָר, —
דאכט זיך — נישטער, דאכט זיך — וואָר,
פעסט אין וואַנט עס זיצט דער צוואַק...

נאָר אמאָל — אַ שאַ פאַרטאַג,
ווען נישט טאַג איז און נישט נאַכט,
בוי איד זיך אַ שטערן־דאך
איבער אויסגעדאַכטע ווענט.
נישט געבויטע מיט קיין הענט...

וועסט דאָך לאַכן — לאַך זיך, לאַך,
נאָר אין יענער שאַ, מיר דאכט:

ווען כ'וועל שוין ניט זיין דערביי,
וועט דאָס דאָזיקע געבײַ
נאָך אַ צײַט פאַרבלייבן גאַנץ
אין זײַן פּולער פּראַכט און גלאַנץ...

און די בלעטער אף די בוימער
וועלן רוישן: זעסט, א טרוימער,
גאָר אַ טרוימער, גאָר אַ יאָד,
ווען ער האָט נאָר שטאַרק געוואָלט —
ביז אין לעבן, ביז אין טויט, —
עפעס האָט ער אויסגעבויט.

דער אָנהייב וועג

די ערד, ווען זי איז גרעסער דרייצן מאָל אזויפיל —
פון זיך וועסט ניט באהאלטן זיך, וועסט ניט אנטלויפן,
און יעדער טראָט, וואָס דו ביסט דאָ אדורכגעגאנגען,
ער וועט זיך בויקעם זיין אין דיר און זיך דערלאנגען,
ווי דו וועסט נאָר ניט זיין... און פלאַגן וועט זיך שטענדיק
דער שיינער אָנהייב וועג, וואָס האָט זיך גיך פארענדיקט
פאר דיר, און מיר ער איז ביז הינט א קוואַל א ריינער,
און יענע שאַרפע, גוף-צעברעכנדיקע שטיינער
אין וועג, וואָס זיינען אופגעשטאנען מיר אנטקעגן, —
זיי האָבן ניט פארקרימט דעם וועג פון מינע וועגן,
ניט אָפגעשטויסן מיך פון אים, ניט אָפגעפרעמדט,
ווען צווישן שטיין און שטיין בין איך געווען פארקעמט.
דו זעסט, דער קוואַל, ער ווערט דאָך נאָכאמאָל געלייטערט...
און דו האָסט זיך פון אים ניט-ווייבנדיק דערווייטערט
אף איין שפאן מער, ווי דו האָסט רעכט געהאט דערוף, —
איז דיין געשאַמע אין דער קלעם, כאַטש פריי דער גוף.

1956

איר טראכט, כ'האב זיך אין שאַטן־זייט געשטעלט —
מיין זייט מיין זוניקע אף אונטערשטרײַכן,
אז מישפעטן תאָל מיר די גאנצע וועלט,
נאָר זאָגן, אז נײַטאָ צו מיר קיין גלייַכן;

אז אויב ס'איז דאָ אן אויסגעדאכטער ברעג
צו אָפּנהארציקייט — איז מיר געראַטן
אים אָפּרוקן דערמיט, וואָס דרייסט, אָן שרעק
כ'האָב זיך אַליין אוועקגעשטעלט אין שאַטן;

אז כ'בין א שרעקלאָזער, געוואַגטער מאַן,
א דאָן־קיכאַט — פון שטאַצן גײַסט א ריטער:
מיט יעדער קלייַנקייט, וואָס אין מיר פאַראַן,
כ'שמעל זיך אײַך פאַר און טו דערבײַ קיין ציטער.

איז טראכט זיך, וואָס איר זויַלט, ווי אײַך געפעלט,
נאָר וואַרפן תאָל אין מיר א שטיין דער איינער,
וואָס כאַלעמט נײַט אוועקגיין פון דער וועלט
א דאָן־קיכאַט — אן אויסגעלייטערט־ריינער.

1959

אזויפיל דורכגייער, און אלע — יאָגן.
 פון זיי דאָס ראָוון איך זע צום ערשטן מאל,
 קאָן זײַן, צום לעצטן הער איך זייער קאל,
 נאָר סיגלוסט זיך יעדן א גוט וואָרט היינט זאָגן.

זיי שפּאַנען אַבער גיכער, ווי איך ריייד,
 זיי האָבן ניט קיין צײַט מיך אויסצוהערן,
 און כ'טראַכט: קאָנסט עפשער יויצע זײַן מיט קלערן, —
 און דער געדאַנק אַלײן פאַרשאַפט מיר פּרייד.

נאָר לאַנגזאַם פּליסט אויך דער געדאַנקען-גאַנג —
 ניט אַנצויאָגן שוין מיט אים די יוגנט,
 אדורכלאָזן אויך איינעם טוט מיר באַנק,
 און ס'קומט מיר אַן אַ גליקלעכער געדאַנק:
 וואָס עפשער מיט אַ שמייכל זיך באַנוגנט.

אזוי אַט שטיי איך שוין אַ צײַט באַם ראָג,
 וווּ אַלט און יונג פאַרביי מיר שפּאַנען, פּליסן,
 און קיינער, קיינער הייבט ניט אָן צו וויסן
 פון דיבער לאַסט, וואָס אפּן האַרצן כ'טראָג.

די אויגן פינקלעך מיר, דאָס פּאַנעם לייכט,
 פון הויכן פּריינג-טאַג שײַנט שטיין און ציגל,
 נאָר אַט נעמט טונקלעך זיך מײַן ווונדער-איגל,
 ווי ס'וואָלט אים אַנגערירט אַ שוואַרצער פּליגל —
 ווי עמעס אומגליק וואָלט פאַרבייגעשליכט.

און כ'פיל, ווי ס'זינקט אין נידער מײַן געמיט,
 ווי גאָר דעם מענטשנס צאר וואָלט מיך באַפאַלן,
 נאָר אונטערגעבן זיך כ'בין ניט קיין באַלן,
 כ'רוף און די עקסטע קראַפט, וואָס כ'האַב פאַרהיט, —
 ס'זאָל מײַן גוט וואָרט ניט בלייבן אינדערמיט.

1959

• • •

מיין פריינט, גיב איבער אים גענוי די ווערטער מיניע —
 דעם עלטסטן זינגער־לינג פון שיינעם לאנד אוקריינע.
 אין בונטער האוועניש, איך ווייס, ער האָט פארהיט
 די שפירונאמקיניט פון אויג, דעם אומרו פון געמיט.
 ביז איבער קאָפּ — אין רום, ביז איבער מויל — אין גוטס,
 דער דיכטער קוקט זיך אום: וער דארף דען מער, אכויז
 א וואָרט, וואָס זיך באוועגט צעווישן האַרץ און אויער —
 דער קורצער וועג, וואָס לענגער איז פון לעבנס־דויער.
 אף אַט דעם וואָרט, אין קאמער־קאמער־הויז פארשפּאַרט,
 מיט קלאַפעניש אין האַרץ, מיט אומגעדולד ער ווארט, —
 דאָס וואָרט מיט אנגסט און פרייד וואָס שווערער אַנצולאָדן,
 און ס'זאָל דערטראָגן פּוֹל — אָן איבערפּלייך, אָן שאַדן,
 פון היינט ביז שפעטסטער צייט און אנדערשדיקן באַדן, —
 זיך וואָרצלענדיק אַט דאָ, אויך וואָרט צו זיין פארטראָגן...

איז אַט, מיין פריינט, גענוי די ווערטער גיב אים איבער:
 אז אַלץ, וואָס לעבט, צי ניט — דו פרווה און טראָג אריבער
 פון איין רעשוס אין צווייטן — פריי פארבלייבט דאָס אַרט,
 ווייל קיין זאך קאָן ניט זיין איינציטיק דאָ און דאָרט.
 נאָר זי — די ריפּע פרוכט פון דיכטערשן געמיט —
 וואָס מער פּאַזט איבער דאָ — אַיץ מערער נעמסטו מיט.

1958

פּונוואנען ווייסטו?

פּונוואנען נעמסטו, אז דער שטערן פלייט?
ווייל ס'שטייט דער בוים און רירט פון אַרט זיך ניט?
דער שטערן פלייכט פון רעכטס, פון לינקס אים פלייכט.
אַט האָט ער מיט זיין קרוין זיך אויסגעגלייכט,
זיך שיר ניט אופגעהאנגען אף זיין שפיץ,
נאָר מיר אין אויג באוויזן טאָן א בליץ:
דו קוק, ווו זיין וועל איך א רעגע שפעטער...
און אין געדיכטעניש פון אַוונט-בלעטער
באוויזט ער זיך און טייקעף זיך פארהילט,
צעבלינצלט זיך, מיט פליער זיך צעשפילט,
פארטונקלט און באַרויכט זיין בלעטער-נעסט,
און ווידער זיך אין הימל-הייך פארמעסט:
שוין היינט צום בוים — ניט אומקערן זיך ווידער.
זיך ערגעץ דאָרט באשטאט און קוקט אין גידער.
פון אַט דעם אלעמען, מיין פריינט, דו דרינגסט,
מיט סייכל ניכטערן נעמסט אלץ ארום
און זאָגסט, ניט קוקנדיק ניט רעכטס, ניט לינקס:
דער בוים שטייט פעסט. דער שטערן בלאַנדזעט אום.
וואָס ווינקסטו מיר אף שטערן אין דער הויך?
אַט שטיי איך אף אן אַרט און בלאַנדזע אויך.

1959

איז מיר דען בעטער, גרינגער, וואָס דער זעלבער ווינט,
וואָס דאָ צעוואלבערט מיר דאָס גראַז אין הויף,
דער זעלבער, ער, די וואַקנס קלייבט צונויף,
דערנאָך פאַריאַגט, פאַרטראַגט זיי ערגעץ און פאַרשווינדט,
פאַרגיבט זיך איבערלאָזן מיר אַ וועלט מיט בלוי,
און ער אליין — זאָל אומטרייבן אין גאס אַ שטרוי.

וועט ער, דער ווינט, דען זיין מיין מאַס? זיין גאנג — מיין כויוו?
אַ וועלט די גרייס זאָל זיין דער פירעק פון מיין הויף!
און אים אַריבער, ווען זיך וועלן וואַקנס קלייבן —
ניט ער, דער בלינדער ווינט, זאָל זיי פאַר מיר צעטרייבן,
דער גוירץ פונעם שטרוי — מיין ווילן זאָל ניט שטיצן
און מיין פאַרלאַנג: קיין מינדסטן שויד ניט פירן
צעווישן כויוו מינעם און גוטן ווילן.

1956

די פולע לעוואַנע אף וואסער האָט שליטע,
אפילע דער יאם איז געהאַרכואם איר מאכט.
איז וואָס איז די גניס, אזו א יונג אין דער ליטע
פלעגט אומגיין פארקישעפט אין ליכט פון דער נאכט?
ס'איז ווינטער אין שטעטל. דער שניי — ניט באטראַטן,
און איד — אונטער שיין פון לעוואַנע איד שטיי.
כ'זאָג „שאַלעם-אלייכעם“ מיין אייגענעם שאַטן,
וואָס אומרויק שווארצט זיך אף רויקן שניי.
פון אויבן — קיין גאַלדענער שטערן-געווימל,
פון אונטן איז ליכטיק — כאַטש גאַלדעלעך קלייב.
פון לאַנגן, פארבידעשטן קוקן אין הימל
לעוואַניק, מיר האַכט, נעמט מיר ווערן דאָס קלייב.
און פלוצעם נעמט קלעמען דאָרט ערגעץ באם בוועם:
די וועלט אזוי גרויס איז, און איד — אזוי קליין!
ווער הערט מיין געבעט, נאָר דערזאָגן איד מוז אים, —
מיין טפילע דערזאָגן די ליפן אליין.
נאָר אנדערש דער מיין און מיט אייגענע ווערטער,
וואָס אומגערן פלייצן פון האַרצן ארויס:
כ'זאָג „שאַלעם-אלייכעם“ — אייך, היימישע ערטער,
אייך, היימישע מענטשן — פון קליין און ביז גרויס.
און פרעגט מיך — פארוואָס פלעגן טרערן מיר פלייסן,
און איינע פלעגט בלייבן פארגליווערט אין אויג,
ווען כ'פלעג די לעוואַנע מיט פולקייט באגריסן,
דערביי פארן שטעטל זיך טאָן א פארנויג.
און אָט איז היינט יולי — פארקישעפטער זומער,
די פולע לעוואַנע, זי ליכט אינעם גרינס,
און ווידער אין הימל קיין שטערן ארום איר,
און ווידער אין האַרצן איר פולקייט כ'באגריס.

ס'איז עמעס, א קליינינקער כילעק פאראן דא.
און פרווירקארשט ניט ווארפן קיין שיין אף דערוף.
אפילע א טפילע, זי זאגט זיך גאָר אנדערש,
ווען טיקלייבט שוין א צווייטער די נאָדעלעך און.

נאָר כאַייל זי אויך היינט ניט פארשפעטיקן בענטשן,
פון קינדערשען בראַכע קיין אַס ביט פארפעלט.
כ'זאָג: „שאַרעם־אלייכעם“ — אייך, הימישע מענטשן,
און טו זיך א ניג פאר דער גאנצענער וועלט.

1958

צום בויער

באם גליקלעכן, באם ערשטן בליצלעכן פארטראכט,
ווען דאָס געבני דערוועסט אין אלע זיינע מאָסן,
זיין וואקסונג אין דער הייך איז אויך דאָרט אינגעשלאָסן?
צי דאָס קומט שפעטער ערשט צו וועקן זיין געדאכט?

פארגיב מיר, דיבער פריינט, וואָס כליאָן זיך ניט צורו,
געוויס ביסט מיר פון אומיאָגן אף שטיגן־לייטערס,
נאָר זאָג מיר איינס: זיין הייך פאר דורכשניט־ווינטן גרייט איז,
צי אויך פאר שטורעמס אומגעריכטע גרייטסט זי צו?

און מאַך מיר קלאָר און זאָג, צי עמעס איז,
אז אין זיין הייך זיך וויגט אויך ער, דער טורעם אייפעל?
ס'געווען איך ווייס, דאָס פרעגט אָבער ניט אָפּ מיין צווייפל:
צי האָט קיין רו ניט אינדערהייכן אויך א רייז?

צי שפירט אין גרונט דער שטיין די הייך, ווען ס'וויגט זיך אום,
ווי ס'רופט זיך אָפּ אין שפיץ, ווען ס'רודערן די גרונט?
ווי ושיידט די הויכקייט זיך מיט גרונטפעסטיקן אונטן,
צי עפשער אָט די גרענעץ בלאַנדזשעט גאָר ארום?

די הייך און גרעב פון ווענט — איעדער פינגער־שפאן —
דו וועגסט און מעסט און רעכנסט מיט א נעץ געמעלן;
זאָג, אָפגיין אָן א זייט, ווען איינעם וועט געפעלן,
פון מענטשן־ראש, צי איז פאר אים דאָרט פלאץ פאראן?

דער אינווייניקסטער רוים איז נאָר פאר פרייד געגרייט,
פאר אימפעטדיקן יאָג, צי אויך פאר רויק ויצן,
ווי איך מיט דיר אצינד, ווי גרונט און דאך באשיצן
זאָל זיין אָנגרונטיקע, נאָר אומרוקע רייד?

נאָר אויב מיין פרעגן איז פאר דיר אַ לאסט, אן אָל, —
ווי יעדערער, האָסט רעכט ניט ענטפערן, פארשוויגן;
און ווי א ווינקל־שארף — קאָנסט אויסמיידן, פארבייגיין,
ווי איך, אין מיין פארטונקלטיקייט, איך טו אמאָל...

מיין פריינט ווערט אומרויק — דער בויער שטעלט זיך אוף
און זיגט זיך אום, ווי זיין געביי אין שטורעם-ווינטן;
און גלייך ער וואלט זיין ענטפער מיר דערמיט באגרינדן,
ער כאפט א קוק אף מיר, דערנאך — א בליץ ארוף:
איך ווייס ניט, ווי בא איך מיט גייסט איר האט צו טאן;
פארזירסט אים אין א פראט, געפינטט אים אין סאכאקלונג,
און איך — מיך ווערן שטיינער נאך, מיך פאלגט בעטאן,
אין זיי אריינהויכן נאך איין געזעץ איך קאן;
וואס העכער אין דער הייד — אלץ שטארקער איז די וואקלונג.

אין דער ערשטער שטיקלייט

די פיר יעסוידעס, האָב איך קינדווייז קלאָר געוואָסט, —
דאָס זיינען: פֿיער, וואַסער, גרוֹנטן־זאַמד און ווינט.
אז ס'איז פֿון זיי די קערפּער־זעכע וועלט געשפּינט,
אז פֿאַר זיי, פֿריער, איז די וועלט געוועזן פּוסט
און וויסט... איז ווייניק דען פֿאַר אַזאַ קינד דאָס וויסן?
א קינד, וואָס אָפּט פֿרעגט אויספֿעֿדן פֿאַר אים דער ביסן, —
אַט אים: וואָס וויסטקייט הייסט, האָט וויסן זיך געגלֹסט,
נאָר אַף אַן ענטפֿער וואַרטן האָט ער לאַנג געמוזט.
אים, ווי אין לעבן, אָנגעגאַנגען איז דער איביען:
פֿון וויסטקייט ווי ווערט אַזאַ מיין שיינער בינען —
אַזאַ מיין בלויזער הימל, אַזאַ פּעסטע ערד!
ס'האַט קיינער אַף דער ערד זיין פֿרעגן ניט געהערט,
ווייל אין דער ערשטער שטיקלייט האָט ער דאָן געלעבט,
ווייל שטיקלער נאָך פֿון שטיקל — זיין פֿרעגן זיך געוועבט.
ווען עמעץ הערט אים יאָ, אים וואָלט עס נאָר פֿאַרוונדערט:
א קינד, וואָס שיר די הייליגע פֿאַרן אים אַרונטער,
אַטשטאַט א רייף געוואַווערען אין גאַס צו טרייבן,
ער פֿרווואַט אַהינטער וועלט־באַשאַפּונג זיך פֿאַרקלייבן...
א צווייטער וואָלט געוואָרנט: שוין, אין גלויבן כ'בֿאַנדישע;
א דריטער וואָלט צעלאַכט זיך: זאַג נאָר, דאַרער דראַנדישע,
מיט גרויסע שוואַרצע אויגן, זאַג, מיט גאַט וויססט שטיפּן?
אין זיין ניט פּוֹלקומען באַשאַף זיך פֿרווואַסט פֿאַרטיפּן?
ביסט נאָך צו קליין דערוף. דערצו ניט אייז באַזונדערס
דערוויסן זיך, וואָס פֿריער, פֿאַר אַרץ, איז געווען —
וועסט האָבן שפּעטער נאָך גענוג די וועלט צו זען...
פֿרעגסט: ווען איז דאָס געווען, פֿרעגסט, ווען איז דאָס געשען?
אין סאַמע פֿרי פֿון ייִנגלשקייט באַזונטער —
אין בריישיס פּונעם צוואַנציקסטן יאָרהונדערט.

ווי ליב צו וויסן איז, אז דאָס געווען בין איך:
מיט יאָגנדיקן האַרץ, מיט פאַכנדיקן דיך,
מיט דיגעם מענטעלע — פון ווינט דאָס ליב פאַרשמעלט,
דאָס פאַנעם אופגעפלאמט פון עסעדיקער קעליט,
ווען צו דעם ערשטן שניי כ'פּלעג קומען שיר ניט באַרוועס...
און ווייניקער פון אַיץ געזאָרגט האָב איך פאַר זיך.
ווייל אַרץ האָט מיך גאָר געאַרט, פאַרוואָס דאָס קלאַר-ווייס
פון אַט דעם שניי צעטראַטן ווערט דורך גראַבע שיד,
וואָס לאָזן איבער שוואַרצע קאַפּיוזשעס נאָך זיך...
ווינט אויס, אז דאָס געווען בין איך, בין איך,
ווייל נאָך ביז היינט מיך אַרט, פאַרוואָס דאָס שיינע אַרוועס
פאַר ערשטן שניי צערונגען איז זיך אזוי גיך.

1956

א ביטערער פעלער

וויפל מאָל די שוועסטער פלעגט מיך טאדלען, שלאָגן,
וויפל מאָל די מאמע פלעגט מיר זאָרגפול זאָגן:
זאָג, אין וואָס ביסטו עס אזוי שטארק פארטראָגן?

שיקסט דייך: ברענג אַ לעפל — טראָגסטו מיר א טעלער,
קלעמערסט אפן בוידעם, ווען איך שיק אין קעלער, —
זיצן מוז אין דיר, מיין זון, א גרויסער פעלער.

שוין פון היינט ביסטו אן אַסנאם צווישן ברידער,
שוין פון איצטער פלאַנטערסט אַיבער הויך און נידער, —
ס'גאנצע לעבן קאָן דאָך גיין דיר קידער־ווידער.

זעסט דען ניט קיין כילעק צווישן ווייט און נאַגטן?
אויב אויך גרויסערהייט דו וועסט, ווי איצטער, פלאַנטען, —
קאָנסטו זיך און גאָר דער וועלט נאָר שאַדן אַנטאָן.

כ'האָב זי אויסגעהערט, קיין טרייסט־וואָרט ניט געזאָגט איר —
פרוּווט זי טרייסטן מיך און זאָגט מיר א פארזאָרגטע:
כ'האָף, מיין זון, די צייט, זי איז דער בעסטער דאָקטער...

צי די צייט, די רעכטע צייט האָט דורכגעלאָזן?
צי אין איילעניש פארוען די היילונגס־גראָזן?
צי האָב איך צו זיך ניט אָפּט זי צוגעלאָזן?
אָדער אף דער צייט אדיין זיך אָפּט פארלאָזן?

ס'האָט דאָס לעבן דורכגעפלייצט, צי דורכגעלאָפּן? —
אויסגעלאָזט א טייך זיך פון דער מאמעס האָפּן, —
ס'האָט קיין דאָקטער, ניט קיין טאָטער ניט געהאָלפּן.

ס'האָט דער פעלער טיף אין מיר געהאט זיין באַדן.
כ'האָב אים אין א וויסטעניש ניט אויסגעלאָדן —
ניט צו ברענגען זיך און גאָר דער וועלט קיין שאַדן.

פרעגט זיך: וואָס זשע האָט די וועלט זיך ביט געווערט
און מיין פעלער זיך צעוואקסן ביט געשטערט,
גאָר פארקערט גאָר — אָפּט צו אים זיך צוגעהערט?
עמשער, מאמע, — ענטפער מיר אף אָט דער שינלע, —
טראכסט שוין אויך, זוי גאָר די וועלט, און ס'איז אַ מינלע?

1956

דער קוואל

ס'איז קיין נאך ניט געשען און קיין וואך ניט געטרעפן;
א שווארצינק יינגעלעך — דעם הויף אדורכגעלאפן;
א טונקל באכערל די שטאט-הענג דורכגעשניטן —
קיין גאס, קיין געסעלע אין וועג ניט אויסגעמיטן;
א שלאנקער יונג — אליין אין וויילדן וואלד פארגאנגען —
דאס הארץ — נאך פול מיט ברייט-פארנווארצטע פארגאנגען...
אין ליכט- און שאטן-שפיל פון הויכן וואלד געפאנגען,
דערזען האט ער א קוואל, זיין זעק געפרוהוט פארטיפן;
א שטאלטנער מאן — דעם וועג געצוימט, געגלייכט, געשליפן,
פון וועג דעם שטיין געראמט — אז ס'זאל דעם קוואל ניט שמערן,
צום גרויסן וואסער ווען ער וועט זיך טראגן גערן,
זיך רויש ניט ראשיקן דעם וואלד צו לאזן הערן;
און ווען זיך קלארן פרום א וואלקן וועט באדעקן
ביז דעק מיט פינגערניש — ער זאל זיך אויך ניט שרעקן.
און אז גאטס ווינטל זאל אריבער דעם קוואל טאן שוועבן —
ער איז געוועזן גרייט אוועקגעבן דאס לעבן...
און דאך האט אים געדאכט, אז עפעס נאך אים פעלט;
צו אפן פליסט דער קוואל, צי צופיל שוין פארשטעלט?
און ער איז ארעו דא פאר דעם פאר גאר דער וועלט.
אזוי איז אט דער מאן צו פרי געווארן א באיארטער,
ווען זעדער שא און טאג איז שוין אן אפגעשפארטער...
איין פראגע נאך דער מענטש, ער וויל צולעצט פארגעבן;
דאס יינגעלע, וואס שטייט אט דארט, באם אנהייב לעבן,
געהאט האט שווארצע האר, איצט האט עס גרויע האר,
און דאס איז גאר?
דאס יינגל וועט אוועק, דער פלאץ וועט בלייבן ליידיק —
און אלץ וועט זיין דער ליידיק?
נ, און דער קלארער קוואל, וואס אים ניט אויסצושעפן?
נ, און גאטס ווינטל, וואס אריבער אים טוט שוועבן?
נ, און דער וואלד, וואס וויל, דער קוואל זאל אייביק לעבן?

ווער געקאנט האט קלערן

ווער געקאנט האט קלערן, ווער געקאנט זיך ריכטן,
אז א פאשעט ווערט פון רעב גזאליע שוסטער
ווערן זאל א בישפיל און מיין לעבנס־מוסטער,
די געדאנקען ווענדן אין א נייער ריכטונג.

טונקליט אין שטיבל, באם ווארשטאטל זיצט ער,
אף א רימען־בענקל נידעריק געהויגן;
מיט א צוואנג א צוועקל שווער ארויסגעצויגן;
— ווילסטו טאקע, ייגל, כ'זאל דיר מאכן איצטער?

אף די ווענט די שאטנס איינס אף איינס זיך שייכטן —
שעם איד זיך צו בעטן. זאגט ער מיר פילדייטיק;
— אפלייגן אף מארגן? מארגן איז קורצפרייטיק,
קאָזמאן ט'ברענט דאָס פֿיכטל, קאָן מען נאָך פאריכטן.

איצטער, ווען איד בין שוין אין רעב גזאליעס יארן,
קומט מיר און דאָס ווערטל אָפטער אין זיקארן.

1956

...פרעגט די וועלט אן אלטע קאשע:
טראַליא, טראַליא-ליאליא...
(19 א פּאָלקסליד)

און גראַד, ווען ניט טאָג און ניט נאכט אף דער גאס,
און גראַד, ווען דאָס פענצטער איז טראַפנדיק-נאס,
דאָס טונקל פון שטוב — אין די ווינקלען שטייט איין,
די שטיקלייט — אין פולן רעשום טרעט אריין, —
פון שטיף צי פון טונקל דערהערן זיך פלעגט
א ניגן-געמורמל, וואָס מאַנט און וואָס פּרעגט:

...פרעגט די וועלט אן אלטע קאשע...

וועט איר מיך דאָך פּרעגן: דער פּרעגער איז ווער?
דער מאַנער דער שטרענגער, ווי קומט ער אהער?
בייגט אָן זיך, זייט מויכל — צו זיין דאָ א גלייכן,
קוקט איין ויך אין טאטן באַם מאַלצייט ניט רייכן;
אף דראַניעס אף ביידיע דעם קאָפּ אַנגעשפּארט,
ער זיצט, און ווי גלייך אף אן ענטפער ער ווארט.
און קרוימערשט ניט ער, באַר אין דרויסן דער רעגן,
די טונקעלע ווינקלען פון שטוב טוען פּרעגן,
די שטיקלייט, וואָס הערשט איבעם שאַטן-געמיש,
די מאמע, די קינדער באַם אַרעמען טיש:

...פרעגט די וועלט אן אלטע קאשע...

דעם ניגן אָן ווערטער איך האָב ניט געזונגען.
איך האָב באַר געהערט און די טרערן געשלאָנגען.
ווען עמעצער פּרעגט מיך דאן: וואָס טוט דיר באַנק?
כיוואָס עפּשער געענטפערט: דאָס ערנט געזאנג,
וואָס האָט זיך צו הויך אין די הימלען פאַרקליבן,

און איז אף דער ערד אָן און אַנשפאר געבליבן,
און ס'קאָן נאָך, כאַלילע, די פראגע דער וועלטס,
אזוי ווי א פויגל אָן שפיץ פון א פעלדו
צעקלאפן זיך, פאלנדיק טיף אין דער נידער,
אף קיינמאָל, מער קיינמאָל ניט אופשטייגן ווידער, —
האָב איך, ווי אן אַרעוו, אין מיט פון דער וועלט,
צוויי קינדערשע דילאָגיעס איר אונטערגעשטעלט...

דער טאטע וועט קאָפּ פון די דילאָגיעס הייבט און,
ווי ער וואָלט אלץ זען און וואָלט אינגליין דערוף.
צו מיר, צו וועט יינגסטן — א שמייכל געטאָן,
ווי ער וואָלט אריינגעמען מיך אין זיין קאָן.
און ס'צייט זיך דער ניגן פון אַנהייב, פון אלעף,
די שאַטנס זיך וויגן — מיר זינגען שוין אלע,
און אנדערש, גאָר אַנדערש דאָס זינגען טוט קלינגען,
ווי גלייך מיט זיין גוירל טוט יעדער זיך דינגען:

און אז איך וויל — ענטפער איך: טריי־ליי, טריי־ליי...
און אז איך וויל...
און ווידער ווערט שטייל...

דער רעגן פלעגט, דאכט זיך, ווי אומזעהן גיסן.
א שטערן פון הימל — פלעגט געבן צו וויסן:
געקומען די וואָך... און פארדריסן פלעגט נעמען,
דאָס קינדעריש הארץ — ווי זיך צאפֿלען אין קלעמען:
פארוואָס, האלעמני
פרעגט די וועלט די אלטע קאשע:
טראַליא, טראַליא, ליא־ליא־ליא...
טראַליא, טראַליא, ליא־ליא־ליא...

אזוי האָט זי דער טאטע אָנגערופֿן,
 מיין מלי געבענטשטע: געצנדיבערני.
 א צווייטער אָף זיין אָרט וואָלט זיך פֿארופֿן
 אָף טויזנט טיפע כריפעסן דערהיני.

און וויצענדיק, כּוץ דעם, מער, גאַרניט אויסן,
 ער וואָלט געוועזן גליקלעך אָף געוויס,
 ווען אים געלינגען וואָלט אַרויסצושטויסן
 דעם גרונט פֿון אונטער מינע יונגע פֿיס.

ער וואָלט געליאהעמט, ווי אין א בעהאַלע,
 און אינגעטיינעט ביז צום לעצטן כריפֿ,
 אז כ'גיס מיין וויין פֿאַר פֿרעמדן גאַט אפֿאַץ
 און אז די געטין ווענס איז מיר ליב.

ער וואָלט מיר פֿאַרוואַרפֿן דעם גייסט פֿון גריכן
 און וואָלט דערביי געקראָכן פֿון דער הויט —
 דערווייזן, אז איך בין צום פֿוקס געגליכן,
 וואָס קריסט אין ווינגאַרטן דורך פֿרעמדן פֿלויט.

אז כ'בלאָדזשע טיף, אז כ'בין פֿון וועג אינגאַנצן,
 אז ס'האָט דער שטורעם מיך צו ווייט פֿאַרשעפֿט,
 אז כ'בין אַ ווילדע, אַ פֿאַרדאַרבעטע פֿלאַנצונג,
 וואָס פֿון אַ פֿרעמדן באַדן כּיעס שעפט.

נאָר ער, דער טאטע, טיפֿער האָט געדרינגען —
 ניט מיך און ניט דעם שטורעם אָפֿגעפֿרעגט,
 אן אויער צוגעלייגט, ווען כ'האַב געזונגען,
 געשמייכלט, ווען מיין פֿרוכט האָט אים פֿאַרשמעקט.

אמאָל נאָר גוטמוטיק געזאָגט: איך זע,
 דעם שעפֿער מערקסט ניט — אים פֿאַרשטעלט זיין שאַפֿן.

טרעפסט אָן אַ בוים — „מה נאה אילן זהו“¹
און פאר זײַן זון און שאַטן־שפּיל טוסט גאפן.

ווי בא א געצנדינסט, דו זינגסט דעם בוים
א לויב — זײַן צווייגן־שפּאן פון קרוין ביז וואַרצל,
און דעם, וואָס האָט באַשאַפן ערד און רוים,
געווידמעט זײַן כאַטש אייך־און־איינציק וואָרט האָל.

דו מיינסט, אַז נאָר פון נעכט און טעג ווי בײַט,
צום פעקל — די זון, דער וואַלקן האָל ניט זאמען, —
זײַן כעסער האַרף, — ווי בײַדן זײ צוזאמען, —
אויך דיין געזאנג — ס'זאָל קומען צו דער צײַט.

געווען א מײַסעך דאָוויד אף דער וועלט —
פון האַרץ אין האַרץ ביז היינט צום מענטש ער רעדט.
מיט אים פאַרגײַכן זיך, מײַן זון, דיר פעלט
א סאך — אַט דאָס געווען איז א פּאָעט!..

נאָר זי, די מאמע, וואָס איז ערגעץ דאָרט,
פאַרטאָן אין אירס, אין האַרג פאַרטיפט געשטאַנען,
זיך צוגעהערט, ניט מער דאָס צענטע וואָרט,
מיסטאט, פון אַט די אלע רײד פאַרשטאַנען, —

זי האָט זיך שעמעוודיק צו מיר דערבענגט
און פּרעגנדיק געקוקט מיר אין די אויגן,
ווי גלײַך זי וואָלט דעם איביען אָפּגעוויגן,
און, קוים באַשאַסן זיך, צו מיר געווענדט:

„דערקלער, מײַן זון, דער מאמען פּראַסט, אף ייִדיש,
אַ צײַט איך הער — איר טײַגעט אלץ און רעדט:
פּאָעט... פּאָעט...
דו מאַך מיר קלאַר: אף וויפּיל קלאַסן אי דאָס?..“

¹ ווי שײַן איז אַט דער בוים!

איז וואָס האָב איך איר ענטפערן געקענט,
דער מאמען, וואָס זי ווייסט נאָר אירע ווענט פיר:
אז בלייבן וועט איר פראגע אָן אן ענטפער?
אז גאָר די וועלט, אהינטער אירע ווענט,
אף אלע אירע שפראכן פּרעגט מיט כידעש:
פּאָעט... פּאָעט... איר מאכט מיר קלאָר, וואָס אי דאָס?
און אז אין ערשטן ליד כ'האָב שוין געשטעלט:
„אַ, ווען איך ווייס, וואָס ענטפערט מען א וועלט!..“
און ביידן זיי — מיין טאטן און העם שאַכן, —
זיי ביידן כ'ענטפער ושיר ביט מיט גיצאַכן:
אז אויב גאָטס שאַטן איז א בוים א גרינער —
בין איך ביז היינט נאָך אלץ א געצנדיגער.

1958

וואָס וועסטו, גאהעלע, מיט מיר אין מארק ויך שרעפן.
 א טוואן דאָרט ביז ווי קני — דאָרט שטעלט זיך א יאריד.
 קאָנסט ויך פארלירן נאָך, פון בלאַנקען ווערן מיד,
 אין ענטשאפט — מיט א צוואַק די הימלעך זיך פארטשעפען.

וואָס האָסטו ניט געזען צי דאָרטן ניט געהערט —
 א קרייען פון א האַן, געבוידן ווא די פליגלען,
 א ייד קויפט פעלכעך און, ציגינער בייטן פערד,
 כאזירים אף א פור אין פריינגשיין זיך שפיגלען.

דער טומל און דער ראש, ווי פאָריקס מאַל, דער זעלבער,
 פון נאָנטער שומידעריי מאכט טויב דער האַמער-קלונג.
 אין וואַנגס, אונטער זון, באַרויקט ליגן קעלבער,
 דעם ברהיי רייזט נאָך אַליץ אין גאַנצעער די רונג.

דאָס זעלבע — יאָר אין יאָר, אַן שייד און אַן אַ כילעק —
 ניט האַבן קיינמאָל וועסט אף ניט גיין קיין כאַראַטע.
 דעם מענטשונט גענג — געציילט... צו וואָס זאָסט אייגנווייסיק
 אן איבעריקן גאנג פארלירן אין דער בלאַטע...

ס'איז הען א מאַכלעס דיר, זאָסט צווען, ווי דאָס פאָלק,
 פארטראַגן, ווי ניט הי, דאָרט לויפט ארום פארשמייטע,
 און צווישן וועגענער זיין אינדערוואַכן פינערט,
 זיין קליינקייט שרייט ארויס... גיין, בעסער מיך שוין פאַלג...

ער האָט אינמיטן וועג מיין גאנג מיר אַפגעשטעלט
 און מיט א שטרענגן קוק דערלאנגט אין האַנט זיין שטעקן;
 צי אף דערפרייען מיך, צי מיר אף אַנצושרעקן —
 א זאָג געטאָן: שטיי דאָ, אף דיר עס שטייט די וועלט.

אזוי האָט ער געזאָגט, וויקנט אויס, ער האָט געשפאסט,
 נאָר עפשער האָט ער גראָד געהאט זיין מיין דערביי.
 און איך בין זיין געבאָט א ווייץ געבליבן טריי —
 כ'האָב אף מיין רוקן גלייך דערפילט א שווערע לאסט.

וואָס מער אהינטער איר מיין אַקסע בייגט זיך אָן —
אויף מער דערהויבנקייט איך שפיר אין גאָר מיין וועזן;
מיט בלוט מייןעם און זעל איך דרויסן כ'בין געוועזן.
איך האָב נאָר ניט געוואָסט, וואָס מיט דער וועלט צו טאָן.

אף מיר עס שטייט די וועלט — מיט איר איך לאָז זיך לויפן —
זי ווייזן דורך א שויב, פארלויפן אין די הויפן.
און כאָטש איך זינק אמאָל אין זומפ ביז איבער קנאָכן, —
כ'איין אַנקומען צום פאָלק אין סאַמע אינדערוואָכן...

נאַכאַמאַל דאָס זעלבע?

אין א טאָג אזוינעם פאלט אויך ניט קיין שאַטן,
איבער אַט די שנייען איז א שאַד א טראַט טאָן.

.....

נאַכאַמאַל דאָס זעלבע? ווידער וועגן שניי?
וועגן שנייקניט, ריינקניט — כאַטש ניט גיי, ניט שטיי.

האַסט דאָך ערשט אין שנייען לייכטיקניט געמאַסט —
ס'איז דיר ניט געראַטן טאָן, וואָס האַסט געוואָלט?

נו, און איצט ביסט זיכער, ס'וועט א נעס געשען —
אזיך וועסט איבערגעבן, וואָס דו האַסט געזען?

אדעראַבע, פרוו קאַרשט פריער ניט קיין סאך:
ווי דער שניי ער לייגט זיך אפן גרינס פון סכאך,

אפן צווינגן־אויספּלעכט פונעם קארשן־בוים —
אף די דינע רימלעך, וווּ ער האַלט זיך קוים.

גוט, ווען דיר גיט איין זיך אויסמאַלן אמבעסטן;
אינעם כאַפּ פון צווינגן — ווייסע פּוכקע נעסטן.

ווי אף טריבע זענגלעך פון ריאבימע ויצן
רונדע, אַנגעשנייטע טורעמלעך מיט שפיצן —

ס'האַט אין זיי דער ווינטער נאַרוואַס זיך באַזעצט...
איצט קומט אָן די שטייקניט — שטייקניט קומט צולעצט.

זיי, ווען דו גייסט מאַלן, — שטייקניט מאַל, מער גאַרניט,
ווי די שטייקניט נידערט — אויסזאָגן מע טאָר ניט,

סיידן עפשער טראכטן... נאָר ניט ווך קיין ווערטער
פארן שטיילן כעסער, וואָס איז אומגעקערט דיר.

זאָג נאָר אַט די ווערטער: לעבן, זיי געגריסט —
כ'ווייס שוין: אזא שטייקניט גיט זיך ניט אומזיסט.

1956

ווען שפאנטט אין גאס — ניט נישטער און ניט שיקער
און קוקסט זיך איין ארום, ווי ניט קיין היגער;
דער אויער אָנגעשטרענגט, ווי צו א רוף,
אזו שיר ניט אף קיין מענטשן טרעסט ארוף;
די ערד ווערט צויבערלאנד, דער טראַט-גאנג — לייכט,
די אויגן — קלאַר, דער רוקן — אויסגעלייכט.
פון האַרץ פּאהשוויגדט די שרעק פאר שטיין און שטרויכל, —
גו, מיילע, טרעפט אמאָל אַזעלכעס — מויכל...

אפּיטע הינט, ווען אלץ ארום איז וואָך,
פון האַרץ קליינלעכע דיך בייגט דער יאָך,
דיין ברעם זיך רויגענט און דו האַסט פאַריבל,
וואָס אפּן מאַרק פאַרפעלט האַט דיר אַ ציבל,
דערביי האַסט אָבער האַרצווייטעק דערפון,
וואָס אַט דאָס ציבל דיר פאַרשטעלט די זון,
און זיי פאַרגלייכנדיק, דו טוסט אַ שמייכל, —
גו, מיילע, שוין דערפאַר מע איז דיר מויכל...

נאָר אויב דאָס ציבעלע, וואָס האַט פאַרפעלט
דיר, אויסוואַקסן די גרייס וועט ווי די וועלט,
און וועסט אין שאַרף פון שאַלעכצן ארײַן,
דורך זייער טונקלקייט צו שעפן שיין, —
ווער וועט דיר דעמלט מויכל זיין...

1960

אין פארענדערונג

דער טאָג היינט א הויכער, די ביימער — אין גאָלד און אין לייטערונג, פארטיפטע אין שטיקליט פון אָפּגין, אין שטאַלץ פון דערווייטערונג, ביז ראַנד פונעם הימל — אין אומבליט פון גרינס און צעפלאַקערטקייט, אין דרויסיקן האווען און בלייבן בא שטאמיקער גאקעטקייט.

און גלייך, ווי פון מיר וואָלט דער ליכטיקער האַרבוסט־טאָג זיך אָפּשיידן, — דאָס האַרץ רייסט זיך אָפּ מיר מיט יעטווידער בלעטערשן אָפּשיטן, נאָר שטיי איך א רעגע — די שטיקליט מיר רוימט אין די אויערן: אזוי ווי די ערד מיטן הימל, דער דאָזיקער האַרבוסט־טאָג וועט דויערן.

איך שפאן פאַרביי אָפּענעם פעלד — טיף צעאקערטן, הרודיקן, וואָס באַלד וועט א יונגינקע גרינקייט אינגאנצן אים צודעקן, און טראכט: אז אָט דאָ, בא דער בונטער פאַרבלענדעניש, וואָלט גרינג זיין אויך דאָרט, זוו מע ווייטט שוין ניט מער קיין פארענדערניש.

1956

בלויזן

אזויפיל בלויזן, גאט מ'זיכער, געלאזן
אהינטער זיך... קיין צייט אף זיי פאריכטן
איז שוין ניטאָ, און זען מיר בלייבט נאָר אויס,
ווי גלייך נאָך יעדן אופטו שווארצט אַ בלויז, —
אז אָפט אַ קאַפּשווינדל איך הייב אָן פילן,
ווי אין אַ האַרבסטיק פעלד אין אַקער־צייט,
ווען גריין און שוואַרץ אָנזעהערעך זיך בייט.
און ס'איז מ'זיך זאָרען אין ערעוויניטער שטיין;
ווען איך וועל שוין מ'זיך אַקער־פעלד פארלאָזן —
קיין שניי־שטורעם זאָל גלייך זיך גיט צעשפילן
און העפקערדיק דאָס פעלד מיגס גיט אריבער,
פארגעטנדיק, פארמעקנדיק זיין אויסזען.
ווייל יעשער זיינען גראַד אָט יענע בלויזן —
דאָס סאַמע קענטלעכסטע, וואָס איך לאָז איבער.

אפריל 1960

א נאכט האָט גערעגנט

א נאכט האָט געדונערט, געבליצט און גערעגנט.
אף גראָזן־געוואַלדער דעם טאָג האָט באַגעגנט
א ליכטיקער טראָפּן, וואָס אינגס נאָר ער וויל:
די זון זאָל אין אים זיך גאָך געבן א שפּיל,
די בלויקייט אין אים זאָל אן אַרט זיך געפינגען —
ער זאָל זיך נאָך זיבבערן, גיטן און גרינגען.
ווייל עפּשער איז ער צוליב דעם נאָר געבאָרן,
פון וואסער און שטייקייט א טראָפּן געוואָרן...
ער לייכט דען פאר זיך — ער באַצירט זיך דעם וואַלד.
אין וואַלד פאַלט א בלאַט צי א גאָדעלע פאַלט,
און ער איז א זומער־פרימאָרגן ערשט אלט, —
פארוואָס זאָל דער וואַלד אים פארלעשן מיט גוואַלד?

1959

וואָס פֿון אַ מילשטיין בלייבט

געווען כ'בין יונג, און אינעם גרויסן לעבנס-פלאַנטער, אַנשטאַט אוועקגיין אין אַ זייט און דאָרט זיך שטייט שטיין, גענאָמען כ'האַב אַף זיך אַ שווערן קנאָפּ — אַ מילשטיין. איז קאָרג — בין איך נאָך צוגעמאָנגען בענטער, נאַנטער, געגאָרט, מיין נאָמען ווערן דאָרט זאָל אַ דערמאָנטער, און ס'איז דער שווערער קנאָפּ געווען פֿון הויזן פֿלאַנטער.

געווען כ'בין יונג, און ווי אַף בונטע מיזרעך-מאַרקן, וווּ קראַפט ווערט הויך געשאַצט, און דרייסקייט — לייכט פֿאַרדונגען, אויך מיר מיין קויעך אָנבאַטן איז דאָן געלונגען; און ניט אַף אַ קאָל, ווי אַלע בראַווע יונגען, איז מיט אַ וואַק, און כ'האַב אַ רוקנבייך אַ שטאַרקן...

אַ לעבן דורך: פֿון מילשטיין איז אַ רייפעלע פֿאַרבליבן. און יענעם טומלדיקן, בונטן מאַרק פֿון מיזרעך אַף מינלעך-ווייט אַרומצוגיין שוין איצט איך מי זיך, — אַמאָל מיט צאַר, אַמאָל — מיט שמייכל אַף די לייפֿן, — פֿון שווערן קנאָפּ — קיין לייכטן שלייף שוין ניט פֿאַרקניפֿן.

איין שטויס — און ס'וועט דאָס לעצטע רייפעלע פֿאַרשווינדן, איין צי — און גרייט דער לעצטער שלייף זיך אָפּצובינדן...

1953

א טאָעס?

פארוואָס זײַנען באַ מיר די אויגן פּײַכט?
כ׳האָב דען אין וואָס באַנאכט פאַר צאַר געוויינט?
און מיר האָט דאָך געדאַכט, איך האָב געמיינט,
אז נאָר אין פּרײַדן קומען טרערן לײַכט.
ניט איין מאָל ס׳וואָרץ געבליבן איז פאַרשטיינט:
זיך אויסוויינען געמיינט, נאָר ניט געוויינט.
ווי שטערן, פונקען שלאָגסט אויס פון גראַניט,
נאָר פון די אויגן טרערן — איינמאָל ניט.
פון אונטער שווערסטן שטיין — זיך אויסגעגלייכט.
פארוואָס זשע זײַנען מײַנע אויגן פּײַכט?
מיין טאָג פון נאַכט כ׳האָב אָפּגעגרענעצט שאַרף —
זיי זאָלן אײַנט אין צווייטן זיך ניט שפּיגלען.
אָן וועגט, אָן טויערן, אָן שווערע ריגלען
די גרענעץ ווערן אָפּגעזײַט, זי דאַרף:
זאָל יעדע צײַט איר הערשאַפט שפּרייטן פּרײַ,
זאָל יעדע בײַט ניט ווערן זיך דערבײַ.
פארוואָס זשע טרעט די נאַכט דעם וועג ניט אָפּ
און ברענגט אין טאָג ארײַן איר שווערע גאָב?
און איך האָב נאָך געמיינט, מיר האָט געדאַכט —
פאַר פּרײַד האָב איך געוויינט אַ גאַנצע נאַכט.

1956

צווישן אלע בראַכעס, וואָס כ'פּלעג קינדווייז זאָגן,
ווי נאָר איך פּלעג אומשטיין, יעדן איבדערפרי —
זומער — בא דער זון־שיין, ווינטער — אין פארטאָגן,
היפּערנדיק ווערטער, ניט פּאַרפּעלט כ'האַב די:

„גרויסער האר פון וועלטן, זאַלסט דורך מיר געבענטשט זיין,
דו, וואָס פריי טוסט מאכן דעם, וואָס איז געבונדן?“
און פאר מיניע אויגן שטיין כ'פּלעג זען א מענטשן,
וואָס דער לעצטער בינד־שטריק ווערט פון אים פארשוונדן.

מער פּלעג איך ניט טראַכטן, מער פאר אים ניט זאָרגן —
זאַל א מענטש איין זיך אַפּזוכן זיין גליק...
און די זעלבע בראַכע — נאַכאַמאָל אף מאָרגן,
אף דעם זעלבן מענטשן — אלץ די זעלבע שטריק.

ווער וועט איז דאָ שוואַדיק — פּלעג איך קלערן דעמילט,
עפּשער איך — מער קיינער — האָט זיך מיר געדאַכט:
זאָגנדיק די בראַכע, האָט מיין האַרץ געדערעמלט,
צי דערביי דער מויעך ניט געווען דערוואַכט?

און די זעלבע ווערטער כ'פּלעג שוין אנדערש זאָגן,
גאַרנישט, כּוץ דערלייזונג, האָבנדיק אין זיך,
מיט דעם מענטשנס גוירל ביז צו נאַכט זיך פּלאָגן,
אים צו זען א פרייען מאָרגן אין באַגין.

1958

זידע, זידע, נו און ווייטער?
וואָס איז ווייטער דאָרט, דערצייר.
האַסט פאַרגעסן? — באַ אַ שייטער
זיצן מענטשן אין אַ הייל.

אלע זיצן זיי און שווינגן,
יעדע וויל זיך קוקן אום,
ווי דאָס פּייער אין די צווינגן
מאכט מער פינגער זעם ארום.

עפעס ווילט זיך מיר גיט קערן,
קינד מינס, אין דער הייל צוריק —
פאַמיר בעסער זיצן, הערן
פון דער „צוקונפט זיי מוזיק“.

הערסט, זי קומט דיר אָן אַנטקעגן. —
שטיי דאָס קינד ווערט מיטאַמאַל,
נאָר די אויגן זיינע פרעגן:
צוקונפט — דאָס איז אויך אַמאַל?

אים דעם כּילעק צו דערקלערן —
וואָרט פאַרמירט מיך זייער ווילט:
ער וואָרט מיר געוואָרן הערן,
צי ס'וואָרט אויסגיין מיר די צייט.

1958

מיין קינד, דעם עמעס זאָג, אנטפלעק מיר גאָר איין זאך:
צי איך, פון פלייש און בלוט, בין זיבער דיר א סאך
פון דעם, וואָס האָסט פון לייב מיט דיניצע הענט געקלעפט
און אינעם הויפן ערד אפסניי מיך אופגעלעבט.
צי טוסטו ניט א טראכט, אז דער, וואָס אָטעמט נאָך,
האָט זינס שוין אָפגעטאן, און דער וועט זיין דערנאָך,
ווען ביידן אונדז פארגלייכסט, צי ערגעץ זיכער ביסט,
אז ניט פון מיר — פון אים דיין ייכעס־פאָדעם ציסט.
אז פאר דעם אָטעם פּופט, וואָס איך האָב דיר געגעבן,
דו האָסט מיר רעכט באצאָלט — א לעבן פאר א לעבן.
ווייל אלע, אלע אונדז איין זינדנשאפט טוט טרייבן;
דיך היינט, ווי מיך אמאָל, — צו זיין און צו פארבלייבן.
און כאַטש איך ווייס דאָס אלץ, גאָר מענטשליעך מיך פארשעמט,
וואָס אייגן לייב און בלוט קאָן ווערן אָפגעפרעמדט.
מיט ערנסט קינדערשן אונדז גלייכסט, אונדז מעסט דעם קאָפּ,
צי עמעצער פון אונדז פון מאָס איז ניט אראָפּ.
באם אָנשטרענגען מיין ברעם, בא יעדן קער און ווענד,
באם אויסשומיכלען מיין לייפ געבענטשט כ'האָב דיניצע הענט.
דערפאר מיך פיניקט, פלאָגט אן אויסטערליש געדאכט:
צי האָסטו אָנשטאַט מיר מיין כעזשן ניט דערבראכט
צום סאָף... און ס'ווערט אין האַרץ א שווערער כשאד געבאָרן;
צי מיך געפינענדיק, פאריינס האָסט אויך פארלאָרן?
ווען ס'איז דיר מיין געשטאַלט געוואָרן קלאָר, געלייטערט, —
צי האָט עס אונדז דערנענט, צי עפשער גאָר דערווייטערט...

ביון לעצמן אויסהויך

קיינמאל גיט באטראַטן יענע ווייטע ברעגן,
און איך וועל גיט זיין דאָרט ביון סאַף פון לעבן,
ווייל מיט אַלדי ווייטן כ'האַב זיך אָפגעזעצנט,
ווייל איין־איינציק לעבן איז מיר גאַר געגעבן.

וואָלט איך, דאכט זיך, דארפן זיך א מוסער נעמען
און פון היינט גיט וועלן גאַר די וועלט פארשלינגען,
ביסלעכרונט פארגעסן טונגען און בעמען, —
ס'האַט אויך מיט דער גאַנצער שיידן זיך זיין גרינגער.

כ'ווייס דאָך, ווי עס פירט זיך אף דער ערד אָט דאָדערט:
וויפל גיט געטלויבן, וויפל גיט געמיט זיך,
כוי א קלייד אָן טאשן, ווי דער מינהעג פאָדערט,
איך דעם וועג דעם ווייטסטן גיט מען גאַרניט מיט זיך.

גאַר מיט אלע כושים און מיט גאַר מיין וועזן
און מיט אַלץ, וואָס פריידן ברענגען איז באַרוּפן,
שוועב איך איבער טאַץ, ווו כ'בין גיט געוועזן,
בליקומען איך פרויז נאָך שאַרפסטע באַרג־אַרופן.

ביון לעצטן אויסהויך בייגעריק כ'וועל בלייבן,
דאָרשטיק־וואך מיין אויער — אויב גיט זען, איז הערן,
ווי צו מאַרס דעם שטערן יוגנט טוט זיך קלייבן,
כאַטש איך וועל גיט זיין שוין, ווען זי וועט זיך קערן.

1956

— מיט וועמען רעדט איר, פעטער? — איך? מיט קינעם.
— איז וואָס זשע פליסטערן בא איך די ליפן?
— דאָס פרוווי איך, קינד, זיך מיט דער וועלט פארקניפן,
אומהוואָל זיין פרייעכער צו גיין איניגעם.

— באדארף מען עס מיט איר אויפליי טינגען?
אַט שמייכלט איר, און אַט א פויסט פארקלעמט איר?
איר בלייבט און רויטלט זיך, ווי א פארשעמטער,
די אויגן איך, ווי דורך א וואַקן, שינגען...

איז וואָס — זאָל איך זיך מוידע זיין פאר קליינווארג.
וואָס אַט צעלאכט זיך עט און גלייך ווערט ערנסט,
אז ביגדן וועלטן צוויי, טרעפט זייער שווער איז,
ווען גיין אין איין געשפאן זיי פרוצעם ענג ווערט.

און איך — צוזאמען גיין איך פרוווי זיי צווינגען...
און ס'זאָל זיך גראמען נאך, און ס'זאָל זיך זינגען.

1960

איר קאנט אוואדע מינגע רייך ניט גלויבן.
אין הארצן צושמייכלען: דו הער נאָר, הער,
וואָס רעדט ער דאָרט, דער אלטער מאן אָט דער,
ער הערט דאָך גאָר ניט אויף דעם מענטש צו לויבן...
נאָר כ'פרטג, צי דען איז גלויבן אזוי שווער
א מענטש, כאָטש ווען עס איז זאָל זיין דערהויבן —
ניט זאָגן: נאָר די וועלט בלויז מיר געהער.

אָט נעמט אפילע היינט: סאָף מארט. ס'איז בלויזק.
די חון שינגט הויך, אויב ס'קליט — איז נאָר אין שאַטן.
דער מענטש זיך פילט א ביסעלע ניט דאָיק.
ס'איז אפן הארץ אים גוט, אז כוין זיין שאַדן,
געזאגט געוואָרן אָף א האלבער וועלט...
איז קעגן וואָס האָט איר זיך אומגעשטעלט?
צו זאָגן א גוט וואָרט איז דען פארבאָטן?

איין טאָג אין יאָר איז אויך דען צופיל שוין —
א מענטש א מענטשן זאָל נאָר גוטס פארגינגען,
און ניט בא עמעצן, אָף כיי געווינען.
ניט אָף א רופטער טאָג די שאפונגס־קרין
דעם מענטש — איין טאָג אין יאָר, סאָף מארט. נאָר פראַסט,
ווייל ס'שינגט די חון און ווייל א ווינטל בלאָזט,
ווייל אלדי זאָרג האָט ער אין שטוב געלאָזט.

1959

איר האָט באַמערקט, אז, לעצטנס איבערהויפט,
די ווערטער: „עפּשער“, „דאכט“ דערמאָן איך אָפּטער.
מיר דאכט, אף מיר וואָרט קיינער ניט געגלויבט,
איך וואָל אַמאָל דערמיט זײַן אַ געשטראָפּטער.

נאָר צײַקגערעדט, אין קלאַר, וואָס אַרט עס אייך,
אַז סײַטעלעט אַ מענטש צום סאָף אַ פּראַגע־צייכן.
פאַר אייך — אין פּאַנעם ניט צו שפּרינגען גלייך,
פאַר זיך — אַמאָל אַ האַרבקיט צו פאַרווייכן.

1959

דו זעסט, צו מיר האָט ווידער זיך געקערט
אין גרויסוואסער מיין טויב — מיין קורצע ליד.
אף איר — דער ישׂטויב פון א באניטער ערד,
אין אויג — דער דאַרשט נאָך ווייטקיטן פארהיט.

און איצט געקומען איז די רעכטע שאַ —
פון הארץ ארויסלאָזן די שווארצע קראַ, —
דאַרט זאָל זיך נאָר די גוטע בסורע נעסטן,
אז כ'קאָן זיך נאָך אף ווייטקיטן פארמעסטן.

1958

• • •

דער שטראל, וואָס אין אפרעף צעשמעלצט די הענגלעך איינז.
איז נישט דער זעלבער זיען, וואָס איינז־פעלדער צעשטויסט?
נאָר, צום באדויערן, איך האָב נישט קיין באווייזן,
מיט וועלכן מין געוואלט די זון זיך מער זיי גרויסט,
ווייל אַלץ אונטער דער זון געטאָן ווערט דורך געוואלט.
בלויז איינס — צו גרויסאם קוקט, דאָס צווייטע — צו באשטראלט.

אונדז דאכט, אז פרייעכער איז אף דער זון צערינגען,
ווי אונטער דעק פון איינז־שפאלטער זיך צו געפינען.
נאָר עפשער גאָר פארקערט: דאָס איינז־הענגל צערינגט,
און ווען זיין דעצטער טריף טוט אף דער זון זיך מינען —
דאָס איינז אהינטער איינז־שפאלטער אפסניי זיך בינדט.

1959

• • •

אזא איז זי, פון דיין פארדראָס די מאַס:
אף וויפל אלע זינען מער פון איינעם,
און ווייניקער „אליין“ איז פון „איינעם“,
אף וויפל דיין אליין איז באַדנאָז.

און דאָס איז זי, די שטראַף פאר דיין אליין:
דיין גאנג, דיין קאַל, אין קאַהאַל ער פארזירט זיך.
און אויב אין שטוב דו האַסט אליין „געירט“ זיך —
אין פאַלק — אויך זאָגן א יך דערפילסט זיך קליין.

1958

• • •

זאָגט, וואָס וואָלט איר געוואָלט פון מיר היינט הערן:
 ווי ס'ברעכן צווינגן זיך אין שטורעמווינט,
 צי ווי אין אזא נאכט דעם וועג געפינט
 צו אונדז פון הימל־הייך א גאָד'נער שטערן?..

אין טאָג, ווען אויך א פיש אין וואסער ציטערט,
 און ס'ווערט דער ברעג פארפלייצט מיט קאלטן שוים;
 ווען וואָלקן בידערט ביז צו דאך און בוים
 און שפרייט א שרעק אף אונדזערע געמיטער, —

איז וואָס דערצייילן אייך — ווי ווינטן שמייסן,
 אז ניט צו איינשלינגען די פייכטע לופט?
 צי ווי אין אזא טאָג דאָס הארץ זיך פרוווט
 דורך גאָר דער טונקלקייט זיך דורכצורייסן,
 ווי ס'רייסט זיך דורך אין הארבסט דורך וואָלקן־גרוי
 א יוגנט־פרייגדיקע שטיקל בלוי...

1960

דו ווייסט, אף וועמען זאלט זיך אונדזער שיינער ביניען? —
אף דיר, אף מיר, אף אונדז — באקאנטע, אומבאקאנטע,
אף די, וואָס זייער רום פון טאָג צו טאָג פארדיגען,
אף די, וואָס בלייבן שטום און קיינמאָל ניט דערמאנטע.

נאָר קוק זיך בעסער צו — וועסט זען, ווי אף די דיפן
בא אָט די שווינגער די — דיין רום זיך זוכט פארוועבן.
און איין געדאכט בא זיי זיך לענגער צו פארקניפן
דאָס לעצטע גיסטו אָפּ — דו גיסט אוועק דאָס לעבן.

1959

דו וויסט ניט, צו וואָס איז אַ גרענעץ? — אַף שרעקן און רייצן.
אַ רוישיקער יאם, צי אַ רויקער טײַך טוט דאָרט פֿרייצן.

אַריבער די וואַלקנס — אַ באַרג, צי אַף וועגן פֿאַרוואַרפֿן
אַ היילצערנער סלופּ, וואָס באַוואַכן אים מענטשן אין וואָפֿן.

אַ גרענעץ — אַ שפּיגלדיק וואַסער — אים איבערצושפּרינגען,
ווי ס'פֿרווט זיך אַ קינד מיט אַ שטימנדעלע אופֿטרייבן רינגען.

אַ שייד־פֿאַס — אַ זומערדיק וועלדל, ווי איבערן גרענעץ
דערטראַגט זיך אַ זיפֿץ צי אַ פֿרידלעכער מענטשלעכער גענעץ.

אַנשטאַט אים צו ווינטשן, דעם מענטשן, אַ רויקן שלאַפֿן —
אין אַדע פֿיר עקן די ווערט שטייט אים קעגן באַוואַפֿנט.

נאָר מיין ניט, און בריוו אַף דער ערד איז אַ גרענעץ פֿאַראַן,
וואָס מעסטן זי קאָזט זיך מיט גרויסע צי קלענערע שפּאַן.

פֿאַראַן נאָך אַ גרענעץ — אַט די, וואָס זי ציט זיך צעווישן
געדאַנק און געדאַנק, און דיר דאַכט זיך, זי ניט צו פֿאַרווישן.

אויב ס'האַט נאָך קיין מענטש מיט קיין ביקס אַט די גרענעץ באַטראַטן, —
אַף איר, אויך אַף איר, טוט זיך שפּרייטן זיין קענטלעכער שאַטן.

און טונקל אין האַרץ ווערט אזוי, ווי צו אַזונט אין טאָל, —
צי וועל איך דערלעבן נאָך זאָגן: געווען איז אַ גרענעץ אמאָל...

1959

און ער, דער געניטער, דערשייטערטער רייטער,
ער האָט נישט געזוכט זיך צו אָפּטראָגן ווייטער —
פון אים ביז צום טויט זאָל זײַן פּרייַ אַ שטיק ערוּד,
נאָ, כאָטש נישט קיין סאך — ווי די לענג פון זײַן פּערד.

וואָס ווייטער — דער רייטער געקרייזט האָט אַזײַך שטעלער.
דער סויבע יאָגט אָן אים. די קרייזן — אַזײַך שומעלער —
ביז רונדיקן גרויס איבעם אפּל פון אויג,
ביז קויל, וואָס איר וואָג צו דער ערוּד טוט אַ נויג.

און וויפּל אַ לעצטער געדאנק קאָן געדויערן,
ער האָט נאָך געטראכט: ס'איז דער פּיינט וואָ די טויערן!
און וויפּל פּאַרלאַנגזאמט עס פּליסטערט אַ זיפּ —
אונדז וויסן געלאָזט: כ'האָב זי ליב... כ'האָב זי ליב...

אין וואָר צי אין כאָלעם — ס'ווערט לינדער זײַן וויי,
און ס'שיידן זיך אָפּ אין אים אַשערן צוויי:
דעם טויט געהערט איינער, דעם לעבן — דער צווייטער,
און ווידער דער קרייז ווערט אַזײַך ברייטער און ברייטער.

דער אָטעם ווערט שווער, נאָר דאָס אויג איז אים קלאָר,
און אַזײַך, וואָס ער זעט נאָך — ער זעט אַף דער וואָר;
דאָס אויג מאכט זיך צו, נאָר עס בלייבט נישט פּאַרשטעלעט,
ווי איבער דעם וואַכטיקן, פּינצטערן פעלד
הייבט אָן צו באַגינען אַ זיכטיקע וועלט.

דו זאגסט, אז מיין ווילן דורך יענעמס מוז ווערן באויליקט —
קעדיי צו באקומען א קעם, ניט ווערן פארשלאנגען.
פארוואס זשע די זאפט, וואס מיט איר פיל איך אן מיניע פונגען,
באוונדער כ'פארשלינג יעדן אָטעם, און קיינמאל אין צוויינג?

פארוואס אינעם שלאקסרעגן — יעטווידער טראפן באזונדער?
פארוואס אינעם שניי-שיט — דו קוק זיך נאר איין אינעם זונדער:
די שנייעלעך ווייטלעכע איינס איבער אנדערן רייטן —
און גרינגקייט מיט גרינגקייט און וויסקייט מיט ווייס ניט פארבייטן.

און איד, וואס געזען כ'האב אזויפיל אי שלאקסן, אי שנייען,
דו וויסט, ס'זאל מיין איגענער ווילן געהערן צו צווייען.

1958

דער רעגן, ער גיסט היינט א גאנצענעם טאג —
א נודנער, א הארבסטיקער רעגן,
נאָר טיף אין מיין הארצן דעם זומער איך טראָג —
איך טראָג אים דעם ווינטער אנטקעגן.

ווער ווייסט, וואָס מיט אַלע מיט אונדז וואָלט געווען,
ווען ביידע זיך וואָלטן באגעגנט,
נאָר זינט איך געדענק, פֿלעגט אזוי שוין געשען —
אריינמישן פֿלעגט זיך דער רעגן.

דעם הימל — אין כמארעס באהאלטן אף לאנג,
צעהרודיקט, צעווייקט אלע וועגן —
צו שטערן דעם זומער צום ווינטער זיין וועג,
דעם ווינטער — אים קומען אנטקעגן.

נאָר לאַמיר היינט נאָכאמאָל מאַכן א פרוו
א בונד צווישן ביידע זיי שטיסן.
דער זומער, דער ווינטער וועט איינגיין דערוף,
און זאָל זיך דער רעגן דאן גיסן.

1958

גאָט-באהיט, איר זאָלט ניט קלערן,
מיין געזאנג קומט לייכט און גיך.
איך וועק און דעם מאַרגנשטערן,
ניט דער מאַרגנשטערן מיד.

יעדער פרי זאָגט אָן דעם צווייטן,
גרייט אים צו און אים באַזיגט.
קומען שעפן פונעם גרייטן
כ'האָב זיך קיינמאָל ניט פאַרגיגט.

מיין געזאנג פון די געזאנגען
צו א טיקן זעכטראַכט
זומער — דורך דעם טאָג דעם לאַנגן,
ווינטער — אין דער לענגסטער נאַכט.

ביז כ'דערקלייב זיך צו דעם פאַהעם,
וואָס מיין פלאַנטער-קנויף צעבינדט, —
טויזנט אנגסטן, טויזנט פכאָדים,
ביז אין קאַפּ, אין האַרץ באַגיגט.

1958

געהיימע וועגן האַסטו אויסגעציילט,
וואָס זייער שפור פאַרבלייבט פון אויג פאַרהוילן;
דער וועג פון שלאנג אף פעלדזן-שטיין אף הוילן,
א צווייטן פעלדזן ווען זי האָט אויסדעררוויילט;
אין יאם — דער וועג פון פֿייכטן זעגלשיף;
דער שפור פון פויגל-פלי אין הימל-טיף;
נאָר מער פון אַרץ פאַרבלייבט פאַר דיר א ווונדער —
דער וועג פון מאן צו פרוי, — אים ציילסט באוונדער.

און איך וואָלט ווילן אף נאָך א וועג געפרעגט,
וואָס וועלן כוואָלט גיט ווערן זאַל פאַרמעקט
דורך שטויב פון טאָג און גיט דורך וויגט באנאכט, —
דער וועג, וואָס פאנגט זיך אָן אין מיין געדאכט,
קריַזט דורך א וועלט און גליקלעך לאַזט זיך אויס
אין אַט דער פֿינד — א פינגער-שפאן די גרויס.

1960

פרווו-קארשט העכער

מיין ליבער, טרייער פריינט, — פון דיר איך טרעט ניט אָפּ:
מיט פראגעס, ווי מיט שטיינער, כ'האָב דורך היינט פארוואָרפן.
איך ווייס ניט, קעגן וועמען זיינען זיי, מיין וואָפּן,
נאָר אונטער זייער לאסט פארניינט זיך אָפּט מיין קאָפּ.

און ס'ענטפערט מיר מיין פריינט, אז שולדיק כ'בין אליין,
ווייל ביז א הייד אזא דעם מינדסטן שטויב כ'פארטראָג,
אז פאלנדיק צוריק, זער קריגט פון שטיין די וואָג;
און טרעפן טרעפט אלציינס דאָס שטויבל, ווי דער שטיין.

אַט פרווואַ אמאָל: ביז י ע נ ע ר הויכקייט זיך דערהויב,
ווי אויך דער שטארקסטער שטיין פארוואַנדלט ווערט אין שטויב.

1956

און נאך האב איך זיך קינדווייזן פאָרגעשטעלט:
געשאַמעס זײַנען לײַכטנדיקע פּונקטן,
וואָס קומען, דאָכט זיך, שפּרייטן לײַכט דער וועלט,
נאָר ווערן לײַכטזיניק אין טהאַם פּאַרוואַנקען.

באוואקסן ווערנדיק מיט האָב־און־גוף,
אין נידער ווערנדיק אלץ מער געוויכטיק, —
זיי פּוילן זיך שוין אופשטייגן ארום,
זיך טאָן א פּרוּוו די וועלט צו מאַכן לײַכטיק.

און ס'טרעפט, אז זיי, געבאַרענע פון לײַכט,
אז דאָפּקע זיי — זיי ווערן פּינצטער־לינגען,
און זיער כּוּשעך און אזוי געדיכט —
מיט טויזנט אויגן אים ניט דורכצודרינגען.

און אויב איר פרעגט, איר ציט מיך באַ דער צונג:
אין וואָסער זכּוס די פּינצטער־לינגען לײַעבן? —
אין זכּוס פון לײַכט — אין זכּוס פון נאָמען פּונק,
וואָס ניט געײַלט זיי האָבן אופצוגעבן...

ווייל ס'ווייז די וועלט ניט בלײַבן אָפּגעמאָרט,
ווייל ניט ארויסגיין פון איר קינדער־עלטער:
„וואָס פּינצטערער, זי זאָגט, מיין קעגנמאָרט —
אַלץ לײַכטיקער מיין צוקונפט און באַהעלטער.“

און יענע פּונקטן זײַנען אויך דאָך וועלט —
זיי וועלן דען ניט אויסגעלײַטערט ווערן?..
אזוי האָב איך די וועלט זיך פּאַרגעשטעלט,
ווייל צו דער זעלבער וועלט איך טו געהערן.

1958

צו איינעם פונעם פאלק

מיט דיר, מיין פריינט, דעם כעזשבו כ'פיר שוין לאנג.
מיט מיר געווען ביסטו אין שווערסטן גאנג.
און ווען געפאלן בין איך שיר א מידער
מיט צוגעפרארענע צום גומען לידער,
ווייל ס'איז די צייט געווען ניט פאר געהאנג,
און ס'איז מיין גייסט געלעגן אין דער ניהער, —
אויך דעמלט זיינען מיר געבליבן ברידער,
און ביידן, ווייס איך, טוט עס קיינמאל באנק.

גאר דעצטנס, פריינט, מיר ווערט אומהיימלעך-שווער
מיט דיר, און ס'איז דיין שכינעס מיר א שטער,
ווייל, ווי א ריכטער, יעדן טאג דו מאַנסט:
צי האַסטו אהפגעטאָן, וואָס טאָן דו קאַנסט,
און אויסער דיר ניט אַפּטאָן וועט עס קיינער,
ווי גלייך דערהצו באַרופן זיין כוואַרט איינער
אף גאַר דער ערד, אַרוף מיך רופסט, אַרוף,
און אף דיין רוף זיך אַפּרוּפן איך פּרוּו,
כאַטש מיינע אַקסלען זיינען שוין באַשווערט
מיט אַדוואַס גוטס און בייז, וואָס אף דער ערד.
דו ווייסט, זוי שווער איז אין דער הייך גאַר זיין,
און אף קיין מיטל וועג דו גייסט ניט איין.

און טרייבן דיך פון זיך איז אויך קיין טאָלק,
ווייל דו, — דו ביסט דאָך איינער פונעם פאלק,
וואָס כ'פרוּו, וואָס כ'ווייל זיך איינריידן אַמאָל,
אז כ'טראַג אף זיך זיין ליבע לאַסט, זיין אַל.
דיך טרייבן — א ים פאַרשעמען וואָרט באַטייט,
און דו — דו טיינעסט מיר די טאַנצע צייט,
אז ניט צו מיר אַליין מיין טאָג געהערט —
צו אַלע, אַלע מענטשן אף דער ערד.

און אז מיין קנאפע, אויסגעהיטע קראפט —
פאר ווייטע, שפעטערדיקע דוירעס שאפט.

מיר ווילט זיך גלייבן דיר, מיין פריינט, און כ'גלויב:
אויב ניט קיין ווייטער דאָר — ניט בלייבן טויב
צום שטיין קלאפן פון מיין הארץ וועט דער,
וואָס לעבט מיט מיר באַנאנד דאָ אף דער ערד,
וואָס גאָר מיין לעבעדיק געזאנג געהערט
צו אים, וואָס אף זיין שפראך האָב איך גערעדט
צו גאָר דער וועלט, און פון דער פרי ביז שפעט
געפיינט, געפליצט, געשליפן האָב איך זי —
זי האָל זיין צירונג זיין, זיין לויב, זיין קרוין...
און איך — מיין ערשטע און מיין לעצטע לויב;
ניט גיין פארפארן זאָל מיין שווערע מי,
און אויך פון די, וואָס זינגען שוין ניט הי...

ווען אַנקומען וועט יענע פרעמדע צייט,
ווען ווילד וועט זיין דאָס בילד און דער באַטייט
פון אַט דעם אָס, וואָס איצטער איך פארשרייב
מיט מאַרד פון מאַרד מינגעם, מיט בלוט פון ליב;
פון זיי — די טעכטער אונדזערע און זיך,
פון זיי פארהיט וועט זיין פון אָס דער זיך
און פונעם וואָרט דער קלאנג, פון זאץ דער כוין...
איין וואך צו זייער הארץ זאָל כאַטש דערגיין;
מיר האָבן אף דער שפראך געלעבט, איין מיין
בא אַלע אונדז געווען; ס'זאָל ווערן ריין
די וועלט, דאָס שרעכטס אין איר זאָל אונטערגיין.

1956

און וועגן די, וואָס רינגלען דיך ארום,
 איך הער ניט דיין געזאנג — דאָ בלייבסטו שטום.
 אָט וועגן די, וואָס דורכן שניי־זאווִי
 דו העסט אפּידע ניט, וואָס בויען זיי,
 און קאַנסט נאָך מיינען, אז פון איינ צי גלאָז
 זיי בויען וואָרט פאר דיר א צויבער־שלאָס;
 אז אויך דער שניי, וואָס פאלט אזוי געדיכט,
 איז נאָר אַף איבערסאזערן דאָס לייכט,
 וואָס שטראַמען וועט אין נאכט... זאָלסט זיכער זיין,
 אז דו אין שלאָס בעשאַלעם וועסט אריין
 און אז באַצייטנס קאַנען וועסט ארויס —
 א שטעגעלע אין שניי זיי טרעטן אויס
 פאר דיר — אַף אַט ודעם שטעגל זיכער טרעט...
 און טאָמער הערסטו, ווי עס פאלט א ברעט —
 דאָס פאלט זי צוליב דיר — ניט צו דערשרעקן,
 נאָר וואָרזעונג אין דיר אַף אופצוועקן.
 איז וווּ איז וועגן זיי דיין לויבגעזאנג?
 אויב ניט קיין לויבגעזאנג, איז כאַטש א דאנק...
 פאַרשטייט זיך, אז אין דעם ביסט מער געניט:
 פאַרטיפּן זיך אין אייגענעם געמיט.
 אָן אַפּשייד־וואָרט און אָן אַז זיי־געזונט
 זיך גלייך אראַפּלאָזן צום סאַמע גרונט,
 נאָר זיי, די פאַשעטע די בויער־לייט,
 זיי האָבן קיין געדולד ניט און קיין צייט,
 קיין כיישעק האָבן זיי נאָך דיר צו קריכן
 צום גרונט — צום איך פון אלע דיניע איכן.
 אזויפיל אופצוטאָן היינט האָבן זיי,
 און סווערט שוין אַונטיק, און סישטערט דער שניי.
 דאָס שטעגעלע, וואָס דאָ איז אויסגעטראַטן
 פאר דיר, איז נאָך איינגאַנצן ניט פאַרשאַטן, —

אנו־קאָרשט פּרוּוו גיי צו צו זיי און זאָג,
 אין וואָס האָסטו פּאַרבראַכט אַ ווינטער־טאָג.
 באַ גאָר דיין שטאַלץ, צי וועט דיר דרייַסטקײַט קלעקן
 זיך מוידע זיין (נאָך שרייבן און נאָך מעקן):
 ביסט יאָמטעוואַדיק געווען און אַפּגעראַמט,
 וואָס גליקלעך האָסטו אין זיך צונויפגעראַמט
 אַ פּרייַדיקע מיט יוגנט אַ באַגעגעניש,
 מיט עלטערע — אין שווייגן אַ געזעגעניש...
 גיי צו, און ווי אַ פּאַרהאַנג שאַר אוועק
 דעם שניי, וואָס צווישן אייך, און אפּן וועג
 צו ענטפּערן אַף אַלץ דו מאַך זיך גרייט
 אָן גראַם אָן שטראַם — מיט אָפּנטלעכע רייך.
 דערבײַ, באַם עלטסטן דאָרט טו סטאַם אַ פּרעג:
 פּאַרוואָס דער שניי, צו אַוונט אַזאַ גרינגער,
 ער לייגט זיך אפּן האַרצן אַזוי שווער?
 און כאַטש פּאַרנאַכט דער בויער, מיט איז ער,
 וויל אַף קיין טאָג פּון דיר איז ער נײַט יינגער,
 און שווער איז אים שוין אַף די פּיס צו שטיין, —
 ער וועט אויך מיידערהײַט דיין מיין פּאַרשטיין,
 און מיט די קוים זיך בייגנדיקע פּינגער
 אַראָפּנעמען פּון האַרץ דינעם דעם שטיין.

1959

סענטיאב. ס'איז פראַסטיקלעך. די זון, זי שיינט.
א רויכל ציט פון אויסגעדעמפטן טוי.
דער הימל, ווי אין יולי — פויטער-בלוי.
צי דען זועט ער פארוואַלקנט זוערן היינט!

ס'איז פראַסטיקלעך. א יונג אייגט לייכט געקליידט,
און ס'זויגט זיך אום זיין בלאַנדע קודלע האַר.
כ'זאָרט מיט דער העכסטער, מיט דער טיפסטער פרייד
אים נאַכאמאָל דערזען איבעראינאַר
סענטיאב, אין אזא פרי, באם הימל-קלאַר, —
ניט פעלן זאָל פון יונג קיין מינדסטע האַר.

1958

שטייט א שטיין

נעכטן ערשט האסט קארג גערעדט.
און פון פרי ביז אונט-שפעט —
אלץ געשוויגן, נאָר געקלערט,
מיט דער וועלט זיך אָנגעקערט
אַט אזוי, ניט מער, מיסטאם,
ווי דער שטיין מיט ברויז פון יאם.

ברויזט דער יאם — ניט צו פארשטיין.
שטייט א שטיין? — נו, זאָל ער שטיין.

היינט דו טינגעסט נאָכאנאנד.
ניט צו זען קיין ברעג, קיין ראנד
צו די כוואליעדיקע רינד —
סיי פאר ווייטעק, סיי פאר פרייד.
נאָר אין אַלץ, וואָס זאָלסט ניט טאָן,
קערט די וועלט מיט דיר זיך אָן,
ווי מיט יענעם שטיין, ווייזט אויס,
קערט זיך אָן דער יאמען-ברויז.

ווער וועט וועט די פרעמדע קרעפטן
אייניקן, צוזאמענהעפטן?
סיידן וויינטן, סיידן שטורעמס,
סיידן כוואליעס, ווי די טורעמס,
וועלן צו דעם שטיין ארויס —
ברענגען אים אין יאמען-שויס...

נו, און ווייטער וואָס וועט זיין?
ס'וועט דער שטיין אין יאם אריין.
ס'הייט דער ווער יאם — ניט צו פארשטיין.
שטייט א שטיין? — נו, זאָל ער שטיין.

וואָס דאָס אַלץ אַווי פאַרבלעִיבן?
ביז צום טאָג זיך ניט דערקלעִיבן?
ווייל דאָס אַלץ איז גוט אין ליד:
האַסט אַ יאָם, האַסט אַ גראַניט.
איז דער סאַף ניט בלענדנדיק,
האַסט קיין סאַף ניט — ענדיק ניט.

מיט אַ האַרץ פון פלייש און בלוט
איז ניט גוט — וואָס הייסט ניט גוט!
ס'איז דאָס האַרץ — פון גאַט אַ שטראַף, —
ס'פּרעגט אַלץ: וואָס וועט זיין דער סאַף?

פינף לאמטערנס אף מיין גאס

פינף לאמטערנס אף מיין גאס —
פיר פון זיי מיר לייכטן.
אינער בלינדעלט, ווי פאר קאס,
ליכט ניט, ווי זיין גלייכן.

ס'איז מיין גאס מיט שניי פארפוכט
הויך פון בידע זייטן,
קוים א שטעגל אפגעזוכט,
נאר די פיס צו בייטן.

אונטער שיין דער שניי איז קלאר,
פריש, ווי ערעוו ניי-יאָר;
ס'איז דער קאָפּ — אין גייעס יאָר,
און דאָס האַרץ — אין האַיאָר.

ערעוו ניי-יאָר איז קעדיג
זיך א כעזשוכן געבן;
ווי דאָס אלטע איז פארבני,
ווי אין ניי-יאָר לעבן.

ווי אין ליכט דער שניי באם ראָג
ס'אלטע יאָר באַניט דיר,
שאַ נאָך שאַ און טאָג נאָך טאָג —
דורכגיין זאָל פארבני דיר.

קוק זיך איין און צייכן אָפּ
אליץ, וואָס דיר איז טייער;
ס'איז אין אלטן יאָר דער קאָפּ,
און דאָס האַרץ — אין ניי-יאָר.

צווישן טונקלס יאָז ניט דורך
אויך אַט דעם לאמטערן.

וואָס אומיסטן שטייט, מיר דוכט,
יאַמטעוון צו פארשטערן.

אים באַליכטן אלע פיר,

אים אליין איז ליכטיק.

דאָס, וואָס פינצטערלעך איז מיר,

איז פאר אים ניט וויכטיק.

פיר לאַמטערנס, ווי די פריינט,

מיך מיט ליכט היינט גריסן;

דער, וואָס מאַכט מיר פינצטער היינט, —

זאָל פון ליכט ניט וויסן.

ניט יאָג די נאכט מיט פֿלעקענער

ס'איז נאכט אין שטוב, אין דרויסן,
ס'איז נאכט אף גאָר דער וועלט, —
האַט ער א פויסט א גרויסן
דער נאכט ארויסגעשטעלט.

געשראַקן זי, געוואָרנט,
מיט פֿלעקענער געיאָגט, —
ס'איז ליכטיק ניט געוואָרן,
ס'האַט אלץ גאָך ניט געטאָגט.

מיט האנטעכער געטריבן
דורך פענצטער און דורך טיר, —
דער כוישעך איז פארבליבן
ארום אזוי ווי פריער.

ער האָט געבראַכן שויבן,
דעם קוימען אחפגעמאכט;
ס'איז אונטן נאכט און אויבן,
און טיף אין אים איז נאכט.

ער איז אראַפּ פון זינען
פאר קאעס און פארדראַס;
פארוואָס זויף ניט באגינען
און פינצטער איז פארוואָס?

א רועף צי א קונדעס
אין נאכט האָט זיך צעלאַכט:

א מענטש, ווי דו, ווי קומט עס,
דו האסט זיך ניט דערטראכט:

דער כוישעך זאל אנטריינען —
א פייכט טראג אריין.
און אויב ס'וועט ניט באגינען,
וועט כאטש ניט פיינצטער זיין.

1955

צוויי קרייזן

אַט דאָס, וואָס פֿירט אָן מיט דיין פֿינגער באַם צייכנען אַ קרייז
אין פֿיכטלעכן זאָמד צי אין טרוקענעם שטויב אָף די וועגן,
באצווינגט זיי, די קעגנערשע ברעגן, צו קומען אנטקעגן,
אין פֿרידן צוזאמען זיך שליסן, און פֿרוו זיי — צערניסן.

און פֿרעג ניט, ווער איז זי אין דיר, די פֿאַרהוילענע מאַכט,
וואָס ווייזט דיר אין ווינען דיין ציגל וואָס שענער באַזעצן.
זאָגט אונטער דיין לעבן צו בויען לויט שיינקיט־געזעצן,
און רייצט אָן אָף איר, אָף דער שיינקיט, דיין בלוט און דיין מאַרן.

איך ווייס ניט איר נאָמען, איך שפּיר נאָר, — זי פֿירט מיך, זי שטויסט
פֿון קרייז אינעם זאָמד ביז צום קרייז, וואָס אַ וועלט איז די גרויס.

1959

אין פריידן צו דערצייילן

ניין, ביז מיר לייכט דער טאג, באנאכט — די שיין פון צאָפן,
און איבער מיר דער הימל פריי — אן אויג די גרויס, —
איך ווער ניט מיט דורך דעם ארויסקוקן און האָפן,
זיך פילן, ווי א קינד באַנאַר דער ערד אין שויס.
און זען אף טויזנט יאָר צוריק און טויזנט יאָר פאַרויס.

1952

ווי וואָלט איך לעבן דאָרט?

ווי וואָלט איך דאָרט אָן גרויסער ליבשאפט קאָנען לעבן?
פון שענסטער ברודערשאפט ווער וואָלט פארפולט דאָס אָרט?
ווי ס'האָט געווישט א וואַלד, איז איצט א מידבאָר דאָרט,
און איך — אף מענטשן-שפראך כוואָלט דאָרטן ניט געטאָרט
דעם דאָר פארשניטענעם מיין טיקן געבן,
און אָפּשטעלן מיט וואַלד מיין לעבן — כוואָלט א מאָרד
באגליין, וואָס קיינער וואָלט מיר עפּשער קיינמאָל ניט פארגעבן.

ווער וואָלט געגלייבט: אין ליבן רינג פון פרוי און קינדער —
אן אַוואָל בין איך, און אז עס זייגט מיין מאַרד א שלאַנג;
אז עפּשער, גאָט ווייסט וווּ, פארהאָבן איז מיין גאַנג,
אז עפּשער ערגעץ-וווּ געבליבן כ'בין אהיינטער,
און ס'איז מיין אָטעם לופט ניט ערלעך א פארהיינטער,
אויב איך בין ניט מיט די, וואָס זיינען אָפּ אף לאַנג
איך לאַנד פון שוויי און וויי און גרויסדיקן ווינטער.

די לעצטע זיינען אָפּ — ס'האָט זייער טראַט פארשלאַנגען
דאָס אייביקע געטופ פון פיס, וואָס לעבן הייסט;
און ווי יעסוימים ווי פארשעמטע, ניט געטרייסט —
די היידער זייערע, וואָס האָבן אזוי דרייסט געקלאַנגען,
אזעק אין קאָעם אף קיינמאָל ווערן אויסגעלייזט,
און אזע זייערע די שענסטע בעסטע טוונגען —
פארשוואַרצט, פארמעקט, פארעכנט זיי פאר אַלדאָסביז...

איז ווי וואָלט איך דאָרט עפענען דאָס מויל צו זאָגן:
גוטמאָרגן, קינדער, איך, גוט-אָוונט, ליבסטע פרוי.
כוואָלט, ווי א באַרג געשטומט, און ווי א פעלד אָן טוי
געוועלעקט, און אויב א קוואַל וואָלט זיך אדורכגעשלאָגן,
א שטראַלדיקער קוואַל — ער וואָלט געוואָרן גרוי,
פון קוק מיינעם אף אים — ער וואָלט פארקילט אזוי,

אז ער וואָרט שפּילעוודיק זיך ווינטער ניט געטראָגן:
מיין ווערט איז כאַרעזו, און כ'זע זי ניט אין אופגעבוי!
כ'וואָרט וואָרט געזאָרגט: ווער וועט דעם גרונטשטיין פּינגן ווידער?
די זיידן שניצן, פענצטער שניידן צו דער זון?
און איצט, אַ צויב צו גאָט, איך בין באַפּרייט דערפּון:
איך שפּאַן אין יאָך מיט אַלע מיינע פּריינט און ברידער,
און גרינגער ווערט מיין צאָר און פּינדער איז מיין זיי;
און ס'טרעפט, איך זאָג צו זיך אַליין און אויך צו זיי:
אז אונדזער גרויסער בראַך אַמאָל מיר טוט ניט באַנק.

ווייל די, וואָס זייען איצט מיט טרערן דעם פּאַרווי, —
זיי זייען זיך דאָס רעכט צו שניידן מיט געזאַנג.

דאָס אַרט פון ליינקס

וואָס מאַכסט זיך נאָריש, מענטש, טו נאָך פון ליינקס דעם שאַכן,
ווען ער איז האַלבע נאכט צום שמעל-דראַט געקראַכן,
אף בלייבן לייגן דאָרט — האָט ער זיך דען פאַרטראַכט,
אז דו וועסט שלאָפן רויק היינט א גאנצע נאכט
און ערשט גאנצפרי דערווען, אז ליינקס דאָס אַרט איז ליידיק?
געטראַכט האָט ער נאָר איינס: און ער איז שטארק באַליידיקט
אומזיסט-אומנישט... און עפשער קיין וואָך ניט געטראַכט?
(פאַר קיינעם זיך קיין קאָרפן ניט געבראַכט)
ארויס זיך פריי מאַכן און האָט דעם כעזשפּן גיך געמאַכט:
אז ס'איז דאָס לעבן סינזויסיי ניט ווערט קיין גראַשן, —
ארום אף דעם פאַרווערטן פאַס און איז ניטאָ שוין.

און דו? דו טראַכסט דאָך איצטער, ווי זיין אַרט פאַרנעמען,
קעדיי עס זאָל ניט אַנקומען א צווייטן וועמען.
(וואָס דען, וועסט טראַכטן, ווי זיין אַנדענק ניט פאַרשעמען?)
ווייץ ווי ס'וועט ווערן טאָג — פאַרכאַפן קאָן א צווייטער,
און פאַרט דאָס אַרט אף ליינקס איז אַ פינגער ברייטער,
דער צוואַק דאָרט פעסטער האַרט, די ברעט — געהאַלט מער, —
פאַרשטייט זיך, אז דאָס אַרט אף ליינקס צו דיר געהער.
ווייץ דיר האָט שטאַרק דערעסן שוין דאָס שלאָפן מויל צו מויל,
וואָס ווי אַן אַפּגראַנט אָפן איז און פּויל מיט גרויל,
און קלאַעס פינגערע... איז, מענטש, זע זיי ניט פויל.
אף וועלכן שטאַפּל זאַסט ניט שטיין פון אויסגעדאַכטן לייטער,
איז וויכטיק פאַרט, אויב ס'איז דאָס אַרט כאַטש אף א פינגער ברייטער.

נאָר וואָס וועט זיין, ווען פּלוצעם קומט דיר א געדאַנק:
ווי ער, פאַרהאַזן האַלבע נאכט די ברעטער-באַנק,
צויליב א נויטבאדערפטיקייט, זוי ער, אין גאס ארויס,
און דאָן, צי זיין געדאַנק וועט געבן דיך א שמויס,
א צי אהין, צו דעם פאַרווערטן פאַס און — אויס...

גדייב מיר, וועסט קינעם דאך דערמיט גיט טאן קיין שלעכטס —
א האלבע ווינטער-נאכט וועט מענטשן אטעמען זיין גרינגער,
און אט דאס ארט אף לינקס, וואס ברייטער מיט א פינגער,
גאנצפרי פארנעמען וועט דער שאכן, וואס פון רעכטס.

1951

און אז די ערד איז דאָ געפראָרן —
דארף איך דאָס האַרץ פארפראָרן זײַן?
כ׳בין ניט אַט דאָ אף איר געבאָרן —
אף אַט דער ערד פון צאר און צאָרן,
און ניט אין איר איך וויל ארײַן.

און אז די שאַרף פון אַלע שפּיזן,
וואָס שמיהט מיך צו צו אַט דער ערד,
איז אין מיין האַרץ אַנגעוויזן,
אין לײב, אין לײב, אין געוויסן,
אין שטערן-הויך פון מענטשן-ווערט, —

וועט דען דער שטערן טאָן א ציטער?
דארף דען פארוטונקלעט זײַן דער בליק?
און קעגן ביקס אין האנט גענטימער
פון יונגן אופגעהעצטן היטער
דאָס האַרץ וועט אַפטרעטן צוריק?

און אויב עס פלאָגט דיך דאָס געיאַמער
פון מענטשן-לײב, וואָס ווערט געפלאָגט,
ווייל ס'איז קיין אויסלייזונג ניטאָ מער
פון אַט דעם שיידיים-קסאון — דעם „נאַמער“,
וואָס יעדער אף דער פּרײצע טראָגט, —

דארף דען דאָס האַרץ פארפראָרן ווערן —
ניט אויסהאלטן דעם שווערסטן פרוווי?
אזויפיל לײבסטע ווילן הערן,
אז מיר צום לעבן נאָך געהערן, —
מיין האַרץ, זײַ וואָך, צו דינסט שטיי אף!

פאר זייער פריינד געווען ביסט אַרעווי —
איצט זײַ א שוטעף זיי אין צאר,

איין פֿיכט, איין זון איז איינער דאָר און,
איין וועלט געוואָרן איז איינך באַהעוו
דורך איינעם און דעם זעלבן גמאר.

איז זאָסט, מיין האַרץ, זיך ביט דערוועגן
צו אויסבאהאַלטן זיך אין וויי!
דורך דינע אויסדערוויילטע וועגן
דו מראַג אַ טרייסט־וואָרט זיי אַנטקעגן, —
אז זיין געטרייסט זאָסטו מיט זיי.

1950

ס'האט די קלעם מ'ך ניט צעבראָכן

איך וועל נאָך אמאָל דערהעבן
יענע גוטע שאַ,
ווען כ'וועל דיר אן ענטפער געבן;
לאַנד מיַנס, איך בין דאָ!

כ'בין נאָך אף דער ערד פארבליבן,
ס'אַטעמט נאָך מיין ד'ך —
אף צו לעבן, אף צו ליבן,
אף צו לויבן ד'ך.

ס'האט די קלעם מ'ך ניט צעבראָכן,
ניט געמאכט מ'ך קליין,
כ'בין ארויס מיט אַ ניצאָכן
איבער זיך אליין.

כ'האָב דאָ דיַנע פּיַנט געטראָפן,
סאָנים — ניט פון היַנט;
קאַפּ צו קאַפּ בין איך געשלאָפן
מיט די ערגסטע פּיַנט.

און גאַנצפרי — אפּסנ'י באַגעגנט
זיי אף יעדן קער;
ווען דו האַסט קיין אַנדער וועג ניט —
מוז דיין וועג זיין דער.

ניין, צו זיי כ'האָב ניט געטיינעט —
צופיל זיך געשעצט;
זייער שאַטן אף מיין שיין האַט
זיך ניט אָפּגעזעצט...

כ'האָב דאָ דיַנע פּריַנט געארעמט,
ס'הארץ זיי אויסגערעדט;

איינע — האָבן מײַך דערזוואַרעמט,
אנדערע — געפֿלעמט.

עלסטמע פֿריינט — די קעפֿ געבויגן
און בית בלוט — געקלעמט:
אייך די צווייטע איך די אויגן
קוקן זיך געשוועמט...

זייער וויי פֿלעגט מײַך באַצווינגען.
מיט פֿארפֿרועסטע צייך,
אַנשטאַט וויינען פֿלעג איך זינגען,
זינגען ביז געווייזן.

זי — מײַן לעבן האָט געלײַטערט,
זי — מײַן ריינסטע לײַד,
אלידאָס שלעכטס פֿון מיר דערווייטערט
און מײַך אויסגעזעהט

פֿון פֿאַרצווייפֿלונג, פֿון שײַגאַען,
מיר געשטאַרקט די הענט,
אין די פֿינצטערסטע פֿון שאַען —
צו דיין ליכט געווענדט.

איך זאָל נאָך אמאָל דערלעבן
יענע גוטע שאַ.
ווען כּוועל דיר אן ענטפֿער געבן:
לאַנד מײַנס, איך בין דאָ.

איך לעב דאך נאך...

איך לעב דאך נאך, און איר הייבט אן שוין צו פארגעסן.
א קעלט עס ווייט אמאל פון אייערן אן אָס,
נאָר ניט אף אייך איך טראָג אין דאָרצן א פארדראַס, —
אף זיי, אף זיי — אף אָט די טויזנטער מעסלעסן,
וואָס כ'בין מיט אייך באַם טיש צוזאמען ניט געווען,
באַם ברױט און וואַרץ, און ווייזן באַם פּוּלן קאַס, —
אף זיי, אף זיי עס וואַקסט אין דאָרצן א פארדראַס.

דורך רעגן, שניי און שטורעם לויפן כ'בין קאפּאַבל —
אף צו דערפילן אף דער האַנט די לאַסט פון אייער בריוו,
וואָס איז די איינציקע, פארשפּעטערדיקע שיף
אין יאָם פון מינע לייך — אין ווירבלענדיקן מאַבל,
די שיף, וואָס קערט זיך אום אַרץ ליידיקער פון וועג,
פון מאַל צו מאַל — שטייט צו אַרץ ווייטער פון מיין בהעג.

מיט בענקעניש אין ביין און בהענענדיקע אויגן,
מיט נאָך ניט אַנגערופענעם דורך קיינעם מעשחנאַס, —
איך בויער דורך די בריוו, די ווייט, די שטאַט, די גאַס,
די ווענט פון שטוב, וווּ כ'האַב א לייבן דאָר דערצויגן,
און אויך די צייט, וואָס האָט א הויכן צוים פארצויגן —
אן אַפּגרונט אַנגעמערקט צעווישן מיר און אייך:
ניט וויסנדיק, ניט וויסנדיק — מיר זיינען פאַרט ניט גלייך.

מיין גאַנג איז אַפּגעצוימט, מיין וועג איז אויסגעמאַסטן;
איין שפּאַן פון וועג, ווען כ'מאך, איין טראַט — אף ליינקס צי רעכטס, —
ניט האַבנדיק דערבײַ אין זיין קיין שאַטן שלעכטס, —
א קויל דערלאַנגן וועט מיר פונעם הויכן פּאַסטן...
און אייער וועג — אף אָט דעם טראַט איז לענגער פאַרט,
און די פאָרעטנהייט — אף אים פאר זיך געפינט אן אַרט.

איז וואָס וועט ווייטער זיין, איז וואָס קאָן זיין שוין שפּעטער,
אויב איך וועל לעבן נאָך, נאָר איר וועט זיין שוין מיר

פון בענקשאפט שטענדיקער, פון זיין גאָר צוגעשמידט
צו איין געדאנק, וואָס אויסברייכן זיך וועט ער
דורך יאָמטעוודיקע טעג און וואָכנדיקסטער וואָך,
דורך צייט, וואָס היילט אויס יעדן אויסגאנגסלאָזן בראַך.

און אַרופֿן צוריק מיד, ווי באַם טויט זיך בעטן,
ניט אף קיין גאָר דערנענטערן, ניט גריסן פון דער ווייט;
אַט ווי א קייט פון בערג זיך אויסגעצויגן האָט די צייט,
וואָס ניט פאר מענטשן־קוויכעס זי אריבערטעטן,
און גאָר א נעס, א נעס א ליכטיקער דארף טרעפן,
די טויערן פון טויט צוריק זיך טאָן זאָלן אן עפן.

גאָר איך — איך גלייב אין ניסים ניט? כ/דערוארט קיין ווהנדער?
אַט וואָ דערשפאָגען זאָל איך אים — מיין אָפגערויבטן וועג?
א שולאכט פארביטערטע איך פיר דורך אלע נעכט און טעג —
מיין לעצטן אָמעם ניט צו אָפגעבן דער טוהדרע,
מיט אייך צו זיין די לעצטע מינע ערדיקע מעסלעסן, —
איר זעט, איך לעב דאָך גאָר, און איר הייבט אָן שוין צו פארגעסן.

אין שווארצן קרייז

ביזו איך וועט דורכמאכן דעם שווארצן קרייז,
וועסטו, מיין דיבסטע, ווי א טויב זיין ווייס.
און אף דיין פאָנעם ווערן וועט פארטיפט
אַט יענער קלוגער שוידערזאפטער שריפט,
מיט וועלכן ס'שרייבט די צייט אף אונדזער זיין
די הארבע ווערטער: אנדערש קאָן ביט זיין...
נאָך דינע פרעמדלעך-טרויעריקע בליקן,
און נאָך דיין האנט, וואָס איך וועל פרווון דריקן,
און נאָך דיין שטומען פאלן צו מיין ברוסט,
וועל איך הערקענען די, וואָס כ'האַב געוווסט
אמאָל, ווען לעבן האָט געהייסן; וויסן;
אמאָל, ווען איך האָב זיך אריינגעריסן,
ווי א פארבלענדעניש, ווי א געווימער,
אין אלע דינע אָדערלעך און גלידער,
אין אלע דינע קלאַקייטן און שווייסן;
אמאָל, ווען לעבן ליבן האָט געהייסן...

נאָך נאָך דיין זיך הערבענמערן פאמעלעך —
איך דיר פון מוטערשאפט הערקענען וועל איך
די פויסטע ומאָס, וואָס וועט דיך ניגן בלינד
צו אים, צום ווידעררוקס פון קינדערס קינד —
געבוירן, ווי א רימל אונטער ווינט...

און נאָענט זיין כ'וועל דיר, ווען זען וועט קינער,
און טרייסטן וועסטו מיד, ווען זיין כ'וועל איינער.
און נאָך דער צאר פון אַנווער וועט זיין עכט
אין דינע רייד — דאָס אָפגעבן גערעכט
דער צייט, וואָס האָט דיין קאָפ געמאכט מיר ווייס,
ווי א געשאנק, א טרייסט און א באווייז,
אז דו האָסט מיטגעמאכט מיט מיר דעם זעלבן קרייז.

1951

איך בין זיין פרוי

איך דארף קיין טרייסטער ניט, איך מאן קיין מיטלייד,
מיט גאר מיין ביטערקייט כ'וועל אייך פארזאכטן,
אויב גאר ס'וועט עמעצער פון אייך א טראכט מאן
מיין צאר צו פ'ינדערן געפינען מיטלען.

איך בין זיין פרוי... איז דאס אליין דען ווייניק,
קיין פרעמדע טרייסטרווערטער איך זאל ניט דארפן?
וועהן דער אומגליק זאל אים ניט פארזארגן,
וועל איך דאך זיין מיט אים באהעפט און אייניק.

איך בין זיין פרוי — באטראכט גאר אַט די ווערטער!
איר ווייסט דען, וואָס די ווערטער, זיי באטייטן:
מיין טרויער־פריינט — מיין יאָמטען דער פארשטעטער,
כ'וועל דיך אף קינע סימכעס ניט פארבייטן.

זיין פרוי בין איך — זאל מיר אַלס אָנשפאר היבען
מיין פריינד אַט ווי, וואָס אויך מיין שווערער בראַך איז,
און אים זאל אָנקומען די אַלע בראַכעס,
וואָס מענטשן גיבען אים, אויך איך דער גיבען.

איך בין זיין פרוי, זיין פריינט זיין פֿיבלעך גאַטער;
כ'צעכייס אמאל דאָס פֿייב, איך זאל ניט וויינען,
גאר קיינער זאל פון אייך ניט וואַגן מיינען,
און איינער ער דורך מיר ווערט א דערמאָנטער.

איך קאָן דען אָפשיידן פון פריינט מיין פֿיבן,
אים אויסטיילן ווי קאָן איך זיך דערזוועגן
פון גאר דער וועלט, פון יענע וויסטע וועגן,
ווי זיינע ברידער זיינען איצט פארטריבן.

און אויב איר ווייט דעם ריינעם, זיינעם ועמעס, —
זי מויכע, פֿיבער, מיר דאָס האַרבע וואָרט, —
אויב ס'איז דאָס בעסטע, שוועסטע איך דער קליעם איצט, —
דארפסטו זיין דאָרט, איז איצטער דאָרט דיין אָרט.

קליפ־קלאפ אין גאלדן־טיר...
(פון א פאלקסליד)

קליפ־קלאפ אין גאלדן־טיר —
קלאפט מיין אייניקל צו מיר.
קיינמאל האבן קיינע טירן
ניט געפילט אזא בארירונג
קליינע פינגער־צעד פון פיר:
קליפ־קלאפ אין גאלדן־טיר.

עפן, זיידע, עפן אוף —
כיוועל דיר אף די קניי ארוף,
טאן דיין קאפ צו זיך א בויג,
דיר אריינקוקן אין אויג;
וויפל זארג דארט — וויי איז מיר:
קליפ־קלאפ אין זיבער־טיר.

זע, געדענק זשע, ווו איך האלט:
כזע, ומע פירט דייך מיט געוואלט.
בא די זייטן — וועכטער צוויי,
וועכטער צוויי — אז ווי צו זיי,
און דער דריטער — פארויס דיר:
קליפ־קלאפ אין אייזן־טיר.

פרעגט, פאר ווען און פרעגט פארוואס
דיט א טיר דייך מיט א שאַס,
רינגל־אייזן אין דער מיט,
שטיצע, שטיצע וועכטער־טריט,
און נאך שטיצע ריינט א טרער:
קליפ־קלאפ מע קלאפט ניט מער?

וויפּל ניסים דארפן קומען —
אַט דאָס איינזן בייצוקומען,
ווערן זאָל פון איינזן גאַלד...
נאָר דער גוירל האָט געוואָלט,
צי דאָס מאַזל האָט געשפּילט —
שפּילט דאָס אייניקל מיט מיר:
קריפֿ-קלאַפּ אין גאַלדן-טיר...
...

1958

א גרוס דורך פייער

פון וויילדן שטיין און גלוקענדיקן זאמל — מײַן אינדהאל.
אף גאָר זײַן לענג און ברייט כאַטש זײַן איין שפּאַן פון גרינס זאַל,
דאָס מידע אויג אף דעם זאַל אַפּרוען א ביסל...
און פון מײַן לעצטן אויגערייך דאָס גאַלד/נע שריסל
פּאַרשלאַנגען האָט דער יאָם, און ס'ליגט שוין אף זײַן דעק;
דאָס לעצטע רעטונג־שיפּל אַפּגעשיקט צום ברעג:
פון קוק צו קוק טרעט אָפּ פון מיר אַלץ ווייטער, ווייטער...
פון א צעקלאַפטער שיף דאָס רעשט כ'צינד אָן א שייטער,
און אף א צווייטן, דריטן טרוקן האַלץ איך קלײַב...
נאָר מער, ווי אף דערוואַרעמען באַנאַכט דאָס לײַב,
איך וויל דורך דעם — דורך אַ פּאַרוואַרפן פייער, —
נאָך לאַזן וויסן איך, ווי נאָנט איר זײַט, ווי טײַער.

1953

דאָס קישעלע פון שאַלעם

וואָס רייסטו אויף דאָס קישעלע פון פוך,
געהילט אין שווארצן מענטשעלע פון סאמעט?
דו, בלינדער יונג, אין הארצן בעסער זוך —
דאָרט וועסטו עפעס אופנוכטן מיסטאמע.

קיינ מעסערס זוך דאָרט ניט — דיין מי אומזיסט,
און קיינ קליינען דאָרט וועסט ניט געפינען;
איין טראַט פון וועג ווען כ'מאך — אין מיר דו שיסט,
נאָר איד — אין דיר מיר קומט נאָר ניט אין זינען.

איעדעס פעדערל דו טאפט דאָרט אויס,
פארזענדיק דערביי צוויי גרויסע פליגלען,
וואָס טראַגן מיך פון אַט דער קלעם ארויס —
פון הינטער אלע שטענד-דראַטן און ריגלען.

וואָס נאָר פאר נויט זיי ברענגען מיך צוריק
און צאָזן מיך אראַפ אין טאָל פון לייך,
וואָס ניט ארוםצוכאפן מיטן בליק
און ניט מיט ווערטער ווי ארויסצורייךן.

ווי אויסגאנגלעזיקייט מיר רופן: דו,
פון זיין און ניט-זיין איז ניטאָ קיין צווישן;
ווי וויטער גלייכגילט דריקט דעם קאָפ אומהו צו
צום שטרויענעם, צום אויסגעדארטן קישן.

בייג אָן דעם קאָפ, כ'ווי זאָגן דיר געהיים:
דאָס קישעלע האָט זייער צאנג געוואנדערט,
פון דאָרט, ווי ס'איז אמאל געווען מיין היים,
און ווי כ'וועל עפשער קיינמאל מער ניט זיין דאָרט.

דאָס קישעלע איז קליין, נאָר שטעל זיך פאָר
אף דעם צוויי קעפ — א שווארצער און א בלאַנדער,

און באק צו באק... ביז היינט כ'זוך אפ א תאָר
פון יענעם ליכט-און-שאַטנדיקן פלאַנמער.

דאָס קישעלע איז העל-באוונטע וואָר,
וואָס קומט ביז היינט באנאכט צו מיר אין כאַלעם.
ניט זוך קיין קריג, קיין מעסערס זוך ניט דאָרט —
דאָס קישעלע איז דאָך דורכויס פון שאַלעם.

1951

אף וויסטע וועלדער...

וואָס בילדן זיי, די הינט? — אף זייער קאָפּ!
דאָס לעצטע בייסל שוואַך זיי רויבן אָפּ.

וואָס טראַגן זיי, וואָס ברענגען זיי דער וועלט?
א נײַער אומגליק האָט דער וועלט פארפּעלט?

ווייזט אויס, א נײַער — זיי דערקענען נײַט
זײַן רײער, נײַט זײַן דוקס, נײַט זײַנע טריט.

דעם אַלמזן וואָלטן זיי דאָך גלייך דערקענט.
פון אים זיי וואָלטן זײַך גאַר אָפּגעווענדט.

אף זייער קאָפּ — וואָס וואַינען זיי, די הינט?
דאָס לעצטע בייסל דו פון אויג פארשווונדט.

ווען ליכטיק איז שוויב, מיר וואָלט געדאַכט:
אף דער לעוואַנע בילדן זיי... די נאַכט

אין שוויב איז אַבער שוואַרץ, — אן אויג שטעך אויס, —
דער אומגליק קאָן אַרײַן און נײַט אַרויס...

און פּלאַצעם ווערט פאַרשטימט דאָס בילדעריי.
ווייזט אויס, דער אומגליק איז אדורך פאַרבײַ.

איז טראַגן זײַך ווייטער אָפּ און נײַט פאַרלויף
נײַט אף קײַן אויגנבליק אין שוואַכנס הויף —

נײַט לינקס, נײַט רעכטס, און אף דער צענטער גאס,
אף שמאַלסטער גאס נײַט זײַן וואָסטו קײַן גאסט.

פון הויך און נידער אָפּגעשיידט וואָסט זײַן,
אויך צווישן זיי דו כאַפּ זײַך נײַט אַרײַן.

אף גאַר דער לענג פון קאָנדי — ביז ווייטסטן ראַנד —
פון אומדויער נאַכט און טאָג ווענד אָפּ זײַן האַנט.

פון וואָעננט אַפּטורעטן כּוואַנץ דײַך פּאַרפּליכטן,
און צו ווערן פּרעמד — נײַט ווענדן דײַך, נײַט רײכטן.

אײן וואַס מע וועלדער סײַדן... ערן־וואַרט,
אף גאָר דער וערד אײַך זע פּאַר דײַר קײן אָרט.

אײז וואָס זושעט מו אײַך אף ודי הײנט זײַך צאָרענען?
זײ ברענגען דען דאָס בײז? — דאָך נאָר זײ וואַרענען.

אוןאדזע וואָלט פארושטועמדלעכער דיר זיין,
 ווען כ'זאָג: דאָס ישמעלגל פירט אין וואלד אריין
 און ברענגט דייך צו אן ישמעלער מענטשן וווינונג,
 נאָר ישמעל וויד פאָר, ווען כ'זאָג, צו דיין דערשטוינונג,
 און ס'איז די גאנצע מיסע אויסגעטראכט,
 צי א פארברענדעניש, ניט דאָ געדאכט,
 און דאָס איז ניט קיין שמועג און ניט קיין וועג —
 דאָס וויינען קאמגע וואָכן, שווערע טעג,
 וואָס וויקלען זיך צעווישן שטאם און שטאם, —
 וועסטו פון מיר וואָך קאכן מינאסטאם:
 ער הייבט שוין ווידער אָן מיט זיינע גענג —
 אזוינס צו בריינען — מיר אן רייע ברענג...
 איז וואָס וואָל איד וויר פארא רייעס ברענגען,
 אז דו — דו קומסט אין וואלד נאָר צו פארברענגען,
 מיט פוזן מויל צו טרינקען פון ווין לופט,
 פון פעך, אין וון צעשומאַצענעם, דעם דופט,
 פון הייד און ביידער זיינעם צו געניסן,
 זיך אין געפענק אין אָפענעם פארשטיסן,
 און ס'קומט וויר קינמאָל, קינמאָל אין געדאנק,
 אז גיין אין וואלד באטייט אן אנדער טאג:
 א קוק ארום — דעם וואלד ניט אויסצוהיילן,
 א קוק אראפ — דאָס הארץ ניט אויסדערציילן,
 און בלייבסטו שטיין — פון אַרט זיך ניט צו רירן.
 פרוו גיין — וועט דייך דאָס שטענעלע פארפירן,
 ארופירן דייך אף אזוינע וועגן,
 וואָס האָסט קיין נאָמען ניט פון ווייערטוועגן,
 ווו מיטן שטיילן וואלד קומסט אָן אנטקעגן
 א רוישנדיקן טהאָם, וואָס קערט פון דעק,
 נאָר דאָ און דאָרטן אַ צעוואַנע־פלעק,
 צי דורך א וואָלקן־רויך א שטראל פון וון.

וואָס פֿלוצעם אַחפּגעצימערט ווערסט דערפּון,
ווי פּון אַ פּריינטס אַ גלייכגילטיקן קוק...
נו, וואָס? — מיר, דאַכט, אַף דימנט וועט זיין גענוג?
איך גלאקן כ'שפיר דאָס ווינטעלע פּון צאַפּן —
דאָס וואלד־געפענק פאַרבייבט שוין ווייניק אָפּן...

איז אויב אזוינס מיט דיר דאָס בית געמראָפּן,
און ס'זאָל בית דאַכטן דיר, ס'איז אויסגעדאַכט, —
איך פּריער טויבן־שאַ צי שפעט פאַרנאַכט
מאך דורך דעם וועג, וואָס איך האָב דורכגעמאַכט.

דער ווידיי פון סאַקראט

בארזיק זיך, מיין פריינט, קיין צייטער כ'וועל ניט טאן, ווען איך וועל אויספירן דעם פסאק פונעם געריכט. כ'האב זיך צו אים געגרייט, כ'האב זיך אף דעם געריכט — ניט יעדערער א טויט זיך אויסקל'יבן ער קאן.

און מיר זיי האבן פאָרט אין דעם געטאָן צוה'יב, — זאָל זיין פון זייער שוואַכקייט, ניט פון גרויסמוט-וועגן, אַלציינס, דו וועסט, ווי רויק כ'גיי דעם טויט אנטקעגן, וויש אָפּ, מיין פריינט, די מענטשן-קלאַסע פון דיין לייפּ.

אזויפיל יאָר געלעערנט דיך טאָג-איין, טאָג-אויס: דער העכסטער שאַץ דער מענטש'לעכער — נאָר זיי, די האַגיק, דאָס איבעריקע איז אי נעבעמדיק, אי קלאַגיק — פארדראָס און שרעק און קאס פון הארצן רייס ארויס.

דו האָסט געהערט די לעצטע רייד מייןע, אָט האָרט? האָסט גוט געהערט? האָסט ניט באַמערקט קיין וויהערשרוכן? איך מיין, א קעטנער מייןער, גוט ווען ער וואָלט זוכן, א דורכרייס אין געהאנק געפינען וואָלט ער פאָרט.

געהאנקען כ'האָב באהעפט, דערנאָך זיי קעגנשטעלעט, אף כוואַליעס אומגעיאָגט, דערנאָך געשטייט אין האַפּן, ווי ס'וואָלט מיין וואָרט אף גאָר דער וועלט געהאט צו שאַפּן, צעשטערט ביז טהאָם און ווידער אפגעבויט א וועלט.

ווי איך וועל זיין אין איר, ווי דו און ווי פלאַטאָן... דערמאָנען ט'איר א פריינט כאַטש איינמאָל אין א ר' טאָג — איז וואָס באַטרעפט פאר מיר דאָס גיפּטן-גראָן ציקומט, וואָס קאָן עס שאַטן מיר ציי עפעס שרעכטס מיר טאָן?

כ'בין שוין ניט יונג, א ווייטער וועג מיך מאַכט שוין מיר. וואָס בין איך ווען? א זאָקן נאָר אן אייגנעשפארטער?

כ'זוייס, אלטע לייט אין וואסער ווארפן פלעגן ספארטער —
צו לאסט די יונגע, שטארקע זיין זיי האָרן ניט.

אין מינגע שפעטע יאָר דו טוסט שוין אָפט אַ קלער:
האַסט דאָך געקענט אינגאנצן ניט געבאָרן ווערן;
אַט ביידן אייך ניט זען צו אייער וואָרט ניט הערן,
אַט דאָס זיך פאַרשטעלן איז אַלעמאָל מיר שווער.

געטראכט כ'האַב אינדערשטייל, און, ווי אַ ווידערקלאַנג,
אין די וויקוכים אייערע איך הער מיין גערע —
אַן אויסגעברייטערטע, אַ פּולקומע, ניט שווערע,
און אירע אויספירן — אין אייער לעבנסגאנג.

און דאָס פאַר מיר איז וויכטיקער פּון אַרץ — פּון וואָרט
און טאט די שענסטע, ריינסטע, פּרוכטבאַרסטע באהעפטונג, —
אין איר — די סיבע, דער יעסאָד פּון אלע לעבנס־קרעפטן,
און פאַרן טויט איז דאָרט שוין מער ניטאָ קיין אָרט.

איר זייט אין וועג — אייך פירט דער ערנסט פּון געשפרעך,
און דאָ באַ מיר זיך פאַרבט דער ברייטער הויזער שאַרבן;
ביז איר דערגאנגעניט ניט דעם געדאַנק, איך קאָן ניט שטארבן —
דעם שמועס אונטערברעכן אייך כ'האַב ניט קיין רעכט.

אַן אייער שטאם דעם מעכטיקן ווען כ'שפּאַר זיך אָן,
וואָס קאָן מיך אָפּשרעקן אַט דער געפּלאַצטער שטעקן —
דער טויט? מיט אים געמיינט און אַלען לייב דערשרעקן,
ווען ס'בליהט גאָך שטאַרק זיין עק, געפּערלעך גאָך זיין צאָן.

און כ'האַב געפּענעשט אין דעם אַרימפּ — דאָס זאָגן זיי,
מיט שוואַרצע פּריווילען טרייבן זיי פּון מיר די יונגע;
ניטאָ קיין גוטס מער אַף דער ערד, אויב דאָס הייסט טוגנד,
ניטאָ קיין גלויבן מער, אויב אומגלויבן איך זיי.

אויב יונגע גרינע פּלאַנצונגען כ'האַב אויסגעזאַקט, —
בעמט זאַקט מיר אַפּ די אלטע, קנאַכנדיקע פינגער!

דאָך נישט נאָר איצט, כ'בין שטארק געווען אמאָל און זינגער, —
באצוויליגען זייער וויקס כ'האָב קיינמאָל נישט געוואגט.

זאָג דו, דו ביסט דאָך אויך אמאָל געוועזן גריין
און יחטג, דיין האַרץ, ווי וואַקס, געלאָזן האָט זיך קנעטן;
האָב איך דיין וועזן נישט געווענדט צו יענער געטן,
וואָס כאַכמע הייסט — פון געטלעכקייט דער ריינסטער זיין?

איך האַרץ, איך מויעך דיר כ'האָב סאָם אַרײַנגעטריפט?
צו דיר דערקלערט, מיט טויזנט בינשפילן דערווייזן,
אז ריינער פון דיין אויג דאַרף ריין זיין דיין געוויסן, —
קאָן זיין, פאַר זיי איז דאָס געפערלעכער פון גיפט.

אזאָ מין זאך א פאַשעטע זאַל נישט דערגיין;
נישט נידעריק איז דאָס גראָו דערמיט, וואָס דאָס איז קליין,
נישט הויך איז דער אַלימפ — נישט העכער פונעם האַרץ איז ער
און אז פאַר זיי איז ער א פוסבענקע, נישט מער.

פאַרוואָס זשע האָבן זיי, ווי ריכטער, מיך באשטראַפֿט
און נישט געקאָנט דערווייזן מיר, מיך איבערצינגן?
זיי פלעגן דאָך מיין שווער באטרעטן, נישט פאַרבייגיין,
צו טריינקען פון מיין קוואַל זיי פלעגן קומען אָפֿט.

ניין, נישט דעם דאַרשט צו שטיילן האָבן זיי געזוכט.
נאָר מיט די פיס אַרײַן — אַף אים צו מאַכן ברודיק;
פון גאַלד־געשפּינטע רייך געוועבט איז זייער צודעק, —
כ'האָב נישט דערזען דעם טאָך, און נאָט זינגען די פרוכט.

כ'האָב אף דער קרוין געקוקט — פאַרווען די נידער־צווייגן,
וואָס נאָר פאַר נאַסן מאַך און וואָרעם — זייער שאַטן;
פון מיינע וואָרצלען זאָגן כ'האָב זיי נישט פאַרבאַטן,
נישט אָפּגעשיקט פון זיך — דערפאַר איך מוז איצט שווייגן.

נאָר צ'ריקגערעדט; איז שוואַדיק דען דער בוים דעריין,
וואָס אַף זיין צווייג זיך נעסטן זינגפריגעלעך און האָבן?

וואָס זאָל ער זיי אין זײַן באַבלעטערטקײַט באַגראָבן?
צײַ פּרײַלענג־צײַט זײַן צווינג פאַר זיי נײַט ווערן גרײַן?..

צום שוועל פֿון טױט דערנעענט האָבן זיי מײַן פֿוס,
נאָר ס'איז דאָס לעבן דען און אָפּגענומענער סײַלאַגיום,
וואָס וואַרפּסט אים אָפּ?.. אײַך האָב זיך פאַר אַט זאָ באַווײַזן
א סאך דערגײַן; וואָס נײַט צו טאָן, וואָס טאָן אײַך מחו.

ווייל כּוץ די טונגען, וואָס בײַבט אונדז איבער נאָך?
אונדז, שטערבלעכע, וואָס שטענדיק שטייען אָף דער מיט —
צעווישן דעם, וואָס שוין דו ווייסט, און דעם, וואָס ווייסט נאָך נײַט,
פֿון ערשטן — נײַט באַפּרײַט, באַם צווייטן בײַסט אין יאָך.

און נאָך און נאָך: אז צווישן „כ'האָב“ און צווישן „כ'זועל“,
איז, כּוץ דער מוירע פאַר אַן אויסגעדאכטער שוועל,
מער קײַן זאך נײַט פאַראַן... נאָר אײַך האָב איבערטראָטן
די שרעק, וואָס האָט מיר נאָכגעשליעפּט זיך ווי אַ שאַטן.

אין דעם כּוועל זיך אַרײַנגטראַכטן, וועל אײַך נײַט פּיטן
דאָס בײַטערניש, זיך אײַנרײַדן, און כ'שטייל מײַן זאַרשט;
א לעבנלאַנג כ'האָב גראָזן אײַער־אײַ געפאַרשט, —
זאָל דאָס מײַן לעצטע פאַרשונג זײַן, מײַן לעצטער ווײַלן...

און איר באַדויערט מײַך, און אַזע אײַך פאַרדריסט:
פאַרוואָס סאָקראַט פאַרמישפּעט אײַן אומזיסט,
צו זײַנע רײַכטער איר באַצײט זיך אומגעדוילדיק...
נאָר זאָג, דײַר וואָסט דען בעסער, גרײַנגער זײַן,
ווען ער אײַן שוילדיק?

ווייטזיכטיקייט

פארוואָס פארשרייב איך אַזײַ, אף ווייס פארשרייבן כ'אייגל —
טערותצים טויזנט כ'האַב, דער העצטער טערעץ: ווייגל
אכויץ קורצוועגיקייט, וואָס אונדז די עלטער ברענגט,
די זעלבע עלטער אונדז אויך ווייטזיכטיקייט שענקט.
און אויב נאָך מיט מיין האנט ער פירט ניט אָן דערווייגל, —
אַט דער, ווי הייסט ער וואָרט — איך זע אים פאר אַ מיגל.
און ושרייבן אף דער ווייס אין אַט דער קורצער ווייגל —
אן אייביקייט איז זוערט... און דאַט פארשרייבן כ'אייגל.

א יאַרליק קינד העם ערשטן טראַט צו מאַכן
איז עפּשער שווערער, ווי ביז אַטמאָספּעראַ
דערהאַר אַריבער אים א זעקסט טויט וואַכן,
און איבער דיר קיין אויג איז ניט פאַראַנען.

ווייל אונטער ערשטן טראַט אן אַפּגרוּנט דויערט,
און אונטער דינגע — טוסטו בריקן שפּרייטן;
אַמאָל אַזא — זיין לענג א לעבן דויערט,
אַמאָל — ניט אויסשטעלן קיין טראַט קיין צווייטן.

1960

וואָס איז דאָס מאַרגן?

וואָס איז דאָס מאַרגן — אזא צײַט און אָרט,
ווי דו ביסט קינמאָל ניט געווען נאָך דאָרט?
וואָס דיין געדאנק גאָר קאָרג באַפֿריכט זײַן כאַפֿאַל,
ווי מיט אַ שפּיגל־שטראַל, ווי בלויז צו כאַפֿעם
געווען ביסטו צוגאסט?.. וואָס איז דאָס מאַרגן,
וואָס וועגן אים מען זאָגט: זאָל גאָט זיך זאָרגן?
ווי ווײַט איז ער פֿון הימל? צי ווי דער בעכטן,
וואָס אים דערמאָנען ווירט זיך ניט צום שפּעכטן?
פֿון וואָס איז זי געוועבט, די מאַרגן־הויך?
פֿון האַפֿ/נחמטען, ווי וואַלקנדיקעך, צי רויך,
צעשטראַלטער דורך באַגליבעדיקער זון?
ווי זעט ער אויס, דער מאַרגן, — ווי מײַן זון
דער דרייסיקיקער און ווי זײַן דאָר
(מיט שוואַרץ־געדיכטע צי מיט בלאַנדע האַר),
וואָס שפּרײַזן איבער ערד נאָך ניט באַטראַטענער —
פֿאַר מיר און דיר שוין שטרענג־פֿאַרבאַטענער?..

1958

אַן מיר...

אַן מיר, ווען איר וועט זיין דאָ אף דער וועלט, —
אף שווארץ און ווייס איר זאָלט מיר נאָר ניט טייטן,
ווייל מיר מיט צוויי דער צאָל ניט אויסצוזייסן —
ס'האָט שטענדיק צווישן זיי מיר רוים געפעלט...
פאר אַרעמקייט — א שוועבערע אף צוויי,
כ'געדענק, אמאָל, די מאמע פלעג צעשפאלטן.
דאָס פלעמל האָט זיך קוים באם האַרץ געהאלטן,
און ס'טוט זיין פלאטערן ביז היינט מיר וויי.

אַן מיר, ווען איר וועט זיין דאָ אף דער וועלט, —
פון אַרעמקייט די מאַס זאָל ניט מיין מאַס זיין, —
איך האָב די אנטסטן מינע און פארדראַסן
די פריידן מינע קיינמאָל קעגנשטעלט...
אין בענקעניש נאָך טאט — א האַר אף צוויי
אמאָל דער טאטע אין געדאַנק פלעג שפאלטן,
ווי גלייך אין דעם זיין קראפט וואָרט זיין באהאלטן, —
זיין מי אומוויסטע טוט ביז היינט מיר וויי.

אַן מיר, ווען איר וועט זיין דאָ אף דער וועלט,
פאר די, וואָס ס'וועט מיין אַנדעק בלייבן טייער,
מיר מעסטן זאָלט איר נאָר מיט יענעם פייער,
וואָס האָט דורך שאַטן-טעג מיין וועג באהעלט.
און פלאם און שאַטן טייטט נאָר ניט אף צוויי,
ווייל אויב איר וועט זיי טייטן, קעגנשטעלט, —
דער שאַטן קאָן אמאָל די שיין פארשטעלן
און ס'קאָן א ווייטן דאָר פארשאפן וויי.

1957

און דו האָסט גאָר די פּיס זיך ניט צעשניטן
איך טונגדירויך, ווען באַרוועס האָסט געשפּאַנט,
ווען ס'האָט פּון ביזן די שאַרף א שטראַל דערמאָנט —
אף אַפּצונארן דייך, א ביט־געניטן?

נו, און דאָס האַרץ דו האָסט זיך ניט פּאַרווונדערט,
ווען איבער שטראַל געשפּאַנט האָסט אָנגעשוכט,
און אף זיין שאַרף — א וועג זיך אָפּגעזוכט,
בעשאַרעם דורך און האָסט זיך ניט פּאַרווונדערט?

און ווען געבלחטיקט האָט פּון שאַרף דאָס לייכט,
דו האָסט זען מיט די הענט זיך דאָס געזיכט
ניט צוהענדעקט, און אז ס'זאָל זיך דיר גרינגער —
באהעפט גאָר שטייפער צווישן זיך די פינגער...

ווער ווייסט, קאָן זיין, דיר דורכגיין איז געראַטן,
ווייל אף קיין גאָר פּון שאַרף ניט אָפּגעקערט
האַסטו, און עפּשער ווייל דו האָסט געקלערט,
געגלייבט, אז אף א שטראַל האָסטו געטראַטן?

און עפּשער איז אָט יענער שטראַל גאָר יונגט?
און עפּשער איז אָט יענע שאַרף גאָר טונגנד?
און עפּשער בין איך, זינדיקער, א באַלן,
דער שטראַל זאָל ווידער אף דער שאַרפּקייט פּאַרן?..

1958

מעגלעך, עפשער, אנדערע, זיי ארט ניט.
 גריבלען זיך צו וואָס? ווי ס'לאָזט זיך — לעב.
 אף קיין שיינעם איבערמאָרגן וואַרט ניט,
 אַלדאָסגעכטיקע — נאָך זיך ניט שלעפּ.
 טאקע עמעס: לעבט דען ווער אין געכטן?
 אַדער בלויז אף מאָרגן קוקט ארויס?
 סיידן גאָר זיי ביידע איבערפּלעכטן —
 זײַן דיין הינט זאָל ביידע זיי די גרויס.
 דעמלט וועט דיר צײַט און כאַכמע קלעקן —
 פאר אַ לעבן דורכמאכן דעם וועג,
 וואָס די בין מאכט דורך אף צו פארהעקן
 מיט איר האַניק פון אַ גלאַז די דעק.
 זיסטע זאפטן איר אף אומצוזאמלען
 עטוואָס מער, ווי זי אַליין איז ווערט, —
 פליט זי דורך אַ וועג, וואָס נעם צוזאמען —
 קאַנסט מיט דעם ארוםקרייזן די ערד.
 איז דען קאָרנ זיך אַט האָט אַליץ הערוויסן:
 זען דיין קליינקייט, ניט פארווען דיין גרויס,
 ביידע זיי — די מאָס פון דיין געוויסן,
 און פון ביידן זיי — דער ערשטער שטויס
 אף דעם וועג דינעם — דעם איינציק עכטן,
 וואָס דיין הינט אים אַטעמווייז געבירט,
 דער, וואָס ציט זײַן אָנהייב נאָך פון געכטן,
 און זײַן סאָף — אין מאָרגן זיך פארלירט.
 אַליץ און אַלע — פון דער מיטל בין העלפּאנד,
 ביז דער גאַלדענער, געטאַקטער בין, —
 אַלע, אַלע זיי אין וועג מיר העלפּן
 שטענדיק וויסן, וווּ און ווער איך בין.

אזוי דערקלערט מיין זון...

אזוי דערקלערט מיין זון אינמיטןגהרייבען:
כ'זועץ אפשטיין מאַרגן, ווייסטו ווען? — טאגצפרי
און גיין צום יאם נאָך איידער ס'זועט באַגרייבען, —
דער גרויסער יאם זאָל קיין מיר די קני.
איך וועל אין אים אַרץ ווייטער, טיפער גרייכן;
דער בייג פון ברוסט וועט זיין מיין ערשטער צייכן,
דער צווייטער — ס'זאָרעם גרייבערע באם האַרדו,
דער דריטער — אפן לײַף דער טאם פון זאַרץ.
צום לעצטן — אף די שפיץ פינגער זיך שטעלן,
ביז אַחטער זיי וועט באַדן מיר פארפעלן.
ווי אַ געבאַרענער אין יאם כ'זועץ שווימען,
און נאָר דער הימל־ראַנד וועט זיין מיין סימען.

אזוי זאָגט מיר מיין זון אינמיטןגהרייבען,
און ס'קומט אים גיט אפליע אפן זיבען,
און ס'קלאפט אים גאָר גיט אָן אינעם געדאַכט,
און צווישן הינט און מאַרגן לײַגט אַ טאַכט —
א יאם די גרייס, וואָס קוים דעם טאָג דערהאַרטסט.
ווייל יעדע ווייל קאָן בלייבן שיטום דאָס האַרץ
און בלייבן וועט אַ סאָד: באַ וועלכען סימען
כ'דאָב אין אַחטערדיעכקייט געלאָזט זיך שווימען...
און פרוווי דיין קינד מאַך אַחטערקומען הערוף —
ער וועט די אַקסלען טאָן אַ הייב ארוף,
אויס מיטגעפליי אַ זאָג טאָן: דער שוין אַוּף...

1956

און ווייל ס'איז שטערבליך אלץ, וואס לעבט נאָר אף דער וועלט.
מיר טרייסטן זיך אליין און זינגען גרייט דעם בוים פארגעבן
זיין גרויסדיקע הויז, זיין גינגאָלדענעם וועלק,
און זאָגן: אייביק יונג איז ער, דער בוים פון לעבן.

מיט וואָס איך וועל אַמאָל באַוואַקסן ווערן,
כ׳שטעל גוט זיך פאַר — דעררוף איין לעבן איז גענוג.
צי וועט אָבער די צײַט מיין נאַמען ניט פאַרווערן
מיט קומענדיקן דאָר זיך ברידערלעך פאַרקערן,
צי שפעטער דאַרט — פון מאָג צו מאָג זיך לאָזן הערן, —
איין לעבן ווייניק איז פאַר אזא ווייטן קוק.
אָן מיר — מיין נאַמען ווער וועט לעבנס־דויער שטעקען?
מיט ריבשאפט צי מיט גלייכגילט — אף די ליפן ברענגען?
ווען צווישן ביידן אונדז דער בחמד וועט זײַן צעשומערט —
צי וועט ער זיך ניט פּיילן פּרעמדלעך אף דער ערד?
אף אַט דעם אַלעמען קעדיי אן ענטשפּער געבן,
צוויי לעבנס דורסלעבן וועסט מוזן פאַרן לעבן.

1958

דער מענטש אין מיר

דעם מענטש אין מיר — אים וועט דען קויעד קלעקן,
אף אויפצודעקן זיך ביזן סאמע גרויט:

ווי א באהעלטעניש — אף צו אנטפלעקן,
א טהנקלעקייט — ס'זאל ווערן דער באזונט.

דאָס בייז — אף אויסקערן פון אלע שפאלטן,
פון אלע הארץ-ווינקלעך — ארויס די מיסטן,
נאָר וויפל אומטערנס וועט ער באהאלטן
פאר אייך צו אויפליכטן כאַטש איין אוממיסטן!

אף אַט דעם וועג דעם זעליקן — א שטרויכל
דעט זיך אי שעמעוודיקייט און אויך גייווע;
פאר דעם — א דאָר א צווייטער איוו ביט מויכל
און יענץ — מע וועט דאָך ביט פארשטיין אים סייווי...

אלס איידעס רופט ער אָן רוסאָ זשאַן-זשאַקן,
וואָס האָט זיך אויך געפאָלמעסט גליד נאָך גליד, —
און ס'האָט א פריינט באוויזן אים דעם נאָקן,
א פיינט — מיט זארץ באשאַטן יעדן שניט.

היינט וואָס וואָלט זיך, ווען איך באַרויכט וואָלט ווערן,
פון גאָר מיין טהנקלעקייט — קיין שפור קיין מינדסטער! —
דערפאר אין מיר דער מענטש, ער פרווהט זיך ווערן,
ער זוכט אן אויסוועג — אף זיך אויסצוקערן —
אויך בא דער שיין צו ~~היינט~~ אין דער פיינצטער.

1959

דאָס ארץ, וואָס כ'הער און זע, און דאָס, וואָס כ'שמעל זיך פאַר, —
אף וואָגשאַלן באַזונדערע זיך טוען וויגן.
און פונקט ווי ס'איז דאָס ערשטע ניט קיין ליגן,
אזוי איז אויך דאָס צווייטע וואָרע-וואָר.

אמאָל נאָר כ'טו א טראַכט, און ס'כאַפט מיך אָן א קעלמ:
און וואָס, אויב גראַד אין דעם, וואָס איך רוף אָן דעם ערשטן,
איז דאָ א פלעק, א פגאם — ניט גרעסער פון א גערשטן,
נאָר איבעם צווייטן ער צעשפראַצט זיך ווי א פעלד...

און ס'טראַכט זיך שוין, אז אויס — אין פעלשונג זינקסט ביז האַרדן,
און ס'דאַכט זיך שוין פאַרויס, אז ס'איז פאַרפאַלן ארץ, —
דאָן כ'בעטל צייט, אריין ניט וויסנדיק באַ וועמען,
און זאָג, ווי כ'וואָרט אף זיך א שטיקן ביידער נעמען:

אויב יאָ — איך דארף דעם טאָג, דעם פגאם אף צו פאריכטן,
די נאַכט — דעם איינרייס צווישן וואָגשאַלן פאַרניכטן.

1958

דו ביסט שוין אלט בא צוהערף — קיין איין-און-אויסציק וואָרט,
 וואָס הערסט אין שטוב בא מיר, געפֿינט אין דיר קיין אָרט,
 קיין אָפֿקלאַנג ניט, ווי ס'וואָלט דיין לעבן גיין פֿאַרביי
 אַזוינס, וואָס לייגן אַכט דערוף איז ביט קעדיי.
 און ס'דאַכט, אז גאַרניט ווערט פֿאַרפֿלאַנט אין דיין זיקאַרן,
 ווי גלייך צו אלעם דעם ביסט טויב פֿונעם געבאַרן,
 צי אָפֿגעטעמפֿט פֿון דעם דיין קינדעריש געהער,
 און אַלץ, וואָס אינגן מיר, — צו דיר שוין ביט געהער.
 ווי ביט געווען וואָסוּ מײַן אינגן פֿלייש און בײַן,
 ווי עמעץ אָפֿגעפרעגט מיט דיר וואָלט מיך אליין, —
 ווי צו א שפּאַגל-נייעם זיין וואָסטו דערוואַכט...

נאָר ווען ס'ווערט צופֿיר שווער — זיך טרייסטן כ'פרווו און טראַכט,
 אז עפֿשער בין איך גאָר, ווי אלע בלינדע, בלינד,
 אז ביסט פֿאַר מיר א סאָד, א רעטעניש, מײַן קינד:
 אז כאַטש מײַן וואָרט קלינגט אָפּ אין אויער דינעם פרעמד,
 נאָר מיט א צענטן כוש דיין האַרץ מײַן וואָרט פֿאַרנעמט,
 און ס'רופֿט זיך ערגעץ אָפּ, און ס'קומט אָן אַזא שאַ —
 דאָס וואָרט אין דיר לעבט אָף און מעלד'ט זיך: איך בין דאָ!
 דו וואָסט מיך ביט דערקענט? — איך בין דיין זיידנס וואָרט!
 איך א פֿאַרלעגנהייט טרעטסט אָפּ פֿאַר דעם אן אָרט
 און שמיכסט צו צו מיר, ווי גאָר ביט אָף דער וואָר...
 צוויי דירועס אפֿהאַסניי, ווי פֿרײַנט, זיך קוקן אָן,
 און ווידער זיך — אין דיר, און דיך — אין זיך כ'זערקאַן.
 אַזא איז זי, מײַן פֿרייד — מײַן אויסגעוואַכטע טרייסט.
 איז עפֿשער ווייסטו, קינד, א טרייסט אַזא, ווי ס'הייסט?..
 ווייץ כּוץ דיין וואַכיק אינאָן זיך גאַנצפֿרי אין שול,
 דו ביסט, ווי אלע און ווי אלץ, געהיימניספֿול.
 און מער, ווי דו אנטפֿעקסט, דו האַלטסט אין זיך פֿאַרבאַרן
 ווי פֿרײַנג'בלי, וואָס האַרף ארויספֿראַגן ערשט מאַרן...

איז וואָס באַדאָלמאַן זיי, די גרויסע איילבירט־אויגן,
וואָס אַהנטער דיַנגע שוואַרץ־געדיכטע רעגנבוי־גאַס,
אַהינטער וויעס, וואָס מיט שטאַלץ דו קאָזט אַראָפּ,
ווייץ ס'פילט דיין הויט די שאַטנאָס, וואָס זיי וואַרפן אָפּ?
אַרויסשפּיגלען פון זיך, זאָג, וואָס פאַרוואַמען זיי —
אַ נאַמען פאַר מיין טרייסט צי נאַמענלאָזן וויי?..

1958

ווען ערגעץ אין מיר — אין פארהוילענער טיף,
ביט זיין וואָלט קיין יאם, און אין יאם — ביט קיין שוף, —
כ'וואָלט ביסודן א ברעג מיט א ברעג ביט געקלאַנט,
כ'וואָלט עפשווער אפילו ס'וואָרט "יאם" ביט דערמאָנט.

ווען ערגעץ אין מיר וואָלט ביט זייכטן די זון, —
ווער ווייסט, סארא ביט וואָלט געקומען דערפון;
קאָן זיין, אז דאָס ברויט וואָלט ביט רייפן אין פעלד,
געפאָנערהט אין אַינז, וואָלט זיך דרייען די ווערט.

ווען ערגעץ אין מיר, אין דער זייכטיקייט דאָרט,
וואָלט טויהו-וואָרטויהו ביט האָבן זיין אַרט, —
דער הימל וואָלט קינגמאָל קיין שטערן געבאָרן,
די וועלט וואָלט נאָר אין מאָל באשואפן געוואָרן
און ביט יעדע ווילקע געוואָרן באַנייט.

ווען ערגעץ אין מיר... נאָר צי דאָס ביט באַטייט,
אז עמעץ אין מיר'ן הינט די יאָצורעס פארהייט
און ס'רעדט זיך ארויס מיר ביט דאָס, וואָס איך וויל...
וויינט אויס, אז א לעץ איז אריין אין דער שפיל, —
וויינט ס'פיר ווערט געבאָרן דעם ערשטן אפרייט.

1959

איך וועט ניט פילן זיך דורך דיר באליידיקט —
ווייט אן דעם טהאָם אין מיר, וואָס לוינערט לידיק,
וואָס צוליב מיניבער אַדער עמעצם שוואַך
איז נאָך ביז היינט געבליבן ניט פארפולט.

איך וועט אף דיר ניט טראַגן קיין פארהאָס,
איך וועט אליין דיר אהפוזבן מיין מאַס —
דאָס לינקס און רעכטס אין מיר, מיין הויך און נידער,
אויך ווען צעווישן זיי ווערט קידער־וויידער.

ווען ס'וואַרט דאָס אַרט געווען מיט גאַרד פארשפונען —
וואַרט עפשוער עס מיין גיריקייט געפונען;
ווען ס'וואַרט א שטיקן דערביי געשטאנען פון דרויסן —
כ'וואַרט בלינדערהייט אף דעם זיך אַנגעשטויסן.

אויב אַנפילן דעם טהאָם וועט ניט געלינגען —
וועסטו ווען קאָזן מיך אין אים פארזינקען,
כ'וואַרט אַזע מינע קויכעס שטרענגען דארפן
אין אַט דעם טהאָם זיך ניט אריינצוזאָרפן.

1959

ווער זשע איז געוואָרן אַלט?

ווער איז געוואָרן אַלט — דער טאָג, די נאַכט?
די זון באַם אונטערטאָג, דער טוי באַגליבען?
כ'האַב שאַרף זיך אַינגעקוקט, זיי גוט באַטראַכט
און ניט געקאָנט קיין ענדערונג געפֿינען.

אויב זאָגן: איך, איז ס'יךן האַלבן טאָג,
ווען ס'ברענט די זון, צי ווען מיין צווייטע העלפט
אַמאָל מיר אָנצוטאָן דעם מאַנטל העלפט
און טיילט מיט מיר דאָס פעקל, וואָס איך טראָג.

צוערשט האָט מיר געדאַכט — נאָר זי ווערט אַלט,
מיין צווייטע העלפט, — ס'האַט שטאַרק געטאָן מיר באַנק;
דערנאָך כ'האַב צו איר טראָט געגלייבט מיין גאָנג,
כאָמש אַינגעטאָנען כ'בין אף דעם ניט באַהד.

ווייל ווען איך קוק אין דרויסן אפן שניי,
צי פון דער ערד, וואָס אונטער מינע פֿיס
א גרעזל שניידט זיך, ווי א גרינע שפיץ, —
כ'בין אף קיין קוק ניט ערמער דאָן פון זיי.

איז ווער זשע ווערט דאָ אַלט — דאָס גראַז אום זומער,
דער שניי אום ווינטער, צי דאָס גאַלד אין האַרבסט? —
כ'וואָלט זאָגן: איד, ווען ס'ברוינט מיך ניט די זון מער,
צי ווען דאָס אַרץ פאַרשווינגן וואָלט מיין האַרץ.

1958

כ'בין אומרוניק, און דאָס איז אַרץ, וואָס כ'זוייס.
איך זוך, איך פּרחהו א גרונט דערנאָך און קאָן ניט,
ווי דרויסן וואָרט געדראַמט מיר א סאקאָנע,
און אויך אין שטחב דערנאָרט וואָרט אַדאָסביי.

און פּרעגט מיך ניט, פּונדאנען קומט די שרעק,
און ניט — ווהיק, ווי ווייט זי קאָן פּאַרפירן;
כאַטש פּריי צעפּראַמט זיגען מיר אַלע טירן,
דורך אַלע זיי פון זיך כ'קאָן ניט אורעק.

וויקל כ'בין, ווייזט אויס, נאָך אַרץ אין גאַנג, העט-ווו,
ווי גלייך אן אויסגעוואָרצלטער פּונדאנען;
דו מיינסט, איך גלייב, און נאָרוואָס ביסט געשטאַנען
צוקאַפּנס מיר, אף מיר צו וויינטשן רוי?

כ'בין אומרוניק... פון וואָס? ניט שוין פון דעם,
וואָס שידן זיך איז שווער אויך מיט אַ קלעם?

1959

דעם צוקער איך צעשמעלץ אין אַקרעפֿטיי,
צוליב א טאם — איך ניץ צעגאנגען זאלץ,
נאָר איך — איך וויל נישט זיין קיין גלֿייכן זיי,
כאַטש גאנצערהייט נאָך טרעפט אין גאַרגל כּישטיי,
און מיין שאַרפּקאַנטיקייט נאָך רייסט דעם האַרדן.

„איר ווילט מיין זיסקייט — אויך מיין קלאַרקייט זעט.
איר ווילט מיין טאם — קוקט אָן אויך דעם, וואָס גיט אים“ —
אזוי, וויינט אויס, דאָס שטויבֿל צוקער רעדט,
דאָס גרייפֿל זאלץ, וואָס באַליד צערֿינגען וועט,
נאָר פּרוּווט נאָך אלץ זיין אויסזען צו פּאַרהיטן.

1959

ווען ס'ענגט אין הארץ און ווייטער כ'קאָן ניט גיין —
איך שטעל זיך אָפּ און זאָג צו זיך אייניק:
נאָך אדע האיעמס, זעסט, גערעדט האַסט צופיל,
פאר שפעטסטע מעג קיין ווערטער ניט געשפּאַרט.
פארבלייבן ניט דערזאָגט אויב ס'וועט האָס וואָרט
דאָס וויכטיקסטע, — באשולדיק ניט דעם צופאל.

ניטאָ קיין מער געהאַרכזאמיקע צייט,
ווי אַט די צופאלן, — מיט די פארשוויגען
קאָנסט אקערון דאָס פעלד, א שלאָס צום וויגען
זיך אויסבויען מיט פענצער אין דער ווייט.
מע טאָר אָבער אף זיי די הויט ניט שוימען,
אין צוים זיי קערעווען פון צייט צו צייט.

וויגל פרוו זיי פיטער ניט'געצוימטערהייט —
זיי וועלן דיר נאָר אויסטרעטן די קערנער,
צי זיך פארזאקסן וועט דיין פעלד מיט דערנער...
און דו — אין דער פארזאקסן דו ביסט גרייט
געווען דיין זאק מיט טרויער און מיט פרייד
אחוּפּוואַרפן דעם צופאל אף די דערנער...

1959

מיר דאכט, כ'האָב קיינמאל פארן גאנצן לעבן
סאָגריס חמגען אויפיל ביט וגעשיקט
צו זענען זיין וועלכע זיי האָט אָפגעגריקט
ביז זעכציק זייער פאָדעם צו דערזענען,
ביז זיבעציק דערשפאנען ביט געבויגן,
ביז אכציק — קוקן מיט פארליבטע אויגן.

און יעדערן א ווינטשעניש טראָג צו —
קליין וואָרט ביט איבערהאזערן, כאַליצע.
וואָס ווייטער — אָפּטער כ'שעם זיך ביט אפּהע
דער זעלבער, ווי א גלייכן, זאָגן "דו".
נאָר שוין נאָך יעדן צווייטען כ'בליבן מיד...
און גלייך נעם וואָלט געדריקט אף מיין געמיט,
וואָס געצטנס כ'ביז געוואָרן אוי פילבאר.
אָפּט מער א סאך, ווי איך וואָלט עס געוואָלט:
געבוירן-טעג און כאסענעס פון "זיבער",
פארקוירן-טעג און כאסענעס פון "גאָלד",
ווי שוואַמען נאָך א רעגן, וואקסן אויס,
און פּרעג, וואָס איז די סימכע אוי גרויס?..

ביט אַנדערש, און אין דעם איז דאָ א מיין,
א סאָד: מע קנייפּט די באק, די פארב נאָר שטיין.

1960

אף מיינע בארג-שפיצן איז גרין

איך זוך ארץ יונגט-גרינס אין עקטער-געבס,
און איבער זיי זיך שפרייט איין בלויער הימל;
אמאל מיך ברענגט נאך און א יונג געווימל,
אמאל דערפרייט זעס מיך בא זיך בא זעלבסט.

כאטש ס'איז אף מיר שוין קעגנטענד אנצוזען
דעם גאנצן אומרר-מאבל פון געשיכטע, —
און דאך די טויב, נאך גרינעם בלאט געשיקטע,
איז הינט אף מיינע בארג-שפיצן געווען.

און אידער איינקלעמען זיך מויל דאס גרינס,
מיט גוטער ווסורע אונטערעמען דעם פריגל, —
זי דאט אין אויג מינס זיך געמאן א שפיגל,
און איך האב זי פון טיפן דארף באגריסט.

נאר כווייס וויט, וואס האט הינט דערפרייט מיך מער:
זי טויב, וואס בא איעדן מאבל דא איז,
זי דאס, וואס זי האט, וואל זיין אלפי-טאעס,
נאך גרינס דערקליבן זיך צו מיר אדער.

1957

דו פרעגסט, ווען הייבט זיך אן דער בארג-ארעם
באם שטיקדעלע, באם וואסער, באם מענטשן,
וואָס אף דער אַהלער-הייך איז ער געווען שוין
און אונטערשפארט די וואַקנס מיט זיין קאַפּ?

דאָס שטיקדעלע — באם ערשטן, לייכטן שטויס,
דאָס וואסער — פון איינ-טורעם ארויס,
דער מענטש — באם זיך דערפילן בארג-שפיץ-גרויס,
און אלע דריי — ווען ס'גייט די צייט זיי אויס:

דעם שטיקדעל — אף דער העכסטער הייך צו ליגן,
דעם וואסער — זיך מיטן אייז צו קריגן,
דעם מענטש, ווען ס'נעמט אן אנדערער זיך קליגן,
ווי איבער אַט דעם וועלכן טהאַם זיך וויגן...

1960

• • •

והען ס'קחמט וא ושווערער וטאָג און מיט זיין מאנצער וואָג
דאָס אומרעכט מיך באַפאַלמ — צו זיך אליין איך זאָג:
ווי בעמט מען זי, די יקראַפּט, אַזויפיל זיין גערעכט,
אַף וויפיל ס'איז פאַרגלייבט דאָס אומרעכט איך זיין רעכט?..

1959

דער שמעטערלינג

זיין קלאַר־ווייסער פליגל איז פליץ צעפאַך
קאָן דריי מאָל פאַרוויקלען זיין גוף דעם געפליעקטן,
דעם גוף מיט און אשיקן פונד א באדעקטן —
פאר יאָמטעוו פון פליגלען — די לאסט און די וואַך, —
איז וואָס קאָן אַ שמעטערלינג גלויבטן זיך נאָך?

פון צווייגל ביז צווייגל — צו פלאטערן מער,
איז רופטיקער בלוויקינט צו קלאַרן זיך לענגער,
דאָס לענגלעכע קערפערל — איינציגען ענגער,
דעם מיקרו־עך — אף אופליין אין ערשטן באגער,
דעם מי־רעוו — אף וואַך צו דעם אומקום א קער.

באַר צווישן זיי בייחזע, וווּ קערט מען זיך אויס?..
ער האָט זיך פאַרפלאַנטעט — איז פויסט מיר געטראַפן,
וווּ איך האָב געלאָזט אים איין פענגצוטערל אָפן —
אן אייגל אַ רחמדיקס, און ארבעט די גרויס:
אי גראם זאָל אים זיין, אי גיט קאַנען ארויס.

און כישמיכס צו זיך, און רייד איין זיך אליין,
און כ'האָלט אים אין קלעם, אים צו ברענגען א רעטונג
פון קינדערשע הענט, וואָס פון צערטלען, פון גלעטונג
זיי קאַנען אריבער — אָן בייזלעכן מיין —
צו אויספרוּחן אים אונטער לאסט פון אַ שטיין,
צו לאָזן און פליגלען — פון יאָ און ביז ניין.

ער האָט, ווי אַ האַרץ, זיך געקלאַפט אין מיין פויסט,
געגעט מיטן גוף, מיטן שמוקל — געשטויסט.
דערנאָך אף דער פריי — קוים די פליגלען צעפירט,
א ווייץ אף מיין אָפּענער דלאַניע שפאצירט,
באם ראנד פון אַ פייגער געהאנגען אַ צייט
אריבער דער טיף און אריבער דער ווייט,
געווינט אין דער רופט צי זיך פליען געפרוּחט...
צי ווייסט, אַ פליען אזא ווי זיך רופט?..

וויילסט א באווייז?

וויילסט א באווייז? ווען ס'וואָלט דאָס לעבן זיין אַ קרייז, —
ווי קומט צו דעם אויפֿילע מעמפע, שאַרפע ווינקלען?
און דאָס, וואָס קרייזן בעמען אין די אויגן פינקלען,
ווען שמוסיסט זיך אָן אין דעם — איז ווייט ניט קיין באווייז,
אז ס'איז דאָס לעבן קיילעכדיק.

א ביישפּיל וויילסט? — פאַר איינעם טויזנט איך פאַרמאָג,
נאָר כ'רייך צו די, וואָס זייער לעבן זיי געזענעקען,
צו די, וואָס פּרוּוון ס'לעבן צו אַ טייקן ברענענען,
וואָס יעדער „יאָ" און „ניין" זיי לייגן אָף דער וואָג,
נאָר ס'איז די צאָל נאָך אַרץ ניט קיילעכדיק.

און אויך צו יענע, וועלכע פּרוּוון מאַכן גרינג
דאָס לעבן זיך. צו וואָס זיי אַזערליי מאַכונאַקעס?
פּון היינט וביז היינט נאָר — זייער קרייז און זייער טאַג איז;
זאָל זיין אַ לייגן איז אויך ער, דער שמואַלער ריינג, —
דערפאַר איז ער באַקוועם און קיילעכדיק.

און גרייט זיי זינען מיר דערווייזן שוואַרץ אָף ווייס:
דו וועסט אָף „יאָ" און „ניין" דאָס לעבן ניט צעטיילן;
פּון „יאָ" זיין „ניין", פּון „ניין" זיין „יאָ" —
ניט אויסצושיידן,

אז גלייכער זשויסן שאַלעם צווישן זיי און מיטן קרייז, —
ס'טרעפט דאָך, ס'גייט דורך אַי גלאַט, אַי קיילעכדיק.

נאָר כאַטש מיט זיי מיר רייזן אָף דער זעלבער שפּראַך
און מיט דער זעלבער רופּט מיר פּיילן אָן די לונגען,
נאָר קיינעם נאָך פּון זיי איז קיינמאָל ניט געלונגען
פאַרנארן מיך צו זיך — אין שאַטן פונעם דאָך,
כאַטש גערעדט האָט מען אַ סאך און קיילעכדיק.

ווייל בעסער טויזנט מאאל צעבילדן זיך ביז בלויז
און אלע שטארקונדיקע און געזיממע ווינקלען,
ווי אין א פוסטן קרייז זיך, ווי א ווארעם, וויקלען,
א טאנצן לעבן ארום זיך אליין צו ריטנען
און מיינען: גאט מינער, ווי גוט מיר איז, ווי גוט,
וואס, ווי מיין ריטג, דיין ווערמאל ורייט זיך קייעכדיק.

1956

א נאכעסדיקער רעגן

די תון האט זיך אף אירס געשטעלט.
דאָס פעלד — אף העלפט שוין אויסגעגעלט.
דאָס העכסטע בלוי — פארבלייבט געוואָרן
און האט דעם הימל-כײַן פארלאָרן.
דער ווינט, אַנשטאַט דאָס פעלד צו קײַן,
דאָס גראַז אָ כײַס זאָל דערפײַן —
דער ווינט דאָס גראַז ביז וואָרצל ברענט.
און ראטעווען וואָלט נאָר געקענט,
ווען איבער פעלד און ווינט צעהיצטער
א שטאַקסרעגן אראָפּ זאָל איצטער,
א מאַבל-ווייַהעניש זאָל ברײַזן,
נו, כאַטש ביז אויסצײַלן בײַדער טויזנט;
דאָס שומײַסן זאָל זיך טאַמײַד בײַטן —
פון רעכטס, פון לײַנקס — פון אַרע זײַטן.

און גיין דאָס צײַלן זאָל פאמעלעך —
דעם אָטעם איבערסאפן וועל איך...

נאָר עפשער גײַכער, ס׳זאָל אַ רעגן,
א שטײַלער רעגן געכט און טעג גיין,
פון הימל — נידערן אף בלינד,
א נײַט-געטרײַבער פון ווינט,
פון קײַנעם קײַנמאָל נײַט געצײַלט,
אזא, וואָס ביז צום וואָרצל היילט, —
ער זאָל דאָס פעלד נײַט שטאַרק צעשווענקען,
נאָר ס׳זאָל דאָס פעלד אים לאַנג געדענקען...

1960

בו, מיליע, כ'פארשטיי, און אויך מיטפירן כ'קאָן אזא איינעם,
 וואָס וואָגט זעס מיט ווייטעק ארויס, מיט אַ מיין מיט אַ ריינעם.

נאָר דער מייר דערקוקערט מיט אַ שמיכל אַ נעבעכדיק־פרוען:
 ער וויל נישט אָן קורצינקע שורעס די ציין זיך צעברעכן.

און וואָגן ער וואָגט זעס, ומיך טיפער צו טרעפן אומיסטן...
 וואָס האָב איך געטאָן אים, ער זאָל אָט די שאַ מיר פארוויסטן?

און פּרעגט אים, דעם ומענטשן, וואָס בין איך אים שוודיק געבליבן,
 כוין דעם, וואָס אַ לעבן כ'האָב קורצינקע שורעס געשריבן.

וואָס מיינט ער, אז אויסשטעלן ווייניקער אויסיעס איז גרינגער?
 באַם קירצן אַ שורע אַיך קירץ זיך אַזיין דאָך די פינגער.

אַ יאם כוואַליעט דורך באַ מיין קליינעם, מיין האַרפישן טישל,
 ביז ס'גייט זיך מיר אַיין צו פארופן דאָס גאַלדענע פישל.

און וויל אָט דעם פישל צווייב — איז דעם יאם נישט צו ברענגען,
 די ראכונעסן זיינע, די יאמישע ברייטן און לענגען, —

דאָס האַרץ מאכט מיר גרינגער אַ טרער, וואָס איר טיף און איר טאם —
 זיי האַרפן דעם גאַלדענעם פישל פארבייטן דעם יאם.

און נעכט בין איך אוף, צי די טעג איך פארצי בין באגינען —
 דאָס פאסיקע שפּיז פארן גאַלדענעם פישל געפינען.

איז קאָן ער מיר צמשער דעם נאמעס אויך דעם נישט פארגינען?..

אפילו דו, וואו מין איבערקלייבערן,
 א צייט געוועסן ביסט פארכושט, פארגאפט —
 געהערט, ווי ס'וועבט פאר אונדז א הימל־האפט
 אַט דער, וואָס אף דער ערד זיך רופט וואן קלייבערן.

ווען אונטער זינע הענט די קלאנגען וויכערן —
 ער בייגט זיך אָן — דעם וטורעם בימצושטיק,
 נאָר ווען ער פרחוט ודי וועלט אין רו פארויכערן, —
 ער וואַקלט פינגלעך מיטן קאָפּ אף „ניין“.

מע וואָגט, אז טפילע טוט ער, בראמסן שפילנדיק, —
 פאר אים, פאר זיך, פאר אלע אונדז,
 אז אף די פליגען מעכטיקע פון קונסט
 ער צווינגט פארלאָזן אונדז די ערד ניט וויסנדיק.

און מיר, פון אַט דעם נעס אליין ניט וויסנדיק,
 שוין בלאַנקענדיק פארוואַרגטע אף דער ערד, —
 מיר קלערן ניט, פון ערדישן געניסנדיק,
 אז דאָס וואָט ער צוריק אונדז אונגעקערט.

1960

אן אנדערשומאָל דו טראכסט: גענוג זיך שוין געשפּיגלט.
ווער ביסטו בא דער וועלט — איר בכּאָר צי דער מעזיניק?
געפּאסט וואָלט איצט דיר נאָר, וואָסט אויסקריצן אן איגל,
פּאַרשליסן זיך אין אים און טיינען: ס'איז אומזיניק!
ווי קאָן אזעלכעס זיין, און דו וואָלט מער ניט זיין?!

ווערט גרוי אַ וואָר פּון קאָפּ — דו מאכסט פּון דעם אַ וועזן,
באַ יעדן ראַג רוסט אָפּ — טוסט טיפּזיניק אַ שומייכל,
ווי גלייך ביזו דיר איז אַרץ אין אַרדענונג געוועזן,
און נאָר אין דיר די וועלט געקומען איז צום סיכל:
ווי קאָן אזעלכעס זיין, און דו זאָלט מער ניט זיין?!

אַ סאך דארפסט אופטאָן נאָך? — דאָס, וועסטו, איז אַ כאַכמע,
מוזט אויספירן דיין פּליכט? — יאָ, אַ גערעכטע טיינע;
דארפסט פיל דערמאָנען זיך? צי זיך פּאַרגעסן נאָך מער?
און נאָר דערפּאַר זיך, קלעמסט באַ אַט די ווערטער דינע:
ווי קאָן אזעלכעס זיין, און דו זאָלט מער ניט זיין?!

דאָס איז זי דאָך, די מאַס די שאַפּלסטע, דער שטאַפּל,
נאָך וועלכן דו באטרעטסט נאָר באַדוּגלעזע שרעקן,
ווען זיך אליין דו ווכסט באַ זיך אינעם שוואַרצאַפּל,
און דאָרט, ווען זיך פּאַרוועסט — וביסט גרייט אויך טויטע וועקן:
ווי קאָן אזעלכעס זיין, און דו וואָלט מער ניט זיין?!

זאָל זיין, און איך באטרעט דעם שאַפּלדיקן באַדן,
און כּינעם ניט אָן פּאַר גוט מיין אַפּגיין, מיין ניט ווערן,
און צופיל שוין דערמיט מיין טאָג איז אַנגעלאָדן,
און נאָר די שוואַרצע נאכט אַ גרענעץ פייגט צום קלערן:
ווי קאָן אזעלכעס זיין, און דו וואָלט מער ניט זיין?!

נאָר זיך אליין ער פּייגט, אַט דער, וואָס וועט מיר ברענען,
און זוי צום טאנץ ער שפּאַנט דער אייביקייט אַנטקעגן.

און מיט דער גרויסער פרייד זיין אַרט ער גייט באַפרייען
פאר קומענדיקן דאָר, און קיינמאָל טוט ער פרועגן:
ווי קאָן אזעלכעס זיין, און ער זאָל מער ניט זיין?!

און איך בין מוידע זיך אין שרעקלעכן פארהערען:
ניט גאָר די גרויסע וועלט, וואָס טוט זיך מיר אַנטפּרעקן
בא יעדן קער און ווענד, אין אַנווער מיגעם כּרעכן
אויך אָט די מורענשקע, וואָס ס'טוט מיין טראַט זי שרעקן,
גאָר זיין וועט זי דערטאָד, ווען איך וועל מער ניט זיין.

ניין, דאָס איז נאָך נײַט גאָר, נײַט דאָס — דער טאָך.
 נײַט דאָס מיך קוועטשט, נײַט דאָס אײך ווײַל דער צײַלן.
 נאָך דעם סאַכאַקל הייבסטו ערשט אָן צײַלן
 און ווײַדער אונטערעכטענען דערנאָך.
 און נײַט אײך קלאָל, נאָר שוין אײן פּראַטי־פּראַטיס —
 אַזוי, ווי ס'זעט דער מענטש וואָס לעצטן אָמעס
 זײַן וועג — פון אָנהײב ביז צום סאָף — דערהױפּט
 פון דעם פּאַרוואַלגערטן מיט לעבנס־שטױב,
 וואָס זעמערס האַנט אַלץ רײניקט אָפּ, דערהױבט...
 אַט יענע רעגע דורכלעבן כ'זאַלט גערן —
 ס'זאַל גאַרנישט פון מיין זײַן פּאַרגעסן ווערן,
 ס'זאַל אַלץ אַרויסטרעטן, ווי שוואַרץ אָף ווײַס.
 אַ שוואַד, וואָס מיט אַזאַ מיין פּעקל נײַס
 מע לאָזט נײַט נאָכאַמאָל צוריק זיך קערן.

1958

מערער, ווי פאר אויסגעלעבטקייט,
מוירע כ'האָב פאר אויסגעשעפטקייט.

מילע — איז דאָס פאַנעם בלאַס,
מילע — גיי איך אף דער גאָס
שטייער, לאַנגזאַם און געהיט,
מיט א שטעקן בא די טריט,

איז דער רוקן מער געבויטן,
טונקלער זעען שוין די אויגן,
גייט דורך יוגנט מיך פארביי,
קוקט, ווי אף און אַלט געביי
צווישן פרישע וויכע ווענט —
אַפּגעפרעמדט און אַפּגעווענדט...

נאָר ווי אַט דאָס אלץ מיך קרענקט ניט —
צו פארצווייפלונגען מיך וברענגט ניט.
אַבער ווען כ'געבויר א ליד
און אינמיטן בלייב איך מידי,
א געדיאנק בלייבט ניט דערטראכט,
קראפט פארפעלט מיין דיכטער-טראכט
אף צו וברענגען אף דער וועלט
סיקינד און, ווי מיר געפעלט, —
דעמלט מיך א שרעק באפאלט,
דעמלט זאָג איך: ביסט שוין אַלט.
אַפּגעטאָן פון דיר זיך האַט
פון דערוויילטקייט דאָס גענאָד,
אויסגעלאָשן זיך זיין דייך...
נאָהעם ווען איך ליימען גרייטס
פאר א נאָנטן, פאר א ווייטן —
נעם איך זיך אין פאַנעם בייטן,
ווער איך פּינלעך-אומגעוודליך,

קוק אים אין די אויגן וועלדיק,
 גלייך ווי אף און אורטייל כ'ווארט,
 גרייט אף אלץ, אין זיך פארשפארט.
 כ'קוק און פאנג זיין יעדער קוק,
 יעדן זיין געזיכטן-צאג:
 טאמער טראכט ער, טאמער האלט ער —
 בארג-ארעפ שוין שפאנט דער אלטער.
 איין באריוונג פאר מיין צאר,
 איין באשיצונג פונעם גוזאר:
 טאמער יא, דאס ערגסטע טאמער —
 אין מיין רייד די רייד נישטא מער,
 דאס געזאנג — זיך אויסגעוועפט —
 הייסט עס, דיניס האסט אפגעליעבט.

און אט יענע גוטע פריינט,
 וועלכע שטארקן מיך ביז היינט,
 טינגען איין, אז כ'טו ארץ שטייגן
 און מיין נידער-גאנג פארשווייגן,
 צי ס'איז עמעס, צי זיי רייגן, —
 כ'בין א מענטש — די רייד איך הער,
 גלייב אמאל, נאך אפט איך קלער:
 גוטע מענטשן, ס'זוט אייך באנק,
 ס'איז א שאד אייך מיין געזאנג,
 וואס האט, ווי א קוואל, געליעבט,
 וואס איר האט פון אים געשעפט...

מערער, ווי פאר אויסגעליעבטקייט,
 מוירע כ'האב פאר אויסגעשעפטקייט.

געווינהייטן

געווייטהייטן, איר זיינט דאך אויך מיין לעבן,
ווער וועט אייך אלע יארשענען נאך מיר?
איך האב אייך אנטגעזאמלט אן א שיר,
ביט פויל געווען ביז היינט אין זיך אייך שלעפן,
און איצטער, בא דער לעצטער שוועל-און-טיר,
וואלט כאטש געווען אייך וועמען איבערגעבן.

כיבין ביט נאך שלעכטס מאן דאך געווען געוויינט,
מאן גחטס ביט שטענדיק, כיפליעג זיך דארפן צווינגען;
צוויי זיין יענעם, ווייל ס'האט מיר געלויבט —
פאר דעם מיט זיך כיפליעג אויך זיך היפשלאעך דינגען.
אין עפשיער וואלט פון אייך געלויבט זיך וועמען
די בעסערע פון זיי — יעדענע בעמען.

פאר אייניקע — צו טייער כ'האב באצאלט.
און ווייל זיי זיינען מיר ביז היינט צו טייער —
כיצעגיב זיי האלב אומזיסט... כ'וואלט נאך געוואלט,
אז דער באזיצער זייערער דער זיינער
ניט מאן וואל גוטס ובלויז פון געווייטהייט ליבער
און שלעכטס, ווייל אין געווייטהייט אפך גייט איבער.

1958

כ'האָב וויסל מאָל געגעבן זיך דאָס וואָרט
צו שענקען רו מיין האַרץ מיין פיל־געליטענעם.
קיין אַנדערס האָב איך דאָך נישט אף זיין אָרט,
דערצו, ווי לעבט מען מיט אַ האַרץ פאַרביטענעם?

זאָל זיין דורך גוואַלט, נאָר זיין כ'מוז אָפגעשיידט
פון מיין געזאַנג, ווי גלייך פון אַלע מינועגן,
דאָס פלעגן טראָגן קוועלנדיקע פרייד,
מיט בלינדן רוף דעם גוף צו פייניקן.

כ'גיב זיך דאָס וואָרט, ווי נאָר אף טאָן קאַפּיר.
וואָס ווייטער — מער, מיט אימפעט, מיט האַרץ־קלאַפּעניש,
ווי עמעצער וואָלט שטויסן מיך: געבויר,
געבויר, שוין איצט — אין אַיִלעניש, אין כאַפּעניש.

אויך די געוויינערן — אין קאַלטן שווייס,
אין אַנגסט — אַ נידער גייט זי, די געוויינערן:
זיין אָפגעשיידט פון מאַן, נאָר יעדער ווייס —
בא אים אין שוויס זי וועט דערפון דערריבערן.

1959

איר ווייסט, וואָס הייסט אַלטקײַט — דער שפּאַן אָף דער דזעלפּט.
אָף טרוים און דערזוּאכונג — די האַרבע צעטיילונג,
אָף וועלען, וואָס ווערן שוין וועלען באהעפּט,
וואָס אויך די באהעפּטונג ברענגט וועלען אַ היילונג.

אזוי ווי דער וואָרף אין באפענדלעך רינג —
ער יאָגט און ער קרייזט, נאָר פּאַרלאָזן אים קאָן ניט, —
אזוי איז דער אַלטקײַט פּאַרלאָזן ניט גרינג
דעם שאַרפּן, פּאַרקישעפּטן קרייז פּוץ דערמאַנונג.

איר ווייסט, וואָס הייסט אַלטקײַט — אַ רויטען אומזיסט,
אַ שמייכל, מיט טויזנטער טיטשן באַגליקטער, —
דער קלאַריטער פּוץ זיי — וואָס די יונגט באַגריסט,
ווי ס'גריסט דעם באַזיגער אין קרייז דער באַזיגטער.

1959

וואָס אַמאָס־קראַפּט באַמײַט — אין דעם בינן אײך גאַך רױ. הייַנט ווען וועט זײַן מײַד קלאַר, ווי זי באַהערשט דעם רױס? גאַר אײַך, וואָס וואַפּן וואָר פּון שענסטן מענטשן־טרוים, — מײַן יאַשער־קױנעך אײַך, נײַט וויסנדיק, כ׳פּאַרטרוי.

ס׳איז אײַער ווױנדער־וועג — פּון די ביז דער לעוואַנע — פּון הייַנט אָן מײַנער אױך, ווי אײַנערער, געוואַרן, און ווײַל אײך האָב דערלעבט דעם געס אין מײַנע יאַרן, אײך קאַג אײַך אױס אַ סאַד: געמאַכט כ׳האַב שעכעיאָנן.

און ווײַל כ׳בײַן גליקלעך הייַנט, דערצײל אײך גאַך און מער. באַ יעדער קער און ווענד הייַנט קאַגן אײך באַגער: גוט־יאַמטעוו דיר, מײַן לאַנד, גוט־יאַמטעוו גאַר דער וועלט, מײַן דאַר, צום הימל האַסט דאָס לײטערל געשטעלט, — ס׳וועט די לעוואַנע מער נײַט זײַן שױך אזױ עלנט, נײַט אױסזען אזױ פּרעמד, נײַט זײַן אזױ פּאַרוויסט, כ׳האַב אײַרע טאַלן, בערג, ווי הייַמישע, באַגריסט, דערבײַ אַ ווױנק געטאַן אַ שטערנדל דערנעבן: אײַנגיכן וועט אױך אײם דער קאַוועד זײַן געגעבן, די פּליכט צו זײַן אַ טײַל פּון אונדזער ערדיש לעבן.

באקומען איבער בוך — א שיינעם דאנק.
 דאָס ערושטע, וואָס מיר דורך איז פאר די אויגן.
 צו זיך מיין אחפמערקוואמקייט צוגעצויגן —
 איז פארן שאהבלאט איבער בילד. שוין לאנג,
 שוין זיער לאנג מיט אייך זיך ניט באגעגנט.
 איר זיט אונזעך — מיט אייך זיך ניט געזעגנט.
 אויב ס'איז מיין קרום-זועג דאָ — אים היינט כ'פאריכט.
 צו זען אייך ווידער, אייער קאָל צו דערן,
 איר זאָלט מיך ומיט אזא געשאנק באערן,
 דעם צומעס זאָגנדיק — זיך ניט געריכט.
 פארושידנס טרעפט, האַרצוויי זאָל גאָר ניט טרעפן...
 דערפאר דאָס בוך, ווען כ'האָב געטאָן אן עפן,
 דערזען כ'האָב זיך... מיר זיינען אַלט געוואָרן.
 און זיין מיין וואָרט זאָל וואַרהאפטיק — איך וואָרן:
 אז כאַטש דאָס זעבן שפאנט אין גוטן טעמפּ,
 דאָס אויג, דאָס האַרץ איז גאָר ניט אַפגעטעמפּט,
 און אַלצודינג פירט זיך ווי ס'געזעער צו זיין,
 מיט קיינע טיינעס קום איך ניט אריין.
 אזא זעך סיידער איז — פאַרויס מיר שפאנען:
 ווער ווייסט — ווההיין? גאָר איינס איז קלאָר: פּונדאנען.
 ניט עמעס, פריינט? דאָס איר וואָס אַפצופרעגן?
 צי איינען, וויאזוי זיך שטעלן קעגן?
 גאָר ווען מע טוט אַ פרעג מיך, צי איך וויל
 פון בריישיס אָנהייבן די זעלבע שפיל,
 וואָלט איך געענטפערט: ניין, א שיינעם דאנק —
 שוין צופיל טירכע בא דעם ערושטן גאנג
 מיט גריבער אַפענע און אומגעריכטע,
 מיט קרום-זועגן ביי היינט גאָר ניט פאריכטע...
 גאָר זיט מיר מויכע — ס'איז בעעמעס ווילד
 דאָס אַרץ פארבינדן מיט א פאַשעט בילד.

וואָס פאַרן שאַרבלאָט אָף אַ בוך מיט גיידער.
ווייזט אויס, און מיין געמיט איז דעקנט אין בידער
צוהייב און קריטיקייט — אין שטוב מען ריכט,
מען ראַמט, און אַלץ דיר אין די אויגן קריכט;
ס'איז אַלץ אונזעק פון אַרײַט, און אַלץ טוט שטאַרצען —
און אומאַרד/נומג אַזאַ, ווי אפן דאַרצען...

1958

צי דארף איד פֿייערן וועם טאָג פון מיין געבאָרן —
דאָס זאַלן זאָגן אנדערע — זיי ווייסן בעסער,
נאָר יענע שאַ פון טאָג, ווען כ'בין באַפֿרייט געוואָרן
פון הינטער שטעסנדיקן דראַט און טפּיסע־שעסער,
די שאַ, וואָס אָנגעקומען איז זי אחמדער־ווארט
מיט גליווערדיקן פּראָסט אין אָנהייב כוידעש מארט,
באם הימל אויסגעשטערנטן אינמיטן טאָג,
און מיט דער בראַכע, וואָס איד האָב פון קינדווײַז ניט געזאָגט, —
אַט יענער טאָג ווען ס'קומט — איד רייד אליין זיך אין:
בא יעדן מענטשן־פּריינט די שאַ וועט יאָמטעוו זיין,
ניט קלאַפּנדיק אין טיר צו אים אין שטוב אַרײַן.

1959

דיר איז בעטעמעס שווער דיין וויי צו טראָגן.
 און דאָס, וואָס יעדן איז פון אונדז באשערט
 דער זעלבער סאָף — פון דעם ניט גרינגער ווערט,
 נאָר וואָס קאָן מער אַ לעבעדיקער זאָגן?

דיר טויזנט פרויען ברענגען אַלס אַ גלייכן —
 וועט דען אַ טויזנט־טייל דיר גרינגער זיין?
 דיין צאר, ער קוקט מיר גלייך אין האַרץ אריין,
 ווי ס'קוקט אַ וואַלקן דעארבסט־צייט אין די טיכן.

און ס'וונדערט ויך: די גאַנצע וועלט ניט טרויערט
 מיט דיר באַגלייך — דיין לאסט אַף ויך נאָר שלעפסט;
 אפילע דאָס, וואָס דו אַיינ נאָך לעבסט,
 פאַר דיר איז קיין באַווייזן, און ס'לעבן דויערט.

נאָר גאָר דיין וואַלקנדיקייט ניט פאַרשטעלט
 פון לעבנסווייזיקייט די שיינ געהיימע,
 וואָס אויב אונטעלעקן זי — כאַפט אָן אַן איימע,
 און אויב פאַרזעשן — איז די וועלט קיין וועלט.

ווי אין אַ מיזבאַר קלינגט פאַר דיר מיין טרייסט,
 אַף דעם, וואָס דו אַיינ נאָר ווייסט, געקייפלט,
 נאָר דאָך שוין זעלטענער דו קוקסט פאַרצווייפלט
 אַף יענעם טראַט פאַרויס, וואָס לעבן הייסט.

דער סאָד פון שוואַרצקײט שרעקט מיך ניט

מיך שרעקט ניט אַפּ דער סאָד פון שוואַרצקײט,
דער טהאָם פון דאָס טאָג שרעקט מיך מער;
דאָס לײַכט — דאָס וואָרט, וואָס פּונעם האַרץ גײט,
איז קעגן אים אַ שוואַרץ געווער.
דערפאר די שוואַרצקײט — זי איז קענטיק,
מיט איר די שוואַכט פּירסט אײַגנע קענטיק,
דו נעמסט זי אײַן, און שוײן — פּאַרענדיקט,
און אױב דאָס וואָרט איז ניט געקומען,
און דו האָסט זי ניט אײַנגענומען,
זי האָט עס אָנגעקומען פּאַרשפּעטיקט,
זי ניט גענוג מיט לײַכט געזעטיקט, —
אַצײנס, דיין מי בלײַבט ניט אומזיסט;
דו ווייסט כאָטש, וווּ און ווער דו ביסט,
דיין קוועד ווייסט, דיין קעגנער קענסט,
צו אים באַוואָפנט זיך דערנעבנסט,
באַר פּרוּוו דעם סאַר פון טאָג נעם אײַן,
אז ער פּאַרבלענדט דיך מיט דיין שײן,
צו זיך אײַן אָפּגרונט שטויסט ארײַן;
דיין וועזן מיט זײַן שווערקיט זײַנקט,
און די אַרײַכטיקײט פּאַרשפּעטיקט,
און ניט קײן וואַנט, און ניט קײן ראַנד,
און ניט קײן מעסער־שארפּער קאַנט,
זיך אָנצוכאַפּן מיט דער האַנט,
און פּלײַענדיק, דו ווערסט צעגליט,
און, פּלײַענדיק, דו וועסט שוײן ניט;
ניט ווער דו ביסט, ניט וווּ דו ביסט,
אין אָפּגרונט פּאַסט און מײַנסט, דו פּליסט, —
מיט אַט דעם טהאָם זיך ראַנגעלען פּרוּוו
און, ניט פּאַרבלענדט, זיך קלײַב אַרויף,
באַם סאַר פון לײַכט די שוואַכט שפּיל אױס, —
אַט דאָן איז דיין ניצאַכן גרויס.

ווייזט זיך ארויס, אז אויך דער קיזלשטיין,
ווי קוועליק וואסער, דורכזיכטיק ער איז.
אז ס'פאזעחט זיך קיין קויעד פון א ריז
צו שפאלטן אים — זיין טאך אף צו פארשטיין.
מע דארף נאָר, ס'זאָל דעם האַרבן שטיין באַפאלן
פון פאַרב געהעריקער אַ גאַרב פון שטראַלן.
איז פאלט אייך, שטראַלן, אין אַ גומער שאַ —
ס'איז מער שוין קיין פאַרבאַרגעניש ניטאָ!
אין האַרץ פון קיזלשטיין זי דרייט אַרײַן, די שײַן...
און מיטן שטיין, וואָס אפן האַרץ, וואָס וועט זײַן?..

1959

מיר זיינגען באך דעם פוהיגל אין די צווייגן,
און מיט דעם וואלד — פארמעסטן זיך אין שווייגן,
פארגייען טיף אין אים — זיין שטיקייט הערן,
מיט איבערוף זיי קלוימערשט אף צעשטעהן,
און, דורכגעזאפט מיט איר, צוריק זיך קערן —
אף נאכצומאכן איר, איר נאכצוקלערן.

מיר ציטן זשיין — ודי שטערן אף צו רייצן.
באם צאָרנען — ווי דער יאם דעם ברעג פארפלייצן.
מיר בייטן אום די בעט, דעם פלוס פון טייכן —
מיט זעפעס-וואַס צום שטורעם זיין אַ גלייכן,
און קערן זיך פון זייט אף זייט אַ נאכט —
צו הייסט ועס ניט דעם וואָרעם נאָכגעמאכט?

פארוואָס, ווען אונדז פרווושט עמעץ נאָכצומאכן,
אַנשטאַט צו וויינען, מיר ביז טרערן לאַכן.

1959

פון קינדער די רייד — צו די רייד פונעם אורמענטש געגליכן.
מע הערט ניט קיין „איך“ — מיטן באַמען מע טוט זיך באַניצן.
כ׳הער: באַמע וויל שפּילן; כ׳הער: טאַמע וויל געענטער זיצן;
מיט אינגענעם „איך“ אין דער וועלט באַן מע אינאָרט זיך ניט קריכן...

שוין ווייט פון גאַנדין — די וועלט טוט אין אַוונט זיך היילן.
דער פּלאַמיקער זון־ראָד אַהאַמטער די וועלדער פאַרוואַנקען.
כ׳הער: אַדאַם איז מיט פון צוויי שטיינער צו אויסהאַקן פּונקען.
כ׳הער: כאַווע אים זאַגט — כאַווע וויל באַן מיט פּייערלעך שפּילן.

און איך וואָ איבער — פון אַדאַמען עטוואָס באַר ייִגער,
א אַעבן — באַם אינגענעם „איך“ זיך געטומלט, געהאַוועט,
אז ס׳דאַכט זיך, ווען אַדאַמען פאַרט איין א פּרעג טאַן: טשיקאווע, —
ווי רופט מען אייך, מענטש? — כ׳וואָרט געענטפערט: פּרעגט עפעס
מיך גרינגערס.

1958

אזא איז ער ביזו היינט אין מיין געדאכט פארכלייבן:
באם ס'לופ פון אלטן פלויט — א גראַעזער, שטאלטנער זאָקן,
מיט אויג פארוואַלקנט און פליסטערדיקע לייפן,
און דאָס, וואָס ער האָט לאנג ומיר זאָגן זיך געקלייבן —
ער איז ליט זיך פון דער ווייט און אין דער שטייל דערזאָגן.

כ'האָב זייער גוט געוווּסט — מיט זיך ער מוזו דאָרט קעמפן:
צו וואָס אין אַפשייד־שאַ אַ קינד אין זאָרג באַגלייטן?
און ווי דאָס האַרץ זאָל אים ניט קלעמען און ניט וויי טאָן, —
ער וועט דעם זון דעם יינגסטן אויסריכטן אין פריידן,
און אף זיין לייפ טוט לייב א שמייעלע זיך דעמפן.

ס'האָט לעבן מיר געקאָסט — אַף זיך ניט אומצוקוקן:
צו וואָס אין אַפשייד־שאַ דעם אלטן אנגסט פארשאפן?
די שייף טרעט אָפּ אין יאָם, פאריאַסעמט בלייבט דער האפן...
און כאַטש איך האָב געפילט — זיין בליק מיר ברייט דעם רוקן,
איך האָב זיך אַרץ געשטארקט, אַף זיך ניט אומצוקוקן.

צו ווייט האָט זיך די שייף אין לעבנס־יאָם פארכלייבן,
און פונעם זאפן איז געבליבן גאַר א וויכער...
איז ווער שטייט ווידער האַ מיט פליסטערדיקע לייפן:
א וויכער, גראַווער מאן — א שטאלטנער און א בלייכער?
און ווי ס'זאָל אים דאָס האַרץ אין אַפשייד־שאַ ניט קלעמען, —
ער פרוווט צעשמייעלען זיך — די שאַ ניט צו פארשעמען.

גאַר זי, די יונגע פאַר, אין טחנקל פון סאָף ווינטער,
זיין שמיכל זי דערשפירט און קוקט זיך אום אהינטער.

1959

- מירן גליין אין זאָגאַרטן —
זאָג איך צו מיין אייניקל,
וויילדע כליעס זען וועסט דאָרטן —
זאָג איך צו מיין אייניקל.
דו ביט ושרעק זיך גאָר, מיין כליעס,
פאר די גרויסע ביזנעס כליעס —
זאָג איך צו מיין אייניקל;
אלע זינען זיי פארנארטע,
אין די שטימלען פעסט פארשפארטע —
זאָג איך צו מיין אייניקל.
לייב, לעמפערטן און בערן,
זייער ברומען ווייט וועסט הערן —
זאָג איך צו מיין אייניקל.
אַבער ווען דו וועסט פארבינגיקן,
שטיף וועט ווערן אין זיי שטימלען —
זאָג איך צו מיין אייניקל.
כיוועל דיך דאָרט צו פייגל פירן,
מיט די אַפערליי קאָלירן —
זאָג איך צו מיין אייניקל;
„זאָלסט אין וועג זיך ניט פארלירן,
וועל איך פאר א דאָנט זיך פירן“ —
זאָגט צו מיר מיין אייניקל...

1957

- וואָס ווײַטער — כ׳גײ נײַט רױקער, נאָר לאַנגזאַמער דערױף און אײדעס דינאַט וואָל מײַן געזאַנג זײַן מיר.
- בײַט קוקט, וואָס אַף ווער ערד אײך טרעט פאַמעזעכער — מײַט יעדער טראַט און האַרבע פראַגע שטעל אײך איר.
- און אײך מײַן האַרבסט, אײך טאַג פון גאַלד פון שפּעטלעכן — כ׳בײַן ווײַט פון שוואַרעם אױך מײַט דימל געטלעכן.
- אױב ס׳בײַגט וואָס האַרץ זײך פאַר געהײמען שוועל־און־טיר — דער קאַפּ, וואָס ווײַטער, ווערט אַלץ שטאַלצער, זעלבטער.
- ווױזן הערױגײן וועל אײך אַזוי מײַט אַזעס טרעטנדיק — נאָר שײַלעס פּרעטנדיק, קײן ענטפּער בעטנדיק.

• 1959

און ווייל איך וועב צום ערשטן מאל,
 און, ווי מיר דאכט, אז אויך צום לעצטן,
 איך פרוו מײן לעבן הויכגעשעצטן
 א זידל טאג, און אף א קאל.
 א טרייסל טאג יעס ווי געהעריק,
 אמאל — צו געבן אויך א געריק —
 אזוי, בישקאשע, ניט געפערצעך,
 אף ניט פארגיסן צופיל בלוט...
 און אויב יעס ווערט א ביסל שווערצעך,
 און טאמער טרעפט, אז ווי אים טוט —
 כ׳קאן אויך אומעצכעס זיך פארגיבען,
 אויב ס׳קומט ניט היינט, וועט עס פארדינען
 א העגע ופשעטער, עפשער מארגן —
 דערפון באדארף איך זיך ניט מארגן,
 ווייל ביז צום ברעג כ׳וועל זיך דערקלייבן,
 כ׳וועל קיין באלכיוו זיך ניט פארבלייבן.

12 מארט 1960

איז דאָס מיין גרייס — דאָס וועלן אייביק לעבן,
צי גראַד מיין קליינקייט קלאַמערט זיך אין דעם?
כ'בין דאָך באַ יעדער שאַפּלקייט אין קלעם,
און נאָר דורך גוטאָלד כ'גיי איין זי אַחפּצוגעבן.

איז דען ניט גלייכער, הערלעכער, פארקערט,
צו זאָגן דרייסט: מיט אייך כ'האַב זיך געפּינקט,
מיט גייטן-גלייך געבילדיקט און געטיימעגט, —
מיט אייך באַגלייך פאַרשווינד איך פון דער ערד.

צי דען אזא געוועזן איז מיין טרוים —
אזוי פאַרטייטשן זאָל איך אף דער וואָר אים:
באוועגן זיך — זאָל זיין כאַטש, ווי אַ וואָרעם,
צי ווי אין וויבט — דער שאַטן פון אַ בוים?

1959

אַט ביזן איד נײַט מעקאנטע וואָך וועם טאָג,
וואָס קומט מיט פּאַס מיט וואָלדעמעס געגורט.
פּאַרגיין איד וואָך וועם וואָלקן זײַן געבורט,
דעם הירוש — זײַן פּײַל-אויף-בױגנדיקן יאָג.

פּאַרוואָס זושע טרועפט, ס'פּאַרשפּעטיקט צו מיין מויל
די בראַכע פּאַר ודי יונגען, ווערעכע טרײַבן
אין וואָלד וועם באַל און ביז צו נאַכט דאָרט בלײַבן,
ווי וואָלד-געטער — האַלב אַנגעטאָן, האַלב הויל.

פּאַרגיין איד וואָך וועם ושמערן, וואָס זײַ לײַכט,
דעם ווינט, וואָס איבער זײַער נאַקעט שײַכט.
פּאַרוואָס זושע קער איד אָפּ אַמאָל פּון וועג,
ווי גלײַך באַ זײַן און נויץ איז מיין פּאַרמעג...

1959

א שפאס

די פיס — אין ווארעמקייט, דער קאָפּ — אין קעלט, —
אזוי זוער זאָגט פון זינט עס זשטייט די וועלט,
און ס'איז, מיסטאם, א סייכל דאָ דער יין.
נאָר מיזנע פיס, זיי וויפל כ'דעק ניט זאָיין,
זיי פירן אַרץ די דרויסנדיקע קאטאקייט,
און ס'טיינען יונגערייט, אזו ס'איז פון אַטקייט...
נו, און דער קאָפּ איז דען א רענע יינגער,
און דער געדאנק — אַרץ רייציקער, אַרץ פלינקער,
נו, און דאָס וואַרץ, וואָס איז פון זעלבן עלטער,
געוואָרן איז דען אף א גראדוס קעלטער?

1960

די ערשטע לויב, זי קומט צו אונדז אף אונדז פארווינדערן,
די לעצטע — אף צו לינדערן דעם אפשייד־וויי,
און הינט זיי זינגען בידע דאָ, ווי טויבן צוויי,
וואָס ניט צעשיידן זיי און זיי ניט אָפּצוהנדערן.

איז לאַמיר זיי אַ פּוּלע מאַס מיט קאַוועד אויסשיטן
און זאַגן: פּיקט, מיט אַזיער איגן שפּיט זיך גערט.
די ברוסט־לעך פּענדערט אויס און פּילט זיך אומגעשטערט,
א ווייל איר קאַנט אפּילע אַנבלאַזן די זווישעטן.

דערנאָך, קעדיי מיט אַט דעם אלעם אָפּצופאַטערן,
פון לויבגעזאנג דער קאַפּ, דאָס האַרץ זאָל ווערן פּריי, —
דערשרעקן לאַמיר זיי, די פּליגלעך זיי צעפלאַטערן
מיט אונדזער שווער־פּאַרדינטן בראַוואַ־פּליעסקעריי.

1957

דו ווייסט, זוי שטעלט מען פעסט פון פאָלק און לאַנד
 דאָס פרוכפערן, זיך מערן נאַכאנאנד?
 דאָס גאַנצע פאָלק מע רופט מער ניט ארויס
 אין גאס, אף אויסצייסן פון קליין ביז גרויס:
 ניט־איינס, ניט־צוויי — ס'זאָל קיין ביזן אויג ניט שאטן,
 ווי קינדער אונדז אַמאָל אין שטוב כאַם טאטן,
 ניין, ניט אַזוי די זאך ווערט איצט געמאכט.
 אַ שענער מיטל האָט מען צוגעטראכט,
 און כאַטש אַ וואַכעדיקס, דערפאר אַ קלוגס —
 זיך צו דערוויסן — אַנווער אָדער וועקס:
 צוויי ציילן ציפערן אף צעטלען צוויי —
 די איידעס די באַגלייבטסטע זינגען זיי.
 אריבער איינעם לויכט דאָס וואָרט: „געבאָרן“
 און איבער צווייטן — פינצערט זיך: „פארהאָרן“.
 זיי ביידע פיר צונויף, און ס'ווערט דיר קלאָר
 דער אונטערשטער. סאַכאַקל פונעם יאָר.
 דערפאר איז באַ מיר יאָמטעוו, און מיין פרייד
 אף אַזע, אַזע מענטשן זיך פאַרשפרייט,
 ווען ס'טוט דער גוטער איידעס זיך אַ קער
 און ברענגט מיר אף דער יערד געבאַרנס מער
 ווי פאַריקס יאָר... און אויב, שוין פאַר איין גאַנג,
 ער שוינט די עקטער אויך — אַ שיינעם דאַנק...
 און באַ דעם צווייטן, שוואַרצן איידעס, כ'בעט:
 דו איינעם כאַטש פאַרפעל... איז דען אַ כעט,
 אויב כ'וויי, אַז אַט דער איינער איך זאָל זיין,
 כ'זאָל נאָך אַ יאָר אין דיבער צאָל אַריין.
 אויב ניט מיין זכוס צוהייב, אויב ניט פונמיניצעטוועגן —
 איז כאַטש קעדיי די לעבנס־וואַג זאָל איבערוועגן...

1958

אָפּט, ליגנדיק אין בעט — דאָס פּאַנעם צו הער וואָנט,
פאַרשלאָפערן דעם קאַפּ ווען איך בין ניט אימשטאַנד, —
איך ריקד צו זיך אזוי, איך איינער תּאַל נאַר הערן:
צו שטייף דאָס מויל דו קלעמסט, צופיל דו קנייטשסט דעם שטערן.
מע קאַן נאָך זיך אהין אינמיטן נאכט א בעט טאָן,
און ניט באווייזן וועסט די קנייטשן אויסצוגלעטן,
ניט צוגעבן דעם מויל זיין שמיכלענדיקן שניט,
און ס'קאַנען מינען לייט, אז צאַרן, גאַט באַהיט,
אז גאַר ניט לייבשאפט איז געוועזן דיין דעוויוז
(מיט וועלכער ס'קאַן דאָס לעבן דורכגיין ווי העס־אית),
און טאַקע גלייך — איר קאַנט זיך לאַכן צי ניט לאַכן —
אף יעדן פּאַל איך פּרוּוו א גוטע מינע מאַכן.

1958

פונעם פאלקס-אויצער

דעם הויכן זאגער טרייבט ניט אָפּ פּוּמֶה־אַנען —
מיין יונגקייט וועט אויך אים אריבערשפּאַנען. —
אזוינס האָב איך אַמאָל אליין געהערט
און צוגעהאַלטן באַ דער צוים דאָס פּערד.

אדורכטעפּלויגן איז גאַלפּ דער זאָגער,
און גרוי געוואָרן איז דער קאַפּ באַם זאָגער...

דעם גאַלאַגאַנער האָן, זע, טרייב אוועק —
ער קאָן מיין אַלטקייט זיין אַ שטער אין וועג, —
אזוינס כּ׳האַב היינט געהערט און איך — זאָג נאָך.
ווער ס׳גלייבט ניט איצט — מיר גלייבן וועט דערנאָך.

8 פעווראל 1960

וועסט וויסן אדך — צו גיך וועסט ווערן אלט —
 אזוי מע פלעגט אויך דיך, מיסטאמע, שרעקן.
 נאָר איך געגלחסט האָב וויסן אדך, און באַרד,
 און אלטקייט פלעגט אין מיר קיין גרויל ניט וועקן.

אויך איצט מיך צמעצער אין שרעקן האַלט —
 מיט אלטקייט — ניט, מע פרווהט מיט יוגנט שרעקן,
 נאָר זי אין מיר, בלויז אכטונג טוט זי וועקן —
 אויך זי וועט ווען-עס-איז דאָך ווערן אלט.

1958

קאלזמאן פארבליבן נאך א לעבעדיקער איידעם,
זינט וויסן: אט אזוי אוועקגיין פלעגן זיידעס.

געקומען אף ווער וועלט אין מוטער-בלוט.
א לעבן אפגעלעבט, ווי אונטער רוט,
נאך אנטענחמען אדאסבייז פאר גוט,
זיך מיט ווער וועלט געשיידט אין גוטן מוט.

צו צוויי און ניקענציק — סאם קלארן זיבען,
אין זיך יער האט געקאנט נאך קראפט געפינען
א שומייכל טאן די קינדער: ווינט ניט, שאט —
איר וועט דאך, א גוט-אויג האט מיר פארשאט.

פארניצט אן מיר געזונטערהייט די וועלט,
די וועלט אף מיר האט זיך ניט אפגעשטעלט.

1959

iv. דר"י טאכאקלען

באם שוועל פון טויט וואָס וויינסטו, גוטער מענטש? — פאר פרייד,
וואָס איך האָב פאר אונז מיין באַרג מיט שלעכטס ניט אָפגעטראָגן,
כאַטש שווער, נאָר בייקומען דעם באַרג איז מיר געראָגן.

וואָס וויינסטו, שלעכטער מענטש? — פאר צאר כ'בין שטארבן גרייט:
דאָס שלעכטס אונז מיין דינס — ווי פון אַ האַר דער שאַטן,
און מיר אריבערטעטן אים איז ניט געראָגן.

וואָס וויינסטו, שטאַלצער מענטש? — איך וויין, מיין פריינט, דערפאר,
וואָס כ'קאָן ניט וויינען ניט פאר פרייד און ניט פאר צאר.

1957

V. פוננױיטן דאַכט זיך

זע איך איינעם קלאַנגן זיך, דער איך, זיבן זאָגן זיך:
פּויל מיט שטיינער אָנגעשטאַפּט איז אן אייגן פעקל;
אַט דערפאר פּוננױיטן דאַרט, אַט דערפאר באַ לײַטן דאַרט
אי דאָס פעקל קלענער איז, גרינג ווי פּוץ דאָס זעקל.

זיי אָנשטאַט צו זענטפּערן — פּרוּוו די זעק דערנעבענטערן,
אלע פעק ארויסהענגען: קלײַב זיך אויס און זעם דיר;
זעסט, פאר פרעמדע דיט זעך זיך, זעסט, צו וויינעם ציט זיך,
ווייל אויב זיגער שווערעך איז, צען מאָל שווער דער פרעמדער.

נאַר צו וואָס זיך מאַטערן, טינט און פּעודער פּאַטערן,
שורעס שרייבן, גראַמען זיי — זענער דאָך, מיר דאַכט זיך,
אַנשטאַט גראַמען כאַשעזען, זאָג, ווי ס'פּאַק זאָגט, פּאַשעטער:
„פּונדערווייטן דאַכט זיך, אזו באַ יענעם דאַכט זיך“.

1957

אים איין אני לי... 1

— אויב ניט איך פאר זיך וועל טאן —
ווער פאר מיר וועט אלץ דא אופטאן?
ס'שטייט דאס לעבן דאך אין קאן,
שטענדיק קאן מען דיך א רוף טאן,
טאקע ודיך, ודיך וועלסט בימכיליע,
ווי מען פרעגט ניט קיין פאמיליע, —
אם איין אני לי — מי לי?

— קאן זומאן ס'קאן דאס אויג נאך ווען —
דארף מען זען וואס מערער אופטאן,
מערער, ווי וו קאנט — א פרוו טאן, —
אויב ניט איצטער, פרעגט זיך, ווען?
ווען דיין רוים וועט זיין געשלאסן,
און איין צייט — דיין מאס קיין מאס זיין, —
אים לוי אכשעוו — איז אימאסני?

נאך פון צאל דו ווער ניט שיקער,
אויך די מאס איז ניט דער איקער;
— אויב דאס אלץ כ'טו נאך פאר זיך —
פרעגט זיך: ווער אזויגס בין איך?
מא אני — וואס בין איך ווערט
אזא איינער אף דער ערד?
— כ'דאלט אויך "מא אני" געגראמט —
בין איך היינט ניט אופגעראמט.

עפעס פלאגט מיך א פארהראס
און עס קומט מיר אפן זיין,
ווער איך בין און וואס איך בין, —
שיידיים ווייסן וואס...

1957

¹ אם אין אני לי.

² אם לא עכשו — איז אימתי? — אויב ניט איצט — איז ווען זשע?

פארשטייט זיך, ס'איז ניט זייער רעכט
צו פארווארפן א מענטש און עלטערן,
אז ער איז גראדע אומגעריכט
און אז ער רעדט גלאט אין דער וועלט אריין.

היינט שטעלט אייך פאר, ווען אַט דער מאן,
ער איז א פאטער דיר א ליבלעכער.
דערצו איז ער שוין ניט פאראן —
אוועק, ווי יעדער אומפארבליבלעכער.

ער האָט געטיימעט איינגעשפארט:
ס'איז דאָ אַ ראַנד און אומבאוועגעכער,
פאר וועלכן אלץ איז קעגנווארט —
די צוקונפט צו דער אַוואַר קעגלעכער.

כ'בין ניט פון יענע פרעכע לייט,
וואָס וואָגן טייט אומדז מייט א פיסטער אָן,
וואָס אומבאוועגעכעקייט באטייט.
איך וואָלט דעם ענטפער אים פארגרינגערן.

אויב אף איין אָרט ווי שטייט, די צייט,
איז בעט איך, טאטע, זאָסט מיר ענטפערן:
געווען מיר היינען אחוה ווייט,
און איצט מיר גייען זיך דערנענטערן.

זאָל מיר דיין עלטער מויכל תיין —
איך שטיי שוין אויך בא אירע טויערן,
נאָר קיינמאָל פאלט מיר גאָר ניט איין,
די קעגנווארט זאָל אייביק דויערן.

מיין קינד פאר לאנגווייל, ווי א פייגל,
פון מיר וואָלט לויפן אין דער וועלט אריין...
ווי גוט, וואָס דאָ איז א „דערווייל“
וואָס וועט זיך קיינמאָל ניט פארעלטערן!

דערקלער מיר, גייער, וויפיל איז דער שיר
שטיין בא א טיר און ניט אריין אין איר?
ניט אָנקלאַפן, ניט געבן זיך די מי
אפיע פארן גלעקל מאן א צי.
דו מאך דעם אַנשטעל כאַטש — לעפּאַנעם־וועגן, —
קלאַפּ אָפּ אָן איר וועם שמויב פון דינע וועגן,
וואָס ביז אהער וואָסט שווער אדורכגעשפּאַנט, —
א טיר איז פּאַרט דאָך ניט קיין מויבע וואַנט.
קלאַפּ אָן אין איר — וועט זי זיך לאָזן דיבען.
קלאַפּ אָן — דער טערעץ וועט זיך שוין געפינען.
אף לעצטן פּאַל דו ווענטפער אָפּ: איך זוך
נאָך אלעם אַל — א בענדל פון א שוך,
צי פונעם פּריסטן וואַלד־וועג א גערוך,
א קלאַנג, וואָס איז פּאַרגעסן שוין פון לאַנג
און לאַזט ביז היינט צורו ניט דיין געדאַנק...

די טיר, זי רופט מיט ביידיע אירע העלפטן
איר צוגעשאַסנקייט צעשמערן העלפן,
ווייל ס'איז שוין שווער דער טיר צו זיין פּאַרשפּאַרט.
א רעגע כאַטש א העפט כאפן זי נאָרט,
א ווינטל זאָל אדורך, א פּאַסיק שוין
זאָל באַם צעעפענען דורך איר אריין,
און דו — פון איר פּאַרמאַכטקייט טוסט גאָר דרינגען,
אז איר צעעפענונג וועט זיך פּאַרשפּינגען...
אויב אָנקלאַפן דו יקאַנסט זיך ניט דערוועגן,
טרעט אָפּ כאַטש אף א טראַט — לעפּאַנעם־וועגן,
מע זאָל ניט מיינען, אז דו ביסט פּאַרקישעפט,
אז לאַנג דו שטייט, מיט זיך אליין זיך יישעווסט:
צי דאָס איז זי, די טיר, וואָס וואַרט אף דיר?..

באָר זעפּשער... זעפּשער איז דאָס יענע טיר,
וואָס גאָרניט איז נישטאָ מער הינטער איר?
און אף דער מאַבליצע שטייט אָנגעשריבן:
ס'איז דיר נישט מער, ווי אַנקלאַפּן, פאַרבליבן...
און דו — מיט וואַכן האַרץ דו שטייסט און וואַרטסט,
דעם ערשטן קלאַפּ אין טיר זאָל טאָן דאָס האַרץ...

1958

געוועזן איז א פראַסט, און דער פראַסט — מיט א ווינט:
בא קינד און בא ארטע — פארטרערטע די אויגן;
די הייד — מיט צעריסענע וואַלקנס פארצויגן,
דער טײַך אונטער בריק, — ווי באזימבערטער טינט.
וואָס ווײַטער פון בריק, אין די ברעגן געצוימט,
דער טײַך — זיך געטונקלט, געגלאַנצט, ניט געשוימט,
דער טײַך מיט זיין ברייט און זיין טיף האָט געפלייצט,
ווי גלייך מיטן ווינטער ער וואַלט זיך גערייצט,
באַר איד האָב געזען שוין — זיין וועג איז די גרויס:
פון פריינגערויש ביז צום ווינטער אין שוויס...

1958

ווי ליב איז דער בוים...

איך בין מיט גלוסטונגען, גלייך ווי א מיגרוים, פול,
ווי יעדעס קערנדל פארנעמט וויין בעסט און גוול.
נאָר צווישן אלע ווי היינט קענטלעכער איז מיר
דאָס גלוסטונג־קערנדל, וואָס שטארק דערמאָנט אָן איר —
אָן דער, וואָס צוליב איר אויך אַדאָמען דערמאָנסט,
און רופן מאווע זי צי אמדערש־ווי דו קאַנסט.
געווען פאר איר ביסט גרייט זיך אויסשניידן א ריפ,
און אלדי פּיניקונג — צו אָנעמען פאר ליב.
פאר איר פון קינדווייז אָן א הייכל האָסט געבוט,
וואָס ענדיקן וועסט אים א רעגע פארן טויט.
אפילע איצט איך וואך, ווען ס'זינקט אין וואַפּ די וועלט —
א שטיינדעלע איך ווך, וואָס צום געביי נאָך פעלט.

כהאב מיך דערמאנט, וואָס קענט, ער ענטפערט לירן:
 „כ׳בין ניט צו יונג, איך זאָל דעם קאַפּ פּאַרלירן
 פּאַר יעדער יונגער פּרוי...“

אמאָל בין איך געוועזן שוואַרץ, און דו
 געווען בײַסט בלאַנד. און איצט איך קוק זיך צו:
 אויך אָט דער כ׳לעק צווישן אונדז פּאַרשווינדט,
 דער כ׳לעק, וואָס צועשינדט און אויך פּאַרבינדט.
 פּאַרדירסט אַ האָר פּון קאַפּ, צי איך פּאַרליר —
 דער דעלבער ווײַבער און פּון איין קאַליר.

אמאָל, ווען פּלעגסט דערזען אַ פּרעמדע האָר
 באַרימט מיך — וואָסט געצאַרנט זיך ביז גאָר.
 די ערד פּלעגט אין אַ פּײַער געמען קרייזן,
 אַ פּראַגע צייכן איבער גאָר מײַן טרײַ זײַן.
 פּלעגט אויספּרייטן זיך, ווי אַ שוואַרצער שאַטן.
 אים אויסבלייבן פּלעגט זעלטן מיר געראַטן.

פּון יענער האָר פּלעגט אויסוואַקסן אַ וואַנט
 צעווישן אונדז, און דו מיט שוואַכער וואַנט
 פּלעגסט שטירצן אַלץ, וואָס מיר האָבן געבויט
 אין פּרייד און ליד, אין אַוּפּלויכט און אין בויט,
 און אָפט פּלעגט אַלץ פּאַרבלײַבן הענגען גאָר
 אַף אָט דער שוואַרץ צי בלאַנדער האָר.

און היינט — מיט יעדן טאָג אַלץ שאַרפּער כ׳שפיר:
 גערעכט, גערעכט דער אַלטימשיקער שועקספיר.

ער האָט נאָך וואָן פאַרוויסזאָגן אַנעקענט
דורך אים, דורך אַומדזוער ביקהנס פֿיבלינג קענט:
כ׳טראָג אָף מיין דוּיקער פֿונקט אַזויפיל יאָר —
ניט נאָכצויאָגן יעדע יונגע האָר.

וועסטו וואָך האָגן: — פֿאַצעס זיך דערמאַנט!
וועל איך דיר ענטפֿערן — דו הער זיך צו:
אַמאָל... געוועזן בין איך שוואַרץ, און דו
געווען ביסט בלאַנד.

מארין

ווער וועט פון ביידן אונדז פאריאָסעמט בלייבן —
אַט דעם געדאַנק, — כ'טרייב אָפּ אים פאַר אַ ווערסט,
באַר דאַכט זיך, ווען איך טרייב אים, — דו דערהערסט,
ווי איך — ווען דו פון זיך פרוווסט אים פארטרייבן.

מיר זיינען דאָך קימאט ווי איינס געוואָרן,
ווי קאַרע מיטן בוים, ווי לופט און שניין;
דער וועלבער קוק — אין צוקונפט וויינט אריין,
פאַר דער פאַרגאַסענהייט — ווי איין זי קאַרן.

1959

דו וויילסט מיך אינגריידן, אזו כ'בין פארלייבט
ביט באַר אין איר — אפליקע אינעם אָרט,
וואָס זיי פארנטעמט באטאָג אונטער דער זון...
דו זעסט, און איך האָב ניט געוויסט דערפון.
געמיינט, אזו איך בין סטאם אזוי באטרייבט,
ווייל איבער גאָר דעם וואלד א רעגן זיפט
און ס'בלייבט דער שטאָל פון וואלד ביט אויסגעקלאָרט.
איז, ערשטנס, דיר א דאנק — האָסט מיר פארשפאָרט
באטאָג אזויפיל איבעריקע טראכטעניש,
באנאכט — אזויפיל קרעמעניש און שמאכטעניש,
און ווען ניט טאָג, ניט באכט — א מאָרעשכוירעניש,
וואָס פאר מיין קראַנקן האַרץ איז ווייל קיין סכורע נישט.
האָסט מיר אליין אנטפלעקט דעם שיינעם סאָד:
איך קאָן באַך זיין פארלייבט? — נו, דאנקען גאָט.

1959

ווי לייב איז דער בוים

איך גיי דיר אנטקעגן, ניט וויסנדיק דיך און ניט קאנצענדיק.
איך ווייס נאָר, אזו בלייבן אינמיטן דעם וועג איז סאקאנעדיק.
איך ווייס נאָר, אז ניט גיין באטייטן וואָרט בלינד זיין צי דו ווערן,
ווען ער, ווען דער קאָס פון מיין מענטשליכער בענקשאפט, וועט פול ווערן.

איך זוך דיך ארום שוין א זומער, וואָס באַלד וועט זיך זענדיקן.
באגלייך מיט דער זון פלעג איך קומען צום אָרט צום באשטענדיקן —
צום ברעג פונעם וואַלד, וואָס א וועג איז פאר דורכגייער טויזנטער,
צום גראַען וואַקואַל, וואָס באַווייזט נאָר זיין וואַכיקסטן אויסזען דיר.

גיין, קיינער דעם וועג וועט צו דיר מיר ניט ווייזן, ניט אַנטייטן,
כאַטש נאָענט ביסטו מיר מיט אלע די ערדישע נאַנטקייטן,
נאָר איינמאָל געווען דיך און ס'ציט מיך צו דיר, דער פארשווונדענער,
ס'איז שווער מיר, ס'איז גוט מיר זיך פירן דורך דיר א געבונדענער.

ס'האָט אלץ זיך פארענדערט, ס'האָט אלץ זיך געענדיקט דאָ אומגען,
ווייץ דו ביסט אַוועק און וועסט קיינמאָל שוין מער זיך ניט אומקערן.
פארגעסנהייט שוועבט אף די רעיסן, וואָס ציען זיך דרעמלענדיק,
איין־אינגאָקער בוים נאָר, ער וועט נאָך ביזן היינט מיר אויס דעמלטיק.

צי ווייסטו, ווי לייב מיר דער בוים איז, דורך דיר א פארלאָזענער,
דער אויסבעט, ווו דו ביסט געוועסן — דער גרינער, דער גראַנענער.
איך האָב אים באַטראַטן, די ערד אונטער זיך דאן ניט פירנדיק, —
ס'ווערט האַרבסטיק אין וואַלד, און איך מוז אים פארלאָזן ניט וויסנדיק.

די ערד ארום זון וועט זיך דרייען — ס'וועט שנייען און רעגענען,
דער טאָג מיט דער נאַכט און די נאַכט מיטן פרי זיך באַנעגענען,
דער זומער אריין וועט אין האַרבסט, און דער האַרבסט וועט מיר ענטפערן:
די ערד, וואָס זיך יאָגט נאָך דער זון, וועט זיך אויך זאָך צו איר ניט
דערנעגענטערן.

1946

...און איך בין וויפל מאָל ארויס אין גאס באגעגענען,
געבעטן, ס'זאָל ניט דוּנערן און ס'זאָל ניט רעגענען.
ניט צופיל ברענען זאָל די זון — אייך זאָל קיין שטער
ניט זיין, ווען איר וועט זיין שוין אפן וועג אהער,
צו מיר... כ'האַב צוליב דעם א האר איבער דער וועלט
זיך אויסגעקלערט, אף בעטן אים — אזוי פארפעלט
האַט איר מיר יענעם טאַג און יענע שאַץ — א צייט
געשטאנען בין איך און געקוקט אַרץ אין דער ווייט,
געבויערט לינקס און רעכטס... און וויפל גוטע צייט,
ניט ווייטנדיק, זיי האָבן מיך דאן אָפגעטארט —
געבענע, ניט ווייטנדיק, אז ניט אף זיי איך ווארט,
אז דאָס האָט איר פּונווייטן מיר זיך אויסגעראכט,
געטראכט, אז דאָס גייט איר צו מיר אין זיי פארשטעלט, —
אזוי האָט איר מיר יענעם טאַג און שאַץ פארפעלט...

וויזנט אויס, צו שוואַך געווען איז מיין באשווערונגס-מאכט,
צי זי, מיין בענקשאפט, אָפגעקערט האָט פונעם וועג
אן אויגנבליק — און ס'איז איר צויבער-קראפט אוועק,
אויב זי האָט אייך צו מיר דאן ניט אראָפגעבראכט,
פון יונגן שפּאַץ און זאַרגלאַזן ניט אָפגעוועקט...

און איך בין וויפל מאָל ארויס אין גאס באגעגענען,
געבעטן, ס'זאָל ניט דוּנערן, ניט רעגענען.

1958

פון יענע — די גאָלדענע בלעטער אין ווינטיקן פיבער,
 פון יענע — אין האַרבסט־טיקן וועלען געצירטע בולוואַרן,
 פון יענעם — זאָרגלאָזן טראַגט, וואָס געפרוּווט האָט פאַרשוּרן
 דאָס האַרבסט־טיקע גאָלד אין אַ זייט, — איז אַ לעבן אַריבער.

דיין וברויבע, דיין זיידענע טוך, די געוועזענע אין קווייטן, —
 מיט איר האָסט געפרוּווט זיך דיין ווייבלעכע פּוּל־קייט פאַרדעקן,
 נאָר ניט צו פאַרמעקן געוועזן איז די האַרבסט־טיקע פּלעקן,
 וואָס האָבן באַ דיר אפּן אַפּן אַפּן גענומען זיך וּשפּרייטן, —

די צייכנס געבענע שטעט פון מוטערשאפט דיין גער דער ערשטער,
 פון גלויסטונג פון ערשטער צו מאַן און פון ערשטער דערוועקונג,
 פון טייפסטער געהיימיש — די שעמעווידיק ערשטע אַנטפּלעקונג, —
 מיט ווייטערע דוירעס דיין וּבּוּד, נאָך דערווייץ ניט באַהערשטער.

דיין ערשטינג, וואָס אונטערן האַרצן האָסט דעמאָט געטראָגן, —
 אליין שוין געניט איז אין אַלע די מומערשע ליידין
 און פּריידן און איז שוין אַ זיכערער אָנשפּאַר אונדזוּ ביידן,
 און זאָרגט שוין אליין, וואָס פאַר דוירעס פאַר ווייטערע זאָגן...

דיין זיידענע טוך איז צעפליקט, איז צעריסן געוואָרן.
 בלוין פעדעס פאַרבליבן פון יענע די קווייטן־געוועזענע,
 וואָס שעמעווידיק דעקן ניט צו מער די פּוּל־קייט פון לעבן,
 די פּלעקן, וואָס האָבן געמערט זיך אין גאַנג פון די יאָרן.

נאָר יענער, דער ערשטער, דער גאָלדענער האַרבסט אין געווייטער —
 ער בייט זיך גיט אום און ער ווערט גיט גיט זינגער, גיט עלטער,
 אמאָל נאָר זיין קעלט גיט זיך אויס אונדזוּ אַ ביסעלע קעלטער.
 אין גוירל אין זיינעם ער קלינגט זיך. פאַמאָדער געניטער:

אמאָל — מיט אַ גאָלדענעם בלעטל זיין נאַקעט פאַרשטעלט ער,
 אמאָל שמיסט ער אויס זיך אליין מיט די אייגענע ריטער,
 און זויסט גיט, און מיר, און אזוּ דיר — אונדזוּ אין לעבן גייט אָן;
 וואָס וועט ער ביז אויסבעט פון שניי מיט זיין נאַקעט־קייט מאַן.

און עפשער...

און עפשער הייבט זיך איצטער אָן אַ נײַער קאַן,
אַ דעבנס־קריג אַ נײַער הייבט פאַר אונדז זיך אָן,
וואָס איז פֿון יענעם אָפּגעשיידט אָן הויכע ווענט,
גאַר מיט אַ שוועל, אין גאַר אַ נײַער זײַט געווענדט,
און מיט אַ שוויב, וואָס קוקט אין גאַר און אנהער וועלט,
אַ וועלט, וואָס איז ביז היינט פֿון אונדז געווען פאַרשטעלט,
פאַרדעקט, ווען ביהע זיינען מיר געווען ייִנגער,
מיט דינע בלאַנדע האַר און דורכזיכטיקע פינגער?

1955

די פעלדער, די וועלדער, זיי גריבען,
דער הימל איז וויטער און בלוי,
וואָס האָב איך אינמיטנדערינען
פארטראכט און פארזאָרגט זיך אזוי?

איך פרעג אף דעם באם צווינגעלע —
איז ווייסט עס נאָר — זיין גריין,
און בויך זיין גרינקייט ווייסט עס ניט
פונדאנען ביז אהין.

איך פרעג זיך נאָך באם טיכעלע —
וואָס ווייסט א טיכלע — ס'פליסט...
איז ווער זשע וועט, מיין טייערער,
מיר זאָגן, ווו דו ביסט?

צי האָט דיך דער זומער פארבאָרגן,
דער ווינטער — מיט שנייען פארשפינט?
וואָס טוען אין הארצן די זאָרגן,
ווען אלץ ארום לויכט זיך און גרינט?

איך פרעג זיך נאָך באם שטעגעלע,
וואָס פירט מיך דורכן פעלד:
צי האָט דיר קיין אנדערע
דעם וועג צו מיר פארשטעלט?

אף דעם איך פרעג די וועלט ארום,
איך פרעג בא זיך אליין, —
די וועלט קיין איין מאָל ענטפערט ניט, —
איך ענטפער דריי מאָל: ניין!

1960

צו הערן מיין געזאנג קאנסט עפשער פרי היינט קומען?
 דו ענטפערסט — גראָד גאנצפרי ביסט זייער שטארק פארנומען.

איך אָט דער פריער וואָ האָסט צופיל ארפצוטאָן
 און זאָגסט: פון בעסטן פריינט, מיין פריינט, ניט צופיל מאָן...
 איז וואָס וועט קאָן איך טאָן — כ'בייג אָן דעם קאָפּ,
 כ'גיב אָפּ דיר רעכט און איך א זייט כ'טרעט אָפּ.

איך וואָג — ס'האָט מיין געזאנג באַטאָג זיין גאנג געביטן,
 און ווידער ענטפערסט מיר: אָט איצט? — זאָל גאָט באהיטן!
 איך טראָג דאָך אפּן קאָפּ וואו מיין שווערן אָל.
 צי וועל איך זיך פון אים באַפרייען גאר אמאָל?
 ניט גמאָג באַ מיר, מיין פריינט, קיין צווייענדיקע גאָב, —
 כ'בייג אָן דעם קאָפּ און ווידער טרעט איך אָפּ.

זיך קיים דערווארט פארטאכט: — נו, איצט ביסטו שוין פריי? —
 און ס'ציטערט מיר דאָס קאָפּ, און ס'קלאַפּט דאָס הארץ דערביי...
 — כ'ביין פריי, גאָר פונעם טאָג כ'ביין זייער, זייער מיד,
 ווארט צו — מיט גאָך אַ נאכט וועט דו ערן ריין דיין ליד.
 פארנייג איך טיף דעם קאָפּ — פאר מידקייט האָב איך אכט —
 און, ווי געבענטשט, איך שטיי פאר אומרוקער נאכט.

1959

ביט מיין, אזו ראמגלען זיך מיט זיך אליין
איז גרינגער, ווי מיט ווינטמישן זיך ושלעגן.
דעם ריטער אויסלאכן בין איך צו קליין,
צו אַלט — אף זיך זיין שווערד און פאנצער טראָגן.

און אויב איך טראכט ביט אויס קיין דורצימיני,
פאר איר אין קריג איך ברעך ביט רוקן-לענדן,
דערפאר פאר איר בין הינט פארגאפט איך שטיי,
ווען איר טוט עפעס וויי — אויך מיר טוט וויי,
און כ'קאָן צו איר אף אַט די שפראכן צוויי
צו יעדער צייט, פון יעדער ווייט זיך ווענדן.

אין מיר מיין שטענדיקן ווידעראנאנד
זי זוכט בין הינט נאָך אין א האפן ברענגען,
נאָר אייז-בארזיקטקייט טוט שטארק זי ענגען, —
אים אופברעכן זי פרוווט מיט שוואכער האנט,
און אַרץ — מיט איינעם, שיינעם, ריינעם ומיין:
אויב ביט פאר איר — זיך ושלעגן פאר זיך אליין.

נאָר ווען אין פאַנעם איר טוט קעלט א וויי,
פון יענע, וואָס מע פּרעגט אף זיי, די קעלטן, —
כ'רייד אייך זיי, ווי א קינד, מיין דורצימיני,
זי זאָל ביט זען פאר זיך קיין ריוו פארשטעלטן,
אזו מיינע ווינטמישן — דאָס זיינען זיי,
וואָס ביינען הייך און גידער — אין געדריי, —
אף איר, אף איר מיט ליבשאפט פאָכן זיי,
כאָטש מיך זיי ושלעגן אָפ אַן דר'ערד ביט זעלטן.

1959

• • •

איך ווייס, אזו בליסט ביטאָ דאַרט, אזו אומזיסט
איז איצט מיין גאנג אהער — אָן דיר איז וויסט
די שטוב, דער זומער־הויף, אַ ממילא ארום,
באַר ט'פירן מיך אליין די פיס... איך קום:
דאָס טירל כ'עפן שטייל און שטייל כ'פארמאך,
ווייל זיין דאָ אויך אָן דיר באטייט אַ סאך
פאר מיר — אַ זאך אַ זייער, זייער נויטיקע,
מיין אייל־בירט־אויגיקע, מיין טונקלהויטיקע.

1947

„אויב דו וועסט מיך פארלאָזן אף א טאָג —
וועל איך פארלאָזן דיך דערפאר אף צוויי טעג“...
און דאָס איז זי, מיין זאַרג, מיין צאר, מיין ווייטעק,
וואָס שטייערהייט אין הארץ מינעם איך טראָג:

אזויפיל געכט און טעג — אין לעבנס־טאג —
געווען פון דיר דעררויטערט מיין געדאנק.
און ווייניק שטעלנדיק אמאל א טראָט,
פארלאָזן פלעג איך דיך אף גאַטס באַראַט.

נאָר רעכענען זיך גרינגער איז מיט גאַט —
מיט קיין זאך דער סאכאקל ניט באַדראַט.

מיט דיר איז שווערער פיל — דיר טוט דאָך וויי.
און אויב וועסט שטרעפן פאר א טאָג מיט צוויי, —
ווער ווייסט, צי סטייען וועט מיין לעבנס־וועג —
די אויסגעקארבטע צאל פון געכט און טעג.

1958

איז וואָס ביסטו געוואָרן יוגנט־רויט,
און ווידער בלאַס, ווי דו וואָלסט זיך אף טויט
דערשראָקן, ס'ציטערט דאָך בא דיר אַ לייפ.
און איך האָב נאָר געפרעגט: דו האָסט מיך לייב?
און ווי אמאָל זיך בא דער האנט גענומען,
און דו — דו ווילסט און קאָנסט ניט צו זיך קומען.
דו האָסט אפילו ניט געענטפערט באַד,
און נאָר וואָס פאַנעם האָט זיך דיר צעשטראַלט...
ווי לייב איז מיר אין דיר וואָס יוגנט־רויט,
וואָס שלאָגט זיך דורך דורך, בלייסקייט פון דיין הויט.

1959

גאנצפרי

גאנצפרי, ווען די זון גאָר דעם וואַלד גילדט מיר אויס,
ווען ס'לייכט יעדער שטאם, נאָר די קרוינען, זיי גרינען,
איך קאָן פארן טויער איין ניט אַרויס —
ווי קאָן איך אָן דיר אזא פרייד זיך פארגינגען.

דו שלאָפסט, און דאָס פענצטער צום וואַלד איז צעפראַלט,
דו שלאָפסט, און ביסט אומרויק, שלאָפסט און ביסט וואַכיק;
אין וואַלד אזא שטיקלייט, די שטיקלייט — פילשפראַכיק,
ווער ווייסט, וואָס דערמאָגען זי קאָן נאָך אין וואַלד.

מיט לענג פון דערמאָנונג איך מעסט מיין שפאציר,
כאַטש רופן דאָס רופט זיך מיט פוסטריט געמאָסטן.
כ'קער אום זיך צוריק, פאַרבטיק כ'עפן די טיר:
דו שלאָפסט, און מיר דוכט, אז באַרויקט זיך האַסטו,

ווייל אַרץ, וואָס דערמאָנט וואַלט די שטיקלייט פון וואַלד,
און אַרץ, וואָס געקאָנט כ'וואַלט דער שטיקלייט פארטרויען,
אין ערשטן מיין שומייכל דערקעגען וועסט באַלד,
מיין אייפערדיק-וואַכיקע, ליבסטע פון פרויען.

1959

אזוי אָט בענקט מען עס באַ ועכציק יאָר,
אז איבער נאכט די ביינער זאָלן וויי טאָן
פון קערן זיך פון איין זייט אפן צווייטן,
פון קוים דערוארטן זיך אפן קאיאָר

אָף צו דערהערן כאַטש אין ווייט דיין קאַל,
דאָס טרייבל אין דער פויסט אזוי פארקלעמען,
אז ווען פאר זיך אליין כ'וואָלט זיך גיט שעמען —
צעווינגען וואָרט איד זיך, ווי גאָר אמאָל.

אזוי אָט ליבט מען עס אין אונדזער שטאנד?
אז ציטערן דאָס טרייבל זאָל אין האנט?
איד הער דאָך גיט קיין וואָרט, כ'פיל גאָר א הויך...
וואָס איז? ס'האָט אַטעם דיר פארפעלט, דיר אויך?

1959

וואָס האָט מיט דיר, מיין טייערע, געטראָפֿן?

פון טיפּער נאכט ביז פרי איד קאָן ניט שלאָפֿן,
די אויגן צוגעמאכט, געהאלטן אָפֿן:
וואָס האָט מיט דיר, מיין טייערע, געטראָפֿן?

פון טונדרע־וויסטעניש, פון ווילדן צאָפֿן
נאָך א געבוידענער — צו דיר געלאָפֿן, —
וואָס האָט מיט דיר, מיין איינציקע, געטראָפֿן?

מיט אלץ, מיין גאָט, — מיט איר זאַלסט מיר ניט שטראָפֿן?
מיין הארץ שטארבט אָפּ פאר שרעק, נאָר כ'פרוּזוּ נאָך האָפֿן,
אז עפּשער, עפּשער קומט די גוטע שאַ פון
דערלייזונג...

אויב דעם וועג איז מיר פארלאָפֿן
דער בראַך — איך האָרף זי ניט! פון אלע סאָפֿן
דער סאָף זאָל קומען גלייך — כ'גיב אָפּ דאָס וואָפֿן.

1953

כ'האָב ודיך דערקענט, פאר ודיר זיך אָנגעכאפט,
ווי פאר א ברעט פון שיף, וואָס איז צעקלאפט
אין יאם, אין אלץ פארניכטנדיקן ישורעם,
ווען פלוצעם האָט פארפעלט דאָס ליכט פון טורעם,
און אף א פעלדון ארוף איז אומדזער שיף
אין יאם — אין אלץ פארשלינגענדיקער טיף.
כ'האָב ודיך דערקענט, אף ודיר זיך אָנגעלענט, —
איז גליטש זיך ניט ארויס פון מינוע הענט.
מיין אַנשפאר זיי — דאָס לעבן כ'גיב דיר איבער,
מיין וועג־ליכט זיי — ביז כ'וועל דעם טהאָם אריבער.

1958

דער רעבע פלעגט רימען מיין לעבעדיק קעפל
 (אזוי פלעגט ער זאגן: א לעבעדיק קעפל),
 זיין ווייב פלעגט מיר זשעמקען געזייערטע עפל
 (וויסרוסישע, ושטייפע אנטאנאווער עפל),
 די טאכטער — פון יונגקייט צי מיידלשער צניעות,
 פלעגט קוקן אף מיר דורך פארשלייערטע ווינעס,
 און איך — אף דער דורכזיכטיק-טונקעלער הויט איר,
 וואָס פלעגט מיטן קוק ווערן בלאסער אי רויטער.
 באַם לייכט-צינדן, זאָגט מען, אין פרייטיק-פארנאכטן
 זי פלעגט זיך, נישט-קינדיש פארקוקן, פארטראכטן,
 און קינדיש צעוויינען אינמיטנדער ינען, —
 ווער ווייסט, וואָס געהאט האָט זי דעמלט אין זינען?..

נאָך שפעטער א צייט פלעגט מיך ברענגען צו טראָגן
 דער טאכטער העם רעבנס „גוט-שאַבעס“ צו זאָגן.
 געזעסן כ'בין פרום, און געשוויגן כ'האַב איידל,
 און קרומלעך געקוקט אפן ווים פון איר קליידל.
 און אינמאָל איך האָב זיך אינגאנצן פארפלאַנטעט —
 אינמיטן א מיטוואָך געזאָגט איר „גוט-יאַמטעוו“.
 האָט זי זיך צעלאַכט, און איר לאַכנדיק קאָל
 ביז היינט נאָך אין אויער קלינגט אַפ מיר אמאָל...

דער רעבע — א זאטער מיט יאָרן — געשטאַרבן.
 דאָס ווייב — פון די ראשיקע יאָרן א קאַרבן.
 די טאכטער, מע זאָגט, מיט א לויטער געזיכט
 פון לייבשאפט געצאנקט האָט אזוי ווי א לייכט.
 דאָס איינציקע, ווייס איך, זי פלעגט זיך פארגינען —
 אמאָל נאָר ארוםקומען מיר אפן זינען.
 איז זאָל כאַטש די ליד פאר א זייכער איר דינען.

די בליקן אומהזערע זיך קרייצן איבער —
מיט יעדן אויגנבליק דו ווערסט מיר איבער.
די אויגן צו דער ערד ווען דו ווערסט אפ, —
ווי עמעצס האנט מיין קאפ מיר דריקט אראפ.
ווען צו די שטערן וואָסט געקוקט ארוף —
באגלייך מיט דיר כוואָלט דערן זייער רוף.
אין מיתרעד־ווייט, אין מירעוו־ווייט, אין צאָפן —
דיין בליק וואָלט מיניעם ווארטן דאָרט געטראָפן.
נאָר אויסגעשפירט ווערט יעדער אויגן־עפן —
די בליקן ווי געפאנגענע זיך טרעפן.
פארשעמט און צאָרנדיק און פול מיט שרעק,
זיי קערן אום זיך פונעם מיטן וועג...
איז דאָמיר אויסדראכטן אזא מין צייט,
וואָס ווערט אין קיינעמס כעזשבוך ניט גענומען,
און דאָמיר אויסטראכטן אזא מין ווייט,
ווי מיר אהין די ערשטע וועלן קומען.

1959

איך יאג, איך איינל צו דיר, נאָר פרעגט זיך צוליב וועמען?..
פון טאָג אף טאָג אליין פאר זיך די פראגע שטעל איך.
אויב צוליב מיר — פון לאנג מיר פאסט שוין גיין פאמעלעך, —
דאָס איינגעשפארטע שווארץ פון מינע יוגנט-ברעמען,
כאַלילע, סאַזאַ פון קאַפּ דעם זילבער ניט פארשעמען.

און אויב נאָר צוליב דיר — איז דאָך אומזיסט געוויס
דאָס וויסטע כאפעניש, דאָס יינגלש שטעלן פיס,
ווייל מיט דיין טונקלען זיין ביז גלאט ארוף פארשארטן
און זילבערל אין אויג, אין גרינלעך-איינגעשפארטן,
דו האָסט נאָך צייט גענוג אף ווארטן און ניט ווארטן.

1960

א קנופ, וואָס כ'האַב ניט אופגעבונדן

אזא וועסטו פאר מיר פארהבלייבן;
א קנופ, וואָס כ'האַב ניט אופגעבונדן,
ווייל ביזו דיין מיין זיך ניט דעהקלייבן
און ניט דעהגיין ביזו זיינע גרונטן.

פארשפארט דו בלייבסט פאר פרעמדע בליקן,
דיין לעבן האָסטו פארשטייפט אין הויפן;
דאָס הארץ דו פירסט ווי אף א שטריקל —
דעם וועג עס זאָל דיר ניט פארלויפן.

אף אלע דינע וועגן־שטעגן
דו שטעלסט אוף פארקנדהלעך און צוימען,
און מיטאמאל דיך נעמען רעגן
זיי ארץ צעשטערנדיקע טרוימען.

און אַנגעשפיצט און וואך ביסט שטענדיק,
און בייטן בייטסט זיך אויגנבליקלעך;
אין טיפן טרויער ערשט געזען דיך,
און באַלד — אין פריידן, איבערגליקלעך.

און כאַטש מיך ציט, ווי מיט מאַגניטן,
צו אלץ, וואָס איז פארהילט, פארהאַרגן,
נאָר דאָ כ'בלייב שטיין אמאל אינמיטן
און מיין געמיט ווערט שווער פון זאַרגן.

איך מאַן באַ דיר קיין וואָרט, קיין ווידע,
פאר מיר דו זאָלסט דיין סאָד אנטפלעקן,
נאָר אַפט כ'טרעט אָפּ פון דיר אַ מידער
און דאָס הייבט אָן מיך שוין צו שרעקן.

ווי גלייך דיין צייל איז שפאס צו טרייבן,
אויך ווען עס גלייבן דייןע וונדן...
אזא וועסטו פאר מיר פארבלייבן —
א קנאפ, וואָס כ'האַב ניט אופגעבונדן.

1956

דו מיינסט, איך וועל שרײַען אריבערן וואלד: זוו ביסטו?
מיין קאָף אין מאנצפּרינקן וואלד וואָלט געשאַלט, ווי אין וויסטע.
כ׳שטרענג אָן אלע קויכעס צו זאָגן דיר שטיף פונדערווייטן,
אז שרײַ צי נישט שרײַ, וועט דאָך סייווי זיך גאַרנישט נישט בײַטן.
אף איין עק וועלט איד, און דו — ערגעץ דאָ, באַ דעם צווייטן,
און צווישן — די ערוי מיט איר לענג, מיט איר ברייט טוט זיך
שפּרייטן.
נאָר וווּ זאָסט נישט שטיין — באַ דיין ברעג פון דער וועלט צי
דערנעבן —
מיין רופן צו דיר, שוין אָן מיר און אָן דיר, וועט נאָך לעבן.

1955

דער גאָלדענער מאראנץ

פאר די געצייגטע טעג, וואָס מיר זיינען באגאנד,
דיך האָט די זון אזוי פארברוינט, אזוי פארברענט,
אז אויך דער גאָלדענער מאראנץ אין דינע הענט,
ער ברענט ושויץ ביט אזוי...
מיין רייבע פרוי,

פארוואָס זושע לעשט זיך ביט און סיטונקליט ביט דער גלאַנץ
פון יענעם בליענדיקן, זוניקן מאראנץ,
וואָס מיר איבערגעגעבן האָטט פון האנט אין האנט
אמאָל... ווי גוט, וואָס איך האָב אויסהיטן געקענט
זיין לופטיקייט, זיין דופטיקייט, זיין בלענד.

1955

• • •

דעם סאָד אַנטפּלעקן אונדז זאָל היינט אליין
דאָס בלענדעניש פֿון אירע יחנט־ציין,
וואָס ווי די מירמל־שלעסער וויכער זיצן, —
צום אָנגריף דינען זיי צי צום באַשיצן.

אַמאָל געהאַט כּהאַב מוט, — ווי היינט כּגעדענק, —
אַזאַ מיין פעסטונג אָפֿן צו באַפּאַלן,
באַם ערושטן אָנגריף זיין פּלעג איד אַ באַלן
איר שוין־און־וואָפֿן נעמען אין געפּענק.

און היינט צו זיך איד זאָג: דו קוק נאָר, קוק,
אַף דער, וואָס צוליב איר זיך טראַגט דער צוג, —
איר יחנטקייט זאָל וואָס נייע יאָר באַגעגענען...
דער וועג — שוין קורץ, נאָר ס'בלויבט נאָך צייט גענוג —
מיט אַלטן יאָר און איר זיך צו געוועגענען.

4 יאנואר 1960

צי שטימען ומיר מיט ודיר ניט ובא דעם פלאץ —
צעווישן אלערליבשאפטן און פיינטשאפט,
בא יענעם פונקט, וואָס רופט זיך קלוימערשט פריינטשאפט,
און ווי א זייפנבלאָז זי וואקסט, ווי פלאצט,
ווען צו דער קינדער־שפיל פארלירסט דעם גוסט,
צי איבערכאפן ווען דעם אַטעם מוזט.

און גלייך, ווי ס'איז ביטאָ אף דר/ערד די מאכט,
וואָס וואָלט די זייפנשפריצן גאנץ געמאכט,
אזוי איז ניט פאראן אין אלדי הויכן
קיין ליבשאפט־ווינט אין אים אריינצוהויכן,
דעם שיינעם זייפנבלאָז אף אַנצופילן —
ס'זאָל נאָכאמאָל מיט אלע פארבן שפילן.

13 יאנוואר 1960

ווען דיין שטוב האָט מיר פארפעלט

כאָמט קלאַפּ דיר אָן אין האַרץ, ווי אין אַ מיר,
ווינאַל בימדע זיי דו האַלטסט פאַרשפּאַרט פּון מיר.

איז וואָס זשע. דריי איד מיך דיין שטוב אַרום.
מיט הויכן זעלבסט כאַשפּאַן, יקוק זיך ניט אום.

ווי גלייך דערמיט איד וואָלט מיין גאַנג באַרעכטיקט —
פאַר דורכגייער ניט אויסזען כּוואַל פאַרדעכטיק.

נאָר דו די טריט מיינע וועסט דען דערהערן?
מיט זיי דיין שוועל איד קלייב זיך דען פאַרשווערן:

ס'איז וויינטער — וועט דער שניי די טריט פאַרשיטן,
ס'איז פּרילינג — וועט דער ווינט זיי ניט פאַרהיטן.

און וומער, ווען דיין שטוב האָט מיר פאַרפעלט, —
צעזייט האָב איד די טריט איבערן פעלד.

נאָר איינמאָל האַרבסט, ווען מיר איז אפן האַרצן
געווען ווי אף דער גאַס, — כּוואַב קוים דערהאַרט זיך

די אַוונט-שאַ, און אין דער פינגער-נאַכט
דיר אַנקלאַפן אין מיר זיך אַנגעטראַכט.

אזא מיין צייט אַ מענטש די בלאַטע קנעט,
און אַפּטרעטן איז שוין געווען צו שפּעט.

דערנאָך דערהיט געפייניקט כּוואַב זיך לאַנג —
שוין בעסער כּוואַלט די שאַ געווען אין גאַנג.

אועק אין נאַכט, ניט קוקנדיק אהיינטער,
אין ערשטן נאַסן שניי-שיט א פאַרשפיינטער.

דאָס לעצטע לײַכט

און אַט איז ווידער פאר די אויגן אופגעשוומען
דער מאבל און דער כוּישעך און דאָס ערשטע לײַכט.
און אלץ אינײנעם, און באזונדער, און פארקניפט,
און ווידער יונג און אימפעטדיק, ביז טויט פארלײַבט,
און ווידער כ'קאָן ניט אָפּווענדן ס'געזיכט
פון יענער זײַט, פון וועלכער דו ביסט אָנגעקומען.

איין הארצן — א געווירבל און אן אויסגעמיש:
פון פריידן און פון אָנווער און פון בענקעניש.
קײן שאַטן פון פארדראָס אף דיר געדענק איך נישט.
מיך ווונדערט נאָר, וואָס ס'איז די ווונד נאָך אזוי פריש,
ווי צווישן ניט געלעגן וואָלט א טהאָם פון יאָרן
באם ראנד פון טויט אין קאנט פון צאר און צאָרן.

און דו די זעלבע ביסט, נאָר עטוואָס אָפּגעצערט,
די אויגן קוקן זאָרגעוודיק און טונקלער ברענען...
א דאנק, א דאנק, וואָס דו האָסט זיך געלאָזט דערקענען,
וואָס פון מײַן וועג האָסט היינט ניט אָפּגעקערט.

דו זעסט, ווי אומרוק איך בין, נו, זאָג, דו זעסט?
מיר דאכט, איך פרעג אפילע ניט, נאָר מיט די לײַפן
איך דאנק דעם גוירל אָפּ, וואָס דו ביסט מיר פארבליבן,
און עפשער וועסטו קומען נאָך, דערפרייען וועסטו...

פארוואָס זשע איז דאָס הארץ מיר איצט אזוי געקלעמט?
א מענטשן־שטראָם — פארבליי, און איך — איך שטיי געבונדן:
מיר גיט זיך אויס; אינמיטן וואָרט ביסטו פארשוונדן, —
היי, מענטשן, גיך אף לײַנס און רעכטס זיך נעמט!

פארשטעלט מיר ניט מיט זיך דאָס לעצטע ליכט!
וואָס קאָן איך נאָך צי מער פון אייך פארלאנגען?
איר זעט אליין: ניט אַפּצווענדן דאָס געזיכט
פון יענער זייט, וווּ גרינג און אומגעריכט
דאָס ליכט אפּסנײַ פון מיר איז אַפּגעגאנגען.

1960

די ווייט, די צייט — זיי מאכן ניט דערווייטערט
מיין הארץ פון דיר, — פארנופטיקער נאָר ווערט
מיין בענקשאפט און באקומט א נייעם ווערט —
פון טאָג צו טאָג איר טיף ווערט מער געצייטערט.

נאָר פונדערנאָנט דיין קאָל ווען איך דערהער —
דער בלוט־שטורעם נעמט ווידער זיך צעשפּיילן,
און אין דער לויטערקייט פון די געפּיילן,
באם סאמע דעק זיך וואַלקנט א באגער,

וואָס קראנק איך ווער אף דעם — ניט אויסצוהיילן.
נאָר כ'זיך פאר דיר, ווי כ'קאָן קיין צוויי ניט ציילן,
און ס'קעסלט שוין דאָס הארץ און רייפט, און ס'גלייט
א נייע לייב־און־בלוטנדיקע ליד.

29 יאנוואר 1960

איך ווייס, אז אפילע גוטמאָרגן איך וועל דיר ניט זאָגן —
וועסט איינדיק דורכגיין פארביי, און איך וועל ניט באווייזן,
דערנאָך ביז אין אַוונט כ'וועל אומגיין פארזאָרגט און צעטראָגן
און גלייך ווי דורך עפעס געבונדן — א פרייער ניט פריי זיין.

דעריבער איך איינ איבער גראָז, נאָך מיט טוי א באדעקטן.
דעריבער... נאָר ווייסט דען, וואָס דאָ ער באטייט, מיין דעריבער?
פאר זיך — ביז אף מאָרגן כ'פארבאָרג אים, דעם סאָד ניט־אנטפלעקטן,
פאר דיר און דער וועלט — ווי א רעטעניש לאָז איך אים איבער.

1959

אויב דאָס איז אומגלייבליכעך, אומגלייבליכעך איז אויך
דער הימל, וואָס בלויט איבער אונדז אין דער הויך,
די ערד, וואָס דאָרט גרינט נאָך, וווּ אונדז איז נישטאָ שוין,
דער שטערן באגינען, וואָס ווערט נישט פארשאַשן...
מיט וואָס איז דער טאָג, וואָס איז גאָרוואָס אוועק,
מער גלייבליכעך, ווי אונדזער פארגאנגענער וועג?
א סימען באדארפטטו, צי איך דארף א סימען?
איך האָב דאָך דיין יוגנט געזונגען א הימן,
דיין יעטוידער טאָג אינעם גאנג פון די יאָרן —
דורך ליידי צי דורך פריידי איז באצייכנט געוואָרן,
און איך — צי איז דען אף מיר גאַרנישט פארבליבן
פון יוגנטליכעך לעבן, פון יוגנטליכעך ליבן...
אויב אַיץ איז אומגלייבליכעך, א כאַלעם, נישט מער —
ווי קומען מיר ביידע פארליבטע אהער!

1959

באלאדעס

דער אויצער

1

„ווי העלפט מיר גאָט ביז גאָט וועט העלפן!“
ווי טרעפלעך איז געווען איר זאָג,
ווי שרעקלעך איז געווען דער טאָג,
ווען קינדער — קליין און קלענער נאָך —
מיר פֿלעגן געבן זיך אַ יאָג,
דעם הויכן אלמער אַ צעפּאָך —
אן עפּן אוף אַף ביידע העלפטן...
און זי, די מאמע, פונדערווייטן,
זי פֿלעגט אין פּאָנעם זיך נאָר בליטן,
די בראַסע ליפּן קוים באהעפטן;
ווי העלפט מיר גאָט ביז גאָט וועט העלפן...

נאָר וויפּל איך געדענק פּון דעמלט,
האָט דער, וואָס וואַכט און קיינמאל דרעמלט,
די טפּילע אירע ניט פּארנומען
און איז צוהילף איר ניט געקומען, —
האָב איך אליין אַף זיך גענומען,
זיך שטיצערהייט אַ וואָרט געגעבן,
אז באַ מיין קינדערש לעבן שווער איך
צו אַפּטאָן קאַל אווידאס פּערעך,
נאָר איר פּאָרגרינגערן דאָס לעבן;

אז אויסגיין גרייט בין איך א וועלט —
אף איר צו ברענגען, וואָס איר פעלט.
פארשטייט זיך, ס'ערשטע זיך געמאַלט:
א זאק מיט מעל, ערשט אָפגעמאַלט,
וואָס שמעקט מיט פרישן קליינען־שטויב,
וואָס ניט צו געבן אים קיין הויב, —
שוין צו מיט הונגער שמעקט דאָס מעל פון
„העלף מיר גאָט ביז גאָט וועט העלפן!“

נאָר מער פון אלץ. האָב איך געוואָלט
געפינען גלייך אן אויצער גאָלד,
צעשמעלצן אים אף רונדע טאָלער,
און בלייבן אומויסשעפלעך זאָל ער.
באווסט זאָל צווייען זיין דערפון —
דער מאמען און איר יינגסטן זון.
דער טאטע בלייבן זאָל פארכידעשט
באם פינקדיקן וויין אף קידעש,
די קינדער־עך — באם פלייש און פיש
און דיכט אף שאבעסדיקן טיש.
בא מיר די באקן זאָלן פלאמען,
און ראָזעך ווערן בא דער מאמען.

מיד זאָל קיין בייז־בלוט ניט באהערשן,
ווען ס'טיילט די מאמע אָפ צום ערשטן
א שטיקל טייג און שענקט דעם פייער,
צי איבערלאָזט א שטיק — אף זייער.
ניין, אדעראבע, זאָל זי טאָן עס,
ניט שרעקנדיק זיך פאר קיין טאָנעס,
אין ערגעץ קיינעם ניט געבאָטענעם,
נאָר פרייען זיך פון הערן אַטעמען
אין גראמער דיזשע טייג געראָטענעם,

וואָס צוליב איר און אלעמס־וועגן
 ער שטייגט, ער גרייכט שיר בין די ברעגן,
 און נאָכדעם, מיט א טוך־באדעקטן
 א צענדליק לאַבנס ברויט באשמעקטן,
 דערצו אן עלפטן נאָך — א קליינס,
 און ציילן כ'זאַל, ווי זי: ניט איינס,
 ניט צוויי, ניט דריי, ניט אכט, ניט צען...
 נאָר ווי דערלעבט מען עס צו זען!

אז בעסאכאקל איז דערווייף
 דאָס אלץ א שיינער כאַלעם ברויז.
 און אויסן בויגן, ווי א פּייל,
 איך פלי פון שטוב אין הויף ארויס.
 צום אלעמערשטן כ'זאַל ניט דארפן
 די עלטערע אין אויג זיך ווארפן,
 די קלענערע — דאָס מויל פארשטעלן,
 ווען זיי וועלן נאָך וויינען וועלן.
 נאָר ווו זאַל איך זיך לאָזן לויפן?
 די גאס איז ליידיק, פוסט די הויפן.
 אין שווערער היץ נאָר בראַדיען הינט
 מיט ראָזע אויסגעשמעקטע צינגער...
 אף זיך דאָס הארץ צו מאכן גרינגער,
 וואָלט איך אין זיי געשיקט א שטיין
 צי הייסן זאמד א פולן הויפן,
 נאָר כ'בייג זיך אָן און טראכט דערביי,
 אז ערשטנס, איז עס א באַלכני —
 אי א ראַכמאַנעס, אי א זינד,
 דערצו בין איך א „טאטנס קינד“...
 און וואָס א „טאטנס קינד“ באַטייט,
 ניט פרעגט — דאָס אלץ שוין זייער ווייט,
 ווי יענער טאָג, ווי יענע צייט...

נאָר דאָך אײך קער זיך ווידער אום
 צו יענעם טאָג, אין יענעם הויף,
 און אדע קויכעס כ'נעם צונויף
 אף צו דערציילן הינט פאר אײך,
 ווי פּלוצעם כ'בין געוואָרן רײך,
 ווי ברייט פארשפרייט האָט זיך מיין רום
 אין הויף בא אונדז און ווייט ארום
 אין יענעם זומער־טאָג דעם לאַנגן,
 וואָס אױף איז שטיף, אין ראש — פארגאנגען.

ניט האַבנדיק זיך ווו אהינטאָן,
 בין אײך אוועק צום בוים צעגרינטן,
 מיט בלינדער וואנט פון שטוב פארשטעלטן.
 אין זומער־היץ און ווינטער־קעלטן
 אף אים פארקוקט כ'האַב זיך ניט זעלטן,
 און ס'האַט דאָס הארץ געטאָן מיר וויי:
 א בליץ האָט שיר אים ניט אף צוויי
 אויך אין זײן אויסבאהאָרט צעשפּאַלטן.
 א צווייג דער מאמען האָט געגאַלטן
 אף אַנבינדן אף אים א שטריק;
 פון צווייג ביז פּלויט, פון פּלויט צוריק,
 וואָס ווייטער — היפשעך אין דער קרים,
 אף אויסצוהענגען גרעט אף אים.
 זי האָט דען צײַט, אז אפן זינען
 זאָל קומען איר אינמיטנדרײנען,
 אז ס'איז א בוים אויך אף צו גרינען.
 זי הענגט דאָס גרעט און טראכט דערביי:
 דאָס גרעט איז, דאנקען גאָט, ניט נײ,
 נאָר בלוי און זויבער, ווי א צוויילינג
 מיט הימל־בלויקײט אַנהייב פריילינג.

בא אָט דעם בוים, פון גאָט פארשאַלטענעם,
 ווי מיר האָט דעמלֶט זיך געדוכט,
 בא אָט דעם בוים, אף צוויי צעשפּאַלטענעם,
 אי שוין, אי מיטלייך כ'האַב געזוכט.
 זיין אַטע קאַרע, שטאַרק צעראַצטע,
 זיין סאַמע מיט, ביז טיף געפּלאַצטע,
 זיין ערסטע צווייג, וואָס הענגט געבויגן, —
 דאָס אַלץ האָט מיך צו זיך געצויגן.
 דער בלייך האָט שטאַרק מיין פּריינט דערשיטערט:
 איין העלפט בא אים באבלעטערט שייטער,
 און אויך דער בלאַט איז קירצער, שמעצער,
 באם גרינען — גראָ, באם וועלן — געצער.
 דערפאַר די צווייטע העלפט — זי לעבט
 און איז מיט גרינס אזוי פּאַרוועבט,
 אזוי מיט בלעטער אָפּגעשאַטן,
 און אף דער וואנט פון איר דער שאַטן
 פון פרי ביז נאַכט ווערט ניט געשטערט,
 נאָר טונקעלער צי העלער ווערט.
 מיט טרוקן־הונגעריקן גומען
 צו אָט דעם בוים בין איך געקומען,
 ווי צו אן אַטן פּריינט א ליבן,
 געקומען שטיי און שטיין געבליבן,
 איך האָב דאָך דעמלֶט ניט געטראַכט,
 אז ס'האַט מיין מאַוז מיך געבראַכט
 צו אָט דעם בוים, אין אָט דער שאַ,
 אז עפעס ווונדער־עכס איז דאָ
 אין אָט דעם אַטן שטאַם פּאַרווינדעטן,
 וואָס כ'זע אים היינט צום מאָר צום הונדערטן.

צום הונדערטן און אויך צום ערשטן —
אזוי האָט זיך דער בוים פארענדערט.
ווייל אלעמאָל, באַם צוגיין נעענטער,
אין אויג זיך וואַרפן פלעגט אמערסטן
פון הויט זיינער די קוואַרע האַרטקייט,
זיין קנאָפּנדיקע איינגעשפאַרטקייט,
די שאַרפע שפיציקייט פון בראָך...
און דאָ דערזען כ'האַב עפעס נאָך,
און עפעס מער, און עפעס אויסערסט —
פון בוים זיין לעבנסוויילן גרויסער,
זיין וואַרצלען זיך אין גרונט לעהאַכעס,
פאַר גרינענדיקער העלפט — זיין נאַכעס,
דערצו, וואָס אויך די צווייטע העלפט
פאַרבלייבט צום שטאַם אזוי באַהעפט,
זי זאָל נאָך קנאַספּן זיך און שפּראַצן
און ווערן זיך מיט יעדער רוט,
און מיך האָט מען צו גייען יאָר
געלערנט איינברעכן דעם ראָצן
און אַלצדינג אַנעמען פאַר גוט...
ווייל איך און ער — צוויי ווייטע וועלטן;
איך זיך פאַרשפאַרט אין שיימס געצעלטן,
און ער שטייט פריי פאַר היץ און קעלטן.
נאָר אַט דאָס אַלץ כ'האַב דאן באַנומען,
געזען, ווי דורך אַ כאַלעם נאָר,
ווייל אַף דער וואַר בין איך געקומען,
געבראַכט האָט מיך צום בוים אהער —
די היץ און לענג פון טאָג אין טאַמוז,
די טריבע מויל-ווינקלען דער מאַמעס,
און ווייל דער טאָג צו מיר געהער.
אַפילע אים — מיין ברודער, וועמען
מיין מויעך קינדערשן פאַרנעמען
מיט פראַגעס, פול מיט טיפסטן זין,

געווען איז וויכטיק, ווי דאָס לעבן, —
 אפילע אים, מיין שטרענגן רעבן,
 האָט אויסגעוויזן פאר א זינד —
 אין הונגער מאטערן א קינד,
 און האָט דעם טאָג מיר פריי געגעבן.
 נאָר נאָך עפעס האָט מיך געשטויסן
 אהער — פון אלץ צו בלייבן אויסן,
 ניט טראכטן מער, וואָס זיין וועט שפעטער
 און אויך וואָס פריער — אלץ פארגעסן, —
 פארגעסן אויך צו וועלן עסן.

4

אף אַט דעם בוים איך קרייך, איך קלעטער
 מיט גאָר דער גרינגקייט פון מיין גוף.
 פון צווייג אף צווייג איך שטייג ארוף,
 ווי גלייך אף עמעצנס א רוף,
 כאַטש צווישן הימל און דער ערד
 כ'האָב קיינע רופן ניט געהערט.
 א רעגע, עפשער, כ'האָב פארקלערט
 זיך העכער אופהייבן פון קוימען,
 וואָס פלעקט היינט ניט מיט רויך די רוימען,
 מיט אועס און געהיימען גלויבן
 צו אים אראַפקוקן פון אויבן.
 און, פילנדיק זיך שטארק דערהויבן,
 מיין הארץ האָט שטום א לויב געזונגען
 דעם הימל־בזוי אין סאמע זון־גליין,
 דעם שטייפן צווייג, וואָס טוט מיך וויגן, —
 דעם גאנצן זומער־פארגעניגן.

און זיצנדיק א ביסל העכער
פון אלע גראַע שינדל־דעכער,
מיט פולן מויל איך שעפ און שעפ,
ווי עפעס אפדאָסניי איך לעב.
אריינאָטעמען כ'ווייל אלץ מער
פאר אלע יאָרן ביז אהער.
פאר אלע פרייען און פארנאכטן
און פארן טאָג אָן לופט פארבראכטן
אהינטער דאך־באלקן פון „שיים“,
וואָס איז געווען מיין צווייטע היים.
און דאָ איז אָפן גאָר די וועלט!
כאָטש ביז צו „גאָר“ האָט היפש געפעלט.
נאָר מיר איז דאן גענוג געווען,
אף וויפל ס'האָט דאָס אויג געזען,
אף וויפל ס'קאָז אן אויער הערן.
איך זאָל זיך קענען זיכער קערן,
צו טראכטן זאָלן מיר ניט שטערן
דער הונגער און די שווערע היץ —
אָן צווייג אן אָנגעלענטער כ'זיץ,
דאָרט, וווּ געטראָפן האָט דער בליץ.
די גאס איז פוסט און אויסגעליידיקט,
און עפעס האָט מיך ווי באליידיקט,
וואָס ווייט ארום — נאָר היץ און שטויביקייט
און קיינער זעט ניט מיין דערהויבנקייט...
נאָר אָט איז עמעץ אפדערגיך
ארויסגעלאָפן פון א קיך
ארויספליעסקען אין מיסט א צעבער
מיט מוטנעם וואסער אין געמיש
מיט איבערבלייבעכץ אזערליי —
צוויי פוסטע העלפטן פון אן איי
און אינגעוויידן פון א פיש,
וווּ צווישן דיסקעס ברוינט א לעבער.

צווייזעגלדיק און לייכט און פילבאר
 א פולער פענכערף זיך זילבערט...
 און כאַטש די היץ, זי פרוווט מיך ברענדן, —
 דעם בליק פון דאָרט ניט אַפצווענדן.
 פאר דעם איז רעכט א מאכנע פליגן,
 וואָס איבער מיסט זיך טוען וויגן,
 צעטומלט פונעם וואסער־פלייך;
 א ניט־פארשנורעוועטער שוך
 פון דער, וואָס זעט ניט, וווּ איך זייך,
 און ניט געיינט, און מיט א זיפץ
 (אזוי האָט דעמלט מיר געדוכט),
 זיך לאָזט פון הויף אין קיך צוריקגיין...

5

כ'געדענק אלץ קלאָר — א האָר זאָר פעלן,
 ווי ס'האָט מיין בליק געפאַרשט, געזוכט
 אף וואָס ראיעלס זיך אַפצושטעלן.
 דאָס אויג פארנעפלט איז פון זון,
 און פלוצעם כ'האָב דערזען א הון,
 וואָס האָט זיך צוגעזעצט אין זאמד
 האַרכאוועדיק און אופגעראַמט,
 אין א פארטיפערונג מיט ברייטקייט
 און מיט א זאָרגלאַזיקער גרייטקייט
 א דרעמל טאָן... די אויגן־דעפּלעך,
 פון נאָגל־קאָליר, צוגעשלאָסן,
 די פליגלען עטוואָס אופגעבלאָזן —
 אהינטער זיי ארייַנצולאָזן
 א גאנצן צענדליק גאַלדיגע קעפּלעך
 מיט שוואַרצע שנאָבעלעך, די פיסלעך —
 צו ערדיש פארן פוכקן גאַלד...

און גלייך האָב איך זיך אויסגעמאַלט,
 ווי ליב איז איר, דער הון, ווי גוט איר
 זיי אלע שיצן מיטאמאָל,
 אזוי, אז אין דער שאַ באַרוטער,
 ווען עמעץ וואָלט זיך אָנגעבויגן
 צו אָפשיידן פון איר אן אויפֿל,
 צו אָנעמען א פולן הויפן
 מיט וואַרעם גאַלד די האַנט געצויגן, —
 זי וואָלט אים אויסגעפיקט די אויגן.
 ווייל ס'איז דעם אויפֿס ליב דער הון
 פון אירן וואַרעמער און פון
 דער בראַטנדיקער טאמוז־זון...
 און ס'האָט באַהערשט מיך א געדאַנק,
 א קינדערש־כּוצפיקער פאַרלאַנג —
 די הון און הינדער־עך צוזאַמען
 פאַרגלייכן זאָר איך צו דער מאַמען.

צו מוטער מיַנער — איינציק יענער,
 וואָס קיינער איז פאַר איר ניט שענער,
 ניט ליבער, האַרציקער, ניט טרייער,
 וואָס גרייט איז גיין פאַר אונדז אין פֿיער.

6

נאָר אין דעם זעלבן אויגנבליק
 מיין צווייג געטאָן האָט זיך א וויג —
 ס'האָט זיך אַנטקעגן, באַ דעם שאַכן,
 א טיר געעפנט מיט א קרעכץ,
 און קוקנדיק אָף לינקס און רעכטס,
 געקליידט אין סאַמע אינדערוואַכן,
 קומט אָן א מיידער־ע — מיין גלייכן,
 וואָס פֿעצטנס פֿלעג איך פון איר ווייכן.

ארויס און זיך געשטעלט באם טויער:
די ברוינע צעפלעך — הינטער אויער,
די דלאַניע — איבער ביידע ברעמען,
ווי גלייך זי וואַלט דאָס אָרט באַטראַכטן,
צי פאסט דער פלאץ פאר אירע שלאכטן, —
דעם פיינט ווי בעסער איינצונעמען.

און, דאכט זיך, גאָר ניט אזוי לאַנג,
דער מאמען פאַלגנדיק אַ גאַנג,
אַ קריגל, צי אַ שטייסל לייַען,
צו איר אין שטוב בין איך אריין...
אַ בורעק־רויטע, אַ פאַרשעמטע,
די האָר פון פרי נאָך ניט צעקעמטע,
זי האָט אין ווינקל זיך פאַרוקט
און לאַנג פון דאָרט אַף מיר געקוקט.
אין שאַטנדיקייט פונעם ווינקל
איר ברוינער קאַפּ האָט ווי געפינקלט.
די אויגן — גרוי און גרויס, און שטאַר,
דאָס מויל פאַרקלעמט, און נאָר דערפאַר,
ווייַז זי האָט זיך נאָך ניט באַוואָרנט
מיט אַזע גלייכע ציין פון פאַרנט,
צי צווישן פּוּזן מויל מיט ציינער
איר ניט דערוואקסן איז נאָך איינער...

אַ צווייטן מאָל — אַ זומער שפּעטער, —
ווען יעדער אָס אַרויסגע־רעדטער
אַנטפּלעקן פּלעגט איר בייסיקייט, —
האַט מיך געפּלעט איר פּליסיקייט.
כ׳האַב זיך דערוועגט אַ טראַט גיין נע׳נטער,

צו שטיין און קוקן אף די הענט איר,
 ווי פלינק זי כאפט פון קויש ארויס
 א בולבע, ווי איר פויסטל גרויס,
 ארציינס — צי קיילעכדיק, צי קרום,
 און איידער נאך איד קוק זיך אום,
 א נאקעטע זי טוט זי אויס
 מיט אלע הויכקייטן און ווינקעלעך,
 און פאלן לאזט זי אף דער באנק
 איין גאנצע שאַלעכץ דין און לאנג,
 געדרייט, געוויקלט ווי א שלאנג,
 מיט גראַע וואַרצלען אף די וויקעלעך...
 איד שטיי און שוויג און קוק פארווונדערט,
 ווי דורך א נעס ווערט אַפגעזונדערט
 דאָס שאַלעכץ פונעם לייב-קארטאָפּל,
 ביז ס'ווערט מיט זיי דער שוואַרצער טאַפּ פּול.
 און, דאכט זיך, וואָס — זי טוט נאָר שייַדן,
 און איד, איד שטיי און האַלט אין צייַדן,
 נאָר אף דער שפּראַך פון פינגער-קונץ
 געפירט האָט זיך ס'געשפּרעך בא אונדן.
 אַן איינעם וואָרט און אַן א ווונק,
 אמאָל נאָר מיט א טעמפן קלונג
 פון מעסער-שטאַל אַן ברעג פון טאַפּ,
 וואָס רופט זיך גלייַך אין האַרצן אַפּ.
 כ'האַב זיך ניט הערנדיק געמאכט,
 נאָר גוט געפילט אף זיך איר מאכט.
 און דאפקע אין אוויגע פאלן,
 בא זיך אף ניט אראַפּצופאלן,
 מיין מאַנצביליש ווערט אף צו פארהיטן. —
 ארופרוקן איד פלעג דאָס היטל,
 אין ביידע קעשענעס — די הענט
 און שטאַלץ פארלאָזן אירע ווענט.

ניט מיינט אָבער, אז ס'האָט זיך שטענדיק
 בעשאָלעם אזא שפּיץ פארענדיקט.
 אָפּט פּלעגן קעגנער זיך צעגייך
 באַרויגעזע, ווי "יא" און "ניין".
 פאַרבייבנדיק באַם טאָפּ אַליין,
 זי פּלעגט אָף מיר נאָך בליקן וואַרפּן,
 און מיטן קלינגל מיטן שאַרפּן
 דעם ראַנד פון טאָפּ אַלץ קאַרבן אָפּטער...
 געפּילט איר בליק כ'האַב אָף מיין רוקן.
 און כאַטש אַהינטער כ'פּלעג ניט קוקן —
 ניט ווערן כ'זאָל קיין סלופּ פון זאַלץ,
 כ'האַב אַלץ געוואַסט, ווי זען כ'וואָלט אַלץ,
 און גיין צוריק — ווי א באַשטראַפּטער.
 נאָר אויך אַהיים איך אייץ זיך ניט,
 איך מעסט די גאַס מיט האַלבע טריט,
 כאַטש נעם אינמיטן וועג פאַרבייב...
 דעם שטערן טויזנט מאָל איך רייב,
 נאָר גאַרניט קומט ניט אפּן זינען,
 דאָס ערשטע וואָרט — ניט צו געפּינען,
 דעם עכטן טערעץ פאַר דער מאַמען,
 פאַר צופּיל זיך באַם שאַכן זאַמען...
 און אויב איר זאָגט מיר צו צו שווייגן,
 וועל איך דערציילן אייך בעסאָד:
 ס'איז שווער געווען דער מאַמען לייגן,
 און אָט די זינד ווי צו פאַרבייגיין,
 שוין באַ דער טיר, באַם לעצטן טראָט,
 אַרויסגעזאָגט צי איינגעאַטעמט:
 ביז גאָט וועט העלפּן, העלפּן מיר גאָט!
 היינט, ווי וואָלט איך געוואָגט איר זאָגן,
 צי קומען זיך פאַר איר באַקלאָגן.

אז פאר א פארביק קנייכלכע בניווע
כ'האב זיך געראנגלט מיטן טייווע.
און שראַגנדיק זיך מיטן סאַטן,
איזו בייקומען אים ניט געראַטן.
ווייז ס'האַט דער סאַטן ברוינע צעפלעך
און דורכזיכטיקע אויגן-לעפלעך,
און פינגער — הארטע ווי די דראַטן,
און אָפּנעמען מיט גוואַלד — פארבאַטן.

נאָר מעג מיך ביידע וועלטן קאַסטן,
אף איר איד האָב זיך פאַרט פארמאַסטן,
מיין ברוסט מיין יינגלשע גענע'נט
צו אירער און מיט ביידע הענט
זי צוגעדריקט צום זעלבן טויער,
ווי זי שטייט איצט. ביז היינט מיין אויער
איר שווערן אַטעמען נאָך הערט —
אזויפיל האָט זי זיך געווערט.
דאָס קנייכלכע לייגט פארשטייפט אין קלעמען.
בא איר פון האנט אים אָפּצונעמען,
ווי בא דער ערד — דעם אויער גאַלד,
וואָס כ'האָב מיט אים זיך אויסגעמאַלט
די שטוב, די מאמע צו דערפרייען.
נאָר אויב דעם אויער כ'האָב געוואַלט,
פאר אַלץ איר ווערן זאָל באצאַלט —
פאר הונגער, נויט, פאר אַלע ווייען, —
צום קנױל געגלױסט האָב איד אינצווייען...
צוערשט, אויס גייווע, זיך באמיט
איר פויסט צעקלעמען מיטאמאָל,
נאָר נעם צעקלעם א שטיקל שטאַל,
זי האָט איר אויער טריי געהיט,
ווי זיך פארשוואַרן: איינמאַל — ניט!

און פלוצעם זע איך: אירע אויגן
 זיך האָבן מיט א טוי פארצויגן,
 ביז בלוט פארביסן איז איר לײַפ,
 און כ׳האָב דערהערט א שטיין כליפ —
 אף האַלב — א זיפן, אף האַלב — א הוסט
 פון סאמע ברעטדיקער ברוסט.
 דאָס פויסט שטאַל איז בלוי געוואָרן,
 און כ׳האָב דעם גאנצן לוסט פארלאָרן
 צום פארביק־פרעמדן קניילכע ביור —
 דערפילט ראכמאַנעס צו דעם טיור,
 וואָס אויג צו אויג מיט מיר ער שטייט,
 און כ׳האָב פאמעלעך אָפגעשיידט
 צוערשט פון פויסט איר גראָבן פינגער,
 דער צווייטער איז געגאנגען גרינגער;
 דערנאָך — דעם דריטן, ביז צום קלענסטן,
 און, ווי מיר האָט געדאכט, דעם שענסטן.
 נאָר ווען געווען איז שוין דער קנור
 דער פארביקער בא מיר אין האנט,
 האָט זי זיך עפעס ווי דערמאנט,
 און ס׳איז דער שעד געווען ניט פויז
 א כאפ טאָן אים אין האנט אין לײַנקער,
 און, פון א בליק, מיר דאכט זיך, פלינקער,
 אין בוזעם אים אראָפגעלאָזט,
 אין רונדן אויסשניט בא איר האַלדז, —
 און דאָ האָט זיך פארענדיקט אלץ.
 איר פויסט — געבליבן א צעקלעמטער,
 און איך — אף אייביק א פארשעמטער, —
 אזוי האָט דעמלט מיר געדוכט, —
 און פאר ביזאָיען צי פארדראָס,
 האָב איך דעם פרויען־מין פארפלוכט,
 געמישפעט אויסראָטן דעם מין
 פאר דעם פארבאָרגענעם „אהין“,

וזהין אריין איז מיר פארווערט,
פארגעסנדיק אינמיטנדריןען,
אז אויך די מאמע איז דערינען —
אויך זי צום פרויען-מין געהערט.

8

און ווען מע פרעגט מיר: נו, און גאט —
פאר אים האסט ניט געהאט קיין מוירע?
פאר זיין געבאָט און פאר זיין טוירע? —
וועל איך אייך זאָגן נאָך א סאָך,
אז פון דער סאמע קינדהייט אָן
ער פֿלעגט אין מיר קיין שרעק ניט וועקן.
כ'האָב ניט געגלייבט, ער האָט א שטעקן,
אז ער וועט עפעס שלעכטס מיר טאָן.
ווייל איך האָב זיך אזוי געטראכט —
אף גרויסע שפרייט ער אויס זיין מאכט,
נאָר ס'איז פאר גאָט אריין א זינד
זיך צו פארטשעפען מיט א קינד.
מיר פֿלעגן קומען אפן זיין
אזעלכע זינדיקע מאכשאַוועס:
אויב פאר דער מאמען שולדיק כ'בין —
אריינמישן זיך אים ביטאָ וואָס.
און וואָס איז שנייעך מיר און דער,
וואָס הייסט אין געסל „ברוינער וויכער“,
בין איך געווען קימאט ווי זיכער —
ער טראכט ווי איד, און איך ווי ער.

כ'האָב שוין געמיינט — א סאָף, אן עק,
אז כ'בין שוין, דאכט זיך, אף א וועג;
צו איר זיך שטעלן מיטן רוקן.

אפילע אין איר זייט ניט קוקן,
און כ'וועל אף אלע, אלע יארן
זי אויסמעקן פונעם זיקארן.
נאָר הערט א שיינס, וואָס קאָן פאררויפן:
אין גאס — פון אלע, אלע הויפן
איז אירער גראַד מיר מער געפעלן.
פארשטייט זיך, ניט זיך אַפצושטעלן,
נאָר מיט א בייזן בליק, א קאלטן
אריינצוקוקן דורך די שפאלטן,
אז זי ניט וויסן זאָל דערפון;
און דורכגיין אַט דעם זעלבן טויער,
ווי איצט זי שטייט, באשיצט פון זון,
מיר גיט זיך אויס, צופיל געדויערט.
היינט וויפל מאָל באטאָג, באנאכט
מיין וואכיק-קינדעריש געדאכט
געמאָלט האָט זי אין שטוב, אין דרויסן,
צו זיך דערנעבט און אַפגעשטויסן...
מיט דעם כ'וואָרט שאַרעם שוין געמאכט,
האָט אַבער עפעס א ניט-גוטער
א בייזן שפיצל צוגעטראכט —
מיר אַזיך צעפלאַנטערט און פארביטן;
אַט קומט מיר, דאכט זיך, פאַר די מוטער,
אף מיך פון אַדאָסבייז פארהיטן,
און פלוצעם כ'זע אויך זי אינמיטן.
און זייער כילעק צי פארגלייך
איך שעם זיך אויסזאָגן פאַר אַיך,
ווייל, ערשטנס, זעט איר, זי שטייט דאָרט
מיר פונקט אנטקעגן בא דעם טויער,
און ס'קען, כאַלייע, מיניס א וואָרט
דערגרייכן צו איר וואכן אויער.
און, צווייטנס, כ'מאך פון דעם א שווינג,
ווייל פון אזא מין שווער פארברעכן

זיך קאן נאך נעמען אונטערברעכן
 אהינטער מיר די דיקע צווייג...
 נאך ניין, דער בוים איז גאנץ געבליבן,
 די צווייג — זיך ברעכן ניט געקליבן.
 דערפאר האט זיך, ווי אָנגעשפּאַלטן,
 אין מיר דאָס האַרץ, און ניט געגאַלטן
 האָט מער קיין טרייסטן זיך אליין.
 געדריקט האָט אפּן האַרץ א שטיין,
 און ניט געקאַנט האָב איך פאַרשטיין,
 וואָס טוט זיך עס: איך זינג, צי כּוויין...
 אין האַרץ דערפילט האָב איך אן ענגשאפט,
 אן ענגשאפט און א שאַרפע בענקשאפט,
 א בענקשאפט און א ציעניש,
 זיך אומקערן אהיים א מיעניש,
 ווי גלייך געווען וואָלט איך ניט הי,
 נאָר ערגעץ ווייט, פאַר זיבן יאמען.
 און אויב ניט פאָרן אף די קני
 מעכדיע בעטן בא דער מאמען,
 וואָלט עס באטייט ניט אנדערש, ווי
 איר זאָגן: מאמע, ס'איז דיין זון,
 פון הונגער און פון הייסער זון,
 א ביסעלע אראָפּ פון זינען, —
 צי ווערטער אנדערע געפינען,
 איר צוזאָגן, א נידער נעמען:
 כּווער קיינמאָל מער דיך ניט פאַרשעמען —
 ס'וועט קיינער מער דיין אַרט פאַרנעמען.

9

ביז היינט איך ווייס נאך ניט אף קלאָר,
 וואָס דעמלט האָט מיט מיר געטראָפּן:
 צי פון דער היץ כּיבין איינגעשלאָפּן,

צי כ'האָב געכאַלעמט אַף דער וואָר.
 נאָר פאָרגעדענקט האָט זיך ביז איצט —
 א בוים געשפּאַנגן פון א בליץ,
 און אַף זײַן צווייג א יינגל זיצט
 אין בלויען העמדעלע פון ציץ,
 פון אַפטן וואשן אויסגעבלייכטן,
 די הייזלעך — קוים די קני דערגרייכן,
 פון קני ביז קנעכל — באַרוועס־ברוין.
 אריבער קאַפּ — די זון טוט בראַטן,
 און ס'איז קיין שוץ פון בוים די קרוין,
 ווייל זון־געוועבט איז אויך זײַן שאַטן.
 די וועלט — פון עק ביז עק, — זי גליט,
 ווי ס'וואַלט די זון זי אַנגעצונדן,
 און פונעם אויג מיר ווערט פארשוונדן
 מיט פוילע לאַנגזאַמיקע טריט
 אַט די, וואָס כ'פּלעג פון איר שוין ווייכן —
 מיין קעגנערן און אויך מיין גלייכן.

פון גרויס פארדראָס צי קינדער־צאַרן
 אראַפּגעזאָזט האָב איך די אויגן,
 נאָר ווען כ'האָב זיי צוריק געעפנט
 און אַף גאַטט וועלט זיי אופּגעהויבן, —
 כ'האָב שיר דאָס גלייכגעוויכט פארזאַרן,
 שיר פון דער צווייג אראַפּגעפּלויגן,
 און פרעג פארוואָס — וועט איר ניט טרעפן,
 און זאָגן אייך — וועט איר ניט גלויבן.
 איר וועט א טראכט טאָן, ס'איז א ליגן,
 ווייל נאָר אין כאַלעם, נאָר אין טרוים
 קאָן אין אן אופּבראָך פון א בוים
 א זיבערנע מאַטבייע ליגן,

נאָר זי איז אָבער פאַרט געלעגן,
ווי אָנגעגרייט פונמינעטוועגן.
און בא דער מאמעס קאָועד כ'שווער —
כ'האָב זי אליין אין האנט געהאלטן.
איר רונדן זיפּבער — הארטן, קאַרטן —
געפילט כ'האָב אף דער דלאַניע שווער.
א ווייץ געבליבן כ'בין פארקישעפט,
געייצט זיך און זיך געיישעווט,
און זיך געשלאָגן מיט דער דייע:
ווי קומט אהערצו אף דער צווייג
אַט די לעוואַניקע מאטבייע?
ניט שוין האָט א געהיימע האנט
געבראכט זי מיר פון אויצרעס־לאַנד?..
ס'האָט ווי א פויגל אין א שטייג
מיין הארץ אין ברוסטקאסטן געפלאטערט...
פון הונגער און פון היץ פארמאטערט,
און וועלנדיק וואָס גיכער ברענגען
די גוטע בסורע צו דער מאמען,
כ'בין מיטן אויצער שוין צוזאמען,
וואָס האָט מיר אַרנטלעך געהערט,
געבליבן אינדער־רופטן הענגען —
צעווישן הימל און דער ערד...
דער ערשטער קלער — אז פארן נאקן
האָט עמעצער געמוזט מיך פאקן,
בא מיר דעם אויצער אַפצונעמען,
די פינגער איינציקווייז צעקלעמען,
ווי איך האָב עס געטאָן אליין
מיט איר — דער שוואכסטער פון די פרויען;
דער צווייטער קלער: ס'איז א ניסאיען,
וואָס שווער געווען אים בייצושטיין;
דער דריטער — ס'איז דאָך א געפינס,
געלעגן העפקער אינעם גרינס.

און דאך האָב איך איין אויגנבליק
געקלערט אים אומקערן צוריק...
נאָר אַט דאָס גאנצע קלערעניש,
דאָס ווילעניש און ווערעניש
ניט מער געדויערט פון א בליץ —
ביז ס'האָט דאָס העמדלע פון ציץ
אף צוויי געגעבן זיך א ריס, —
און כ'פיר די ערד אונטער די פיס.

פאר אלעמען און מיר אליין
געווען מיין אויצער איז א רעטעניש.
פון סאמע פרי ביז זון-פארגיין —
פון רעטענישן א גערעטעניש.
און יעדעס מאָל — אן אנדער מיין,
און יעדער זאך — אן אנדער כייך;
אין זאמד — די הון מיט אירע הינדעלעך,
אין שטוב — די מאמע מיט איר קינדער-יאָך,
א גאנצן טאָג — מיין פיידיקגיין,
נאָר מער פון אלץ — ניט צו פארשטיין
און לאנג געבליבן איז א רעטעניש
דאָס פלוצעמדיקע שוועל-באטרעטעניש,
דאָס אופגערויף פון אלע שכינים —
פון אלט ביז יונג, פון גרויס ביז קליין,
וואָס ביז אהער פון זיי איז קיינעם
ניט איינגעפאלן צוצוגיין
א סאָד דער מאמען צו פארטרויען:
ס'איז עפשער, סאָרע, אייך א נויט,
צי פעלט די קינדער ניט אף ברויט, —
ס'איז ניט, כאַפּיע, קיין ביוואַיען...
ס'האָט קיינער זיך געטאָן קיין ריר,
און איצט זיך מאכט ניט צו די טיר.

ניט שוין דאָס אַלץ איז צוליב מיר?
פארשיידן פירן זיך געשפרעכן:
דער זאָגט — א גליק, דער — א פארברעכן,
ווייץ עפעס איז צו גלייבן קוים,
אז ס'וואקסן אויצרעס אף א בוים.
און איך — איך שטיי אין הויף, אין דרויסן,
און מיט אן אויסזען פון א גרויסן,
אהינטער רוקן ביידע הענט,
איך קוק, ווי איבעם אויוון ברענט,
ווי ס'לויכטן זיך אין שטוב די ווענט,
און פונעם קוימען גרייכט דער רויך
ביז צו דעם הימל אין דער הויך...

נאָר מיר, בא מינע קנאפע יאָרן,
איז פלוצעם טרויעריק געוואָרן,
דאָס האַרץ, וואָס האָט געגרויסט זיך ערשט, —
ווי גלייך א שרעק וואָלט עס באהערשט:
דער רויך נעמט אין דער הייך צעגליין,
און איך בלייב איינינקער אליין
אין שטיין הויף, דעם פוסט-געוואָרענעם,
אין אַונט-טונקלִקייט פארלאָרענעם,
און ווארט — א וונדער זאָל געשען:
אז לעבן מיר זאָל איך דערזען
אַט די, וואָס מאכט, אז אירע טריט
כיזאָל אף דער צווייטער גאס דעהערן,
אַט די, וואָס קומט מיין לערנען שטערן
און שטערט נאָך מער, ווען זי קומט ניט.
אַט די, וואָס אירע צעפ איז סטענגען
באם סאמע לענדן-בראָך איר הענגען, —
אף איר א צייט האָב איך געווארט,
געווארט, געווארט, זיך ניט דערווארט...

וויזט אויס, ס'האט עמעץ זי פארשפארט
 פון מיר אף זיבן שלעסער-איין,
 וואס מיט קיין שליסלען אופצושליסן,
 זי זאל זיך מער פאר מיר ניט ווייזן,
 די בסורע מיר ניט פלאזן וויסן,
 אז איך באדארף זיך גארניט זארגן —
 דאס קנייכלע ליגט פאר מיר פארבארגן,
 נאר אימ אָנשטאַט מיר אונטערטראָגן —
 זי מוז זיך אין געפענגשאפט פלאָגן,
 און איך האָב דאָך געוואָלט איר זאָגן
 איין וואָרט: „מיין אויצער“, און ניט מער...
 נאָר ניט געזאָגט זיינען די ווערטער,
 און כ'בין אוועק צוריק אין שטוב,
 ווי עמעץ וואָלט מיך נאָכגעשטופט.
 דער קאַפּ — פארניגט, א טיף-פארקלערטער,
 אין האַרץ — א יאָמטעוּ א פארשטערטער.

10

אף דעם וואָלט זיך דער טאָג פארענדיקט.
 פארענדיקט איינמאָל און אף שטענדיק,
 איז הערט אָבער אזא מין שטראָף —
 דער סאָף, קומט אויס, איז ניט קיין סאָף.
 ווייץ פונעם קנייכלע יענעם פארביקן,
 אין פויסטל קינדערשן און האַרבינקן,
 דאָס קנייכלע, וואָס אין געהיים
 גערופן האָב איך קינדהייט, היים, —
 האָט זיך א פעדעמל געצויגן,
 א האָר די דין א רעגנבויגן,
 פון דאן — ניט אלעמאָל א בלענדיקער,

אף הונדערט קניפלעך א פארקניפלטער,
וואָס יעדעס מאָל, צום מאָל צום וויפלטן,
ביז הינט — שוין מיט א קאָפּ א ווייסן —
ניט אופקניפלעך, ניט איבערנייסן.

פעווראל—מארט 1960

די באלאדע וועגן דעם, פון וועמעס-וועגן עס שיינט די זון און ס'גייען רעגנס

ערשטער טייל

א קינד בא אונדז — וואָס וויסט עס פון קייסאַרים
מיט גאַד'נעם ערדקײלעך אין רעכטן אַרעם,
און אין דער לײַנקער האנט — דער הערשאפט־שטעקן,
וואָס שרעקלעכע דערמאַנונגען טוט וועקן?
נאָר זייער טוונג וויסן איז קעדיי,
ווייַל שפּעכטס און גוטס זיי גייען ניט פאַרביי,
נאָר דאָר מיט דאָר דורך זיי זיך רופן איבער, —
דעריבער צו דער מײַסע כ'גיי אריבער.

אזוי ווי כ'האַב געהערט, אזוי דערצייל איך:
אמאָל געלעבט האָט אַף דער ערד א מייעך.
פון וועלכן לאַנד — דערפאַר בין איך ניט אַרעווי,
נאָר איינס איך ווייס, אז ער געמאַכט האָט כאָרעווי
אזויפיל דערפער, שטעט און קיניגרייכן,
אז שווער בין היינט געפינען אים א גלייכן.
פונדעסטוועגן האָט דאָס אים ניט געשטערט
בארימט צו ווערן איבער גאָר דער ערד,
און איבער אַקעאַנען ווייט ארום
זאָל ווי אַף פליגלען, טראָגן זיך זײַן רום:

אז ער, דער גרויסער מאן און בראווער קייסער,
די שפראך פון פויגלען און פון כײַעס וויסט ער
און נאָך אזעלכע שיינע רימערייען...

קאן זיין, אז ער מיט זיין געשארפט קלייזייען
געקאנט האט ווידע כיעס צווינגען זינגען,
און פויגלען די געזאנגען לויבן צווינגען.
דערוויסן זיך איז אונדז דאס ניט געדאטן,
און ווי מיר ווייסן ניט — וועט אונדז ניט שאטן...

און צוגעבן איך דארף: די מיסע האט געטראפן
אין וועלכער זיט איר ווילט, נאָר ניט אין צאָפן.
דער צאָפן איז נאָך דאָן געווען א סאָד
פאר אלע יענע צייט, כאַטש העראַדאָט
האַט עפעס יאָ געאַנט פון צאַפן־קאַנט,
כאַטש זייער ווייניק־וואָס געווען באַקאַנט
מיט אים... אכוץ נאָר טונקעלע באַגריפן
פון הויכע, באַאַנדע סלאָוון און פון סקיפן,
וואָס האָבן זייער לאַנד און זייער קעניג
און קיינעם זינגען זיי ניט אונטערטעניק,
אז לעבן לעבן זיי געראַם, ניט אַרעם, —
ווייזט אויס, די מיסע איז געשען אין דאַרעם,
וון ס'האַט געהערשט אַט יענעם מיליטעס אַרעם...

דער מיליטען, וועגן וועלכן איך דערצייל אייך,
אמאָ דערפילט האַט ער זיך גאַרניט פריילעך,
פאַרשאַט האַט אים אן איבעריקער ביסן,
וואָס שווער געווען איז אים שוין צו פאַרדייען,
צי אים געפלאָגט האַט זיין געוויסנביסן, —
דאָס אַלין איז נאָך ניט אויסגעקלאָרט אדהייעם,
נאָר איינס איז קלאָר: דער מיליטען האַט באַשלאָסן
אין איינעם־שיינעם טאָג זיין שטאַט פאַרלאָזן
און לאָזן זיך אין וועג. ווהיין? — ניט פרעג.
ניט פרעג, אף וויפּל נעכט און וויפּל טעג
דער מיליטען האַט זיך אָנגעטרויט דעם וועג.

פארשטייט זיך, ניט אזיין... א מייפעך פארט,
איז פארן מיט אַט די, וואָס יעדעס וואָרט,
וואָס זאָגן ער באווייזיקט, — זיי פארשרייבן,
דאָס וואָרט דעם מייפעכס זאָל פעדוירעס בלייבן.
ווייזט אויס, אז אַט אזוי איז אויך פארברייבן
די דאָזיקע געשיכטע — זיך דערקלייבן
ביז היינט...

דער מייפעך רייט און אים באגלייטן
גיבורים איינס אין איינס — פון פֿינקט און רעכטס, —
נאָר ס'זאָל דעם מייפעך ניט געשען קיין שלעכטס, —
אויך זיינע היטער היטן איינס דעם צווייטן.

אזוי האָט אַט דער קייזערלעכער צוג
נאָך דאנגן אומוואָגלעך דערגרייכט א מדינע,
וואָס צאָלט דעם מייפעך ציגש און טוט אים דינען
אויב ניט פאר גוטן ווילן, איז פאר שרעק.
דער מייפעך, מיד און הונגעריק פון וועג, —
א ווונק געטאָן אפֿ רעכטס: זאָל זיין גענוג.
אפֿ פֿינקט געטאָן א קוק; דאָ שטעלט זיך אַפֿ,
און איז פון טאנצנדיקן פערד אראָפֿ.

נאָר דאָ האָט ער דערזען אינמיטן פעלד
א מענטש האלב־נאקעטן. די היט — פארגעלט
און אויסגעמאָגערט־דאר, כאַטש צייל די ריפֿן,
נאָר עפעס שאַרכט ער, פֿליסטערט מיט די ריפֿן.
דער קייסער האָט אים צוגערופן: זאָג,
ווער ביסטו? פאר זיין הערשער זיך באקלאָג,
אויב עמעץ האָט באאזולט דיר. ניט ווייט,
אז שולדיק גראדע זיינען מיינע פֿיינט
אין אַט דעם אויסזען דינעם, — זאָג מיר, מענטש,
וואָס מורמלסטו? דו שילטסט מיר, צי דו בענטשסט?

— צי שולדיק זיינען דיניע לייט, צי דו —
איך וועל ניט בענטשן דיך און אויך ניט פלוצן.
איך ווינטש דיר נאָר: ניט האָבן זאָלסט קיין רו,
זאָלסט אומעטום אין מענטש זיין גרויסקייט זוכן,
ביז דיר וועט קלאָר ווערן, ווי קליין ביסטו.

אין מיילעך האָט א קאָך געטאָן דאָס בלוט,
און ס'וואָלט דער אלטער ענדיקן ניט גוט.
נאָר ס'האָט א קוק אזא פארמאָגט דער זאָקן,
אז ס'האָט דער מיילעך זיך פאר אים דערשראָקן;
און עפשער, ווייל ס'איז מינדער פון זיין ווערט
צו זען דעם אלטנס בלוט פאר זיך אף דר'ערד;
און עפשער — צו דעם ציל, וואָס ער וויל גרייכן,
וואָלט אָט דאָס בלוט געווען א שפעכטער צייכן. —
אזוי צי אנדערש — איינס נאָר זיכער איז:
דער מענטש געבליבן שטיין אף זיינע פיס,
מיט זיינע פולע יאָר און גרויע האָר...
דער אלטער שטייט און רויק זעצט ער פאָר:
— און זוכן זאָלסט די גרויסקייט צווישן יעניקע,
וואָס דו פארעכנט האָסט פאר אונטערטעניקע...
און אז דיין זיין דאָ, מיילעך, כ'זאָל געדענקען —
וואָלסטו מיר, עפשער, א מאטאָנע שענקען.
— ביסט אַרעם, מענטש?

— כ'בין אַרעם און כ'בין רייך.
אין דעם צו דיר, מיין הערשער, בין איך גלייך.
— ביסט נאקעט, מענטש?

— קעדיי דיר וויסן טאָן;
אין קלייד — מיין הערשער ביסט, מיין גלייכן — אָן.
כ'בין דאָך געקליידט און נאקעט מיטאמאָל,
און דו — אויב טראכסט א קלייד מיר אַנצוטאָן —
וועסט מוזן ליינען בא דער שאָף איר וואָל,
און ליינען — גלייך, ווי דו, מיין הערשער, קען איד.
— איך קאָן דיר שענקען ערד.
— ניט דיניע, קעניג.

ווי קאָנסטו נעמען ערד און געבן מיר?
אבו, קאַרשט פרווון פון אַרט זי גיב א ריר.
— איך קאָן מיט גאַלד און זיפּבער דיר באשיטן,
א באַרג דיר אַנשיטן, ווי דו די גרויס.
— דו, מיילעך, נעם און פּריער מעסט מיך אויס,
ווייל ס'קאָן דיין גאַלד זיך אויסשעפּן אינמיטן.
ווייל מיך — אין א פּאַרקלענער-גלאַז דו זעסט,
ווייל מיך — מיט א פּאַרקלענער-מאַס דו מעסט...
וואָס דאַרף איך פון געשענקטן גאַלד דעם באַרג?
די ערד, וואָס אונטער באַרג, איז מיר דען קאַרג?
ס'איז דאַרטן אַרט פאַר ביידן אונדז גענוג.
וועסט מיר ניט זאָגן: מענטש, זיך טו א רוק,
ווייל איך, דער מיילעך, דאַרף אהער אריין, —
פאַר ביידן אונדז די זעלבע מאָס וועט זיין...
— נו, זאָג שוין ווייטער, דיין געדאַנק פיר אויס.
דו מיינסט, מיין האַרץ וועט געבן מיך א שטויס,
כּוּזאַ די מעלוכע צו די פּיס דיר וואַרפּן?
— וואָס זאָל איך, מיילעך, זאָגן דיר דערויף?
ווי נאָר פון אַט דעם קיינער כּוּזוע ארויס
(דערבײַ האָט ער באוויזן אף זיין גוף). —
וועל איך קיין פּרעמדן קיניגרייך ניט דאַרפן.

— איז וואָס זאָל איך דיר, מענטש, פון אייגנס געבן —
פון ניט-אַנטווענעם און ניט פון רויב?
— קיין אייגנס האָסטו ניט? — איז שטעל זיך נעבן
און זאָג: מיר שטאַמען פון דעם זעלבן שטויב
און ביידן גלייך אונדז ליכט דער זעלבער שטערן.
נאָר זאָג אזוי, דיין כאַלף זאָל דיר הערן,
דערנאָך באפויל די פּויגלען אף די צווייגן,
זיי זאָלן דינע ווערטער ניט פאַרשווייגן
און אף די ליכטע פּויגלען ווייט ארום
צעטראַגן זאָלן זיי דיין נייעם רום, —
וועסטו מיר, עפשער, דעמאַט יאָ געפּינען

אזוינס, וואָס מיר זאָל פאר א צייכן דינען,
אז אין דיין אויג איך האָב אריינגעקוקט,
פאר דיר געשטאנען און זיך ניט געבוקט...

— רוף אָן אַליין, מיין רינד — ניט אויסצושעפן.
— באווייזיק און אומשטערבעכקייט מיר שענק...

— איך האָב דאָך נאָרוואָס דיר געשענקט דאָס לעבן —
האַסט ניט באַמערקט? מיר דאכט, ס'איז גאַרניט ווייניק...

— ס'איז דיין מאַטאַנע דאָך געגליכן, קיניג,
צו דעם, וואָס שעפט אָן וואַסער פונעם טינד,

גיטט אויס צוריק און זאָגט: דעם טינד כ'מאך רינד.

— וויאַסט אייביק לעבן — אייביק זיין פארשקלאַפט?

— דו מיינסט, אז אייביק איז דיין הערשערשאַפט?

דיין כאַלף — דינע פּוסגייער און רייטער —

דו מיינסט, אז זיי האָבן דיין סאָף דערווייטערט?

מיט זיך פארשטעלעט? פון דיר אים אָפגעשטויסן?

די אויצרעט גאַרד, וואָס דו האָסט אָנגערויבט,

דיין שווערד, וואָס איז באַ דיר אזוי באַגלויבט, —

זיי וועלן זיך ניט אויסשפרייטן אין דרויסן,

אף אָפהיטן דיין צעלט, דיין שווער, דיין טיר —

קעדיי דיין סאָף ניט צולאָזן צו דיר...

נאָר זיי מיר מויכע מיינע האַרבע רייד.

וואָס האָב איך נאָך אין לעבן פאר א פרייד,

כּוץ מאַכן פּוץ אן אויער, וועלכער דאָרשט

צו הערן, זעטיקן אן אויג, וואָס פאַרשט,

א האַרץ, וואָס איז פאַרשעפערט, — אופצוועקן?

נאָר אויב, מיין מיינעך, וועסט ניט האָבן קעגן, —

זאָל זיין אַט דאָ די גרענעץ פאר מיין פרעגן,

מיין ענטפערן — אריין זאָל אין די ברעגן,

ווייץ קאָרג און אויסשעפּלעך איז מיין פאַרמעגן...

און דו, מיין הערשער, הונגעריק דו ביסט,

דיר שמעקט דאָס שפיין, איך גיי, און זיי געגריסט.

אוועק דער אטער און זיך ניט פארבוקט,
אוועק דער אטער — זיך ניט אומגעקוקט.
א הונדערט שפאן, ווען ער איז אפגעטראָטן —
דאָס פלייש פון קאלב געווען איז האַרב־געבראַטן.
און ווען אין ווייט געבליבן פון אים האַרב —
געווען שוין רויט־געבראַטן איז די קאלב.
און ווען דער אטער איז פון אויג אנטרונען —
האָט שוין דער זאפט פון קאלב אין מויל גערונען...
א מאַלצייט בא א מייערעך דויערט לאנג.
דעם מייערעך האָט געבויערט א געדאנק;
פונדעסטוועגן האָט מען באדארפט פארשרייבן —
אויך זיינע רייד לעדוירעס זאָלן בלייבן.
און ס'זיינען טאקע ביז צו אונדז דערגאנגען,
אויב ניט די רייד, איז אייניקע געדאנקען.

דער מייערעך פאַרט. דער וועג, ער ציט זיך ווייטער.
פון לינקס און רעכטס — די זעלבע וואך פון רייטער,
די זעלבע פענעמער, דער זעלבער סיידער,
דאָס זעלבע וויגן זיך פון פערד, וואָס איידער,
וואָס פריער, פאַר... ווייל וואָס האָט דאָ געטראָפן?
לענגוויס — דער וועג איז זוניק, זאמדיק, אָפן,
און כוץ דער וואך, וואָס איז געשיקט פאַרויס,
קיין איינער פאַר אים רוקט זיך ניט ארויס,
אפילע אָף קיין האַרבן פערדן־קאַפּ,
דעם האסט־קסטן גאלאַפ זיי שטעלן אָפּ,
צוריקצוקומען אפן אָרט, דאָס הייסט:
ווי פריער, יעדערער זיין פלאץ ער ווייסט...
און אים, באם מאַלצייט, האָט זיך שוין געדאכט:
דער אטער האָט מיט זיך אריינגעבראכט
אין כאַל א צערודערונג, אויב ניט
צעווישן די, וואָס ציילן זיינע מריט
און פון גאנצפרי זיי שמייכלען אים אין פאַנעם,

איז צווישן די, וואָס קיינמאָל קוקן אָן אים...
 דער צוג זיך ציט. אין ריי דער מיידעך פֿאַרט.
 ער פֿאַרט און טראכט און, טראכטנדיק, זעצט פֿאַר
 פֿאַר זיך אַ ניט־פֿאַרענדיקטן געשפּרעך —
 ער טאדל־ט זיך אַרײַן, גיט אָפּ זיך רעכט.
 ווען עמעצער וואָרט זען דעם מיידעכס הענט:
 די לײַצעס, ווי ער צוקט, ציט אָן די צוים,
 פֿאַרשטייפט אין פּוּיסט, דערנאָך לײַזט אױף זײ קוים, —
 ער וואָרט מיסטאם דערצײלן אונדז געקענט
 פון די געדאַנקען זײַנע דאָס געשטויס,
 כאַטש שטיף ער פֿאַרט, קײן וואָרט ער רעדט ניט אויס.
 די דינער שטאַרק זיך ווּנדערן דערוף:
 פֿאַרוואָס מע הערט ניט אפּן וועג זײַן רוף,
 ניט זײַן אַרויסרוף יענע טײַלן וועל־ט,
 וואָס ער האָט אַף די קני נאָך ניט געשטעלט;
 און מיט זײַן פּײַז פֿאַרוואָס ער וועקט ניט אױף
 אין בוים דעם פּױגל און דעם ווינט אין פֿערד,
 אין וואָרט די כּײַעס לֶאַזט ער הײַנט צורױ;
 פֿאַרוואָס די אױגן אָפּט האַרב מאכט ער צו,
 די לײַפּן — מער, ווי אַלעמאָל, פֿאַרקעמט,
 ווי ער אָן אינערלעכן קאַל פֿאַרנעמט,
 וואָס אים פון זײ, די שמײַכלער, אויסבאהאַלט ער:
 — נײַן, נײַן, אין אײַנעם ניט גערעכט ביסט, אַלטער!
 דו שרעקסט מיך מיטן סאָף, וואָס איז נאָך ווײַט,
 ווען דיר פֿאַרבליבן איז שוין ווײַניק צײַט.
 איז ווי זשע זאַגסטו, אז מיר זײַנען גרײַך?
 ס'שײַדט אָפּ אונדז עפּעס מער, ווי ס'קײַניגרייך.
 אין רײַך מײַנעם אָט דעם קאַנט ניט ארײַן, —
 פֿאַרשוונדן וועסט, ווען אײך וועל־ זײַן און זײַן...
 ער האָט זיך אומגערן פֿאַרקוקט אַף דר'ערד,
 פון דר'ערד — צום הויכן רוקן פון זײַן פֿערד,
 וואָס איז מיט לֶעבעדיקן שווייס באַדעקט;
 דער שווייס האָט אים פֿאַרשמעקט, אים אופּגעוועקט,

און ער האָט זיך פארקוקט פון זיך און העכער —
 האָט אים א ווינטער־די האָר צעפעכערט,
 נאָר אָפּקירן אים ניט געקאָנט דעם קאָפּ...
 דער מיי־עך האָט זיך שוין געיאָגט גאָלפּ.
 דער וועג איז גלאַט — ער טראָגט זיך מי־ נאָך מי־,
 ווי פונעם בויגן — א באַפֿרי־טע פֿי־,
 נאָך אים א שטויבעניש און א געוויטער,
 אין זיי — די היטער און די היטערס היטער.
 די רייטוואָגס זיך טראָגן, ווי די ווינטן,
 די רייטער זיך באווייזן און פארשווינדן,
 די פוסגייער — געבליבן ווייט פון הינטן...
 דער מיי־עך יאָגט... ווי אף אזא מין אויפן
 ער וואָרט גענייט פון ערשטן טי־ אנטרויפן,
 אַן קרייזעניש אין וועג און אַן ארומען
 אין צווייטן טי־ פון אַט דער מייסע קומען.

צווייטער טייל

איז לאָמיר אים באגעגענען געהעריק,
 אף נייעם אָרט און צווישן נייע מענטשן!
 און גראַד, וואָס דאָס איז זייער לאַנג געווען שוין, —
 דערציילן — אי פארגרינגערט, אי פארשוועריקט.
 פרוו זאָג, אז יונג און אַלט — די גאנצע שטאָט,
 מיט פורכט באַם טויער אים באגעגנט האָט, —
 וועט טייקעף בלייבן הענגען אינדער־לופטן;
 ווי גרויס איז זי, די שטאָט? די שטאָט ווי רופט מען?
 צי איז זי ערגעץ דאָ נאָך אף דער ערד?
 צי האָט דער זעלבער מיי־עך זי צעשטערט
 נאָך דעם, וואָס ער האָט זיך דאָ אָנגעהערט,
 פון אירע איינווויגער זיך אָנגעזען...
 ווי־, ווי מע זאָגט, איז דאָרט אזוי געשען:
 די כאַשעווסטע, זיך נאָענט צוגערוקט,
 דער מיטשטאנד — גענייגט זיך און געבוקט,

די מערהײַט — פונדערווייטנס אָנגעקוקט...

איז פאר דער טרעפעניש מיט יענעם זאָקן
וואָרט ער אף דעם געקוקט, אזוי צו זאָגן,
ווי דורך די פינגער, ניט געפייגט קיין אכט
דערוף, נאָר איצט האָט אים זיך אויסגעדאכט:
די הינטערשטע — זיך האָבן אָפגעריסן,
קעדיי אומיסטן אים ניט צו באַגריסן,
נאָך מער: ער האָט דערקענט דאָ יענעם אַלטן,
דעם אַלטן — אין פארשידענע געשטאַלטן,
נאָר דאָס, ווייזט אויס, אים דאכט, ווייז ער איז מיד.
דער אַלטער האָט געשפּאַנט — געצייגט די טריט,
און ער האָט, ווי א דונער, זיך געטראָגן
(קאָן זיין, קעדיי דעם אַלטן איבעריאָגן?)
ביז בלוט-ביידן געשטייפט די צוים אין הויפן
(דעם אַלטן אָדער זיך — דעם וועג פאַרלויפן?)
ס'איז דען געווען א וועג, ווי אַלע וועגן,
ווען איין האַלב ווערט, זי לויפט דיר אַן אנטקעגן,
אף אַנטרעפן די העלפט, וואָס דיך באַגרייט?
געווען דער וועג — דערמאָנונגען א קייט,
און ער איז איבער אַט דער קייט געפּלויגן
מיט אָפענע און מיט פאַרמאכטע אויגן.
און כאָטש די ערד געווען איז פעסט און הארט,
דאָס פּערד — אי רירעוודיק, אי איינגעשפּאַרט,
און ווייט ארום — א קאַנט, דורך אים באהערשטער, —
ער האָט זיך ניט געפּירט דאָ, ווי דער ערשטער,
נאָר ווי א פרעמדלינג, וואָס אנטלויפט פון סאָנים —
פון די, וואָס קיינמאָל קוקן זיי ניט אָן אים,
פון די, וואָס דאָ זיך האָבן אָפגעריסן,
פונדווייטן שטייען — אים ניט צו באַגריסן,
פון די, וואָס שווער איז איבער זיי צו קעניגן, —
ווער זיינען זיי? וואָס ווילן זיי? נאָר ווידערשפעניקן?..

נאָר זאָל איך פרווון ענטפערן דערוף,
 צו זאָגן, וואָס זיי ווילן, ווען איך פרוו —
 וועט אינדערלופטן ווידער בלייבן הענגען;
 די איינוווינער פון שטאָט — וואָס טוען זיי?
 א וועלכער טייל פארנעמט זיך מיט פארזיי
 אין אייגן פעלד, אין פעלדער פרעמדע — וויפל?
 און כ'וואָלט ניט קאָנען אייך קיין רייעס ברענגען,
 פאר פינקטלעכקייט קאוורן וואָלט זיין שווער אייך,
 נאָר סטאם אזוי-זיך — נעפלהאפט, אן ערעך;
 אף וויפל זיך געשפרייט האָט דאָרט א יאם —
 געווען זינען דאָרט ריזנדער מיסטאם,
 און פישער אויסגעשטייגט אין יאם, אין שיפל;
 אף וויפל פיטער-פעלד געווען איז דאָרט ניט קארג,
 און זון-באגילדטע גראָזן אפן בארג, —
 אויך שאָף געווען איז דאָרט, מיסטאם, אין גאנג,
 און די, וואָס שמידן אויס מיט צוואנג א צוואנג,
 און קופער-שמידער, שטריקער, וועבער, בויער,
 די, וואָס דערגאנגען זינען נאָר ביז טויער,
 און דאָ — זיך אָפגעשטעלט באצייטנס —
 אף שטיין דאָ און אף קוקן פונדערווייטנס.

און יעדערער, פארשטייט זיך, קוקט און זעט
 לויט זיין פארשטאנד און לויט דער לויט צי זעט,
 וואָס הערשט בא אים אין שטוב, — ניט יעדע ווייל
 א מיינעך קוקט מען אָן... און טאקע ווייל
 אין לעבן עפשער איין מאָל טרעפט אזוינס,
 דעריבער פאר אלץ זעט מען דאָס געקרוינט
 אין אים, פון פאנצער שאצט מען אָפ די ווערט,
 פון אויער און ביז אויער בא זיין פעלד —
 דער צירונג-באנד, אף ברייטער פערדן-ברוסט —
 די פלאטן גאָלדענע, געשניצט מיט גוסט,

און שפעטער ערשט, דערנאָך, שוין גאָר צולעצט,
 לויט יעדערנס באַנעם, ווערט אָפּגעשעצט
 אליין דער מיילעך און די צאָל באדינער —
 די שמייכלער, שטרויכלער און די נעצן־שפינער,
 וואָס יעדערער צו זיך מעסט צו די קרוין...
 גאָר מער פון אַלץ פארנעמט איצט דעם האַמוין
 די אָפּענע פארלאַנגקייט פון די,
 וואָס יעדן טאָג פון יאָר — פון פרעמדער מי —
 ארום די ריפּן און ארום דעם האַלדז
 ווערט אַף אַ פינגער דיקער זיי דאָס שמאַלץ.
 איצט קוקט אָן דער האַמוין און זיך פאַרוויילט,
 ווי יעדערער פון זיי זיך פּלייסט, זיך איילט
 זיין אונטערטעניקייט צו אונטערשטרייכן
 און פארן קיניג — מיטן זאמד זיך גלייכן.

גאָר פּלוצעם איז געוואָרן אַ גערודער.
 פון וועג דער מיילעך, ניט קיין אויסגערוטער,
 פאר זיינע נאָענטע געלאָזט האָט הערן,
 אז ער איז גרייט דעם באַדן צו באַערן —
 אראָפּ פון פּערד, דאָס האַרץ זיך אונטערלענען,
 דעם דאָרשט צו שטיין און אויך צו דערקענען
 פון לאַנד פון אונטערטעניקן די זיטן...
 און באַלד געוואָרן איז דאָס פּערד פאַרבליטן
 אַף טעפּיכער, געשפּרייטע צו די פּיס
 פון מייעכעס טאַנצנדיקן פּערד און ביז
 דעם רייכן מאַציניט־טיש, דעם גיך־געגרייטן.
 די טעפּיכער זיך וויקלען און זיך שפּרייטן.
 דער מיילעך טרעט אַף זיי, נאָך אים — די דינער;
 אינמיטן זאמד־באַדן — אַ וועג אַ גרינער,
 אין האַלבער וויסטעניש — אַ בייט מיט קווייטן;

דער מײַלעך ווענדט צו איינעם זיך, צום צווייטן,
 נאָר זייער ענטפער לאַזט ער דורך פארביי...
 און מיטאמאָל — ער הערט א קריגעריי,
 א לאַדעניש — אף שפראך אף אומבאקאנטער,
 און ס'ווערט דאָס טײַנען וואָס אמאָל געשפאנטער,
 ארץ היציקער, פארפלאַנטערטער — די רייד,
 און יעדערער דערווייזן זינס איז גרייט,
 ווי יעדערן פון זיי גייט אָן אין לעבן —
 ס'זאָל א גערעכטער מענטש גערעכט אים געבן,
 צי אומגערעכט — זאָל דער געריכט באשליסן.
 דער מײַלעך ווערט שוין נײַגעריק צו וויסן:
 וואָס קריגן מענטשן זיך אין אזא טאָג?
 ווי קאַנען מענטשן וועגן זייערס טראכטן,
 ווען ער איז דאָ? — מע דארף זיך ווייניק אכטן.
 און ס'האַט דער מײַלעך בארד געטאָן א זאָג
 צו זײַנע נאָענטע: בינדט אוף דעם קנויף
 פון זייער לאַדעניש! איך בין ניט פויף,
 קיין שפּײַז ניט קומען זאָל אין קיינעמס מויל,
 ביז קלאָר וועט זײַן פון זייער קריג דער טאָך.
 און פלייש, און ברויט, און ווייץ — דערנאָך, דערנאָך!

אוועק די שפּײַזער — אופאסן די שפּײַזן,
 די וויינער — אויסגראַבן דעם ווייץ באווייזן —
 דאָס שפּײַז — זאָל ברענען, און דער ווייץ — זיין קארט,
 דער ווייץ, וואָס פינקטלעך, ווי דער מײַלעך, אַלט;
 די פּייערס פונעם לאַנד — פון אדע עקן —
 דעם קיינלעכען טיש אף צו באדעקן.
 דאָס קיינלעכע האַרץ — אף צו דערקוויקן,
 דאָס קיינלעכע אויג — אף צו אנציקן...
 נאָר ער, דער מײַלעך, פייגט אף דעם קיין אכט —

צו ריכטן א געריכט — זיך אָנגעטראַכט,
 א פֿאַדעניש א פרעמדע — אופצולייזן, —
 זאָר דאָס צום גוטן זײַן צי נאָר צום בײַזן?
 נאָר ווער וועט וואַגן אים צו פרעגן, אייצען?
 מיט אייצעס ניט געפרעגטע — אים צו רייצן?
 דערפאַר פרוווט איינער צושמייכלען פֿידֿדיִטיק,
 א צווייטער — זיך באַמיט צו האַלטן זײַטיק,
 און נאָר אַט די, דורך אים פֿאַרויסגעשיקטע,
 געבראַכט האָבן פאַר אים די צוויי צעקריגטע.
 מיט טײַנעס פֿול דאָס מויל איז באַ זיי בײַדן,
 נאָר זיי איז ניט באַפֿוילן נאָך צו רײַדן.
 פֿון פֿעלד געקומענע, נאָר גלייך באַנומען,
 אז פאַר אַ מײַלעך זײַנען זיי געקומען.
 וואָס איז אַ מײַלעך אויסן — ווער קאָן וויסן?
 זיי זעען: אַרום זיי זיך קרײַזן שרײַסן,
 און ס׳ווייזט און ס׳טייט דער מײַלעך מיט דער האַנט
 אַף דעם האַמוין, וואָס שטייט דאָרט, ווי אַ וואַנט,
 און דאָס באַטייט: איר אַלע גײט צו געענטער,
 פֿון איינך אַרײַן אין קרײַז וועט נאָר אַ צענטער —
 אַף צו פאַרנעמען דאָ די ריכטער־פֿלעצער
 (דאָס אַלץ, פאַרשטייט זיך, זאָגט דער איבערזעצער).
 די אַלע טײַנעס זײַערע הערט אויס
 און אַ גערעכטן מישפֿעט טראַגט אַרויס.
 ניט טויט, ניט פֿעבעדיק די צווייען שטייען,
 זיי שטייען בײַדע, בײַדע ניט פאַרשטייען:
 צו וואָס האָט מען פאַרופֿן זיי אהער?
 גערעכטיקייט זיי זוכן און ניט מער.
 וואָס ווייסן זיי, כּוּץ שאַף און פֿעלדער־גיטער —
 צו וואָס זשע איז די וואַך, די אַלע היטער?
 צו וואָס האָט מען פאַרקלאַמערט זיי אין קרײַז,
 און הינטער קרײַז — אַ צווייטער און אַ דריטער, —
 איצט גיי און דײַן גערעכטיקייט דערווייז.

זיי שטייען שטיף — צעעפנט מויל-און-אויער,
נאָר אַט האָט זיך צעפראַלט אין קרייז א טויער
און ס'קומען אָן די צענטע לייט — די ריכטער,
און אַלע — מיט פארשטיינערטע געזיכטער,
ווי ס'וואָלט זיי פאָרשטיין מישפעטן ניט צווייען,
די צווייען, וואָס פארפאַרענע דאָ שטייען.

און איינער פון די צוויי הייבט אָן זיין טיינע:
— די ערד, אף וועלכער כ'זייך, איז איצטער מיינע.
איך האָב זי אָפגעקויפט בא אַט דעם שאַכן.
קיינ טניי קיין איינציקן כ'האָב ניט געבראַכן;
געצאָלט מיט געלט, מיט וואָל און מיט א כייצעק
גערעטעניש — בא מיר א וואָרט איז הייליק.

פאר גאָר דער צייט — קיין איין מאָל ניט געטראָפן
קיין קריג בא אונדז, אויב כ'זייג — זאָל גאָט מיך שטראָפן,
צי זאָל אליין מיין שאַכן זאָגן איידעס:
זיין וויל — מיין פרידן איז, מיין וויל — זיין
פרייד איז.

אף אַט דער ערד א שטוב האָב איך געבויט,
און מער כ'האָב ניט געווסט שוין פון קיין גויט;
פארזייט א פעלד, א וויינגאַרטן געפלאַנצט;
פון ערד די גאָב דער הימל האָט דערגאנצט,
און ביידנס גאָב — פארמערט האָבן די הענט,
וואָס האָבן אַלע פריידן אָפגעווענדט
פון זיך, אכוץ דער פרייד פון שווערער מי —
ביז טוי פון אַוונט פונעם בלוי גאנצפרי.
און ס'האָט די בראַכע אין מיין שטוב גערוט,
די טוועס אופגעגאנגען זיינען גוט;
די ווייצן-קערנער — ווי די טייטצען-יאָדערס,

און ווי דינארן גרויס — די קינדזן-זוימען;
דער רויך, וואָס טראָגט זיך פֿוסטיק פֿון מיין קוימען,
קיין איבעריקן איידעס-זאָגן פֿאַדערט,
אז ס'ווערן פעט די ווענטלעך פֿון די טעפּ,
וואָס איך אַליין מיט מינע הענט איך קלעפּ
און טריקן אפֿן דאָך אונטער דער זון.
דער שאַכן האָט א טאַכטער, איך — א זון...

— איז עפּשער אייך די קריג ארויס דערפֿון?

— כאַרע, ריכטער, — זאָל ער זאָגן איידעס:
די קינדער — אונדזער שטאַץ און ביידנס פֿרייד איז...
אַט דאָ ווערט שוין דער צווייטער אומגעדולדיק;
— די קינדער זיינען אין דער קריג ניט שולדיק.
— איז עפּשער — קינע? פֿעגסט אים ניט פֿאַרגינען,
און קינע פֿעג פֿאַר סינע פֿלאַץ געפינען
אין דיר...

— אזוינס ווי קומט אייך אפֿן זינען?
די פֿעלדער אונדזערע, באַנאנד זיי ליגן.
דער זעלבער ווינט טוט אונדזער טווע וויגן,
דער זעלבער רעגן טוט דעם גרונט באַטרינקען,
די זעלבע זון — זי טוט די זאנגען טריק'נען,
די מי פֿון מינע הענט — מיין שטוב באַפעסטיקט,
דער זעלבער שווערער ווייץ — מיין זאנג
באַפעסטיקט...

— איז וווּ זשע איז דער גרונט פֿאַר אייער קריג?

— די קריג אַנטשטאַנען איז א שאַ צוריק
און דאָ ניט זייער ווייט, — זעצט פֿאַר דער ערשטער,
פֿון אינערלעכן אומרו א באַהערשטער, —
בא זיך אין פֿעלד האָב איך א גרוב געגראָבן...

— דיין שאכן מוז אוואדע העזעק האָבן —
 אריינגעפאָרן איז אהין א שאַף?
 ניט צוגעדעקט די גרוב — מוזט צאָרן שטראַף —
 ניט לאָז קיין גריבער אָפענע אין דרויסן...
 — ניט איינע זיך, ריכטער, פאַרזען דעם סאָף.
 ניט דאָס פאר אייך דערצייען בין איך אויסן.
 אין פעלד געגראָבן האָב איך זיך א ברונעם,
 און, גראַבנדיק, אן אויצער כ'האָב געפונען.
 ארויסגעגראָבן כ'האָב אן אויצער גאָלד...
 — האָט אים דיין שאַכן אַפּרויבן געוואָלט,
 צו זיך מיט דיר צעטיילן גלייך אף גלייך,
 און צוליב דעם די קריג איז צווישן אייך?
 — ניין, ריכטער, ניט געטראַפן האָט איר ווידער.
 אזא מין קריג איז ביידן אונדז דערווידער.
 מיין טיינע איז; דיין פעלד פארקויפט מיר האָסט,
 און פאר דער ערד באצאָלט האָב איך דאָס קאָסט.
 נאָר ווען גערעכנט האָסט פון פעלד די ווערט —
 האָסט דען געוואָסט פון אויצער איז דער ערד?
 דערפאר דער אויצער דיר, נאָר דיר געהערט...
 —

דער מיילעך אָנגעשטעלט האָט מויל-און-אויער:
 וואָס ער האָט איצט געהערט — איז אומגעהויער.
 נאָר עפשער האָט ער עפעס דאָ פארהערט?
 צי מיינט דער פויער איינס און זאָגט פארקערט?
 אין קיניגלעכן הויף אזוינס טרעפט אָפט,
 נאָר דאָ וואָלט ער דעם פויער גראַד באשטראַפּט
 דערפאר... נאָר ניין, ער איז דערווייל ניט טויב.
 דער אויער — גוט געווען באשיצט פון שטויב
 איז וועג, און ס'טוט דער מיילעך זיך א הויב:
 — אנו-קארשט כאוער איבער דייןע רייד.

דו ביסט דיין אויצער אָפגעבן אים גרייט? —
 דער פויער האָט אָף יאָ פארנייגט דעם קאָפּ.
 דער מיינעך פון זיין הייך איז גלייך אראָפּ
 א צווייטע טרעפּ און זיך געווענדט צום צווייטן:
 — און דו וואָס זאָגסט? כ'ויל אויסהערן דיין טיינע.
 דו זאָסט זיך נאָר, ווי יענער, ניט פארשפרייטן.
 — מיין טיינע איז: די ערד איז שוין ניט מיינע,
 די ערד און אַרץ, וואָס אין דער ערד, געהערט
 צו אים... און איינס מיר טוט נאָר באַנק — צעשטערט
 דער אויצער האָט דעם שאַלעם צווישן אונדן.
 דעריבער איך פארלאנג, און ס'איז מיין ווונטש:
 איר זאָלט מיר אָפגעבן גערעכט — דערמיט
 וועט זיין דער שאַלעם אופגעשטעלט, אויב ניט...
 דער ערשטער איז אין גרימצאָרן אריין?
 — און אויב גערעכט בין איך — וועט דען ניט זיין
 דאָס זעלבע? — ס'האָט דער מיינעך זיך פארלאָרן:
 א האַלבע וועלט איז ער שוין אויסגעפאָרן —
 אזוינס נאָך ניט געזען און ניט געהערט, —
 און זיין זיקאָרן האָט אים אומגעקערט:
 „און זוכן זאָסטו גרויסמוט צווישן יעניקע,
 וואָס דו פארעכנט האָסט פאר אונטערטעניקע...“

נאָר עפשער איז עס גאָר קיין גרויסמוט ניט?
 ס'איז קינדערש-ניטאנטוויקלטער פארשטאנד.
 צי כאַכמע, ניט געקומענע צו שטאנד,
 צי גוטער ווילן, וואָס זיין וואַרצל ציט
 פון דר'ערד דעם זאפט, ווי בוים אין פעלד, ווי גראָז, —
 היינט גיי, אָף שאַף אזעלכע זיך פארלאָזן,
 אָף זיערע אָף אייגענע געזעצן!
 א טייל פון כאַל מיינעם דאָ באזעצן —

וועט אַרד'נונג זײַן?.. און ער איז אַף א טרעפּ
ארויף, זײַן קוק — אריבער אלע קעפּ
געטאַן א פֿײַכטן שוועב און מיט א ווונק
באפוילן: נע'נטער צוגיין זאָל א יונג —
ניט זייער רײַך, ניט אַרעם אַנגעטאַן
און שטיף און אין א זײַט פארוקט געשטאנען.

— דעם מענטשנס טײַנע האַסטו גוט פארשטאנען?
צי דו ביסט שטארק מיט דײַנס געווען פארטראַגן?
— איך בין זײַן זון. איך טאָר ניט איידעס זאָגן,
ווייל ס'קאָן דערבײַ ניט פֿרײַ זײַן מײַן געדאַנק,
און מײַנע רײד — אוועק מיט קרומען גאַנג.
צום פֿאַטער אכטונג — קאָן מײַן וועג פארבלענדן,
די שרעק פאר דיר — אין פאלשער ריכטונג ווענדן... —
דער מײַלעך האָט אים טײַקעף אַפּגעמאַסטן
פון קאַפּ ביז טראַט — דער יונג איז אים געפֿעלן.
ער נעמט אים מיט — ער וואָלט נאָר וויסן וועלן:
צי וואָלט אזא מין שטאַלץ ניט צופיל קאַסטן?
א סאך אזעלכע ווען ער האָט אַף דינסט —
וואָלט זיכער זײַן פאר אים א גרויס געווינס.
נאָר דעם געדאַנק האָט אַנגעיאָגט א צווייטער,
וואָס ערגעץ־ווו געלעגן איז א גרייטער:
אַן אונטערטאן, אויב ער איז ערלעך, הערלעך,
איז איינער — גוט, א סאך — איז שוין געפֿערלעך...
נאָר אַט דאָס אַלץ דער מײַלעך האָט געטראכט
פאר זיך, און פארן מויל האָט ער געבראכט
נאָר עפעס אנדערש: — ריכטער, צענטע לײַט,
מיר דאכט, גענוג כ'האַב אייך געגעבן צײַט
ארויסצוטראַגן א באשלוס...

— ניין, הערשער,

ארויסזאָגן דאָס וואָרט דו דארפסט דער ערשטער, —
האַט פון די כאַשעווסטע זיך אַפּגערופן

אזא, וואָס האָט געזוכט דאָס מאַזל פּרוּוון
 און אין דעם מיינעכס אויגן כּיין געפּינען, —
 ווי קאַנען מיר זיך עפּעס נאָך פּאַרגינען?
 פאַר אונדז גענוג דיך אָנקוקן דער זכּוס
 און פּון דיין מויל צו הערן א באשלוס —
 צו אויספירן דיין מישפּעט דעם גערעכטן...
 — איך וועל אייך הייסן פּיכטע ריטער פּלעכטן
 און דרייען שטריק — אף בינדן אָט די צוויי,
 וואָס אויסער מענטשן־ישעוּ האַלטן זיי
 מע מוז, ביז ס'וועט זיי פונעם קאַפּ ארויס
 דאָס מעשוּגאַס. די קריג וועט ווערן אויס,
 דער שאַלעם — אופגעשטעלט בא זיי אין הויז,
 און פונעם אויצער כ'וועל זיך הייסן שמידן
 א נייעם פּוסבענקל... זייט איר צופרידן
 צי ניט, נאָר אויספירן מיין פּסאַק איר מוזט,
 אויב נאָר אף צוויי — וואָלט קנאַפּ זיין דער פּאַרלוסט.
 נאָר אויב אזעלכע זיינען דאָ א סאך —
 די שטאַט ארומנעמען כ'וועל מיט א וואך,
 די אדע לייט — מיט דערנער אָזון דרעשן, —
 דעם אומזין צווישן אייך אף אויסצולעשן.
 און ביז איך לעב, וועט קיינער זיך דערוועגן
 מיך מישפּעטן צי פאַרשן מיינע וועגן...

אז אויסגעהערט דאָס אלץ האַבן די ריכטער,
 די ריכטער מיט פאַרשטיינערטע געזיכטער,
 ווען ס'איז געוואָרן שווער זיי שוין פאַרטראַגן, —
 האָט איינער זיך צערעדט, אזוי צו זאָגן:

— דו מיינעך איבער מאַכים, גרויסער הערשער!
 דיין אורטייל איבער מיר פאַרויס איך הער שוין,
 מיין לעבן אין דיין האַנט איך איבערענטפער,

נאָר כ'בעט, זאָסט אף מיין פראגע געבן ענטפער...

דער מיילעך האָט באוויזן מיט דער האנט,
אז ער איז גרייט אים אויסהערן...

— דיין לאנד,

פונדאנען, מיילעך, דו ביסט אָנגעקומען
און מיר האָבן דיך פרידעך אופגענומען,
דיין לאנד איז זייער ווייניק אונדז באקאנט,
און זיך דערוויסן וויילן מיר דערפון:
צי שיינט דאָרטן אין לאנד בא דיר די זון,
ווי אומעטום? צי איז די לופט דאָרט בלוי?
צי גייען רעגנס דאָרט? צי פאלט דאָרט טוי?
צי בויען פויגלען דאָרט פאר זיך א נעסט?
צי ווער עס קומט — צוריק דעם וועג פארגעסט?
צי פיטערן זיך דאָרטן שאָף און רינדער?
צי ווערן דאָרט אין לאנד געבאָרן קינדער?..
דעם מיילעך האָט גענומען שוין פארדריסן —
פארשטייט זיך, ס'שיינט די זון און טייכן פליסן,
און ס'נידערט טוי, און שטארקע רעגנס גיסן...

— איצט, מיילעך, ווייס איך שוין, אויך דו זיי וויסן:
אז נאָר צוליב דעם פעסד מיט שאָף און רינדער,
אז נאָר צוליב דעם זכוס פון קליינע קינדער,
צוליב די זייער און צוליב די שניטער,
צוליב די גערטנער און צוליב די שמידער, —
פאר אַלע, אַלע זיי און אויך אין זכוס
פון די, וואָס דורך מיטבאַריעס טרייבסט צופוס,
נאָר ניט פאר דיר און פאר דיין קאָועד-וועגן
דאָרט שיינט די זון און ס'גייען דאָרטן רעגנס.

און אופגעהויבן האָט זיך א געלאָף —
 דער מיילדעך האָט דעם מאַלצייט אָפגעשאפט.
 פארשעמט געבליבן זיינען שטיין די טישן,
 געגרייט מיט אלטן וויין און אלדעם פרישן,
 באַלאָדענע מיט פיירעס פונעם לאַנד,
 וואָס ווייט ארום דעם לאַנד מאכן באַקאנט;
 מיט שמעקעדיקן אייל, וואָס מיט זיין דופט
 פארשטאַפטערהייט פארשיקערט ער די לופט;
 מיט האַניק אינעם וואַקס און האַניק — אָן אים,
 וואָס אין זיין לויטערקייט קוקסט אָן דיין פאַנעם;
 מיט פלייש — אין פעטס געקאַכט, אף קויל געבראַטן —
 נאָך יעדן גוסט, אף קיינעם אָנצובאַטן...
 די טישן האַבן פוסט געמאַכט די שטאַך,
 און איצט — אף אָט דעם אלעם שטויב טוט פאַלן...
 פארשעמטע שטייען זיי, די שפּינזער, וויינער,
 און יעדערער אין דער מאכשאַווע זיינער —
 פארטיפט, פארטאַן — ס'איז שווער אפילע גלויבן;
 דער מיילדעך האָט פון אַרט זיך אופגעהויבן.
 דאָס דינסט האָט אין דער ווייט געשיקט א רוף, —
 און ס'איז דער מיילדעך אף זיין פערד ארוף...
 דער מיילדעך איילט, ער יאָגט, נאָך אים — די דינער.
 דער לעבעדיקער צוג — ווערט לענגער, דינער,
 דער שטויב — ער וואַלקנט זיך פון ביידע זייטן.
 און מיטאַמאָל — באם סאַמע וועג, פונווייטן,
 זיך עפעס גרויט דאָרטן, צי עפעס שוואַרצט?
 א מענטש דאָרט שטייט, צי גאָר א דאָרן שטאַרצט?
 און עפשער שפאַנט עס גאָר דער אלטער — טראָט
 בא טראָט, זיך קערנדיק צוריק אין שטאַט?
 נאָר ס'איז דעם מיילדעך איצטער ניט דערביי,
 און ווי א שטורעם טראָגט ער זיך פארביי.

צי בראָט אים אינווייניק, צי אויבן ברענט?..
 די לייצעס — צוגעשוויסטע צו די הענט,
 דאָס לייב, ווי אין א פלאמענדיקן פעציק,
 די ערד, דאָס פערד און ער — אין לופט זיך שמעלצט, —
 די זון האָט אָנגערייצט אף אים איר היץ
 (פון איר ניט האָבן זאָל ער קיין באשיץ).
 דעם וועג ווען איצטער אים פארלויפט א בליץ!
 א גוסרעגן ווען איצטער פלייצט אראָפ! —
 דערפרישן וואָלט ער אים דאָס לייב, דעם קאַפ,
 אז אין די אויגן זאָל קיין פניער קרייזן.
 אין דער צעגליטער ברוסט — דער אַטעם פריי זיין,
 א שראקסרעגן פארהענגען זאָל די וועגן —
 פון ערגעץ זאָל ניט קומען אים אנטקעגן
 דער זאָג: „פאר דיר און פאר דיין קאוועד-וועגן“.
 און אים מיט הייסערס נאָך דעם פלאם צו קיין,
 אין הארץ — דעם ברענענדיקן צאָרן שטיין, —
 האָט ער ארויסגערופן אין געדאכט
 א שטאַט, וואָס ער האָט זי צו אש געמאכט,
 און צוגעמאַסטן זי צו דער — די ברייט
 און לענג אירע, און ס'איז דער גזאר שוין גרייט:
 פון אַט דער שטאַט — א וויסטע זאָל פארבלייבן,
 ביז ס'וועט אהין א וואָלקן זיך דערקלייבן, —
 דער רעגן טרעפן זאָל דאָרט ברוד און שטיין,
 אף ברוד און שטיין דאָרט זאָלן רעגנס גיין.

דער מייזעך יאָגט און טראָגט זיך, ווי א וויכער —
 ער אַיילט ארויסצוכאפן זיך וואָס גיכער
 פון צווייטן טייל פארפלאַנטערטער געשיכטע
 מיט אַזע טרעפענישן אומגעריכטע,

און אויך אין דריטן טייל — זיך קנאפ פארהאלטן;
אף ניט באגעגענען שוין מער דעם אלטן,
דעם יונג, וואָס ער איז, ווי זײַן פּאָטער, דוּ
און איז מיט ווירדע, ווי א מיגרוים, פּוּל.

נאָר בא א מיינעך — גיי זיך פרווּו דערוויסן.
קאָן זײַן, די שטאַט איז גראָד אָט יענער ביסן,
וואָס אים איז שווער געווען שוין צו פארדייען —
ניט איינצושטינגען און ניט אויסצושפּייען,
ווי טווערט דערציירט אין אָנהייב פון דער מינסע —
נאָך פּרײַער, פאר דער קיניגלעכער רײזע...
און ווייל אײך קאָן דאָס אדץ אייך ניט קאוורן,
קעדיי, מײַן צוהערער, דיך ניט פארפירן —
א סאך, א סאך פון דעם אײך היפער איבער,
און דיר צוליב, צום אויצער כײַ אריבער,
ווייל דאָס איז פון דער מינסע אויך דער סאָף:

די פויערים די צוויי — דערהערט די שטראָף,
וואָס זיי דערווארט פאר זייער גוטן ווילן, —
זיי האָבן גלייך באשלאָסן אָפּצושפּיילן
א שפּיל, וואָס שווער געווען אף דעם זיך ריכטן;
די סיבע פון דער קריג אף צו פארניכטן
און פון די דערנער זיך דאָס ליב פארהיטן —
זיי האָבן טייקעף זייער גאנג געביטן,
און פאר דעם מיינעכס מאכט אף זייער ערד
זיי האָבן ביידע מיטאמאָל דערקלערט:
אז זיי האָבן דעם אויצער אויסגעקלערט,
קעדיי בא זיך אין לאַנד דעם גרויסן מיינעך
באם מאַלצייט־טיש דערמיט צו מאכן פרייעך,
דער אויצער איז א מאַשׂל נאָר, א כאַלעם:
צו זען, וואָס טראכט א מיינעך וועגן שאַלעם.

די מײַסע, ווען דעם מײַצעך וואָרט געראַטן,
פארבלייבן וואָרט פון איר א בלאַסער שאַטן,
און עפשער — גאַר קיין זייכער ניט פארבלייבן, —
נאָר איך האָב זיך אף יענעם וועג פארקלייבן,
די שטאַט געזוכט, צו איר די טריט געצייילט:
א סאך האָט מיר אין גאנג דער ווינט דערציילט,
ניט ווייניק אַנפארטרויט האָט מיר דער דאַרן,
וואָס אים דער מײַצעך איז פארבלייגעפאַרן
און דאַרט זײַן זיכערקײַט און רו פארדאַרן.
נאָר מער פון אַלץ האָט מיר דערציילט דער רעגן,
וואָס גייט פאר רינד, פאר קינד,
פאר ארע

גוטע מענטשנס-וועגן...

און דו, מיין צוהערער, וועסט מיר פארגעבן,
אויב איך — קעדיי די מײַסע אופצוהעבן —
איך האָב א וואָרט פארפעלט און צוויי —
פון זיך דערגעבן.

פּעווראל—מאַרט 1957

די באלאדע וועגן שאַלעם

פון אונטער דוירעס־ברוך, פון אונטער אש און שטויבן
מיר ווילט זיך היינט דאָס שיינע מייסעלע דערהויבן,
דעם כאַלעם, וואָס דער מענטש אמאָל האָט אויסגעקלערט, —
דעם שיינעם כאַלעם וועגן שאַלעם אף דער ערד:

באם שאפן אַדאַמען האָט גאָט צונויפגענומען
צו הויפנס ערד פון אַלע, אַלע טיילן וועלט.
דעם זאמד, ווו ס'גייט די זון, און ווו אים שמידט די קעלט,
פון טייל די דעק, דעם גרונט פון יאמען גיט פארפעלט,
און ס'איז דער שעפער שטארק דערמיט געווען פארנומען.

ער האָט זיך אין אַ ראכועסדיקן טאָל פארקליבן,
אליין מיט אָט דעם זאמד פארשיידענעם פארבליבן,
געקוקט, געטראכט, דערנענט זיך און אָפגעטראָטן,
געייצעט זיך מיט זיך אליין, מיט זיך געראַטן,
זיך צוגעזעצט און צווישן פינגער לאנג דעם זאמד
געזיפט, און צו דער ארבעט צוטרעטן געזאמט.

ער האָט געכוואדיעט אים, געבערגלט און געגלעט,
און אף דער גראט געמאַלט פארפלאַנטערטע געמעלן,
וואָס זיי — גיט איבערכאווערן, גיט אופצושטעלן...
דער זאמד מיט אים זיך רייצט, זיך אין די הענט ער בעט,
נאָר ער איז נאָך גיט גרייט, ער פרוווט זיך קעגנשטעלן,
ווי ער וואָלט שטיין מיט זיך אליין אין אַ געוועט.

פארשעפט דעם ערשטן הויפן און אים אויסגעשאַטן.
ס'האַט א געדאנק אים דורכגעשווארצט זיך, ווי א שאַטן,
אז ניט די זעמדעלעך פון אלע טיילן וועלט
אינ אַט דעם ערשטן הויפן זיינען פאַרגעשטעלט, —
האַט ער זיך אָנגערויגעזט, פול מיט צאר געוואָרן...
און ער האָט דאָך געמיינט, פון דעם איז ער באוואָרנט.

האַט ער די האנט אראָפגעלאָזט ביז סאמע גרונטן,
די פינגער אָפגעשלאָגן אָן דער הארטער ערד,
און ווי א שטורעם וואָלט דעם זאמד פון דעק געקערט —
דאָס אונטערשטע ארוף, דאָס אייבערשטע — פון אונטן,
ווי דורך א וויכער האָט דער זאמד גענומען קרייזן —
א זאמד א זעמדעלע דעריאָגן ניט באווייזן.

דערנאָך, ווען ס'איז זיין צאר און צאָרן שטיף געבליבן —
האַט ער די זעמדעלעך דערנעבן, צונויפגעקליבן,
און צווישן זיינע שווערע דאָנערס זיי צעריבן,
ווי צווישן מיטשטיינער צעמאָרט זיי און צעמישט,
— צעווישן זאמד און זאמד די פרעמדקייט אָפגעווישט,
און ס'האַט א שמייכעלע באַלויכטן זיינע לייפן.

נאָר ווי אין זיין געדאנק האָט קוים גענומען טאָגן —
איז ער געבליבן מיד, א שווייס האָט אים באשלאָגן,
זיך אף די קני געשטעלט, דערנאָך זיך צוגעזעצט,
און מיט דעם שווייס דער זאמד האָט זיך באַפֿיכט, באַנעצט.
געקנאָטן האָט ער פויל, נאָר אינווייניק געברענט,
און ס'האַט די ליים געקליט, געמינטערט אים די הענט.

ער האָט געפורעמט און געקנאָטן און געקלעפט,
מיט בלינדע אויגן און מיט זעעוודיקע פינגער,
די עלטער אָנגעמערקט, דערנאָך געמאכט אים יינגער,
ווען ס'האַט די ליים נאָך ניט געאַטעמט, ניט געלעבט.

און ווען אים אופלעבן איז ער געווען א באלן —
א שרעק, א פאכעד איז אף אים ארופגעפאלן:

אַט דאָס איז אַלץ, וואָס אים אין כאַלעם האָט געדאַכט?
נאָך דעם — געבענקט? מיט דעם — אף אייביק זײַן פאַרבונדן?
דעם הימל אָנגעצונדן אים — א שטערנדיקן דאך,
און אונטער טראַט געשפּרייט אים שמעקנדיקע גרונטן?
און אינעם שעפּערס האַרץ געבליבן שטייט דער שטורעם:
זײַן בענקשאַפט, צי די לײם אין האַנט בא אים זיך פּורעמט?

אַלץ, וואָס דער לײם האָט ער אַזײַן געהאַט געגעבן,
ער נעמט איצט אָפּ בא אים, צי דאָ קומט פאַר א בײַט:
אומענדלעכקײַט ער נעמט און גיט דערפאַר אים צײַט,
אומשטערבלעכקײַט ער נעמט און גיט דערפאַר אים לעבן.
ער פּיט דאָך אין דער האַנט: די לײם באַרײַכערט ווערט,
פון קנעט צו קנעט ער ווערט אַלץ מער באַשווערט
מיט א געהײמער קראַפט, וואָס בײַדן זײ געהערט,
זײ בײַדן גלײַך, און דאָס האָט זײער בונד געשטערט.

צו וואָס האָט ער א גלײַכן שאַפן זיך געמײט?
צוליב זיך איבערכאַזערן? ס'זאָל זײַן א צווייטער
פון אים מיט גאַרניט, נאָר מיט רוים אן אָפּגעשיידטער?
זאָל זײַן, ער איז שוין וואך, זאָל זײַן, ער שלאָפט שוין נײַט,
און גלײַך אַקעגן אים א רײזיק־הויכער שטייט ער...
נאָר ער, אף אַדעם גרײטן קומענדיק א גרײטער,
נײַט וויסנדיק פון ווייִגעבורט, פון וווקס דעם טאַם,
פון סאָף דעם סאָד — ער וועט נאָך שמײכלען, ווי א טאַם.

און אז די איבערכאַזערונג זאָל זיך נײַט מערן —
האַט ער פאַרטראַכט זײַן גרײטע אָפּבײַלדונג צעשטערן.
אַרויסרופן די זון — די זון וועט ברענען הייס
און אויסדעמפן פון לײם דעם לעצטן טראַפּן שווייס,
צי ער אַזײַן וועט אף זײַן טונגל לענגער קוקן —
וועט ווערן זאַמד פון לײם, דער זאַמד וועט ווערן טרוקן

און זיך אף זעמדעלעך באזונדערע צעשיטן...
נאָר דער געדאנק געבליבן איז אינמיטן.

ס'איז אים פארקערפערן זיך ניט געווען באשערט —
איז ער געוואָרן כאַאָס, פינצטערניש, צעשטערונג,
נאָר א געדאנק א נייער האָט זיך גלייך צעשטערנט
פון אַט דער פינצטערניש, וואָס יענעם האָט צעשטערט,
און האָט דעם שעפער צו זיין שאפונג אומגעקערט.
ווייל אנדערש — וואָלט די ערד ניט וויסנדיק פארבליבן
ביז היינט: צו וואָס האָט ער פון איר צוגויפגעקליבן
צו הויפנס זאמד, דערנאָך צעמישט זיי און צעמאַלט?
ער האָט דערמיט מיסטאם געמיינט עפעס, געוואָלט...

אז שפעטער זאָל קיין מענטש, קיין פאָק ניט קאָנען טיינען —
פון זאמד פארשיידענעם געקנאַטענע מיר זיינען;
דער שטאמט פון בארג־שפיצן, און יענער — פון דער נידער,
דער — פון א קוואלן־דעק, און דער — פון יאמען־גרונט.
ער האָט דעם זאמד פון אַע טיילן וועלט פארברידערט,
געשלאָסן פרידן צווישן זיי, און אין א בונד
אן אייביקן אף אייביק זיי דערנענט.
און דאָס איז אַלץ, וואָס ער האָט טאָן געקענט.

נאָר ווי זיין ווילן אין זיין טוונג איז אריבער —
האָט ער, דער שעפער, מער שוין ניט געזאָרגט דעריבער,
זאָ דערהויבנקייט אין אים איז אופגעגאנגען —
אז ער האָט ניט געהאט, וואָס נאָך פון זיך פארלאנגען.
זיין איינזאמקייט אין אים האָט זיך גענומען פעלן,
זיין דראנג — זיך מינערן, זיין אופטו — אים געפעלן;
ס'האָט אים פארשיקערט פון ניצאָכן דאָס גענוס,
ווי גלייך אריינברענגען ער וואָלט אין א רעשוס,
וואָס איז אן אייביקייט פאר אים געווען פארבאָטן,
אריין, דורך גוואלד, דאָס אַרט פארבאָטענע באטראַטן.

ווייל ווען ער וואָלט דורך גוואָלד די גרענעץ ניט געבראַכן,
מיט שטארקן אַרעם ניט געפּלעט קיין ווידערשטאַנד,
וואָלט צווישן זיינע פינגער אויסגערונען דער ניצאַכן,
און ס'וואָלט זיין שאפן ניט געקומען צו קיין שטאַנד.
קיין פּאַרהאַנג איבער דעם ער וואָלט ניט אופגעדעקט,
פאַר אים אַיינ דער סאָד וואָלט בלייבן ניט אנטפלעקט...

און ער האָט נאָך דער אַרבעט זיינער זיך פאַרבענקט,
וואָס שיר איז אַפּ פון אים און ציריק געוואָרן וויסטע.
ער וואָלט זיך אומגעקוקט און גאַרנישט ניט דערוויסט דאָ,
קאָן זיין, אז אויך דעם אַנבליק וואָלט ער ניט געדענקט.
א נאָגעניש און א צעשטרייטקייט וואָלט נאָר בלייבן,
וואָס אין קיין לעבנס־קנופּ זיי ניט צונויפצוקלייבן;
ס'וואָלט עפשער אף א ווייל זיך נאָכאַמאָל צעשפּילן
דער שטורעם מאכטלאָזער פון אויסגעשעפטן ווילן.

און אַנטאַפן זיין אַרבעט האָט זיך אים פאַרגלוסט:
באַרירט דאָס מויל, די פּולבלעקקייט פון ביידע אויגן,
וואָס האָבן נאָך פון ליכט און פינצטער ניט געוויסט,
נאָר ווען ער האָט אריבער זיי זיך אַנגעבויגן —
זיי האָבן ביידע גלייך זיך עפענען געמוזט
און באַד זיך צוגעמאַכט... ווייל אָט דער זעלבער בונד
פון ווילדער זון, וואָס האָט פאַרדאַרבן זיי געזאָלט,
האָט איצט מיט כעסעד זיבנפאַך דערפאַר געצאָלט:
די הויט געברוינט, די באַק פאַרפּלאַמט, באוועגט די ברוסט,
וואָס האָט נאָך פון קיין גרינגס און שווערקייט ניט געוויסט.

צולעצט האָט ער זיך אַנגעשטויסן אומגעריכט
אַן אַדאַמס דלאַניע, וואָס איז ברייט צעשפּרייט געלעגן,
און פון דער דלאַניע אים געקוקט האָבן אנטקעגן
די אַנגעצייכנטע אף איר די לעבנס־וועגן

נאך ניט אדורכגעגאנגענע... און ער האָט גיך
מיט רויגעזדיקן בליק געטאָן אין זיי א לייען;
פון אָט דעם קוק — א שאַרפער ווינט גענומען ווייען
און האָט פארווישט, פארמעקט ביז איינעם — שטריך נאך שטריך.

און דאָס איז ער געווען, דער קוק, און דאָס — דער מיינ;
פון גרייטן שוין גענוג. פון היינט — אליין, אליין
שרייב אָן זיי אף דיין ליב, קריץ אויס אף דיין געביין —
אליין... איז טאקע דאָרט געבאָרן אפן אָרט
דאָס וואָרט „אליין“ — דאָס ערשטע און דאָס לעצטע וואָרט...

און כאָטש דאָס וואָרט האָט קיינער נאָך ניט אויסגערעדט,
איז ער, דער מענטש, אליין געבליבן ליגן האָרען;
ווי שווער די לאַנגע שלאַנג אין הייסן זאמד טוט שאַרען,
ווי אין די ביימער־שפיצן גרינג א ווינטל טרעט.
אף דאָס דערגיין — ער מוז דען עפענען די אויגן?
גענוג דערוף פארכידעשט אופמאכן די ליפן.
ער האָט געפרוווט דאָס גרינגס און שווערס באַנאנד פארקניפן,
און ניט געקענט, און איבערמיד, זיך אויסגעצויגן.

נאָר גלייך, ווי אף זיין האנט דער ערשטער לעבנס־שטריך
האָט ווידער זיך גענומען צווייגן, קריצן זיך —
אין זיך, פאר זיך, — האָט ער, ניט קאָנענדיק באַגרייפן,
וואָס קומט דאָ פאַר, — אפגיך געפרוווט א פויסט פארשטייפן
צום ערשטן מאָל, ווי עמעץ וואָלט געהאט געהיי
דעם שטריך פארקרימען אים, צי אָפּמעקן אפּסניי.

נאָר אָט דעם מענטשנס פויסט, צו קיינעם ניט געווענדט,
איז זייער ווייניק צייט געבליבן א פארשטייפטער.
ס'האָט זיך אין אים א נייע ליידנשאפט צעברענט,
און גרייט איז שוין א נייער שטריך, אן אויסגערייפטער,
געשטויסן מאכן אים פאָרויס דעם ערשטן שפאן,
נאָר ער, ניט וויסנדיק פון קער־פונקטן און וועגן,

ער וואָרט מיסטאם געגאנגען זיך אליין אנטקעגן.
ווען ער וואָרט וויסן נאָר, אז ער איז שוין פאראן.

נאָר מיט דעם ערשטן שפאן פאָרויס, מיט אים באנאנד,
ווי נאָר זײַן פוס האָט פון דער ערד זיך אָפגעריסן,
אף ווידער אַנקומען צו איר — האָט זײַן פארשטאנד
באקומען דאָס געשטאלט פון גלוסטן — און געניסן,
און צווישן ביידע זיי האָט זיך באזעצט, פארקליבן
דער אומרו, וואָס איז דאָרט אף שטענדיק שוין פארבליבן —
אף זיי צו רעגן, וועקן, זיי אף אופצורייצן,
אף צוימען זיי — ס'זאָל איינס דאָס צווייטע ניט פארפרייצן.

די ערשטע גלוסטונג זײַנע איז געווען — גענענען
און אַרץ, וואָס ארום אים, בארינדיק, דערקענען.
און ס'האָט זײַן גלוסטונג זיך פארוואנדלט אין א מוז,
און ס'איז זײַן מוז פאר אים געוואָרן א גענוס,
ווי אין די שפיץ פינגער באהעפטונג וואָרט געלעגן
מיט אַדאָס לעבעדיקס, וואָס קומט אים אָן אנטקעגן.
דערפון געוויסט האָט נאָר דער אומרו, איינער — ער,
וואָס, דאכט זיך, איינער ער האָט אים געבראכט אהער.

זײַן אויג ער פלאַנטערט אים אין פלאַנטער פון די צווייגן,
זײַן פוס — דעם שלאנקן וווקס פון שטאם ניט דאָרט פארבייגיין,
און ווי זאָל ער דעם זאמד, וואָס טוט אין האנט זיך בעטן,
אויב ניט אף קנעטן אים, איז אים כאַטש סטאם א גלעט טאָן,
צעכוואליען אים, צעבערגלען און דערנאָך צעמישן
און שפעטער — מיט דער דאָגניע שאפן א צעווישן.
זײַן היץ, זײַן וואָג, זײַן שוטעפדיקייט צו דערפילן,
א גראַב טאָן טיפער זיך די דאָגניע אַפצוקלין.

נאָר טראכטנדיק, האָט ער אין זאמד געמאָלט א פלאַנטער,
וואָס יענעם דאָרט, אין אָנהייב מײסעלע, דערמאָנט ער.

ער קוקט זיך אום אף זיך, אף ראכוועסדיקן טאָל,
און ס'דאכט זיך אים: ער איז שוין דאָ געווען אמאָל,
ער איז שוין דאָ געווען, נאָר ער געדענקט ניט ווען,
אויך דאָס געמעל, אים דאכט, ער האָט אמאָל געזען.
ווי דעמאָלט, פרייד און צאר אים דאָס געמעל פארשאפט:
וואָס שאפט ער זיך — א גלייכונג, צי א קעגנערשאפט?

און ווייל קיין גלייכן אים איז ניט געווען פון אויסן —
האָט ער זיין אויסגעדאכטע קעגנערשאפט געזוכט
אליין אין זיך... און פלוצעם האָט אים אויסגעזוכט —
דער אומרו אין זיין ברוסט, ער טוט זיך קלאַפן, שטויסן,
ווי אַנזאָגן א שלעכטע בסורע איז ער אויסן;
אז ערגעץ פון באהעלטעניש, פון טיפסטער טיף,
פון יענער טיף, וואָס איינער ער האָט א באגריף,
פון א פארבאָרגעניש א זעמדל איז ארויס —
א פלינקס, א ווירדס, ניט מער א שטויבעלע די גרויס,
א שארפס, א שטעכעווודיקס, אן אָפגעפרעמדטס אזא מין,
וואָס אויסבאהאָלטן האָט עס זיך פון גיין צוזאמען
אין זאמדן-בונד, און ס'איז געראָטן אים אנטלויפן
פון יענעם, דעם פארשעפטן זאמד אין ערשטן הויפן,
ווי אלע טיילן וועלט — געזאָלט זיין פאָרגעשטעלט,
און מיטאמאָל האָט איינס א זעמדעלע פארפעלט, —
זיין אָפגעזונדערטקייט און זייטיקייט פארהיט,
נאָר דאָרט, ווי זעמדעלע צוויי פון רויקן געמיט,
פון רויקן געמיט, אין קריגן ניט געניט,
דאָרט איז דאָס זעמדעלע דאָס פרעמדס געווען אין מיט —
אריין אין מיט און זיי צעקריגן זיך באמיט.
און אלעמאָל. — מיט פרישן ברען און נייעם פלייס
פון בונד די זעמדעלעך אָפגעריסן איינציקווייז.
און האַבנדיק דאָס זעלביקע געשטאָלט און אויסזען,
האָט צווישן אנדערע געמוזט זיין ווירקונג גרויס זיין,
ווייל ווען דאָס זעמדל איז ארויס שוין ניט פארשטעלט,

אין קריג געשטאנען איז דער זאמד פון גאר דער וועלט.
דער אומרו האָט געזען, נאָר אלץ זיך אינגערעדט,
אז ס'וועט בעשאַלעם דורך, נאָר שוין געווען צו שפעט.

און אופגעהויבן האָט אין מענטש זיך א געמיש
פון שיכטונגען פארשיידענע — ניט איינצושטיין,
און אָפגעשאפט געוואָרן איז דער גוטער ווילן,
דער שיינער בונד, וואָס איז אין אים געווען נאָך פריש:
דער זאמד אין גלי דעם גליווער־זאמד זיך קעגנשטעלט,
דער הויפן בארג — געלאכט, געפעלשט אין פלאך פון פעלד,
און שטויב נאָך שטויב זיך העפקערדיק גענומען קרייזן,
א זאמד א זעמדעלע — די שאַרפקייטן באווייזן,
מיט גאר דער פרעמדקייט, וואָס פארבליבן אין די זעמדעלעך,
מיט אלדי „איכעלעך
פון יעדער שטויב פערנעלעך,
ווי זיי וואָלטן גאר קיינמאָל זיך ניט אָנגעקערט,
ווי ניט געהויפט פון איינער און דער זעלבער ערד.

און ווילן די צייט געווען איז דעמלט קוים צעטיילט
אף נאכט און טאָג, אף קורצע רעגעס ניט צעברעקלט, —
האָט קיינער נאָך ביז היינט פאר קיינעם ניט דערציילט:
ווי לאנג די זעמדעלעך — זיך געשפיצט און זיך גענעגלט,
ווי לאנג אין אים געדויערט האָט דאָס ברויגעז־שפיל...
נאָר איינס פאר יעדערן זאָל ווערן קלאָר אין ווילן:
אז ווי דאָס פרעמדע זעמדל איז אריין אין קראפט
און ס'איז דער שאַלעם־בונד געוואָרן אָפגעשאפט, —
איז ווי א כאַלעם אים געקומען אין געדאכט
א גליקעכער געדאנק, וואָס ער האָט ניט דערטראכט
ביז סאָף, נאָר אין זיין אָנהייב איז געוועזן שאַלעם...

...און דאָס, מיר דאכט, דערציילן איך פארשפאַר,
אז דורכגעגאן פון דעמלט זיינען דאָר נאָך דאָר,
און ס'איז זיין כאַלעם אלץ נאָך ניט געוואָרן וואָר...
...און אז דאָס מייסעלע זאָל ניט פארגעסן ווערן —
איז לאַמיר פונעם שאַלעכץ אויסשיידן דעם קערן
און גלייך פאר אלע טיילן ערד אים לאָזן הערן.
און איך וועל גליקלעך זיין, אויב ס'ווען מינע רייד
א האָר דערנענטערן דעם כאַלעם צום באשייד,
ווייל עפשער איז גראַד אונדז דערלייזן אים באשערט —
דעם שיינעם כאַלעם וועגן שאַלעם אף דער ערד.

אוווגוסט—דעקאבער 1956

שמועל האלקין און זיין לעצטער בוך

און דאָס איז זי, די זאָרג, וואָס כּהאַב פּאַרבאַרגן,
ווייל זיך אליין כּיבין ענטפּערן ניט גרייט,
זי וועט מען אין מיין ליד דערקענען מאָרגן
מיין גרויסן הינטן מיט אלע זיינע זאָרגן
און מיט זיין קאַרג־אַרויסגעזאָגטער פּרייד...

ש. האַלקין

שמועל האלקין שטאמט פונעם יידישן שטעטל ראַהאַטשאָו אין ווייסרוסלאַנד. ער איז געבוירן אין 1897 און איז געווען דער ניינטער אין געזינג! קאָן מען זיך שוין פאַרשטעלן, אז אין קיין מילך און האַניק האָט ער זיך ניט געבאַדן, ווייל קיין „מאייאַנטקעס, פעלדער און ״וועלדער״ האָבן זיינע עלטערן ניט פאַרמאַגט. די איינציקע יערושע, — שרייבט האַלקין, — וואָס איז פאַרבליבן „פון זיידעס און עלטערזיידעס“, איז געווען: „א שיינער ניגון, א גוטער נאָמען, א טיפּוויגיק מוסערהאַסקלדיק שפּריכוואָרט, א ווונדערלעכע געשיכטע, וואָס איז אין דער מישפּאַכע איבערגעגאַנגען פון דאָר צו דאָר, פון מויל צו מויל... א רייכע, א שיינע יערושע“¹.

---

¹ ש. האַלקין, אויטאָביאָגראַפיע (דער רוסישער טעקסט פון דער ביאָגראַפיע איז אַרײַן אין דער אויטגאַבע פון גאַסליטיזאַט אונטערן נאָמען «*Советские писатели. Автобиографии*». דער יידישער טעקסט איז געדרוקט געווען אין „מאָרגן־פּרייהײט“, ניו־יאָרק).

מיט דער דאזיקער רייכער און שיינער יערושע האָט זיך האַלקין, א צוואַנגיקאַריק באַכערל, געלאָזט אין וועג. דאָס איז געווען ניט קיין לייכטער וועג: אין לאַנד האָט גע- פלאַקערט דער בירגערקריג. ער איז געקומען קיין קנעז, וווּ ער האָט געטרוימט זיך לערנען מאַלעריי, דערנאָך קיין יעקאטערינאָסלאַוו. דאָרט האָט ער זיך באַגענוט מיט א ריי דיכטער און געשאפן זיינע ערשטע לידער, צווישן זיי אויך א העברעישע רעוואַליר- ציאָנערע ליד, געווידמעט דעם ערשטן מיי ("לראשון למאיה"). אין 1920 האָט האַלקין אָפּ געדרוקט זיינע ערשטע לידער אין דער צייטונג "קאָמוניסט".

פון דזיעפראָפּעטראָוסק איז ש. האַלקין אוועקגעפאַרן קיין מאַסקווע. אָבער זיין ערשט ביכעלע "לידער" (1922) איז נאָך דערשינען אין קנעז, אין דער זעלבער סעריע פון קאָאָפּעראַטיוון פארלאַג, "ווידערוויקס" (קליינע ביבליאָטעק "ליריק"), וווּ עס זיינען דערשינען די ערשטע ביכעלעך פון ארן קושניראָוו, איציק פעפּער, ליפּע רעזניק, מוישע כאַטשעוואַצקי, אוראָם וועלעדניצקי, אי. שויכעט, מ. שאַפּיראַ און אנד. דאָס זיינען געווען נאָך ווייט ניט קיין רייפּע, נאָך ניט קיין זעלבשטענדיקע לידער, עס לאָזן זיך באַזונדערס פילן אין זיי געוויסע סימבאָליסטישע איינפלוסן, פון וועלכע עס זיינען ניט פריי געווען דאָסראָוו דעמלטיקע יידישע דיכטער פון קנעז. וועגן דעם דאָזיקן ערשטן ביכעלע שרייבט האַלקין אין זיין דערמאָנטער אוטאָ- ביאָגראַפיע:

"אויב... פאר האַפּשטיינען איז זיין ערשט בוך "ביי וועגן" (ווי פאר לייב קוויטקאַ זיין בוך "טריט" און פאר פּערעץ מאַרישן "שוועלן") געווען די גרויסע זיכערע שיה, וואָס האָט דורכגעשניטן א נייעם וועג פאר דער דעמלעט נאָך יונגער יידישער סאָוועטישער פּאָעזיע, וואָלט איך מײַן ערשטע זאַמלונג "לידער" פאַרגליכן מיט א קליין שיפּל, אין וועלכן מע האָט מיך אָפּגעפירט פון ברעג אינמיטן יאם און געזאָגט: אַט דאָ שפּרינג ארויס און שוויים..."

שפּעטער, נאָך זיין גרויסער און רייכער אייגענער דערפאַרונג, קומט האַלקין צום אויספיר, אז "דער גרעסטער, אַריגינעלסטער דיכטער הייבט ניט אָן פון זיך אליין, אין דער אָדער יענער מאַס הויערט אף אים ווי יערושע פון די פּרוערודיקע דוירעס שעפּער... איצט וואָלט איך אליין, גיכער ווי אן אנדערער, געקאָנט אָנווייזן אף אייניקע ליטעראַרישע שפורן בא מיר, וועלכע זיינען, צום גליק, געווען פאר מיר מאַלבראַכעדיק. אזעלכע אופוירקלעך וואָלט איך אָנגערופן עטלעכע, וועלכע האָבן געלעבט אין פאַר- שיידענע לענדער און אין פאַרשיידענע צייטן: פּושקין און געטע, טויטשעוו און באַראַטיני- סקי, איבן גאַביריאָל פון שפּאַניע און די אלטע כינעזישע ליריקער, טאַגאַר און יעהודע האַלמיווי, אָמאַר כאַיאַם און מאַיאַקאָוסקי"¹.

¹ „אוטאָביאָגראַפיע“.

האלקין האט גוט געקענט די העברעישע ליטעראטור פון אלטערטום. די ווירקונגען פון אַט דער ליטעראטור לאָזן זיך פילן סײַ אין דער מעטאָפּאָרישקייט, סײַ אין דער פּאָעזי טישער שפּראַך פון זײַנע לידער.
האלקיןס ערשטער לערער איז געווען זײַן עלטערער ברודער, וועגן וועלכן ער דערציילט אין דער אוּטאָביוגראַפיע. איך אין האלקיןס ליד „א בריוו פון א פאסטעך“ דערמאָנט ער אים:

...ער שרײַבט: כּ״האַב באקומען דעם בויגן,
ווי איך בין באשריבן אין גראמען;
דערבײַ איז געזעסן די מאמע,
געלאכט און געווישט זיך די אויגן.

דו האָסט דאָרט באשרײַבן פארגעסן,
אז איך האָב געלערנט זיך דיכטן,
ניט איין מאָל איך פלעג זיך פאריכטן
און צושרײַבן אייגענע פּערזן...

(זשורנאל „שטערן“, 1934, נומ. 10).

האלקין רעדט ניט בלויז וועגן ליטערארישע איינפלוסן, נאָר אויך וועגן לעבנסווירקונגען, — פון מענטשן פון זײַן דאָר, פון געזעלשאַפּטלעכע פּערזענלעכ־קייטן און פּאַרטיי־טוער, פון זײַן אייגנאַרטיקער דערציִונג און שטייגער אַוואָ. דער „טרויער־צוג“ פון די פלייטיים פון דער ערשטער וועלט־מילכאַמע איז אים אַרײַנגעפאַרן „גלײַך אין הארצן און אין מויעך ארײַן, ווי שוין די ערשטע פּור וואָלט מיטן די של געגעבן א זעץ אין דער ברוסט און געעפנט דאָרט דעם טויער און דורכגעלייגט א וועג פאַר גרויסע מענטשלעכע לײַדן...“¹

אזעלכע און נאָך גרעסערע „טרויער־צוגן“ איז האלקינען אויסגעקומען צו זען אויך א סאך שפּעטער — אין דער צײַט פון בירגערקריג, באזונדערס אין די גרויזאַמע יאָרן פון דער צווייטער וועלט־מילכאַמע. אף די אלע אומגליקן און מענטשלעכע לײַדן האָט זיך אָפּגערופּן דער דיכטער...

האלקיןס צווייטע גרעסערע זאַמלונג „ווי און מוט“ (1929) איז שוין מער רײַך און זעלבשטענדיק, כּאַטש דער דיכטער איז זיך מוידע, אז אויך אין דעם בוך האָט ער נאָך „געבלאָגנזשעט“.

דער נאָמען פונעם בוך איז, ווי באוואוסט, „אַנטלען“ בא האַפּשטיינען — פון זײַנער א שורע „ווי און מוט איצט קאָן איך ניט צעטיילן“. פאַרשטייט זיך, אז דאָס איז ניט

1 דאָרט.

בלויז א שורע — דאָס איז א גאנצע גאמע פון געפילן און געדאנקען, וועלכע האָבן דאן באהערשט א ריי דיכטער נאָך די פאָרגאַמען אין אוקראינע און ווייטרוסלאַנד. דער נאָמען אײן זאָגט זייער א סאך וועגן דעם כאראקטער פונעם בוך. דאָ איז פאראן אן אָפטייל „1923“, וואָס האָט ארויסגערופן שארפע דיסקוסיעס. אהער איז אריין אויך די פאָעמע „ווי און מוט“, וועלכע איז דער לייטמאָטיוו פונעם גאנצן אָפטייל.

נאָר ווי עס טרעפט אָפט אין אזעלכע פאלן, האָבן אייניקע קריטיקער, אין פאָלעמישן אזארט, צוזאמען מיטן וואסער ארויסגעוואָרפן אויך דאָס קינד. מע האָט וואַנגאנצן „פאר-זען“ די גרעסטע מערהייט לידער פון דער זאַמלונג, וועלכע זינגען ווייט פון סקעפטיציזם און ייעש, פון נאַציאָנאַליזם; פריי פון וועלכע נישטאזי וואקלונגען און ספייקעס אין דער ליכטיקער צוקונפט פון אונדזער לאַנד. אין די דאָזיקע לידער הערשן מונטערע און מר-טיקע מאָטיוו, ליכטיקע און פריידיקע פארבן. זיי באַזינגען דאָס שעפּערישע פרידלעכע לעבן, די סאַציאַליסטישע בויונג, ליבע, נאטור.

אין דעם זעלבן בוך איז אַינגעשלאָסן א ציקל לידער אונטערן נאָמען „געפאר“. דער דיכטער איז טיף אופגעבראכט קעגן די פארביסענע סאָנים פון דער סאָוועטנאכט און רופט צום אקטיוון קאמף קעגן די אמעריקאנישע און ענגלישע אימפעריאַליסטן. ער טרעט ארויס קעגן די מיליטאַריזם און דער וועלכע שטערן אונדזער פרידלעכע כער בויונג.

איינער פון די אינטימסטע און דינסטע ליריקער, א פאָעט, וועלכער איז געקור-מען אין דער ליטעראטור „מיט א בראַכע אף די ליפן“, וועלכער האָט זיך אין זיין ערשט ביכעלע „געקלאַגט“, אז ער „קאָן נאָר בענטשן“, געפינט האַלקין שארפע, שניידדיקע ווערטער קעגן די סאָנים:

אַלעמאַל איך נעם זיך פארן ביקס,
אַלעמאַל איך נעם זיך פארן מעסער —
אז אומעטום, אז רעכטס און לינקס,
איז איינס פון אנדערן נישט בעסער.
אז וווּ איז ערגעץ דאָרט ניריאַרק,
און וווּ געוועלטיקט ערגעץ טשעמבערלען דאָרט —
איז אומעטום דער זעלבער שאַרף
פון גאנג פון בלוטיקן אריבער לענדער...

די ליד איז דאטירט 1926. שפעטער האָט האַלקין אהער אריינגעשטעלט נאָך א וויכ-טיקע סטרופע:

מע וויל אונדז אומווארפן אינמיטן גאנג,
מע וויל צעשטערן אונדז די רו און פריידן —

אז גרויל אמאָליקער, וואָס איז פארגעסן לאנג,
זאָל קומען ווידער.

(„דער בוים פון לעבן“, 1948, ז. 91).

האלקינס בוך „קאָנטאָקט“ (1935) איז שוין אינגאנצן געווענדט פאָרויס. ווי א מאַטאָ
צום בוך גייט האלקינס באווייזטע ליריש־פילאָסאָפישע ליד — „דאָס גלאָז איז דורכזיכטיק
און רייז“, וואָס איז, אייגנטלעך, אן איבערגעדעכטער טראַדיציאָנעלער מאָשל. די ליד
איז אָבער אינגאנצן אין „קאָנטאָקט“ מיט אונדזער היינטיגייטיקייט, זי איז געווענדט קעגן
עגאָצענטריזם און אינדיווידואליזם און שליסט זיך איין אין אונדזער ווירקלעכקייט, זייענדיג
דיק פארבונדן מיט דער „גאנצער ערד“, „מיט דער גאנצער וועלט“, מיטן „ארבעטס־פאָלק“:

דאָס גלאָז איז דורכזיכטיק און רייז, —
דו זעסט דורך דעם די גאנצע וועלט:
ווער עס וויינט און ווער עס קוועלט.
נאָר ווי דו האָסט איין זייט פארשטעלט
מיט זילבער־פאָר, וואָס האָט די ווערט
א גראַשן געלט, צי עטוואָס מער, —
פארשווינדט פון אויג די גאנצע ערד,
פון ריינעם גלאָז א שפיגל ווערט,
און ווי דער שפיגל זאָל זיין רייז —
דו זעסט אין אים נאָר זיך אליין.

(„קאָנטאָקט“)

האלקיין ווערט דער דיכטער פון טימע מענטשלעכע איבערלעבונגען, פון פילאָסאָ־
פישער באזיניקונג פונעם ארום. מייסטערהאפט ווערט זיין ליריק, מיט סאמע קאָמפלי־
צירטע עמאָציעס ווערן אָנגעזעטיקט זיינע פּרעכטיקע דיכטערישע מיינאָטורן, צאָרט און
טרעפלעך קלינגט דאָס פּאָעטישע וואָרט. די פּערזענלעכע, לירישע, סאמע אינטימע לידער
זיינען איצט פארוועבט און פארבונדן מיטן גאנצן ארום, און פארקערט — די אלגעמיינע
טעמעס און מאָטיוון זיינען אין פולסטן קאָנטאָקט מיטן אייגענעם „איך“ פונעם דיכטער:

דיינע טרוימען טוען באַנק דיר?
האַסט דערזען אין פלייש און בלוט זיי?
ס'איז די ראַד פון רעוואָלוציע
נאָך קיינמאָל פעסט אווי געגאנגען?..

(ז. 36).

אָדער:

ס'איז דיין פרייד צו דיר געקומען
אין א ווינטער־טאָג א ליגדן,
מיט געזאנג און פרישע ווינטן
דיך בא טשאַפּרינע גענומען

און ארויסגעפירט פון ווענט ויך,
און דרך מיטגעשליעפט אין גאסן,
אף דיין שטערין אפן בלאסן
וויפל שיינע פרייד געווען דאן!

(ז. 35.)

אין דער ליד „ס'איז פילבאר די וואַגשאַל...“, געווידמעט מיכאַעלסן, זינגען פאראן
אזוינע עמאַציאָנעל־אַנגעזעטיקטע שורעס:

עפשער צו טייער עס קאָסט דאָס געווינס,
און בלינדקייט פון הארצן איז פרוכטבארער אָפטמאַל,
נאָר גוט, וואָס דאָס הארץ שטייט שוין מער ניט צו דינסט
בא וואַגשאַל מיט בלינדקייט געשטראַפּטער.

(ז. 39.)

האַלקין וויל שוין מער ניט זיין א בלינדער קנעכט באם הארצן, און כאָטש „צו
טייער עס קאָסט דאָס געווינס“, דערפאר איז עס שוין מער ניט בלינד, נאָר צייכנט זיך
אויס מיט קלאַרקייט און זיכערקייט אין דעם שווער דעראַבערטן און דערגרייכטן.
אַט אזוי איז איצט „רייף און צייטיק געוואָרן“ האלקינס ליד, וואָס האָט „לאנג זיך
געלייטערט, געקלאָרט...“

האַלקין איז אן עכט נאציאָנאַלער דיכטער. ער איז אַבער ווייט פון נאציאָנאַליזם. ער איז
גוט באקאנט מיט דער געשיכטע פון זיין פאָלק און ער באזינגט זינע פראַגרעסיווע,
העלדישע טראַדיציעס, זיין איצטיקן קאמף קעגן פאשיזם און אימפעריאַליזם.
ווי א סאָוועטישער דיכטער, איז האַלקין זייער פילבאר צו דער סאַציאַלער פראַבלעם,
און זי שטייט בא אים שטענדיק אפן ערשטן אָרט.
שוין אין זיין פרייקער פּאָעמע „זיבן“ (1924) זינגען דאָ בא האַלקינען אזוינע אַר־
גאנישע פאר אים שורעס:

...צייטנווייז טראכט זיך — א ייד מיט א יידן —
נאָר עפעס געשען איז — און עפעס פארשידן.

1 „דער בוים פון לעבן“, ז. 208.

עמעס, דערווייל איז עס נאך אויסגעדריקט ווי א ניט דרייסטע „האשאַרע“ וועגן די סאַציאַלע ווידערשפּרוכן אויך „בא אונדז יידן“.
אַבער אין זײַן ווייטערדיקן שאפן איז שוין דער דאָזיקער „עפעס“ באם דיכטער א ביו גאָר דײַטלעכער.

בא האלקינען וועט איר טרעפן א סאך טראדיציאָנעלע אסאַציאַציעס, פאַרשטעלונגען און אלעגאָריעס. זײַן שפראך און מאניר זײַנען פאַלקסטימלעך-בילדערישע, „געפעסטעטע“ (לויט זײַן אייגענעם אויסדרוק) און דערהויבענע, נאָר דאָסראָו קלאַרע און צוטריטלעכע. ער דרייט זיך ניט ארויס פון שארפע נאציאָנאַלע פראַבלעמען, אָבער ער גיט זיי א ריכטיקע דיכטערישע אינטערפרעטאַציע.

אין האלקינס ווייטערדיקן שאפן קאָן מען ניט זעלטן טרעפן איבערפון מיט מאיאָ-קאָוסקיס דיכטונג, מיט זײַן פאַעמע „Хорошо“ און אנדערע, נאָר אים אינטערעסירט ניט די אויסערלעכע פאַרם — די אויגערופענע שורעס „לייטערלעך“ (כאַטש בא אים זײַנען פאַראן אויך אזעלכע עקספּערימענטן), נאָר די אייגנארטיקע דיכטערישע באזינגונג פון דער ווירקלעכקייט, די פיייקייט אקטיוו זיך אריינצומישן אין לעבן, די ברייטע טעמאַ-טיק, פאַליטישע פאַרשאפטקייט און צילגעווענדטקייט. האלקיין רופט זיך אָפּ אף די וויכטיקסטע געשעענישן פון פאַליטישן און געזעלשאפטלעכן לעבן, פון סאָוועטישן שטייגער. אין דער זאַמלונג „פארן נייעם פונדאמענט“ שרייבט ער:

כאווירים, כיועל אייך דערציילן היינט פראַסט
(א כאווער איז דער, וואָס עס פילט מיך היינט מיט),
ווען כיקען זיך באפרייען פון ריטם פון ליד,
וואָלט איך אף אן איינפאכער שפראך זיך צעלֶאָזט.

אייניקע ראפּישע קריטיקער האָבן געשטויסן האלקינען, ווי א ריי אנדערע דיכטער, אפן וועג פון גרילצנדיקער דעקלאראטיווקייט. אָט די קריטיק האָט זיך אָפּט געסטאַרעט אָפּטרייבן דעם דיכטער פון אַלדאָס קאָנקרעטע, נאציאָנאַלע, געפרוּווט קינסטלעך באגרע-נעצן די מאַטיוון פון זײַן אַרגאנישן שאפן. דאָס בוך „פאר דעם נייעם פונדאמענט“, וועלכן מע קאָן באטראכטן ווי אן איבערגאַנג-עטאַפּ אין האלקינס שאפן, ליינט טאַקע פון אזא איבעריקער דעקלאראטיווקייט, באשרייבערישקייט.

זי ליקווידאַציע פונעם „ראפּ“ און די קאָנסאַלידאַציע פון דער סאָוועטישער לייטע-ראטור, וואָס איז פאַרבונדן מיטן ערשטן שרייבער-צוזאַמענפאַר, האָט זיך פאַזיטיוו אָפּגע-רופן אויך אף האלקינס שאפן. אין זײַן ליד „דאָס באפרייטע האַרץ“ (1939) ליינענען מיר:

קינדער און יוגנט און עלטערע לייט,
קוקט זיך צו בעטער און שטרענגט וואָס געהער אָן.

בליציק וועט זיין איצט פון צייטן די בייט,
אפגיין וועט יענער, וואָס שטייט אָן אַ נייט.
וויל איז צו דעם, וואָס ווער צייט וועט געהערן.

אָדער אזא מין לאַקאָנישע, פּילאָגנדיקע ליד:

לייג צו דעם אויער צו דער הוילער ערד,
ווי שווער זיך דרייט די ערד — האָסטו געהערט?
לייג צו דעם אויער צו מיין האַרצן — הערסטו, דאָרט קוועלט,
דאָרט דרייט זיך אויך, דאָרט גרייט זיך אויך אַ נייע וועלט.

(„דער בוים פון לעבן“, ז. 158)

* * *

האַלקינס גרויסער טאַלאַנט האָט זיך גאָר שטאַרק אַנטפּלעקט אין די נאַכמילכאַמערדיקע
ווערק. דער נאַכמילכאַמע-פּערזאָן איז, ווי באַוווסט, געווען זייער אַ קאַמפּליצירטער פּאַר
די נאַציאָנאַלע ליטעראַטורן. די היטלערישע אינוואַזיע האָט באַ אַלע פעלקער פּאַרשאַרפט
די נאַציאָנאַלע געפילן. די סאָוועטן-רעגירונג, די קאָמוניסטישע פּאַרטי האָבן געשאַנעוועט
און אָפּגעהיט די דאָזיקע געפילן פּון נאַציאָנאַלער זעלבסטווינדע און די פעסטע טראַ-
דיציעס פּון פּראָלעטאַרישן אינטערנאַציאָנאַליזם. האַלקין האָט אויך נאָך דער מילכאַמע
ניט אַינגאַריט ווי שאַרפע פּראַגן פּונעם פּאַלקס-לעבן. די מאַטיוון פּון „וויי“ האָבן זיך
ווידער באַווין אין זיין שאַפן. אין זיינע נאַכמילכאַמערדיקע קלאַסישע לידער און פּיעסן
זוכט ער און געפּינט אַ ריכטיקע לייזונג פּון די קאַמפּליצירטסטע פּראַגן. ווי אין דער
יאַגנט, איז ער ווידער געווען „פּול ווי אַ מילגרויס“ מיט ליבע צום מענטש און צו דער
נאַטור, מיט האַפּענונגען און טרוימען, מיט גרויסע פּריידיקע דערוואַרטונגען...
די צוויי נאַכמילכאַמע-ביכער, וואָס האַלקין האָט אַרויסגעלאָזט אין ייִדיש, טראַגן זייער
באַרענדיקע און כאַראַקטעריסטישע נעמען: „ערדישע וועגן“ (1945) און „רער בוים פּון
לעבן“ (אויסגעוויילטע ווערק, 1948). דאָס זיינען ניט קיין צופּעליקע נעמען. קיינמאַל
איז האַלקין ניט געווען אזוי נאָענט צו דער ווירקלעכקייט — צו די „ערדישע וועגן“ און
צום לעבעדיקן לעבן, ווי איצט, נאָך דער מילכאַמע.

אין זיינע פּילצאַליקע נאַכמילכאַמערדיקע לידער, באַלאַדעס און פּאָעמעס באַהאַנדלט
האַלקין פּאַרשידענע פּראָבלעמען — סײַ פּון דער היינטיגקייט, סײַ פּונעם ווייטן אַמאַל

¹ אונטערן זעלבן נאָמען, אין דעם זעלבן יאָר, איז דאָס בוך דערשינען אויך אין רוי-
סיש. דערנאָך זיינען דערשינען אין רוסיש נאָך דריי גרעסערע און קלענערע זאַמלונגען אַל-
טע און נייע לידער האַלקינס, דערין צוויי זאַמלונגען נאָך זיין טויט. אַ ריי לידער אין רוסיש
און ייִדיש זיינען פּאַרעפּנטלעכט אין די סאָוועטישע זשורנאַל „נאַווי מיר“, „סאָוועטיש
היימלאַנד“ און אַנד.

און פון דער אייביקייט (ליבע, טויט). אף די אלע פראגן, וואָס באומרויִקן דעם דיכטער, זוכט ער און געפינט אן ענטפער אין דער מארקסיסטיש־לענינישער פּילאָסאָפּיע פון דער געזעלשאַפט און נאטור, אין דער סאָוועטישער פּראָגרעסיווער וויסנשאַפט, אין אונדזערע גרויסע אידעאלן. פאראן בא אים אויך אַזעלכע פּראָבלעמען, וועלכע ווערן אין זײַן דיכ־טונג בלוז געשטעלט, אָבער ער אײַלט זיך נישט צו געבן אף זיי א קאטעגאָרישן ענטפער. ער ווייסט נאָר, אז דאָס איז „דער בויס פון לעבן“, און דאָס איז שוין גאנץ גענוג. אזא איז זײַן ליד „געהיימע וועגן“:

געהיימע וועגן האָסטו אויסגעצײלט,
וואָס זייער שפור פּאַרבלײבט פון אויג פּאַרהוילן;
דער וועג פון שלאַנג אף פּע־דונשטיין אף הוילן,
א צווייטן פּע־לדו, ווען זי האָט אויסדערווײלט;
אין יאם — דער וועג פון לײכטן זעגלשיף;
דער שפור פון פּוילגלפּלי אין הימל־טיף.
נאָר מער פון אלץ פּאַרהבלײבט פאַר דיר א וונדער —
דער וועג פון וואָס צו פּרוי — אים צײלסט באַזונדער.
און איך וואָלט דיך אף נאָך א וועג געפּרעגט,
וואָס וועלן כּוואָלט, נישט ווערן זאָל פּאַרמעקט
דורך שטויב פון טאָג און נישט דורך ווינט באַנאכט, —
דער וועג, וואָס פּאַנגט זיך אָן אין מיין געדאַכט,
קרייזט דורך א וועלט און גליקלעך לאָזט זיך אויס
אין אַט דער ליד — א פּינגער־שפּאַן די גרויס.

(„סאָוועטיש היימלאַנד“, 1963, נומ. 1, ז. 70)

האַלקינען איז אין א געוויסער מאָס אויסגעקומען צו דערזאָגן אויך דאָס, וואָס א ריי פון זײַנע מיטצײטלעך האָט נישט באוויזן צו דערזאָגן. דאָס זײַנען אייניקע נייע לידער־סאַכאַלען, וועלכע זײַנען פּובליקירט געוואָרן שוין נאָך זײַן טויט. אַט נעמט, אשטייגער, זײַנע לידער אַני־מימינס, געשריבן אין דער כאַראַקטעריסטישער פאַר אים בילדערישער און געדאַנקלעכער מאַניר. איינע פון זיי הייסט „טרייהייט“:

נישט לויט איר לענג און ברייט מע מעסט די שיף,
און אויך נישט וויפל וואָלקנס שוואַרצן רויך
זי הויכט ארויס פון זיך אין בלויער הויך, —
נאָר וויפל ס'דריקט איר לאסט די יאַמען־טיף.

און כאָטש איר מאַס, איר איינגעשטעלטע גרויס
איז וויפל יאמ'וואסער זי שטויסט ארויס, —
מיין מאַס פאר איר פארבלייבט: ווי טריי, ווי לאנג
די שיף — זי היט איר לאסט פון אונטערגאנג.

(„פאלקס־שטימע“, 1960)

אַט אין אזעלכע געצייטע שורעס האָט דאָך האַלקין געזאָגט קימאט אלץ, מיט וואָס
ער אליין און מיר אלע האָבן געלעבט און געאַטעמט. דאָ האָט איר סײַ די „וואַלקנס
שוואַרצער רויך“ און סײַ „ווי טריי, ווי לאנג די שיף — זי היט איר לאסט פון אונטער־
גאנג“. דאָס געהערט דאָך אויך צו „דעם בוים פון לעבן“, צום סאמע איקער.
אַט שוין פון די עטלעכע לידער, געהרוקט נאָך זיין טויט, זעט זיך ארויס גאנץ
האַלקין — אַט אזא, ווי ער האָט זיך אויסגעפורעמט פאר די שווערע און העראַישע יאָרן
פון אונדזער זיין.

אין א צווייטער ליד פון „א פינגער־שפאן די גרויס“ — אכט שורעס — דערציילט
אונדז דער דיכטער זייער דייטלעך, אף וועמען עס האלט זיך „אונדזער שיינער ביניען“:
„אף ליר, אף מיר, אף אונדז — באקאנטע, אומבאקאנטע, אף די, וואָס זייער רום פון
טאָג צו טאָג פארדינען, אף די, וואָס בלייבן שטיל און קיינמאָל ניט דערמאָנטע“, פאר
זיי „דאָס לעצטע גיסטו אָפּ — דו גיסט אוועק דאָס לעבן“. דער דיכטער צעזינגט זיך
וידער וועגן גרויסער ליבע און גלוסטונג צום לעבן:

איך בין מיט גלוסטונגען, גלייך ווי א מילגרוים, פול,
ווי יעדעס קערנדל פארגעמט זיין נעסט און גוול.
נאָר צווישן אלע זיי הינט קענטלעכער איז מיר
דאָס גלוסטונג־קערנדל, וואָס שטארק דערמאָנט אָן איר, —
אָן רער, וואָס צוליב איר אויך אַדאַמען דערמאָנט,
און רופן כאווע זי, צי אנדערש, ווי דו קאָנסט.

געווען פאר איר ביסט גרייט זיך אויסשניידן א ריפ,
און אלדי פייניקונג צו אָנעמען פאר ליב.
פאר איר פון קינדווייז אָן א הייכל האָסט געבויט,
וואָס ענדיקן וועסט אים א רעגע פארן טויט.
אפילע איצט איך וואך, ווען ס'זינקט אין שלאָף די וועלט, —
א שטיינדעלע איך וויד, וואָס צום געבייט נאָך פעלט.

אזוי האָט געקענט וואָגן בלוין האַלקין! פאר אים איז כאַראַקטעריסטיש די דאָזיקע
„קייטלידקע רעאַקציע“, די אדיי וויקלט זיך פאנאנדער און קאָנקרעטיזירט זיך אין אלץ

א ברייטערן קרייז עמאָציאָנעל־אַנגעלאָרענע געדאַנקען, מאַטיוון און בילדער. דער פינאַל קומט, ווי א לאַגישער אויספיר, וואָס שליסט און פאַרסאַכאַקלט די גאַנצע ליד. האַלקין שעפט, ווי באַוווּסט, סײַ פון די טראַדיציאָנעלע ייִדישע מעקווירים און סײַ פון דער אייראָפּעיִשער פּאַעזיע און ליטעראַטור (זע זײַן ציקל לידער „פון רו און אומרו“ אין בוך „דער בוים פון לעבן“). אָבער דורך אלץ און אלעמען געפּינט ער דעם וועג צו זיך — צו דעם אייגענעם „וועלט־באַשאַף“, צו זײַן אייגענער דיכטערישער וועלט, וואָס איז פון קיינעם נישט אָפּגעפּרעמדט.

אין דעם זײַן איז זייער אַנשוילעך זײַן ליד פונעם דערמאָנטן ציקל, א ליד, וואָס הייסט טאַקע „דער בוים פון לעבן“, געווידמעט שאַלעם־אַלייכעמען:

און פאל אײך צו אמאָל צו זײַנס א וואַרט,
וואָס ער האָט אויסגערעדט צי שווינגנדיק פאַרשריבן,
מיר דוכט זיך אויס: אײך שטיי אף יענעם אָרט,
פּוטנאנען אָדאַם איז געווען פאַרטריבן.

צום בוים פון לעבן צי אײך אויס מײַן האנט,
א ריר — און פון זײַן זאַפט וועל אײך פאַרווכן,
און גאַט וועט צווישן בלעטער מײַך נישט זוכן,
ווייל מײַן באַגלייטער שטייט מיט מיר באַנאַנד.

און אויב סײַז קינדווייז מיר געווען פאַרווערט
צו לאַכן הויך, נאָר וועלטן ווען א שמייכל,
האָב אײך געגלויבט, געהאַפּט, אז אין זײַן הייכל
מײַן שמייכל קומען וועט דורך גאָר דער ערד.

און אויב, ווען קיינער קאָן מיר נישט פאַרבאַטן
אַפּילע וויינען, ווען א שטיין הריקט אָן צו שווער, —
כ׳רוף ווידער אים, ווייל ווער נאָך פּילט, ווי ער,
ווען ווידער הוייל דערקענט אמאָל זיך אָדאַם.

האַלקין זוכט שטענדיק זײַנע טרײַסטע „באַגלייטער“, ווען ער צײַט אויס זײַן האנט צום „בוים פון לעבן“. זײַן דיכטונג איז דעריבער קיינמאָל נישט איינזאַם, זי איז שטענדיק דורכגעדרונגען מיט רײַנע מענטשלעכע איבער־לעבונגען און ראַפּינירטע לײַדנשאַפטן.

* * *

האַלקין איז נישט בלויז א דיכטער, נאָר אויך א דראַמאַטורג.
די ייִדישע סאָועטישע דראַמאַטורגיע האָבן געשאַפן דאָסראָו נישט דראַמאַטורגן, נאָר פּראָזאַיקער, דיכטער, אַקטיאָרן און אפּילע קריטיקער און ליטעראַטור־פּאַרשער (דאָויד

בערגעלעכע דאנקעל (מייעראויטש), ליפע רעזניק, פערעץ מארקיש, שמועל גאָדינער, מוישע פינטשעווסקי, ארן קושניראָוו, מוישע קולבאק, יעכעזקל דאָברושין, נאָכעם אויס- לענדער, אוראָם וועוויאַרקע, איסער לעווין, עפראָים לויטער, מוישע גערשענזאָן, אייניק הובערמאן און אנד.). האלקין איז געווען איינער פון זיי, און זיינע פיעסן האָבן אָפֿ געקלונגען פון דער בינע (״שולאַמיס״, ״באַרקאַכבאַ״, און פרידמאַן״, ״דער שפּילפּויגל״), זיינען פובליקירט געוואָרן אין ייִדיש און רוסיש (״באַרקאַכבאַ״, ״שולאַמיס״, אָף טויט און לעבן״).

האלקין איז געקומען צו דער דראמאטורגיע, צום טעאטער (אויב ניט רעכענען אייניקע פּרײַקע דראמאטישע פרוזן) גאנץ שפעט, סאמע ערעו דער מילכאַמע, אין 1938—1939. ער איז געגאנגען צום טעאטער פּרײַער דורך זיינע איבערזעצונגען פון שעקספירן און פון סאַוועטישע דראמאטורגן (״קיניג ליר״, ״פּראָפּעסאָר פּאַלעזשיײַטו״), דערנאָך — דורך זיינע היסטאָרישע און לעגענדאָרישע דראמאטישע פּאַעמעס (״באַר- קאַכבאַ״, ״שולאַמיס״), ביז דער דראמאטורגיע אָף היינטיגטיקע טעמעס. ער האָט אויך געשאפן א פיעסע, וועלכע מע קאָן אָנרוּפֿן היסטאָריש-פּאַלקסטימלעכע; די געשעענישן קומען דאָ פּאַר אין אָנהייב צוואנציקסטן יאָרהונדערט (״דער שפּילפּויגל״).

סײַ האלקינס איבערזעצונגען און סײַ זיינע זעלבשטענדיקע דראמאטורגישע שאפונ- גען, ווי זײַן דיכטערישע טעטיקייט אין אלגעמיין, זיינען צווישן זיך ענג פארבונדן און פאר אים אָרגאניש.

עס איז פאראן מיכאַעלסעס אן ארויסזאָנגען וועגן האלקינס איבערזעצונגען פון ״קיניג ליר״:

״זוכנדיק אן איבערזעצער פאר דער פיעסע ״קיניג ליר״, האָב איך ניט צופעליק אָפּגעשטעלט זיך אָף האלקינען. פאר זײַן דיכטערישן שאפן איז כאַראַקטעריסטיש די מערקווירדיקע פאַשטעס, וואָס פאַרט זיך מיט ביבלישער דערהויבנקייט פונעם פּערו. אָט די אייגנשאפט פון זײַן טאַלאַנט האָב איך געהאַלטן פאַר באַזונדערס ווערטפול בענעגניע ״קיניג ליר״.

...דער סטיל פון האלקין דעם דיכטער אנטשפרעכט ווונדערלעך דעם סטיל פון שעקספירס טראגאדיע, באזונדערס האָט זיך האלקינען איינגעגעבן יענע סצענע, ווי ליר הייבט אָן שיטן מיט קלאָעס. לויט זייער פאַרם רופן זיך די קלאָעס איבער מיט יענעם אָרט אין דער ביבל, וואָס מע רופט די ״טויכעכע״ און ווי עס ווערן אויסגערעכנט די קלאָ- לעס קעגן די זינדיקע.

ליר, וואָס דערמאָנט בעפיררעש מיט עפעס אַיעוון, שיט מיט אוויגע קלאָעס, וואָס לויט זייער פאַראַלגעמייערונג און בילדערישקייט דערמאָנען זיי גלענצענדיק די ״טויכעכע״¹.

1. מ. מ. י. כ. ע. ל. ס. ארטיקלען, שמועסן, רעדעס. מאַסקווע, פּאַרלאַג, אַיסקוסטוואַ״, 1965, ז. 112—116 (רוסיש).

אין דער יידישער סאָוועטישער דראַמאטורגיע און אין טעאטער אין אָבער האַלקין אַרײַן אַדאַנק זײַנע צוויי אויסגעצײכנט איבערגעדײכטעע דראַמאטישע פּאָעמעס „שולאַ-מיס“ און „באַרקאַכבאַ“. „שולאַמיס“ איז געבױט אָף דעם סױשעט פּון דער באַווױסער טאַלמדישער לעגענדע, װאָס איז לעכאַטכילע באאַרבעט געװאָרן פאַר דער בײַנע דורכן גרינדער פּונעם ייִדישן טעאַטער אױראַם גאַלדפּאַדן. אים טאַקע „צום הונדערטן יאָר פּון זײַן געבױרן, איז געװידמעט מיט לײַבע אָט דאָס װערק“ (האַלקין). האַלקינס „שולאַ-מיס“ איז געשטעלט געװאָרן אין אַלע ייִדישע מעלױכע־טעאַטערן פּון סאָװעטפּאַרכאַנד. גאַלדפּאַדנס מעלאַדראַמע איז שױן לאַנג פּאַפּולער אין פּאָלק, באַװנדערס די לידער, געװאַנגען און טענץ. באַ גאַלדפּאַדענען האָט די לעגענדע אױפּגעױט איר רעליגיעזע באַפּאַר-בונג, איר פּאַטאַלן כאַראַקטער (די װילדע קאַץ און דער ברױנעם, דער עצבאַ עלױהים, אַ קאַץ פּון בײַס־האַמיקדעש א.א.וו.). גאַלדפּאַדן איז טרײַ דער טראַדיציע און אױך דער צײַט, װען ער האָט געשאַפּן זײַן װערק (סאָף אַכציקער יאָרן פּון פּאַריזן יאַרהונדערט).

האַלקינס דראַמאטישע פּאָעמע איז אָנגעשריבן שױן לױט אַ נייעם נױסעך. ער האָט אַרײַנגעפירט אײניקע נייע פּערסאָנאַזשן און סײַטראַציעס. די פּאָעמע פּאַרמאַגט אַלע כײַנען פּון דער האַלקינישער ליריק. באַװנדערס צײַכענען זיך אױס זײַנע פּאַלקסטימלעכע פּאַס־טאַראַלע לײַבע־לידער, פּון װעלכע עס װײַעט מיט װינט, זון, פעלד און בלומען; ער האָט אַרײַנגעפירט אַ רײ לעגענדאַר־העראַישע און הומאַריסטישע סצענעס, באַװנדערס די סצע־נעס מיט שװאַמיסעס כאַסאַנים. הײַנט די פּלאַמיקע, עראַטיש־טעמפּעראַמענטפּולע עגאַצע־טרישע לידער פּון דער רײַכער, שײַנער אױגאַל, די נאַױו־האַרציקע און פּאַטרײַטישע לײַ-דער פּון שװאַמיס און אַנד.

אין דער פּאָעמע איז אױפּגעױט דער היסטאָרישער קאַלאַריט און גלײַכצײַטיק זײַנען אױסגערגעשטראַכן די סאַציאַלע מאַמענטן, דאָס אַלץ, װאָס עס מאַכט די לעגענדע נאַענט צו אױסזען צײַט; די פּריִיהײַטליבדיקע פּאַסטעכער און זײַער העלד אױוּשאַלעם, די טרײַע און פּאַטריאָטישע שװאַמיס, דער פּאַלקס־זינגער — זיי אַלע װערן אַנטקעגנגע־שטעלט דער רײַכער אַריסטאָקראַטיע, דער צעבאַלעװעטער עגאַליטאַטישער אױגאַל, די פּאַר־שײַדענע קױהאַנים, „דאָקטױריס“, שפּרעכער, שטערנזענער און אַנד.

גאַר אַ װיכטיקע שעפּערישע אַהבעט האָט האַלקין דורכגעמאַכט אין דער היסטאָרישער דראַמע „באַרקאַכבאַ“. אױך דאָ ברענגט האַלקין אַרײַן אַ רײַע פּערסאָנאַזשן און סײַטראַציעס און גיט אַ ריכטיק היסטאָריש בילד פּון דער צײַט און פּון די געשעענישן. באַרקאַכבאַס אױפּשאַנד קעגן רױם — דאָס איז שױן קלאַל גיט קײַן לעגענדע. גאַר אַ װירקלעך־היסטאָרישער פּאַקט. די האַנדלונג קומט פּאַר צװישן 132—135 יאָר פּון דער נייער צײַטרעכענונג.

„אַרבעטנדיק אָף דער היסטאָרישער טעמע, — שרײַבט א. גורשטיין, — האָט האַלקין (צוזאַמען מיטן טעאַטער) געשטעלט פּאַר זיך אַן אױפּבאַע — באַװײַזן די עלעמענטן פּון פּאַלקס־העראַזשן, װאָס האָט שטענדיק געלעבט אײַנעם קאַמף פּון די פּאַלקסמאַסן קעגן

זייערע אונטערדריקער און עקספלאטאטאָרן, אין זייער קאמף פאר פרייהייט, ערע און אומאָפּהענגיקייט. פון דעם שטאנדפונקט איז דער היסטאָרישער עפיזאָד, וואָס האַלקין האָט גענומען, — באַרקאַכבאס אופשטאנד קעגן דער רוימישער הערשאפט, — זייער א באדייטנדיקער...

האַלקינען האָט זיך איינגעגעבן אופצושטעלן דעם ווירקלעכן דעמאָקראטישן אינהאַלט פון באַרקאַכבאס אופשטאנד¹.

קימאט אין איין צייט (1944—1945) האָט האַלקין אָנגעשריבן צוויי פּיעסן: „דער שפּילפּויגל“ און „אַף טויט און לעבן“. די ערשטע איז געשטעלט געוואָרן דורכן פּאַר דינסטפּוילן ארטיסט פון רעפּובליק בינאַמין שוואַרצער אין אַדעסער טעאטער (אופגעפירט אין טאַשקענט); די צווייטע איז געדרוקט געווען אין ייִדיש און אין רוסיש, נאָר ניט געשטעלט געוואָרן. „אַף טויט און לעבן“ איז געשריבן אין פּערזון. אין דעם ייִדישן וואַריאַנט איז זי באַצייכנט אלס „דראַמאַטישע פּאַעמע“.

די האַנדלונג פון דער פּיעסע „דער שפּילפּויגל“, ווי עס ווײַזט אָן דער אוּטאָר, קומט פּאַר אין די ערשטע יאָרן פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט, און די געשעענישן פון דער פּיעסע „אַף טויט און לעבן“ קומען פּאַר „אין פּוילן ביים דער דײַטשישער אָקופּאַציע“. די פּיעסע „אַף טויט און לעבן“ (זי האָט געהייסן אויך „געטאַגראַד“, אין דער רוסישער אויסגאַבע „דער אופשטאנד אין געטאַ“) איז אָנגעשריבן אין דער זעלבער מאַניר, ווי „באַרקאַכבא“, — אין העראַזש-טראַגישן פּלאַן און אין פּערזון. כאַטש אין די צוויי ווערק זײַנען, ווי באַוואוסט, קינסטלעריש פאַרקערפערט גאָר פאַרשיידענע עפאַכעס און פּאַלקס-גויראַלעס, זײַנען אין זיי אָבער פאַראן אויך וועזנטלעכע קרוימישע מאַמענטן: דאָס איז קאַמף פאַר פרייהייט, קעגן טיראַגיע. האַלקין באַווייזט אין זײַן פּיעסע „אַף טויט און לעבן“, און דער קאַמף אין געטאַ שטיצט זיך סײַ אָף די העראַזשע טראַדיציעס פון דער ווײַטער פאַרגאַנגענהייט, סײַ אָף די העראַזשע זיגן פון דער סאָוועטישער ארמיי.

האַלקין אליין אין זײַן דערמאָנטער „אוּטאָבאַגראַפיע“ האָט געזאָגט אזוי וועגן זײַן דראַמאַטורגיע:

„אזוי ווי באַם שרייבן באַזונדערע לידער, אזוי אויך אין דער דראַמאַטורגיע האַב איך שטענדיק געדענקט דײַ קלאַלים: ערשטנס, וואָס הייסט ניס? — ברעך דעם קאַפּ, וועסטו וויסן. צווייטנס, און דראַמאַטיש ווערק ווערט געשאפן ניט נאָר פאַר דער בינע, און סײַמוז פאַרמאָגן אייגענע אריכאַס-יאַמים, דאָס הייסט זײַן אויסגערעכנט אָף א גרויסן ליטעראַרישן קלעם. און, דריטנס, — אז אין א ווערק, אפילע אזעלכעס, וואָס טראַקטירט פּראָבלעמען און געשעענישן זייער ווײַטע פון אינדזער היינצטייטיקייט, זאָל זיך פילן שאַרף דער שפּערישער טאָן און וועלט-באַנעם פון א סאָוועטישן שרייבער“.

¹ א. ג. ר. ש. ט. י. א. אויסגעהוילטע ארטיקלען. מאַסקווע, פאַרלאַג „סאָוועטסקי פּראָטעקט“, 1959, ז. 190 (רוסיש).

ווי מיר האָבן שוין געזען, האָט האַלקין אין זײַן דראַמאַטורגישער און דיכטערישער פראַקטיק שטרענג אָפּגעהיט די דאָזיקע קלאַלים און געבאַטן.

* * *

די נייע זאַמלונג האַלקינס „מײַן אויצער“, וואָס מיר לײַגן דאָ פֿאַר דעם לײַענער, געהערט קימאַט אינגאַנצן צום לעצטן שאַפּונגס־פּערײַאָד פּונעם דיכטער, נאָכן אופשטעלן דעם גוטן נאָמען פּונעם סאָוועטישן שרײַבער־פּאַטריאָט. דאָס איז זייער אַ קאָמ־פּליצירטער און דראַמאַטישער פּערײַאָד אינעם פּערזענלעכן לעבן פּונעם דיכטער און אינעם אַלגעמיינעם לעבן און שיקאַל פּונעם סאָוועטישן מענטשן.

דער גרעסטער טײַל פון די לידער אין דער דאָזיקער זאַמלונג זײַנען אין ייִדיש נאָך ניט פּובליקירט געוואָרן, און דער צווייטער אָפּטייל („אין פריידן צו דערצײלן“) איז קימאַט אינגאַנצן אַ נייער און איז אויך אין רוסיש ניט דערשינען. דער דאָזיקער אָפּטייל האָט גאָר אַ באַזונדער באַדײַטונג: ער פאַרפּולט דעם כּאָלאָל, וואָס עס האָט זיך באַקומען אין האַלקינס שאַפּן אין דער צײַט פון זײַן געצווונגענעם שווינגן. דאָס זײַנען ביטערע דערינגערונגען, דערצײלט „אין פריידן“, שוין נאָכן צוריקקער אהיים וועגן דעם דורכגע־לעבטן און דורכגעטראַכטן, וועגן מינוטן פון האַפּענונג און ספייקעס, וועגן מאַראַלישן און עטישן סטאַציעז. אין דעם אָפּטייל זײַנען אויך אַרײַן אייניקע לידער, וועלכע האָבן כּראַנאַלאָגיש ניט קיין דירעקטע שניכעס צום אַלגעמיינעם ציקל, זיי דערגאַנצן אָבער און באַזינקן דאָס אַלגעמיינע בילד. דאָס זײַנען די לידער: „איך בין זײַן פּרוי“, „קליפּ־קלאַפּ אין גאַלדן־טיר...“; „אואַדע וואָלט פאַרשטענדלעכער דיר זײַן...“ און די גרויסע ליד — „דער ווידוי פון סאַקראַט“, וואָס שליסט דעם אָפּטייל. אין דער לעצטער ווערט באַזונגען דער מענטשלעכער געדאַנק, וואָס גייט ארויס דער זיגער פון אלע ניסיונעס אין קאַמף מיט שלעכטס און פינצטעריש.

שוין די נעמען אַלײַן פון באַזונדערע אָפּטיילן זאָגן זייער אַ סאַך וועגן דעם כאַ־ראַקטער פּונעם גאַנצן בוך, וואָס פירט אונטער אַ סאַכאַל פון אַ גרויסן, קאַמפּליצירטן שעפּערישן וועג: „און האָס איז זי, מײַן זאָרג“; „אין פריידן צו דערצײלן“; „ווינטזיכטי־קײַט“; „ווי ליב איז דער בוים“.

אין דער זאַמלונג קלינגען אָפּטמאַל מינאַרע טענער, עס פילט זיך פילאָסאָפּישע באַדאַכט־קײַט, טיפּע בענקשאַפט און באַזאָרגטקײַט, געזעגענונגס־מעלאָדיעס פון כּעזשבן־האַנעפּעש. אין דער פּראָבלעמאַטיק פּונעם בוך פאַרנעמען אַ גרויס אַרט געדאַנקען וועגן דער צו־קונפּט, וועגן דעם אַרום, וועגן מענטשלעכע באַצײגונגען, וועגן עלטערן און קינדער, וועגן די קומענדיקע דויערעס, וועגן דער גרויסער פאַראַנטוואָרטלעכקײַט פּונעם קינסטלערישן וואָרט („דאָס וואָרט איז הייליק“), וועגן לעבן און טויט, וועגן צוקינפטיקן גווירל פון לאַנד און פּאַלק אַאוּ.

צוזאמען מיט די מינארע טענער לאָזן זיך אָפּט הערן און פֿילן, ווי געזאָגט, דעם דיכטערס גרויסע ליבע און גלוסטונג צום לעבן, וואָס דערמאָנט ווידער דעם „בוים פון לעבן“ (זע אויבן): „איך בין מיט גלוסטונגען, גלייך ווי א מילגרוים, פול“, אָבער אויך דאָ טראָגט דער דיכטער אריין אייניקע וויכטיקע קאָרעקטיוון. און דאָס איז באַזונדערס אויסגעדריקט אין דעם עפֿיגראַף צו איינער א ליד — די ווערטער פֿון קענטן אין „קיניג ליר“: „כ׳בין נישט צו יונג, איך האָל דעם קאָפּ פֿארלירן פֿאר יעדער יונגער פֿרוי...“ דער דיכטער ווייזט, וויאָזוי מע טרוימט און מע „בענקט באַ זעכציק יאָר“ („אזוי אָט בענקט מען עס באַ זעכציק יאָר...“). און אויב מע „קאָן נאָך זײַן פֿארליבט“, איז „האַנקען גאָט“... די זאַמלונג פֿארענדיקט זיך דאָרמאַניש מיט דרייַ כײַנענדיקע באלאָדעס „דער אוי־צער“, „פֿון וועמעס־וועגן עס שײַנט די זון און ס׳אייען רעגנס“ און מיט א „באלאָדע וועגן שאַלעם“. דאָס זײַנען ליכטיקע, פֿארבענקטע דערמאַנונגען וועגן דעם „פֿארביקן קניכל“ פֿון דער קינדהײַט און יוגנט, וועגן אומשו־ליקער קינדער־ליבע, וועגן דעם „אויצער“ פֿון פֿרידלעכן פֿאַלקס־לעבן, וועגן דער שײַנענדיקער זון און פֿרילינגדיקן רעגן, וואָס איז באַשטימט נישט פֿאַר דעספּאָטן און טיראַנען, וועלכע שטרעבן צו בלוטיקע מיל־כאַמעס, נאָר „צוליב דעם פעלד מיט שאַף און רינדער, צוליב דעם זכּוס פֿון קליינע קינדער, צוליב די זייער און צוליב די שניטער, צוליב די גערטנער און צוליב די שמידער... פֿאַר קינד, פֿאַר רינד און פֿאַר אלע גוטע מענטשנס־וועגן...“

פֿון זעלבן כאַראַקטער איז אויך די דערהויבענע „באלאָדע וועגן שאַלעם“, מיט וועלכער עס שליסט זיך די זאַמלונג.

אזויארום האָט דאָס האַלקין אָנגעהויבן און פֿארענדיקט זײַן רײַכן לעבנסוועג, אין וועלכן עס איז „פֿאַרמישט“ אויך אונדזער גרויסע צײַט, מיט „א בראַכע אָף די לײַפּן“... און דעריבער איז פֿולקום באַרעכטיקט זײַן גלויבן, אז —

...אויב נישט הײַנט, איז מיט אַ מאָרגן ווייטער,
ווען ס׳וועט דער טאָג זײַן הויך און אויסגעלײטערט,
וועט אויך מײַן ליד זיך אָנזען אומגעריכט
מיט שאַרפֿן צײַט־צײַכן אפֿן געזיכט.

ײַסרעאַל סערעבריאַני

אינהאלט

לידער

און דאָס איז זי, מיין זאָרג

זײַט

- 5 . . . „און דאָס איז זי, די זאָרג, וואָס כּהאַב פּאַרבאָרגן...“ . . .
- 7 . . . „זאָגסט: נאָך איין צענדליק יאָר, און זײַן וועט שפּעט...“ . . .
- 8 . . . „ווען דו וואָלסט נישט גענערט זיך מיט קיין ברויט...“ . . .
- 9 . . . טרײַהייט . . . . .
- 10 . . . דאָס וואָרט איז הייליק . . . . .
- 12 . . . דער וועג ארום . . . . .
- 13 . . . ס'איז מיין זינע צו דערטראָגן . . . . .
- 14 . . . די דריטע קראפט . . . . .
- 15 . . . „טרעפט, אויך איצטער דאכט זיך מיר...“ . . . . .
- 17 . . . „אפילע דיק, מיין פּרײַנט, — באם בעסטן, שענסטן ווילן...“ . . . . .
- 18 . . . מיין אויצער . . . . .
- 19 . . . וועסט זיך נישט אויסבאהאלטן . . . . .
- 20 . . . „און ווער און וואָס בין איך אליין?..“ . . . . .
- 21 . . . אזעלכע זינען מיר . . . . .
- 22 . . . „איין מויעך פּאַרטאָן איז אין מעסטן די הימלען...“ . . . . .
- 24 . . . דער טרוימער . . . . .
- 28 . . . דער אָנהייב וועג . . . . .
- 29 . . . „איר טראכט, כּהאַב זיך אין שאַטן זײַט געשטעלט...“ . . . . .
- 30 . . . „אזויפיל דורכגייער, און אלע — יאָגן...“ . . . . .
- 31 . . . „מיין פּרײַנט, גיב איבער אים גענוי די ווערטער מינע...“ . . . . .
- 32 . . . פּוננאנען וויסטו? . . . . .
- 33 . . . „איז מיר דען בעסער, גרינגער, וואָס דער זעלבער ווינט...“ . . . . .
- 34 . . . „די פּולע קעוואַנע אף וואסער האָט שליטע...“ . . . . .
- 36 . . . צום בויער . . . . .

38 . . . . . אין דער ערשטער שטיקליקייט . . . . .
 39 „ווי ליב צו וויסן איז, אז דאָס געווען בין איך...“ . . . . .
 א ביטערער פעלער . . . . .
 42 דער קוואל . . . . .
 43 ווער געקאנט האָט קלערן . . . . .
 44 „און גראָד, ווען גיט טאָג און גיט נאכט אף דער גאס...“ . . . . .
 46 „אזוי האָט זי דער טאטע אָנגערופן...“ . . . . .
 49 „וואָס וועסטו, נארעלע, מיט מיר אין מארק זיך שלעפן...“ . . . . .
 51 נאַכאַמאָל דאָס זעלבע? . . . . .
 52 „ווען שפאנסט אין גאס — גיט נישטער און גיט שיקער...“ . . . . .
 53 אין פארענדערונג . . . . .
 54 בלויון . . . . .
 55 א נאכט האָט גערעגנט . . . . .
 56 וואָס פון א מילשטיין בלייבט . . . . .
 57 א טאָעס? . . . . .
 58 „צווישן אלע בראַכעס, וואָס כּפּלעג קינדווייזן זאָגן...“ . . . . .
 59 „זיידע, זיידע, נו און ווייטער?..“ . . . . .
 60 „מיין קינד, דעם עמעס זאָג, אנטפלעק מיר נאָר איין זאך...“ . . . . .
 61 ביזן לעצטן אויסהויך . . . . .
 62 — מיט וועמען רעדט איר, פעטער? — איך? מיט קיינעם...“ . . . . .
 63 „איר קאָנט אוואדע מיניע רייד גלויבן...“ . . . . .
 64 „איר האָט באַמערקט, אז לעצטנס איבערהויפט...“ . . . . .
 65 „דו זעסט, צו מיר האָט ווידער זיך געקערט...“ . . . . .
 „דער שטראל, וואָס אין אפרעל צעשמעלצט די הענגלעך
 66 אײַז...“ . . . . .
 67 „אזא איז זי, פון דיין פארדראָס די מאָס...“ . . . . .
 68 „זאָגט, וואָס וואָלט איר געוואָלט פון מיר היינט הערן...“ . . . . .
 69 „דו ווייסט, אף וועמען האלט זיך אונדזער שיינער ביניען?..“ . . . . .
 70 „דו ווייסט גיט, צו וואָס איז א גרענעץ?..“ . . . . .
 71 „און ער, דער געניטער, דערשיטערטער רייטער...“ . . . . .
 „דו זאָגסט, אז מיין ווילן דורך יענעמס מוז ווערן באווי-
 72 ליקט...“ . . . . .
 73 „דער רעגן, ער גיטט היינט א גאנצענעם טאָג...“ . . . . .
 74 „גאָט באַהיט, איר זאָלט גיט קלערן...“ . . . . .
 75 „געהיימע וועגן האָסטו אויסגעצייילט...“ . . . . .

- 76 . . . . . פרווֹיקאַרשט העכער .
- 77 . . . . . „און נאָך האָב איך זיך קינדווייז פאַרגעשטעלט...“ . . . . .
- 78 . . . . . צו איינעם פונעם פּאַלק . . . . .
- 80 . . . . . „און וועגן די, וואָס רינגלען דיך ארום...“ . . . . .
- 82 . . . . . „סענטיאב. ס'איז פּראַסטיקלעך...“ . . . . .
- 83 . . . . . שטייט א שטיין . . . . .
- 85 . . . . . פינף לאַמטערנס אף מיין גאס . . . . .
- 87 . . . . . ניט יאָג די נאכט מיט פּלעקענער . . . . .
- 89 . . . . . צוויי קרייזן . . . . .

אין פריידן צו דערציילן

- „ניין, ביז מיר לייכט דער טאַג, באַנאכט — די שיין פון
צאַפן...“ 90
- ווי וואָלט איך לעבן דאָרט? 91
- דאָס אַרט פון ליינקס 93
- „און אז די ערד איז דאָ געפּראָרן...“ 95
- ס'האַט די קלעם מיך ניט צעבראַכן 97
- איך לעב דאָך נאָך... 99
- אין שוואַרצן קרייז 101
- איך בין זיין פרוי 102
- „קליפּיקלאַפּ אין גאַלדן־טיר...“ 103
- א גרוס דורך פּייער 105
- דאָס קישעלע פון שאַלעם 106
- אף וויסטע וועלדער... 108
- „אוואדע וואָלט פאַרשטענדלעכער דיר זיין...“ 110
- דער ווידוי פון סאַקראַט 112

ווייטזיכטיקייט

- „פאַרוואָס פאַרשרייב איך אַלץ, אף ווייס פאַרשרייבן
כ'איי...“ 116
- „א יאָריק קינד דעם ערשטן טראַט צו מאַכן...“ 117
- וואָס איז דאָס מאָרגן? 118
- אַן מיר... 119
- „און דו האַסט גאָר די פיס זיך ניט צעשניטן...“ 120

- 121 . . . . . „מעגלעך, עפשער, אנדערע, זיי ארט ניט...“
- 122 „אוי דערקלערט מיין זון... . . . . . וואָס לעבט נאָר אַף דער וועלט...“
- 123 . . . . . „מיט וואָס איך וועל אמאָל באוואקסן ווערן...“
- 124 . . . . . דער מענטש אין מיר . . . . .
- 125 „דאָס אַלץ, וואָס כּיהער און זע, און דאָס, וואָס כּישטעל זיך פאַר...“
- 126 . . . . . „דו ביסט שוין אלט בא צוועלף...“
- 127 . . . . . „ווען ערגעץ אין מיר — אין פארהוילענער טיף...“
- 129 . . . . . „איך וועל ניט פילן זיך דורך דיר באליידיקט...“
- 130 . . . . . ווער זשע איז געוואָרן אַלט? . . . . .
- 131 . . . . . „כּיבין אומרויק, און דאָס איז אַלץ, וואָס כּווייס...“
- 132 . . . . . „דעם צוקער איך צעשמעלץ אין אַקרעפּטיי...“
- 133 . . . . . „ווען ס'ענגט אין האַרץ און ווייטער כּיקאַן ניט גיין...“
- 134 . . . . . „מיר דאכט, כּיהאַב קיינמאָל פאַרן גאַנצן לעבן...“
- 135 . . . . . אַף מיינע באַרג־שפיצן איז גריין . . . . .
- 136 . . . . . „דו פּרעגסט, ווען הייבט זיך אָן דער באַרג־אַראַפּ...“
- 137 . . . . . „ווען ס'קומט א שווערער טאָג...“
- 138 . . . . . דער שמעטערלינג . . . . .
- 139 . . . . . ווילסט א באווייז? . . . . .
- 140 . . . . . א נאכעסדיקער רעגן . . . . .
- 142 . . . . . „גו, מיינע, כּיפאַרשטיי, און אויך מיטפילן כּיקאַן אזא אייגעם...“
- 143 . . . . . „אפילע דו, אזא מין איבערקלייבערן...“
- 144 . . . . . „אַן אנדערשמאָל דו טראכסט: גענוג זיך שוין געשפיגלט...“
- 145 „ניין, דאָס איז נאָך ניט גאָר, ניט דאָס — דער טאָג...“
- 147 . . . . . „מערער, ווי פאר אויסגעלעבטקייט...“
- 148 . . . . . געוויינהייטן . . . . .
- 150 . . . . . „כּיהאַב וויפּל מאָל געגעבן זיך דאָס וואָרט...“
- 151 . . . . . „איר ווייסט, וואָס הייסט אַלטקייט...“
- 152 . . . . . „וואָס אטאָם־קראפט באטייט — אין דעם בין איך נאָך רוי...“
- 153 . . . . . „באַקומען אַייער בוך — א שיינעם דאַנק...“
- 154 . . . . . „צי דאַרף איך פּייערן דעם טאָג פון מיינ געבאַרן...“
- 156 . . . . .

- 157 . . . . "דיר איז בעעמעס שווער דיין וויי צו טראַגן..."
- 158 . . . . דער סאַד פון שווארצקייט שרעקט מיך ניט. . . .
- 159 . . . . "וויינט זיך ארויס, אז אויך דער קיזלשטיין..."
- 160 . . . . "מיר זינגען נאָך דעם פויגל אין די צווייגן..."
- 161 . . . . "פון קינדער די רייך — צו די רייך פונעם אורמענטש
געגליכן..."
- 162 . . . . "אזא איז ער בין היינט אין מיין געדאכט פארבליבן..."
- 163 . . . . "מירן גיין אין זאַגאַרטן..."
- 164 . . . . "וואָס ווייטער — כ'גיי ניט רויקער, נאָר לאנגזאמער..."
- 165 . . . . "און ווייל איך לעב צום ערשטן מאָל..."
- 166 . . . . "איז דאָס מיין גרייס — דאָס וועלן אייביק לעבן..."
- 167 . . . . "אַט בין איך ניט מעקאנע דאָך דעם טאַג..."
- 168 . . . . א שפּאַס . . . . "די ערשטע לויב, זי קומט צו אונדז אף אונדז פארווונד
דערן..."
- 169 . . . . "דו ווייסט, ווי שטעלט מען פעסט פון פאַלק און לאנד..."
- 170 . . . . "אַפּט, ליגנדיק אין בעט — דאָס פאַנעם צו דער וואנט..."
- 171 . . . . "פונעם פאַלקס־אויצער . . . .
- 172 . . . . i. "דעם הויכן אָגער טרייבט ניט אָפּ פונדאנען..."
- 172 . . . . ii. "וועסט וויסן אלץ — צו גיך וועסט ווערן אלט..."
- 173 . . . . iii. "געקומען אף דער וועלט אין מוטער־בלוט..."
- 174 . . . . iv. דריי סאכאקלען . . . .
- 175 . . . . v. פונגווייטן דאכט זיך . . . .
- 176 . . . .
- 177 . . . . אים איין אני לי... . . . .
- 178 . . . . "פארשטייט זיך, ס'איז ניט זייער רעכט..."
- 179 . . . . "דערקלער מיר, גייער, וויפל איז דער שיר..."
- 181 . . . . "געווען איז א פראַסט, און דער פראַסט — מיט א ווינט..."

ווי ליב איז דער בוים...

- 182 . . . . "איך בין מיט גלוסטונגען, גלייך ווי א מילגרוים, פול..."
- 183 . . . . "אמאָל בין איך געוועזן שווארץ, און דו..."
- 185 . . . . "ווער וועט פון ביידן אונדז פאריאַסעמט בלייבן..."
- 186 . . . . "דו ווילסט מיך איינריידן, אז כ'בין פארליבט..."
- 187 . . . . ווי ליב איז דער בוים . . . .
- 188 . . . . "...און איך בין וויפל מאָל ארויס אין גאס באגעגענען..."

- 189 „פון יענע — די גאלדענע בלעטער אין ווינטיקן פיבער...”
 190 און עפשער...
 191 „די פעלדער, די וועלדער, זיי גריגען...”
 192 „צו הערן מײן געזאנג קאנסט עפשער פרי הינט קומען?..”
 193 „ניט מײן, אז ראנגלען זיך מיט זיך אליין...”
 194 „איך ווייס, אז ביסט נישט דאָרט, אז אומזיסט...”
 195 „אויב דו וועסט מיך פארלאָזן אף א טאָג...”
 196 „איז וואָס ביסטו געוואָרן ׳וגנט־רויט...׳”
 197 גאנצפרי . . . . .
 198 „אזוי אַט בענקט מען עס בא זעכציק יאָר...”
 199 וואָס האָט מיט דיר, מײן טײערע, געטראָפן?
 200 „כ׳האָב זיך דערקענט, פאר זיר זיך אָנגעכאפט...”
 201 „דער רעבע פלעגט רימען מײן לעבעדיק קעפל...”
 202 „די בליקן אונדזערע זיך קרייצן איבער...”
 „איך יאָג, איך אײל צו דיר, נאָר פרעגט זיך — צוליב
 203 וועמען?..”
 204 א קנופ, וואָס כ׳האָב ניט אופגעבונדן . . . . .
 206 „דו מײנסט, איך וועל שרײען אריבערן וואלד: ווו ביסטו?..”
 207 דער גאלדענער מאראנץ . . . . .
 208 „דעם סאָד אנטפלעקן אונדז זאָל הינט אליין...”
 209 „צו שטייען מיר מיט דיר ניט בא דעם פלאַץ...”
 210 ווען דײן שטוב האָט מיר פארפעלט . . . . .
 211 דאָס לעצטע לײכט . . . . .
 213 „די ווינט, די צײט — זיי מאַכן ניט דערווייטערט...”
 214 „איך ווייס, אז אפילע גוטמאָרגן איך וועל דיר ניט זאָגן...”
 215 „אויב דאָס איז אומגלייבלעך, אומגלייבלעך איז אויך...”

ב א ל א ד ע ס

- 219 דער אויער . . . . .
 די באלאדע וועגן דעם, פון וועמעס־וועגן עס שײנט די זון
 243 און ס׳גייען רעגנס . . . . .
 268 די באלאדע וועגן שאַלעם . . . . .
 ייִסראָעל טערעבריאַני. שמועל האַלקין און זײן לעצטער
 278 בוך . . . . .

С а м у и л Г а л к и н

МОИ КЛАД

(на еврейском языке)

Изд. «Советский писатель»

• • •

Редактор *И. Борухович*

Художник *Д. Лион*

Худ. и техн. редакция

А. Токер и И. Шустер

Корректоры:

А. Стрельник и Д. Грозовская

• • •

Сдано в набор 28.VI.66 г.

Подписано в печать 30.IX.66 г.

Печ. л. 9³/₈ + 1 вкл. (прив. 13,21).

Уч.-изд. л. 9,01 + 007 вкл.=9,08.

Тираж 4500. Цена 52 коп.

• • •

Московская типография № 7 Главполи-
графпрома
Комитета по печати при Совете Минист-
ров СССР,
Пер. Аксакова, 13.

52 коп.

